

Collectanea medica

<https://hdl.handle.net/1874/347817>

Medic: A CB.

*Sales necesse est fieri simis, quales
nos filios infirmi pollicemur.*

Aevum recens.
Scripta varii arg.
N° 401

Ret. VII, pl. 2

N° 22

var 401 =

696 (Var. 401.) Charta. 20 vol. 4° et 8°. 1625—1630.

Corn. Booth, Collectanea medica.

1. Tabulae Institutionum medicarum, in 4°. 212 pp.
 2. Tabulae morborum, cum indice alphabetico, in 8°. 117 pp.
 3. Morborum diagnosis (cum textu impr. cujusdam Pathologiae specialis et indice alphabet.), in 8°. 419 pp.
 - 4, 5. Empiricae observationes, cum indic. alphabet., in 8°. 208 et 200 pp.
 - 6, 7. Pharmacia, in 4°. 135 pp.; in 8°. 66 pp.
 8. Henr. Florentii Dictata de morbis capitis, in 4°. 69 pp.
 9. Ewaldi Schrevelii Dictata de morbis pectoris, in 4°. 95 pp.
 - 10, 11. Observationes ex Foresto, in 4° 172 pp.; in 8°. 130 pp.
 - 12, 13, 14. Miscellanea praecipue medica, in 4°. 96 pp., in 8°. 50 et 72 pp.
- In vol. 13 quaedam de medicis Belgicis saec. XV—XVI.
15—20 Adversaria in modum diarii (1627—29). Vol. 2—5, 7, 8, sive fol. 101—497,
601—696 et Index.

In vol. 19 invenitur Epistola auctoris ad dominum Adr. Ploos Dom. in Thienoven, Oudegeyn etc. ex Paris. 1628 et quaedam de suo itinere Gallico.

Vol. 1—14 antea in archivo provinciae Ultrajecti. Vol. 15—20 emta in auctione apud G. van Rijn, Trajecti ad Rhenum, Dec. 1883.

Hs.
7 E 22

COMIS OMNIBUS: COMES BOXIS. Amicis placidus, Inimicis mitis et
facilis, Exorabor antequam cogere.

// cl. 13. c. xxv. // XIX Aug: stil: vet: //

Sci: de V. B. 20

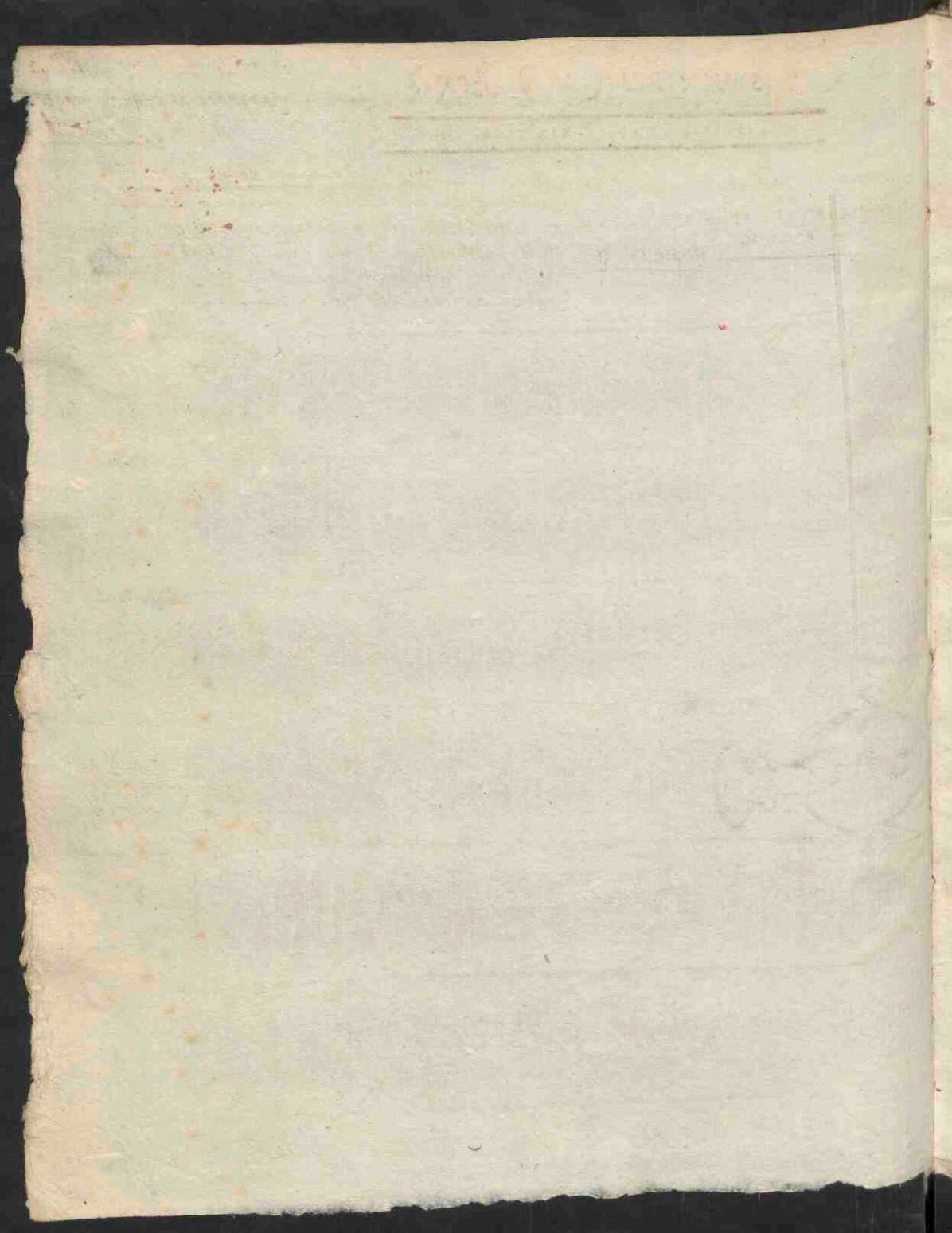
μνδὲν ἄγαν.
πᾶν δὲ πρὸς τὴν φύσιν
πρόχειον.

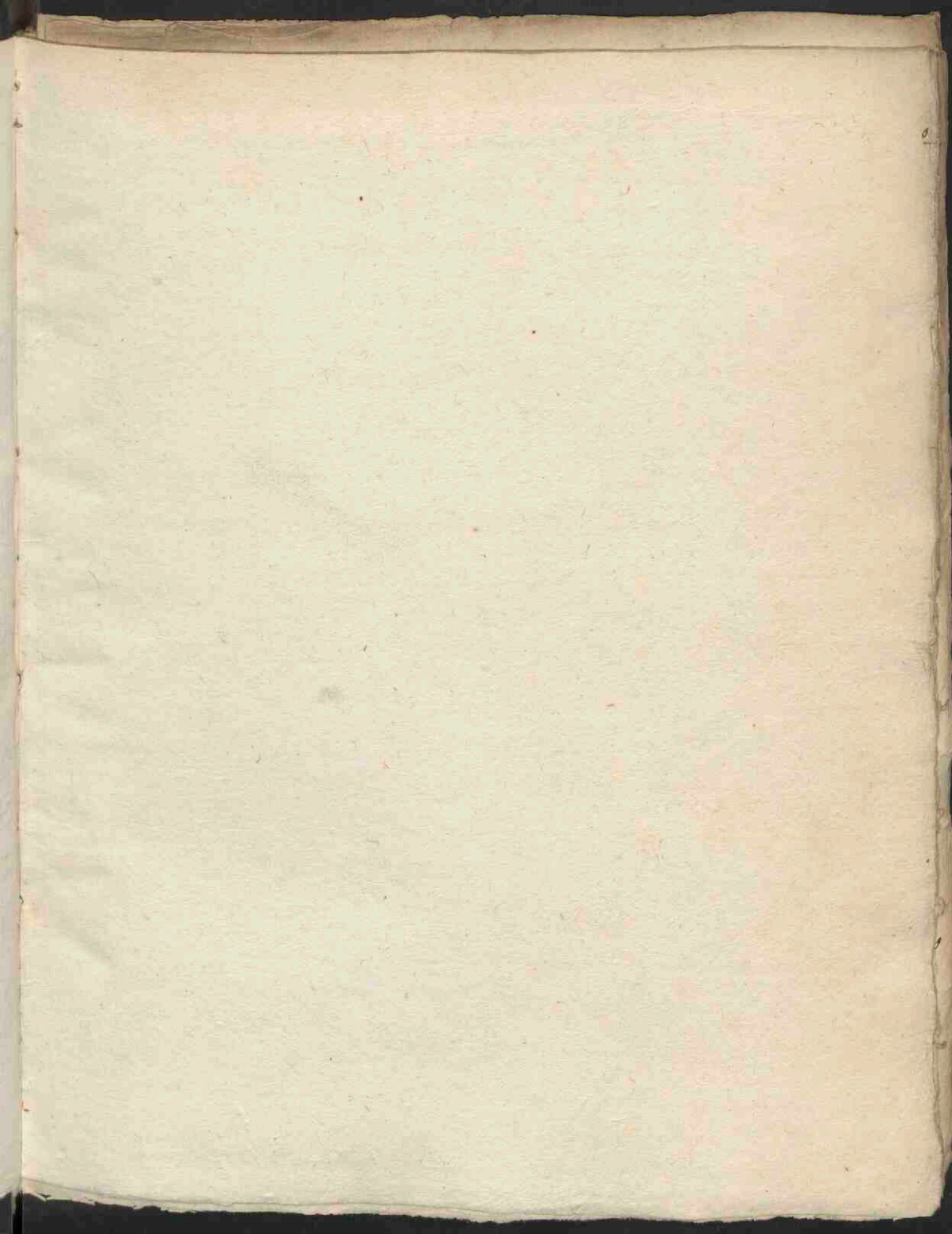
Stipp: II apb: 21.

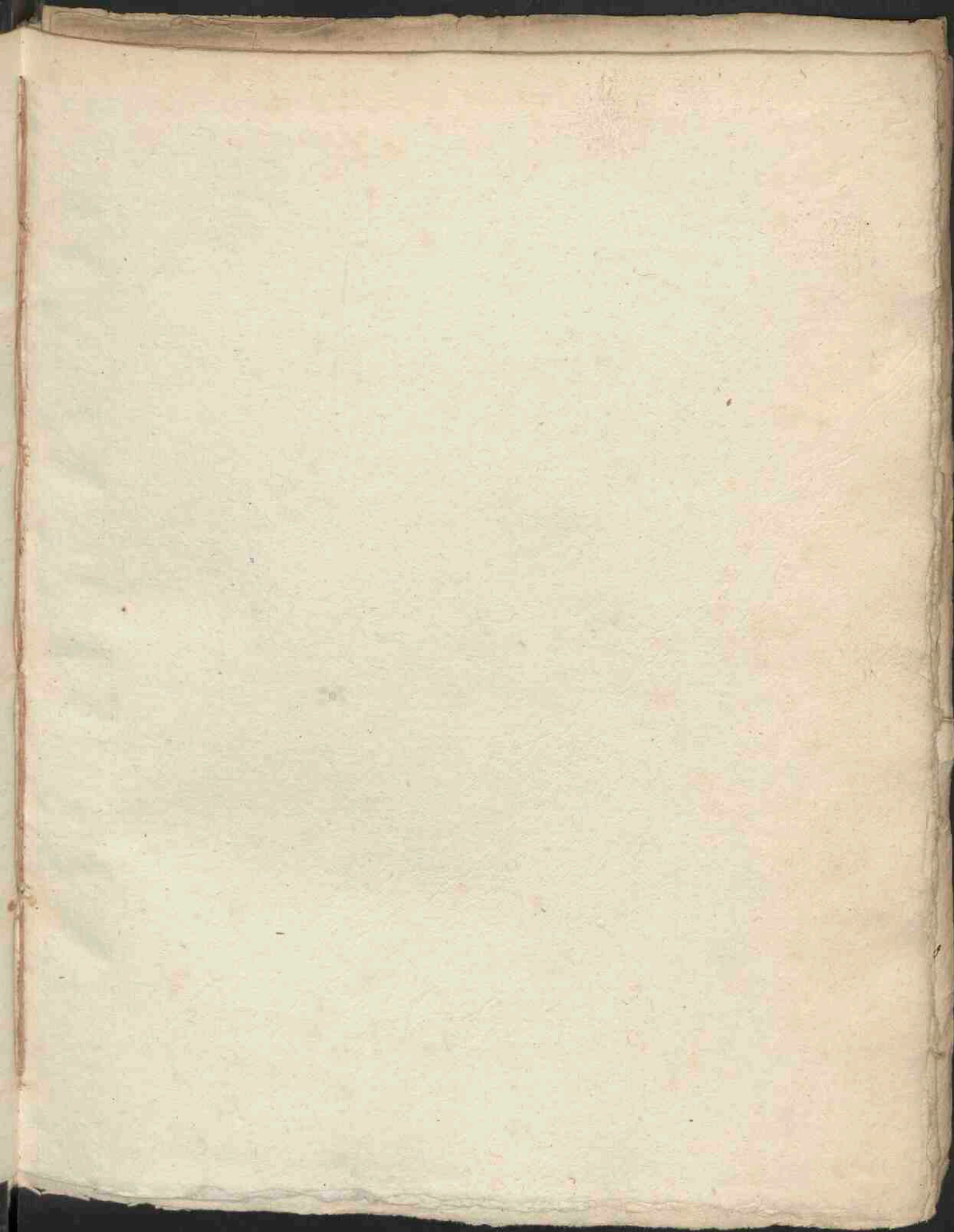
Senec: de tranquillitate Animi. cap. 6.

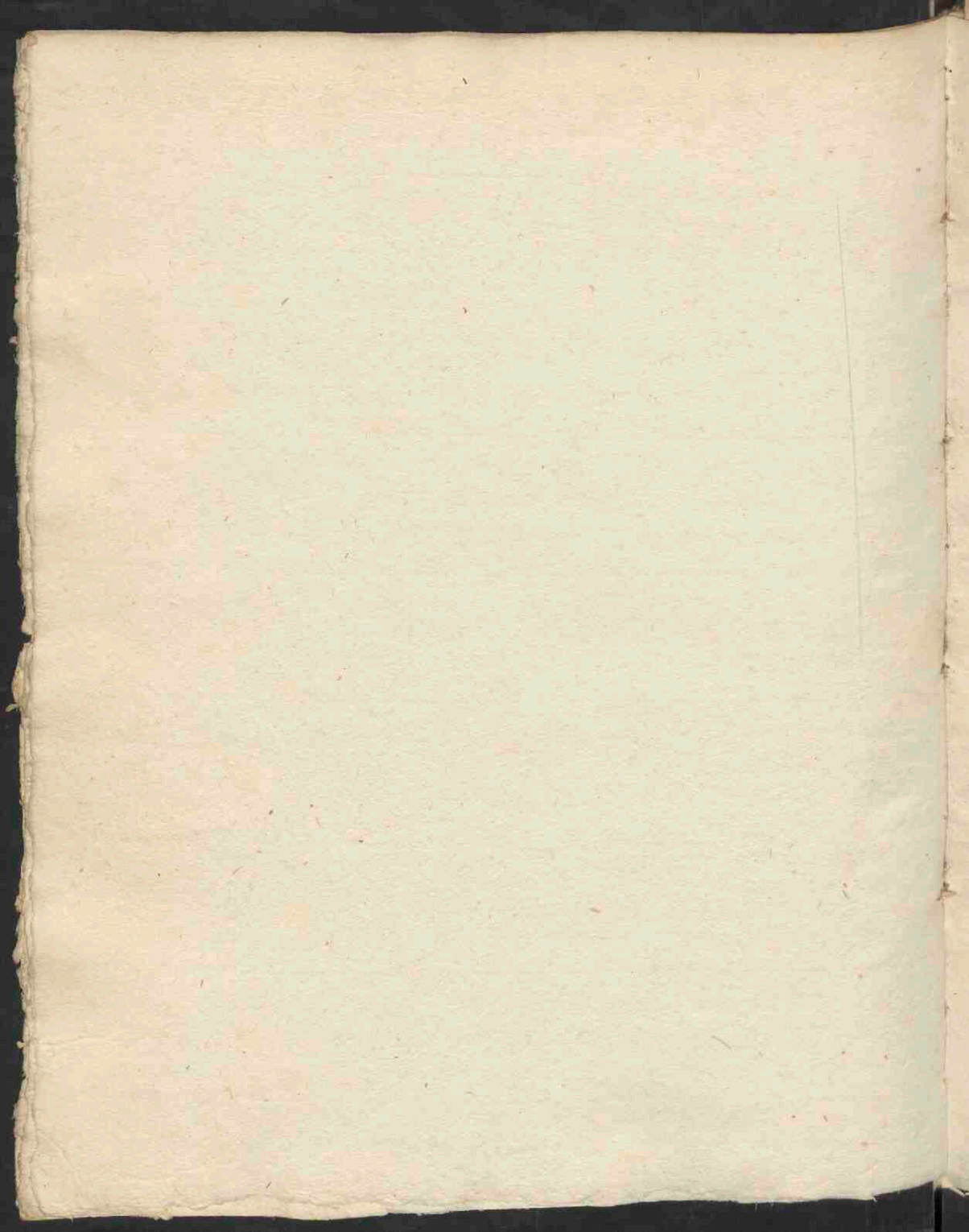
Considerandum est, utrum natura tua agendis rebus,
an otioso studio, contemplationique aptior sit: et eo
inclinandum, quo te vis ingenij defert. —
Natali enim respondent coacta ingenia, reluctanti
natura irritus labor est.

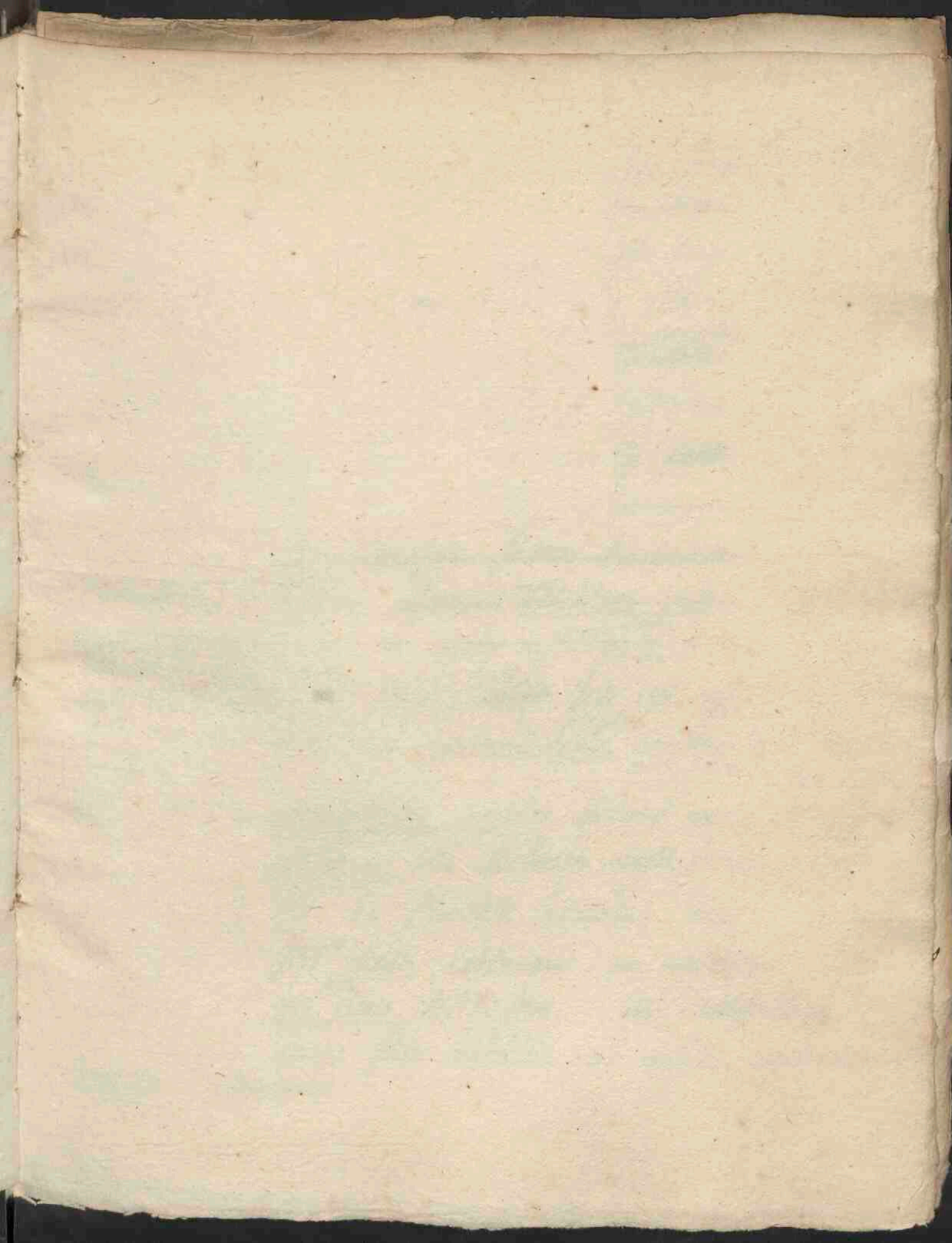

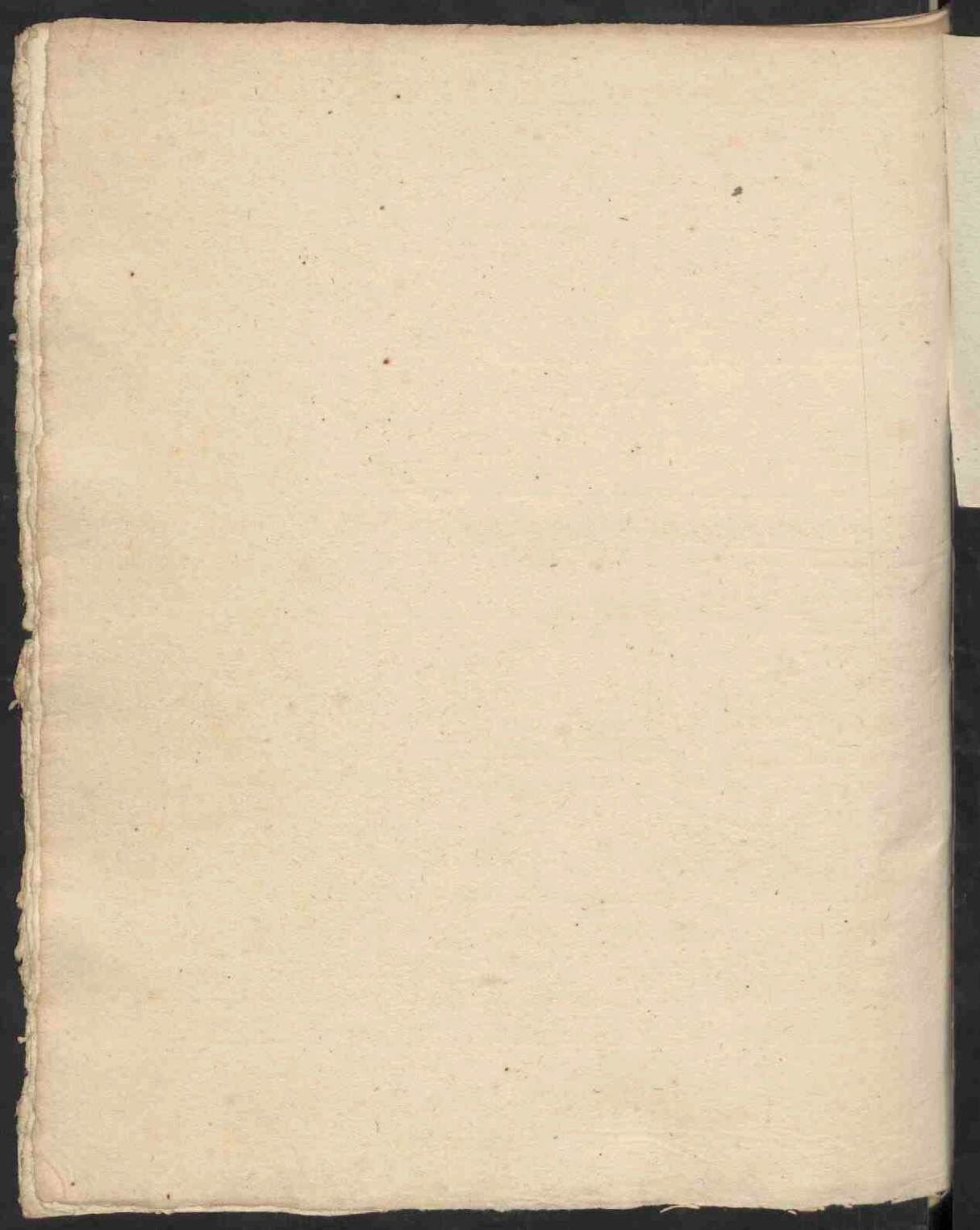

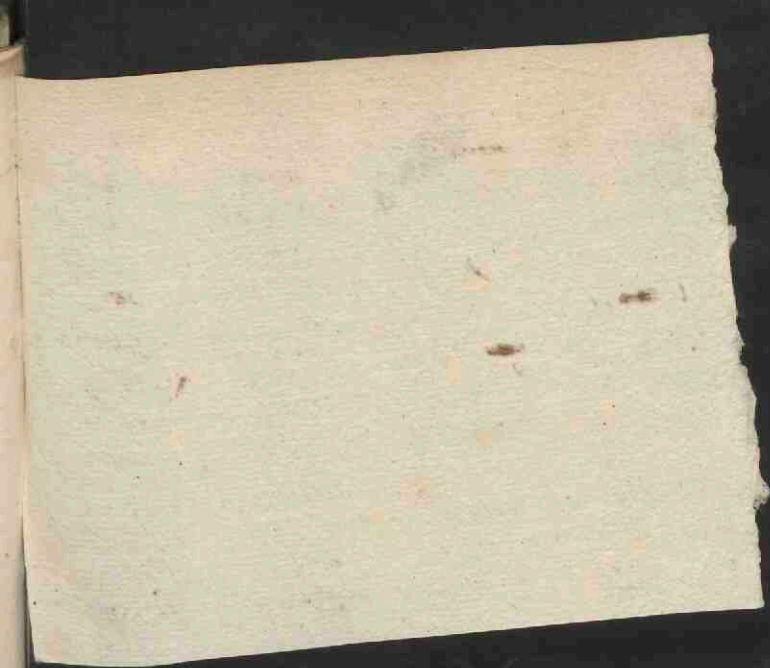

habetur plurimum animas a legibus
discendens habens, tum minima et con-
fusa diviso, tum distincta et inon-
cinnu dispartio.
Cavimus itaq, ne quasi in putentur forte
confuso similes essent. De ad hoc nihil
gaza disponendi metuo, quod credo
an saltem similes est, rejecta
novam hanc ~~novam~~ conventionem
anmi scilicet simis. Quae etiam illis
alibi dicitur, quosdam animas a tabulis
alienis semper fuit, quibusq;
sola continet lectorem scribit plan-
tas sicut.

[The page contains extremely faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines across the page. Some lines appear to have red ink markings or underlines.]

LECTORI PALLIATRO

Universae Medicinæ Theoreticæ

Catenam videlicet affabre factam et continuatam ex

artibus celeberrimorum Medicorum præceptis

in primis ^{ibi} magni Firmely ~~paræptis~~

Commodiorum partium CARINA in vultu

institutiōnū ^{eorum} medicarū ^{eorum} quæ

instructio quæceri non potuit, nec auctorum magis

sacram: Cui sit frater hæret

hanc ^{ipsum} ~~ipsum~~ ^{sibi} ~~labore~~ ^{credidit}

catenam, non distractam, non in-

volutam, ubi q̄ ⁱⁿ suis tabulis cū

ausulis arctissimè junctam, ac quasi

continuatam: ~~Rejeto enim~~ vulgari enimdisponendi ^{modi} ~~modi~~ ^{qui} hædo enim

salutis similis est, rejecto, novum

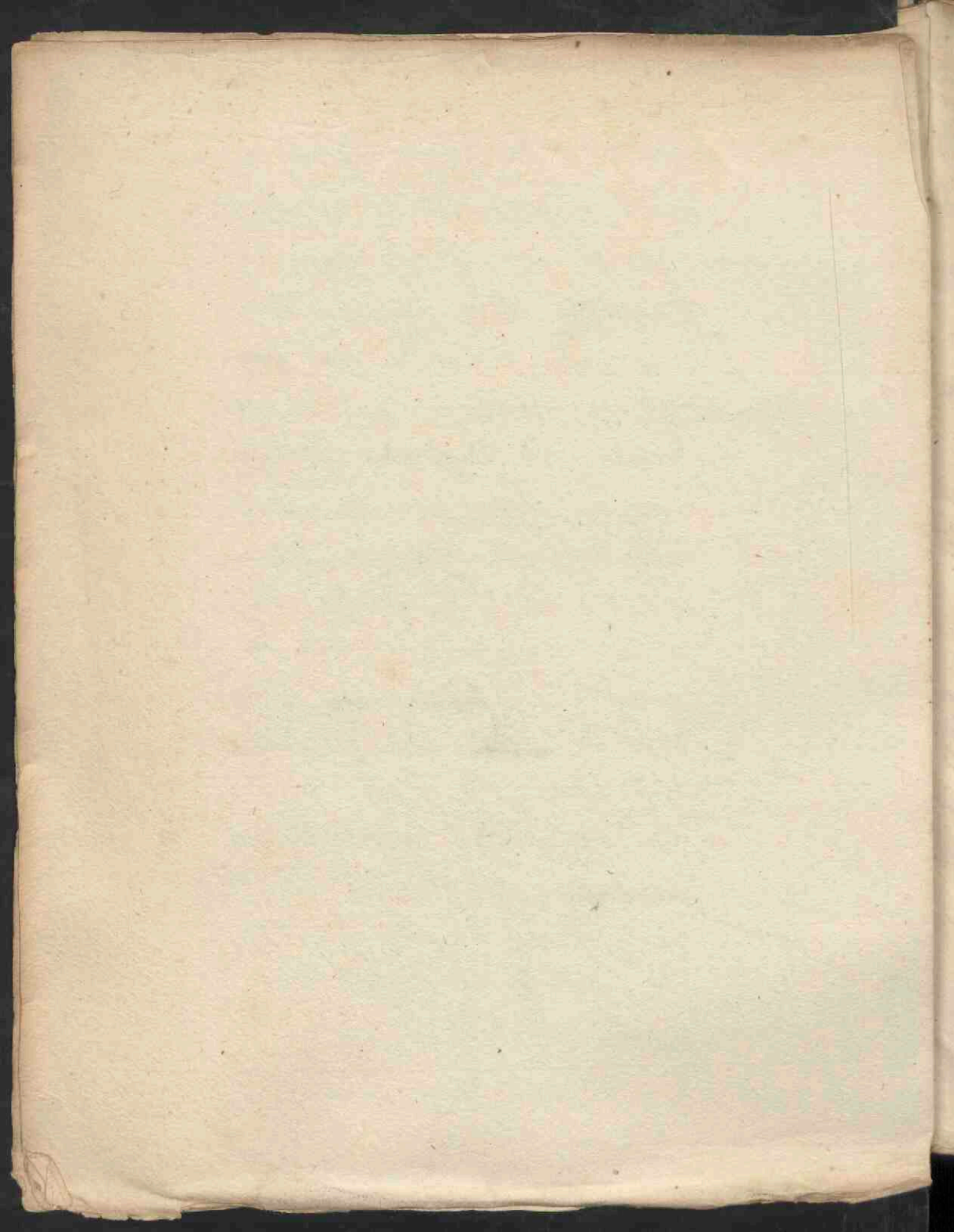
planè ac nativè convulsiōnis simum

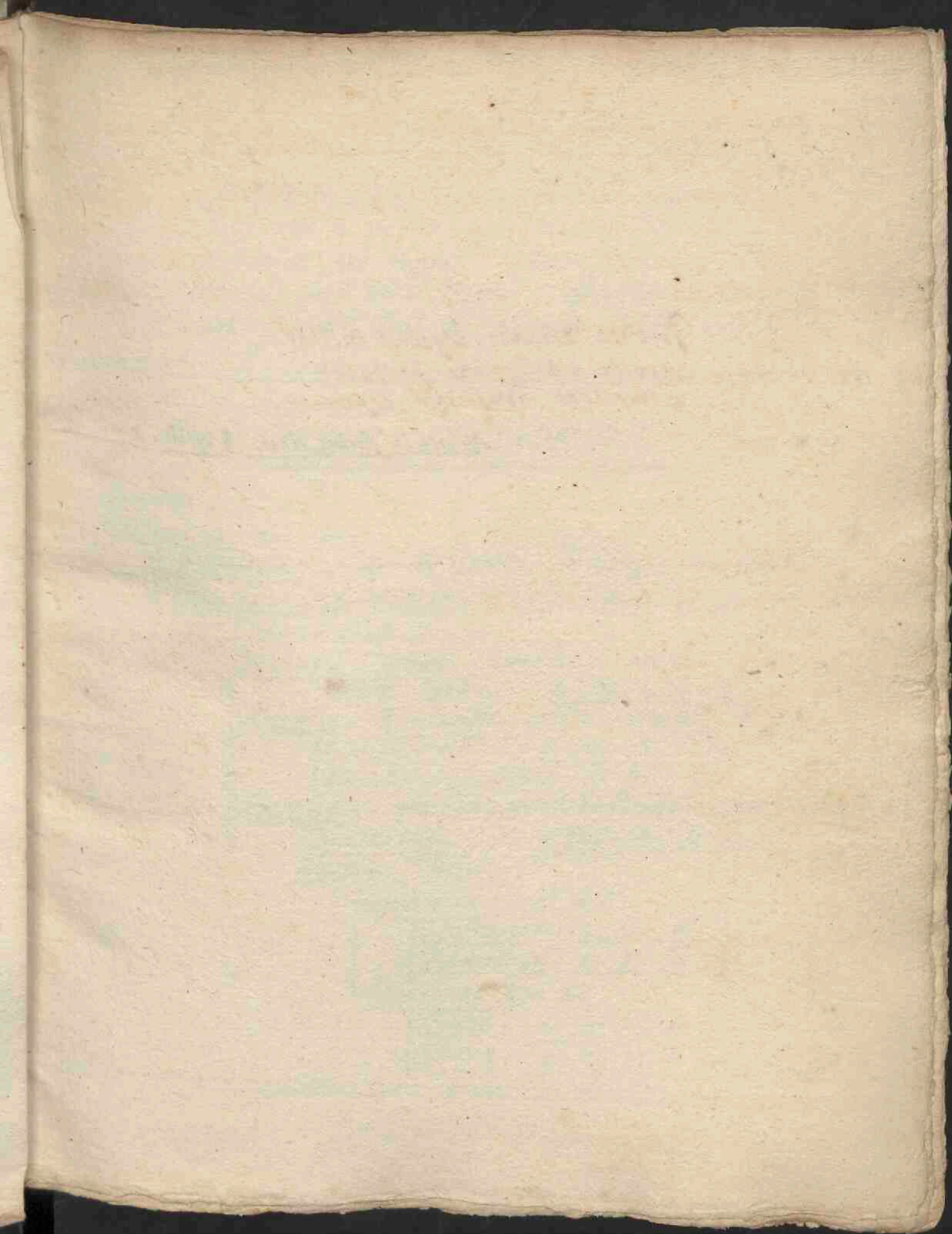
~~sequi maluit~~ ^{est}: qui etiam illis allibescat

quorum animis a tabulis abitur scriptæ

fuit, quibusq̄ sola continua lectiois

series placere solet.

Partitio animam legentis incitat,
mentem intelligentis preparat,
memoriam artificiosè reformat.

Auctori in proem. Inst. § igitur, in verbo. Enclitico.

Quicquid in majus crevit, facilius agnoscitur,
si discescit in partes, quas innumerabiles esse
et parvas non oportet: Idem enim vitij habet
nimia, quod nulla divisio. Simile confuso
est, quicquid usq; in pulverem sectum est.

INDEX SECTIONUM.

MEDICINA

THEORETICA, vel est

{ Physiologia - qua IX Tabulis Pathologia praeimitur.

{ Pathologia - qua secundum triplicem Morbi acceptiōnem
triplex quoq; est.

{ Nosologia. q Morbi proprio dicti naturam et diffi-
cultas tradit, a pag. 1. ad 13.

{ Aetiologia. q Morborum causas enumerat, et quibus

{ Generaliter omnia, a pag: 13. ad 32.

{ Particulariter quorundam, a, 32. ad 37.

{ Symbologia, qua circa morbi accidentia versatur, easq; vel

{ Symptomata a pag: 37. ad 42.

{ Signa tum

{ Generalia. easq; vel

{ Diagnostica, a, 42. ad 51.

{ Prognostica, a, 51. ad 73.

{ Specialiora tum de

{ Pulsu. a pag: 73. ad 91.

{ Urina. a pag: 91. ad 108.

FIN.

Medicina practica alia
 theoretica alia
 (γοσολογική)
 (παθολογική) alia
 (νοσολογική)
 (αιτιολογική)
 Συμβαρολογική, alia
 συμπλωματική
 συμπεριολογική, alia
 (διαγνωστική)
 (προγνωστική)

Practica

Medicina Hippocrati (lib. de flat. p. 26) est
 μετὰ δεύρας πέν τῶν ἐλαττωμένων,
 ἀγρίεσσιν δὲ τῶν ὑπερβαλλόντων.
 Galeno (lib. de const. artis) λέγει
 ὑγιείας πέν τοῦς φυσικαῖς,
 διασθερομένους δ' ἐπανορθωτικῆς.
 Deichtus libello
 non minus elegantior q̄ breviter definit
 Ars curandi valetudinis corporis humani

Theophrastus a. Theophrastus Hippocrati
 ἐπισημ. ὑγιεινῶν, νοσούντων, ὑπερβαλλόντων, ἀγρίων

Sic dicitur Magdali Eusebyck, de lib. 1. M.

MEDICINA, ars curandi valetudinem humanam, alia

A

Theoretica, quae n̄ per se ad opus medicum tendit,
 sed cognitione sua praxi inservit, adeoque sub
 alterians dicta, atq̄ vel

(γοσολογική, q̄ humanam naturam, et ea
 quae homini insunt, considerat.

(παθολογική, quae de vitiis praeter naturam,
 & agitandis in humanum corpus in va-
 dentibus agit. Est. a. secundum tripli-
 cem vocis partem exceptionem tri-
 partita, ut alia dicat

(γοσολογική, quae morbi propriam dicti
 nom̄ et differentias tradit.

(αιτιολογική, quae morborum causas
 enumerat.

(συμβαρολογική, quae circa morborum
 accidentia utitur, cuiusq̄ hae
 vel s̄ symptomata, vel ut signa
 considerat, alia etiam dicit

(συμπλωματική, quae de morborum
 symptomatis agit.

(συμπεριολογική, quae signorum de-
 terminam tradit. alia q̄dem
 generalis, t̄m

(προγνωστική, praesentia } morbi statum indicantia
 (προγνωστική, futurae } signa demonstrans.
 specialis, quae vel ex { praesentia }
 { futurae } de morbo iudicare docet.
 { praesentia }
 { futurae }

Practica // v. in Tab.

causis partes dicitur vel a diverso tempore.

(modo operandi.

θεωρητική

Medicina pullitica Arabi est, quae tantum
 blanditur morbo, quae praesens incacuitatem. F. 476.

PHYSIOLOGIA.

Si natura ordinem spectemus & recti rationem optime illa MEDICINAE pars, quae
 φυσιολογικη dixerimus, reliquis tanquam ~~solidum~~ fundamentum premiti solet:
 cum nemo recte remedia adhibere queat; nisi prius universam corporis
 constitutionem perspicuam habeat. Quot ergo & quae ea sunt quae naturam
 nostram constituent opera erit cognoscere.

Res naturales, quae naturam nostram constituentur numero sunt VII.

Elementa non grave & leve; sed ut Hippoc. calidum, Frigidum,
 humidum, siccum.

Temperamenta ex prioribus elementis, vel potius eor. mixture
 ortae Symmetriae

Partes propria & propria significatione, seu constitutae,
 ut in Ichora

Humores visis proprijs tanquam ex exercitijs contenti et
 concilijs, ut in Ichora dicuntur.

Spiritus aetherei, tenuissimi & tenuitate veloces
 impellentes, et impetum facientes, ut in Ichora

Facultates insite formae seu animae humanae visis
 ad obviandas actiones.

Functiones quae a facultatibus proficiunt.

quae tria cor non
 partes dicuntur.

philosophi istas
 facultates quandoque
 partes vocant

Harum ergo cognitio Physiologia dicitur, in qua cog-
 noscenda res, quam delinimus, servanda & melioranda, quam
 & confirmabimus diinceps, sapienter D. O. M.

THEORETICA MEDICINA

Generale Encephala

Elementum Formae est corpus simplex,
ex quo quidam primam constituit, et in quod
alterum ultimo resolvitur.

ELEMENTUM

ELEMENTUM est id, ex quo reliqua corpora primam componuntur, & in quibus ultimis resolvuntur, ipsum. a. est indivisibile in priora specie differentia. Tale a. quadruplex est ex quatuor primar. quatuorlibet manifesta actione convincit Hippocratis sententia

Ignis elementum calidissimum, siccum, & levissimum. omnium elementorum ad agendum efficacissimum, sed resistuntia minima.

Air, elementum humidissimum, calidum, & non omnino leve; substantia tenuis ac aerifabilis est, atque ad patiendum habilis; vicinorum contagioni obnoxium: quo fit ut ea propter varias vias in tres regiones dividatur. quarum una

Suprema maxima est, ob continentiam calis circumgyrationem, & vicinitatem ignis calida & siccata, non tamen absolute, sed comparate dicitur.

Media, quae radiis reflexis, ut conversionibus superiorum corporum incallescens frigida est, & a vaporibus contentis humidata.

Infima, quae nunc siccata, nunc humidata est, ut vapores & habitus excipit: nunc calida, quando radii solis reflexi magis uniuersis, ut astatu: nunc frigida, quando ob distantiam solis a vertice radii oblique dispunguntur, ut hyeme: haec itaque regio non ultra se extendit, quam illa radiorum solarium reflexio.

Aqua, elementum grave, frigidissimum & humidum, terram undique ambiens & interfluens, mixturam pura.

Terra, reliquorum vetusti basis est elementum siccissimum, frigidumque; coque densissimum, solidum & gravissimum.

QUALITATES Elementares.

Postquam de Elementis actum, restat de qualitatibus agendum, utpote quod propter ignorantiam formarum substantialium ad definienda distinguendaque elementa adhiberi soleant; In quorum etiam effectibus dignoscendis primis medici labor esse debet.

QUALITATES ergo aliae

Primae quae primo elementis insunt, reliquarum sensibilium qualitat. causa. suntque vel

Activae, quae efficientis causa & mensura determinantis rationem habent, sunt. a.

Calor, qui per se congregat homogenea; ac proinde ex accidenti heterogenea seceruit.

Frigiditas quod tam homogenea quam heterogenea cogit & confundit.

Passivae, quae mensuram obedientem actioni caloris & frigoris faciunt.

Secundae, quae ex primarum temperatura & mixtione proficiunt primarum quasi propagines & soboles. quales sunt Ariditas, densitas; Levitas, Gravitas; mollietas, durities; Crassities, subtilitas; Levis, Asperitas; Ariditas, Lubrietas; Lentor, Friabilitas. quarum definitiones habet magis. 3, phys. c. 7.

Humor.
Siccitas

Ex elementis mixtura contrariarum qualitatum actione inter se comistes oritur *flamma* & *frigoris*, quam latini *temperamentum* sive *temperamentum* vocant.

ut in mixtura
certa harmonia
primarum
functionibus
adhibenda
adhibenda
adhibenda

TEMPERAMENTUM ergo proles *flam* & *frigus* mixtionis, mixtiq[ue] forma, nihil aliud est
quam harmonia, et relati concubus alijs, ac sumta prospecto IV primar. qualitatum
mixti illius actiones. prout. a. variantur in mixtura elementor. sizes, vocat
temperamentor. oritur differentia: ac primum quidem

Temperatum q[ue] est *Equum* & *Equilum* vocant, aliud

Simpliciter & absolute in toto *Restantiar.* genero. - ubi equales con-
trarior. vires occurrunt, refrugentes sibi in puncto medio inter extremas
ac propterea *temperamentum* ad *hominis* vocant, imaginatio magis
quam revera existens: ac doctrinae gratia a medicis inventum, ut
sit reliquor. relati exemplar. Et tanquam statua *Polyleti* descripta
unq[ue] est excessum norma & mensura.

In singulis generibus, q[ue] ad iustitiam *temperatum* vocant, quod generi
suo, cui destinatur consentaneum & congruentem, agnoscibilitatem est
adhibenda, qua sua sua & functionibus eius convenienter se gerat.
- Quoniam a. respectu absolute temperati *Equum* est, non in con-
venienter idem habetur cum temperamento intemperato, cum
eadem divisiones ipsi conveniant: nec intemperati alio respectu in
physiologia tractari debent, nisi quantum temperati sunt illius illius.

Intemperatum, sive *Equum*: quod vel est

Simplex, si una aliqua qualitas ceteras vincat vel excellat, estq[ue]
quadruplex.
Calidum.
Frigidum.
Humidum.
Siccum.

Compositum, in quo duae qualitates excellant, itidem quadruplex.

Calidum siccum Calidum humidum Frigidum humidum Frigidum siccum	sive Ignium Aerium Aquosum Terrestre	In animalibus. biliosum, belerianum sanguineum, pituitosum, phlegmaticum melancholicum.
--	--	---

unumquodq[ue] a. horum non absolute tale est, ut sola IV elementa,
sed tantum comparate.

Dignitas in Homine triplicem.

Corporis simplicitate —
Quod ut mixta simpliciter partes singula obtineant, & in
Cadauere manifestissime patet, nec dissolutionis admittit,
nisi per putredinem et coactionem.

Corporis virtutis — vel Infirmitas. & manifestum redditur
quod ut virtutis Infirmitas in animi delictis, quae ob inopiam
insufficiens caloris extrinseci solent.

Sic et Partes corporis humani cum dupliciter
considerari possint, vel ut virtutes, vel ut
simpliciter mixtae, fit ut de earum temperamine
disputant auctores: quodam n. V. G. Frigidum Cor esse
assequunt, & refrigeret ubi in alimentum assumunt,
ad hoc praetibus constat frigidioribus; Cum in Galenus
multo etiam calidum videt, cum caloris fons et origo sit.

CUTIS omnium humani corporis partium
temperatissima consistit: cuiusmodi quae
regula: adeo ut quaeque ea calidioris, calida;
quaeque frigidioris, frigida; et. resuscantur.
Sunt ergo CUTES —

CALIDIORES.

1. Adeps. Pinguedo.
2. Pulmo.
3. Renes.
4. Lien.
5. Caro.
6. Testes.
7. Iecur.
8. Sanguis.
9. Bilis.
10. Cor.
11. Spiritus.

FRIGIDIORES.

1. Cerebrum.
2. Spinalis medulla.
3. Fibrae.
4. Nervi sensitivi.
5. Nervi motivi.
6. Vena.
7. Arteria.
8. Membrana.
9. Testis.
10. Ligamentum.
11. Chondrosyndesmos.
12. Cartilago.
13. Os.
14. Pili.
15. Pituita.

UMIDIORES.

1. Nervi sensitivi.
2. Cor.
3. Caro musculor.
4. Iecur.
5. Renes.
6. Lien.
7. Pulmo.
8. Stomach.
9. Testes.
10. Medulla spinalis.
11. Cerebrum.
12. Medulla Ostitis.
13. Adeps.
14. Sanguinis tota
massa.

SICCIORIS.

1. Fibrae.
2. Nervi motivi.
3. Vena.
4. Arteria.
5. Membrana.
6. Testis.
7. Ligamentum.
8. Chondrosyndesmos.
9. Cartilago.
10. Os.
11. Ungues.
12. Pili.

Ungues frigida videtur quoad virtutem, sed in cal. eorum virtutes efficiunt partes lasas suo
modis.

De aetate. Cui. XI. methodus.

Aetates dividuntur in

Ad incrementum, sub quo consistunt Statum, sub quo continentur Decrementum, quod	Infancia. VII. ^o Praeetia. XIV. ^o Adolescentia. XXV. ^o	} anno terminatae. } anno finitis. } Florentia, seu } Media. } Decrepita.
	Iuventutis, seu Florentis aetas. XXXV. ^o Aetas Consistens. XLVIII. ^o	
	Senectutis cuius quos gradus sunt, ut aliadiaz.	

Vide Hipp. T. de dieta. v.

Celsus medicorum non est numerare annos: ut qui rationibus agant.
 Hinc aetates secundum annos dividere non est necesse.
 Huiusmodi tempore usque ad centesimum annum sunt
 habent lae matrem.

Frigidus Autumnus siccatur; sicca aestas ESTAS:
 — Aegrotatio friget et humet Hyems; vera calet atque madet.

Sanguis { pueris, pubertibus, adolescentibus. }	} vere, } Estate, vel } sicco calo } Autumnum } Hyeme, et } humido calo	} dominatae. } Non appellationes temporum, sed } temperaturas aspicere oportet. } sic Hippocr. morbos autem nominat } siccis tunc, quando eodem } die modo frigida, modo } etc. III. Aph. IV.
Bilis { aetate florentia }		
Melancholia { aetate declin. }		
Pituita { senili aetate }		

Temporatum ad Poudes, Arithmetico, Geomet. dict.
ad Justitiam, Geometricam
etiam Justitia et Geometrica sunt
ceteris tribuere.

Pars distincta

Generatitio, quicquid totum implet atq; integrat.

Gal. 1. ad. 8. Non quod ad vitam corporis constitutionem fiat.

Specialiter & proprie a Teste in Tab.

Similares partes alia

Spermatice, quae ex semine factae alia

Durores. Os, Cartilage, Ligamentum.

Molliores. Membrana, Fibrae,
Nervi, Arteria, Vena.

Sanguinea, Caco, cui addi fit Adeps.

quae sanguine facta,

Mixtae, quae ex sanguine & semine
probe mixtis fiunt, ut Cutis, quae
dissecta sine cicatrice non exsiccatur, sicut
tamen requiritur quae partes spermatice,
quae si dissecantur vel minus vel zero regere
necesse est: difficilius tamen quae sanguinea,
quae si erumpunt, facile resurgunt, et
quod ob copiosam materiam, et facultatis
generatricis adhaerent spermatice. a. ex
materia inopia, Gal. 1. sem. 11. de test. art. 13.
et facultatis electricae defectu.

Similares etiam vel

non generatae tales sunt. Os, Cartil: Ligam:
Membrana, Fibrae

non quod contra sed solo sensu iudicatur.

ut Nervi, Vena,
Arteria, Cutis.

Atque Capilli, Ungues, aceto inter partes quae numerantur
sunt quippe non regit has partes, sed tantum
generat earum materiam tanquam si per vacuum
ex corpore expellendo.

Quae Aetio Galienus in partibus principibus
etiam Testis in Viris, et Uterum in mulieribus
annumerat.

Triplex Hippocratis Divisio. constituebat visus, la igorla iggura, xy
Exogonla de ob. singulis singulatio agendum est, ac primum q. de continentibus
 tangam reliquar. Subiecto & organo.

PARS a proprie & huius sumpta corpus ut toti coherens, eos vita conjunctum, ad illius
 usum functionemq. comparatum; dividiturq. in

Similares, analogas, q. una paritq. substantia constant, & rudiq. sibi simili, et
 in alias specie differentes resolvi nescunt. qua de can. et simplices, ac homogenee,
 primaq. ac sensibilla corporis elementa vocant. Suntq. vel

Spermatice, q. ex semine constant. ut: os, Cartilago, Ligamentum, Tendo,
 Fibra, Membrana, Nervus, Vena, Arteria, Cutis, q. it. posse-
 riores n. quidem, necra sed ad seculum similes dicunt: nec, ut vlt.
 nullam, sed singula sum. rudiq. hant. Ig. a. cutis parit, etiam nate se. longior. et.
Sanguinea q. originem a sanguine habent, ut: Caro, Alaps, sed Dani. ay. e
 numero partium excludunt, q. certis terminis n. definitio, sed partes
 nutriti abstrahunt, ut n. q. m. vlt. nec unguis aut pilos. quorum
 generatio q. dem est, sed multum vlt. partibus annuerant.

Disimilares, heterogeneas, q. non ex partibus ejusdem nate sed specie differentibus
 componuntur, operarios dicte, q. facultatum ac functionum atq. instrumenta

Anatomici dividunt in vires tres & artes

vi tres quorum aliis

Superior et Caput, cuius pars alia	[Capillata, ut: Pericranium, Cranium, Meninge, etc. [Alaba, ut: oculi, Nabis, Alae, Vena, et. Musculi, et Nervum, Costas, Scapula, et. vlt. et. Cor, Pulmones, Niarum, Oesophagum, Arteriam aspram.
sibi quo continet Collum.	
Medius q. e Thorax, habetq.	
Inferior e Abdomen, cuius partes vel sunt	

[Musculosa, ut: om. musculi abdominalis, Peritonium, Musculi, Amiculum.

[Viscera, seruitas vel
 [Nutritio tam
 [Clysi, ut: Ventrictus, Pancreas,
 Intestina.
 [Cymosi, ut: Vena Mesaraica, Vena porta,
 Vena cava, Hepar, Cytis, Lien,
 Reas, Vires, Vesica.

[Generatio, q. vel Sexu

[Utrob. can., ut: Vasa spermatice, Testes, Testiculi.
 [Vni fecundata, ut: Viro - Penis.
 [Famula - Virks.

Artes q. vel

[Superiores, ut: Manis ubi brachium, Cutis, Manis externa.

[Inferiores, ut: Pedes ubi Femur, Crus, Pes parvus.

Partes differentes

Generatitèr, quicquid totum implet, atq; integrat.
Gal: T. 1. lib. 8. (ubi quod ad hunc corporis constitutionem facit.)
Specialitèr & persè a Parti: in Tab.

Similares partes alia

Spermatice, quæ ex semine factæ, alia
Duriiores. Os, Cartilage, Ligamentum.
Molliores. Membrana, Fibra,
Nervi, Arteria, Vena.

Sanguinea, Caro, cui addi potest Adeps,
quæ ex sanguine facta,

Mixta, quæ ex sanguine & semine
prope mixtis fiunt, ut Cutis, quæ
dissecta sine cicatrice non curatur, facilis
tamen regeneratur quæ partes spermatice,
quæ si dissecantur vel nunquam vel raro regerunt
nascuntur: difficilius tamen quæ sanguinea,
quæ si cumpantur, facile renascuntur, et
quod ob copiosam materiam, et facultatis
generatricis roborem: spermatice a. ex
materie inopia, Gal. 1. lib. 11. de sect. art. 13.
& facultatis effectorie defectu.

Similares etiam vel

non generatae tales sunt. { Os, Cartil: Ligam:
Membrana, Fibra
non quod: contra sed solo sensus iudicio
ut { Nervus, Vena,
Arteria, Cutis.

Foris: T. deincerto Usinar: phlego, 8.
Atque Capilli, Ungues, ac etiam inter partes quibus numerantur
ita quippe non regit has partes, sed tantum
generat earum materiam tanquam per vacuum
ex corpore expellendo.

Idem Adu: Falcobergius in partibus principibus
etiam Testes in Viris, & Uterum in mulieribus
annumerabat,

Triplicem Hippocrates Galienus. 7. constituebat usque, scilicet ignea, frigida, et
 evocanda, de quibus singulis singulatione agendum est, ac primum de continentibus
 sanguinem reliquarum. Subiecto et organo.

PARS a proprie et parte sumpta corpus est uti robore, cui vita conjunctum, ad illius
 usum functionemque comparatum; dividiturque in
 Similares, quousque, quae una pariterque substantia constant, et undique sibi simili, et
 in alias specie differentes resolvit nequeunt, quae de cae et simplices, ac homogeneae,
 primaque ac sensibilia corporis elementa vocantur. Sicutque vel

Spermatica, quae ex semine constant, ut: Os, Cartilago, Ligamentum, Tendo,
 Fibra, Membrana, Nervus, Vena, Arteria, Cutis, quae in postea
 vixit, non quidem vestigia sed ad sensum similes dicuntur; neque, ut nihil
 nullam, sed singula sibi ratione habent. Ista a ceteris partibus non natae et sanguis, ut
Sanguinea, quae originem a sanguine habent, ut: Caro, Adipos, sed hanc alij a
 numero partium excludunt, quae certis terminis non determinatur, sed partes
 nutritiae absumunturque; ut nihil mediocrem, nec unguis aut pilos, quorum
 generatio quidem est, sed nullam neque partibus annoverant.

Disimilares, quousque, quae non ex partibus ejusdem naturae sed specie differentibus
 componuntur, quousque dictae, quae facultatum ac functionum aia instrumenta
 sunt, quae cae dividuntur in

Animales (v. organa functionum animalium) quarum quaedam
Principes reliquarum gubernatrix Cerebrum est animalium facultatum, cum
 sententiam sibi movetur. omnium origo, naturalis spiritus sedes et ner-
 vorum principium

Subministrantes principi, et ab ipsa ut plurimum originem sumentes,
 utque

Operantur facultatem animalem vel ad

Sensum, ut nervi sensitivi.
 Motum, ut: nervi motivi.

Operantur, cuius generis sunt propria organa

Sensum exterior: ut: Oculi visus, Aures auditus, etc.
 Motus voluntarij, ut: Musculi.

Vitales (v. organa functionum vitalium) earum alia

Principes, quae est Cor facultatis et spiritus vitalis fons, nativi caloris
 principium sedes, arteriarumque principium

Subservientes sunt organa

Respirationis, quarum alia sunt aereum

Preferentia, ut: Larynx et Aspera arteria.

Excipientia, ut: Pulmones, hauriuntque a. aera excipiunt,
 preparantque cordi

Moventia — Musculi, Costas et tendentes et contrahentes.

Pulsus — Arteriae.

Naturales (v. organa functionum naturalium) quarum

Principes est Hepar, facultatis naturalis reparandae omnium princi-
 pium, et primum generandi sanguinis instrumentum

Subservientes alia dicuntur

Placuationi, tam scilicet alimento
 Preparando ut: Ventriculus concoctione.

Expurgando vel sanguini ut: Xeris felles, Lien, Renes, Vesica.

Distribucione ut: Vena.

Generacioni, atque haec sunt vel
 Communes utriusque, ut: Testes, quos ad tribus principibus
 Propria ut: Penis. partibus quartus addit, quod
 Jamina, ut Uterus. ad conservacionem speciei neces-
 sariae servans, licet aliando
 vivos recipiant. etc.

Humores.

Solidis partibus contentos humores. Vt igitur vocavit Hipp. d. l.
 humor a. sive viscosus communiter vocat omne corpus liquidum et viscosum, non
 solum, sed etiam in partibus contentum. Quia significatio est pro solidas continen-
 tesque partes, et spiritibus impetum facientes, non solum liquidas caritatis humani cor-
 poris contenta humores illi possunt, qui sunt vel

Sit, sicut humores, qui contra naturam hominum insunt, eo quod medicorum ea
 sint, pathologo, non physiologo explicandi videantur; Ne tamen quod contra a-
 naturam sit, quod ad humanam naturam cognitionem faciat, sicut modis per
 quoslibet humor a natura legibus discedat, dabimus. Ac primum quidem

Sanguis non naturalis a natura legibus discedit vel

Quantitate, si visis permixtus, aut valde inspissatus, hinc plenitudo ad vires et
 calorem vitiosum; ταραχία Graecis dicitur.

Qualitate, si calidior aut frigidior, sicior aut humidior videatur, vel
 altero humore copiose permixtus, et cacochymia dicitur, aut
 corruptus et putrescat, hinc ex tenuitate postquam
 excoarctatus; crassiorum παραχυσία dicitur.

Bilis non naturalis fit vel

Intra venas, quia est triplex

Pallida ex admixtione pituitosi seu serosi humoris ortum habens
 vitellina, ex flava bile, caloresque tenuis partes dissipantem
 et incrassantem, crassitudo et colorem habens vitelli ovorum, crudiorum.

Atra fit ex bile vitellina et humorem admixtum; quoniam humidum
 vitiosum est.

Extra venas, potissimum in ventriculo, ab ipso calore aut ciborum calidiorum
 corruptione, varisimam intra venas ex bile vitellina, gignuntur, tris
 bilis in naturis speciebus, ad viridem colorem inclinantibus.

Peracra, τειραραίαque, porri colorem habens.

Eruginea, τοχός, aragiacum refectus

Glastra, τοχόςque, et aragica, glasti seu statidis colore pedita,
 orta ex vehementiore admixtione, quae aragica; et haec quae peracra.

Melancholia natura venia et inutillis ortitur ex primis humoribus per admixtionem vel
 putredinem in extremam quasi conuersis, et non tam acida quam quae acris est.

Pituita pro natura gignitur vel

Intra venas, quae duplex est

Acida naturae multo frigidior et crudior, et pro primam in ven-
 triculo coctionum, vix ullam phlegma alterationem accipit.

Salsa ex dulci pituita putrescente vel ex serosi humoris admixtione est.

Extra venas quadruplex est

Apposa, adeo tenuis ut aqua instar plerumque et raribilis, aut a
 cerebro in libidinis partes stillet.

Mucosa, quae calore corporis, ex tenui crassior, mucosa similis facta est.

Vitrea, vitre filis subtilia ac colore similia, mucosa crassior frigidiorum.

Gypsea, quae gypsi instar crassa est, qualis quaedam in articularibus con-
 creuit, in quibus praecedentes distillationes tenuioribus naturae
 partibus vesicularibus tandem in extremam topi densitatem erant,
 ut a gypso, topus seu grande vocetur.

Excoluntum in singulis partibus supfluum triplex est

{ Tenuē, q̄ insensibiliter abit.

{ Aquosum, q̄ per sudorem exhalat.

{ Crassum, quod itidem triplex est,

{ Ignarum, q̄ in sordes vertit.

{ Calidius paullo, q̄ in Vermis et Pediculis abit.

{ Fuliginosum, q̄ in Pilis exit. Atq̄ nō huius q̄tis unus est modus, sed secundum diversitatem ex q̄bus exarsit, variat.

Præcipue, ut j̄ nunc calidioris, nunc frigidioris, humidioris, Acidioris existunt: Ita Pili nunc Albi,

For: viii. Obs. 1. p. 2. b.

{ Nigri
{ Rufi
{ alio modo colorati.

HUMORES.

Solidis partibus contentos humores. Vt *igææra* vocavit *Hipp. l. 1.*
Humor a. sive *tygov* communiter notat omne corpus liquidum, & *perfluens*, non
siccum, sed aliunde *superfici* contentum. Quia significatio (p[ro] solidas continen-
tesq[ue] partes, & spiritus impetum facientes) omnia ligida caritative humori cor-
poris contenta humores hii possunt; qui sunt vel

Primordiales, qui e[st] substantia oleaginosa, solidioribus corporis partibus ab originis sue
primordia insita, spiritus & *causis* immati basis ac sedes, visus & humidum ca-
dicale dicitur.

Alimentarij, qui nimirum generantur in corpore ex esculentis foeculentioribus, triplici concoctione, &
Alimentarij, qui sunt succi partium solidarum nutritioni dicati, ex IV elementor. com-
mixtione originem habentes, suntq[ue] vel

Primary (q[ui]b[us] propriissime nomen humoris convenit) geniti nempe a Chylo
in secundo aëre laeviores vi, ex q[ui]b[us] massa sanguinis sive Chymi compo-
nunt, & alterantur singulis corporis partibus alendis p[er] venas distribuiti.
Respondent a. et numero & qualitatis. IV elementor. quo & Galenus
corporis sanguine p[ar]ti elementa, & nobis Elementarij humores III
poterunt; At enim

Bilis tenuissima massa sanguinea pars, calore & siccitate Igni respo-
det; colorem habens flavam (si seroso permiscetur humore ut
pallidum) gustu amara e[st], affinis na[te] sua partes nutritens.

Sanguis purus nempe ille ac sincerus, & p[er] se consideratus, aëre
na[te] amulius temperamento calido humidusq[ue] est, extra vasa su-
illius coarctatus, sapore dulcis, masculinas partes nutritens, inq[ui]b[us]
Arterijs, calidior, subtilior, clarior & fluxior.
Venis, coloris rubri & substantie crassioris est.

Pituita, q[ui]b[us] visibus, excepto Prochlo, q[ui]d[em] ex aqua, crassior masse sangui-
nis portio est, aquea na[te] particula, frigidum & humidum tem-
peramentum, colorisq[ue] alium adeptus est, saporis su[us] nullum,
nisi na[te] calore nonnihil alterata dulcis aliquomodo evadit.

Melancholica, siccis ater, (non bilis atra) na[te] terrestris est,
masse sanguinea pars crassior, frigidior & siccior, colore nigro,
acido (ut q[ui]sillam ut) gustu, vel n[on]nihil acerbis habere acris
nihil acidit, sed nulli sanguinis limus feci minorum crassiorum
proportione respondet

Secundarij, q[ui]e prioribus n. sanguinis massa (a qua ut tam ut & substantia
quam na[te] & qualitate distat) in qualibet corporis parte originem
ducunt, ubi exactius postrema laboratur coctione, ac p[er] se diversis
alterationibus duor[um] ad nutritionem cuiusq[ue] partis p[ar]amur. IV n[on]nihil
appellants.

Inveniantur humores, sanguis nempe ille qui capillarib[us] distribuitur
venis, insitis a nominibus dictis ubi sola externa disposi-
tione sensibili nutrita, a facultate partium q[ui]b[us] ille p[er]venit
insit, in spermaticis p[ar]te allucens, carnesq[ue] vico suble-
pormaculis.

- Nos idem h[ic] humor d[icitur], cum copis moto in substantiam partis
diffunditur, atq[ue] ibi alteratur.

- Glutina vero d[icitur], cum alterior[um] coctione lentiorum ac crassiorum
acquirit, quo nullius parti alenda apponatur atq[ue] agglutinetur.

- Cambium, concretus iam liquor solidis fibris ita adhaerens, ita
pam in partis substantiam transiens & cum illa statim statim
cambiat nutritq[ue].

Sic humores varia commutatione tandem in corporis substantiam
veniunt per similes ductus, quos sales esse vult na[te], quoslibetq[ue]
quod magis operatur.

Excrementi, n. superflui liquoris nullum corpori alimentum prebentes;
superflui a. vel

Qualitate, q[ui]d[em] vel

utiles, quos na[te] a repurgatione sanguinis exemptes alteri par-
tibus usui interire voluit. (Quo sit ut sola h[ic] excrementa
huius loci esse plurima voluerint) Sic

Fel, amarior naturalis Bilis portio, q[ui] ad x[er]iv Hepati subiecta,
atq[ue] inde p[er] cholocolum ad duodenum relegata, excretionem
adjuvat, & intestina a lentis & viscosis humorib[us] respurgat.

Limus, Melancholica pars georba & acida, diu[er]s[us] neptaculum
Lien est, Melancholicum illam humorem ad se trahens, atq[ue]
confecta perfruat, t[ame]n portio aliqua ad ventriculum mit-
tit, ut cum coarctingat, & t[ame]n excitet.

Serum sive serosa superfluitas duob[us] modis facitq[ue], quam
h[ic]ens sanguini permixtam immiscet: t[ame]n sericam a
sanguine quoniam iam in alimentum sibi reservarunt q[ui]
vires in vesicam transmittunt, atq[ue] ibi Urina d[icitur].

Inutilis aliq[ui]d

Communes, ut: Stercus, chylofecis n. prima concoctionis -
Sider - & Sordes tertia.

Peculiares, ut: viscus cerebri - Pulmonum sp[iritu]m -

Quantitate ut: Lac, Semen, Menstruum, q[ui]a si nimia copia
intendant, morbum inferant, aliq[ui]d per se nullam mexau-
tam datam salu[m]; postiora q[ui]b[us] m[er]ita vocat Galenus
quod ad conservandam speciem faciunt, nulli d[icitur] vero
nihil conferant.

Excoluntum in singulis partibus supfluum triplex est

{ Tenuē, q̄ insensibiliter abit.

{ Aquosum, q̄ per sudorem exhalat.

{ Crassum, quod itidem triplex est,

{ Ignavum, q̄ in sordes vertit.

{ Calidius paullo, q̄ in Vernis et Pediculis abit.

{ Fuliginosum, q̄ in Pilis exit. Atq̄ nō hujus q̄lis nūm̄ est

modus, sed secundum diversitatem ex q̄bus exarsit, variat.

Quippe, ut ȳ nunc calidiores, nunc frigidiores, humidiores,

seciores existunt: ita Pili nunc Albi.

For: viii. obs. i. p. a. b.

{ Nigri
{ Rufi
{ alio modo colorati.

Phlegma per Antiphrasin Pituita vocata: cum nihil minus Phlegm. v. hinc.
proprie. n. talis est, quod Phlegm. n. Phlegm.

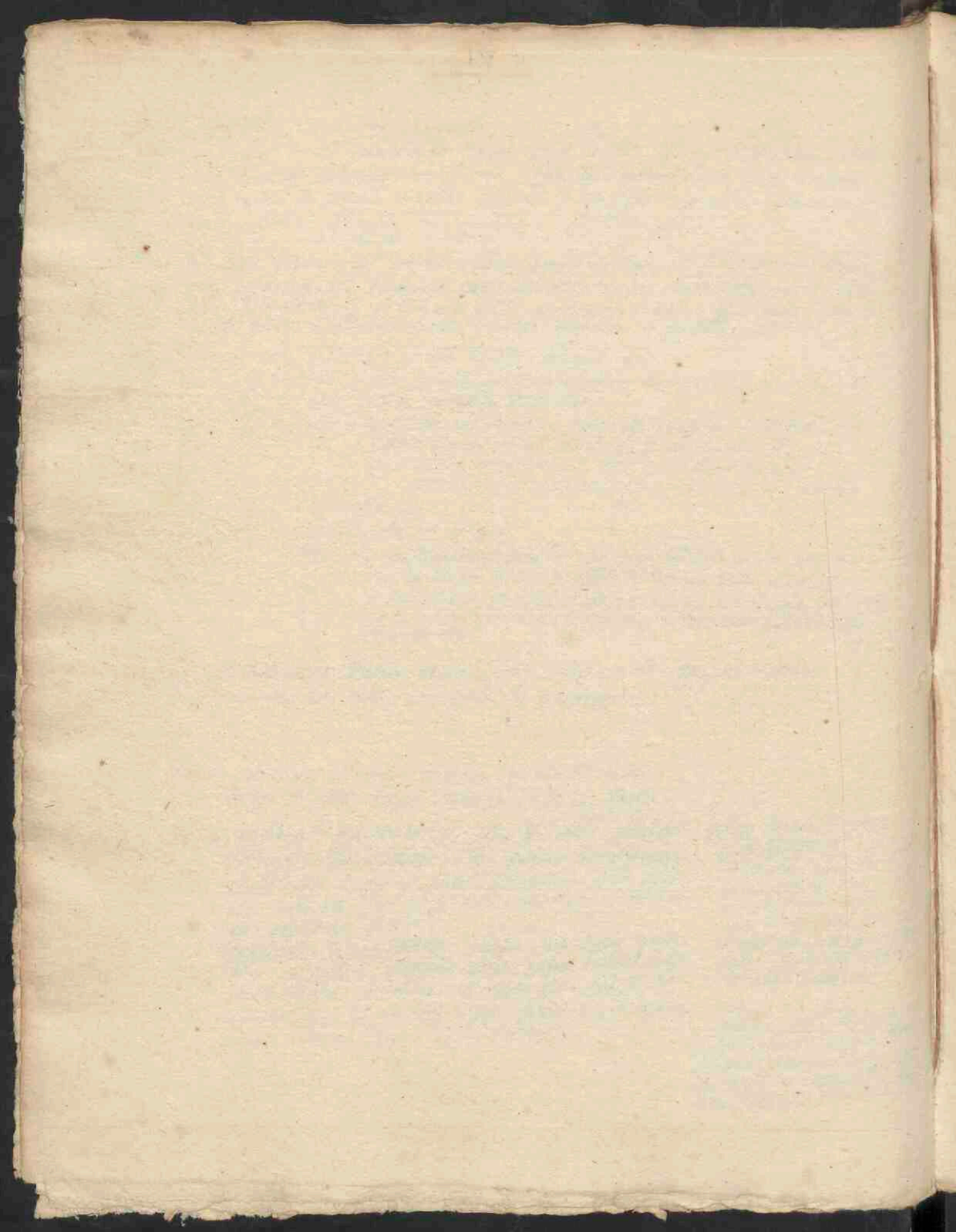
Vitram pituitam n. modo frigidam privatione calidi,
sed per se actu talium statuitur, ut in Epiala.

Salsam pituitam Gal: n. de diff: febri: 6. fita statuitur
vel propter putrefactionem, vel propter admixtionem
humiditatis siccis et salsis: seu potius magis talis,
aut comburta, sive ea spiritibus exhalatio, sive magis
eis coalescentia fuerit.

Special: T. pax. 27 statuitur circa illam fricta,
cum castoreum pituitam etiam Salsam trahere posse
per ultiorum coctionem, n. aliter quam Gal: n. de
alim: fac: 32. in fine ipsam Aquam simplicissimam,
nimia coctione Salsam trahere statuit.

|| falso Aristot: n. Meteor. 1.
et n. problem. 3. dicitur
Salsitudinem humiditatem fieri
ex permixtione incoacta
et coacta cum aqua.
cum tamen siccis, carnis
et alia res dicitur, quae est ipsa
Aqua, quanto plus coacta
eo magis saltescat.

Galenus prof: Culo melle
negabit humores coquos fieri
coctione Salsas exalare posse
cum ea in corpore suo
coctio, ipsa adcoctione n. ipsa.

Spiritus, est corpus tenuissimum et levisimum,
cuius nihil sicut soliditatem velicolum, per
mūnē obliquam sūctiōnē instrumentū.

SPIRITUS.

Omnibus animalibus a natura datus est calor, qui sicut dicitur, cuius beneficio vivunt, resque tam naturae quam animae functiones obtinent; ad hoc spiritus, id est Evaporatio Hipp. dicitur, qui illum calorem retinet, quorumque administratione facultates in corpore detentant, & conservant; utrumque vero, quo vita humana dicitur produci, firmari, subsistit, servari, voluit natura, & humanam indicat, id est, spiritus scilicet illud crassum ac lentum, de quo Galienus dicitur, tria haec uno nomine Calidum innatum vocant, & humor radicalis spiritus caloris praesens.

SPIRITUS hic est, corpus tenuissimum ac levissimum, ex vaporibus generatum a natura aut insita, ut principalium viscerum, aut ministrans in diversis partibus quoniam a calore nativo tam arcte cohaeret, ut alterum sine altero esse non possit, quinimo ut substantia animi sint, proinde quot calor, tot etiam spirituum sunt differentia; estque alius

Qualis, fixus et stabilis, Graec. Engulos (ἰσχυρότερος), et Stoicis Exterus, qui a primis naturalibus singulis partibus affigit, suum naturam transformationum minister est.

Institus, ex vaporibus generatus, a natura aut insita, ut principalium viscerum, vagus et errans, qui a principibus partibus accedit fixo in subsidium.

Sicuti a. tres sunt animae Facultates — Naturalis | Vitalis | Animalis
Tria principia seu partes principis — Hepar — Cor — Cerebrum
Tria his ministeria organa — Venae — Arteriae — Nervus

Ita et tres spiritus speciei ac formae distincti (eum principia generantia specie differant) optime constituantur.

Naturalis, quorundam, a seorsum proficiens, per venas cum sanguine in extremas corporis partes diffundit, etiam vel

Nutritivus, singulis partibus insitis nutritivis ac incrementum affert.
Generator, solum inhaerens testibus, procreandi facultatis primum instrumentum.

Vitalis, Calidior, qui in sinistro Cordis sinu, ex tenuissima sanguinis portione (qua spiritus naturalis dicitur) et ex aere in pulmonibus preparato generatur, hinc per arterias singulis partibus distributionem ad vitam spirituum calorem vitali recreandum, corroborandum, ut resque instrumentum.

Animalis vaporosus, a solis aëribus datus est, generatus in cerebri ventriculis ex spiritu vitali, et aere per nervos extracto; hinc per nervos motivos ac sensitivos distribuitur omnibus corporis partibus sensus ac motus competere reddit, et quamvis specie unus sit, pro varietate instrumentorum modo dicitur

Sensorius, qui per nervos molles ab anteriori cerebro insitit ad sensorium, estque vel

Opticus, per quem fit visus.

Auditorius, cuius beneficio fit ars auditus.

Gustatorius, per quem lingua saporis discernit.

Olfactorius, qui odores percipit.

Tactorius, qui tractabilium qualitatum differentias percipit, nam ipsiusmetus nervus, et Galieno quod dicitur, non tantum nisi per spiritum.

Motorius, qui a posteriore cerebri parte per spinam descendit, & inde per nervos duros ad movendum singulas partes distribuitur.

Postq̄ de Humani corporis partibus tam solidis q̄ fluidis actum est: restat ut de altera hōis parte (sc̄a nempe q̄ corporis perfectio est) imprimis vero de facultatibus & functionibus eius agamus: Accuratio. n. sc̄a cognitio medica necessaria ē est.

Est ergo Anima, corporis atati forma: sc̄a illius facultatum immediatū principium.

FACULTAS est insita aīa aīa, quā ad proferendas actiones ipsa utitur. Statuitur. a. triplex

Naturalis, q̄ ex secōdo per vias oībus corporis partibus alimentam præstat. hūic tū tres inserviunt alie —

Altrix, **Generatrix** assumptū alimentū in corporis substantiam convertens eiq̄ assimilans. hūic ministrant v̄

Attrahitrix, q̄ convenientem cuiq̄ particula succūm appetit & attrahit.

Retentrix, q̄ attractū succūm cuiq̄ retinet, donec altrix eū in nāam partis, q̄ nutritū, converterit.

Concoctrix, **coagulatrix** x. **alteratrix**, Gr. ἄρ. q̄ id quod attractū & aliquandū retentū est, alterat, immutat, concoquit, & parti, q̄ nutritū, apponit, agglutinat, assimilataq̄.

Expellitrix, q̄ id quod a corporis nutritione alienū, & superfluum est, segregat & excernit.

Alitrix, q̄ corpus ad p̄stitūtū quoddam a nāa temp̄s quæquorū n̄ pervenit ac præfert.

Generatrix, q̄ sibi simile qd̄ procreare potest. In quā dūa requirunt facultates alie.

Alteratrix sc̄a **immutatrix**, q̄ primam substantiam, ex qua generatio fit, commutat, & in novam substantia generandæ nāam convertit.

Formatrix **massatrix** formam toti corpori, & cuiq̄ parti congruam & singulis, ad q̄ & **Alitrix** & **Alitrix** requirunt.

Vitalis, q̄ vitalem in corde spiritū gignit, & inde p̄ arterias quæquorū n̄ diffundit ad vite conservandam. cui inserviunt tria

Respirans q̄ inspiratione & expiratione constat.

Pulsans q̄ diastole & systole præagitur.

Animaris, q̄ solis animalib. obtigit. Unde illi nomen inditūm. Eqs̄ triplex

Princeps, q̄ in solo confidet cerebro: r̄sumq̄ triplex

Imaginatrix, **phantasiatrix** objectas rerū imagines a sensibus acceptas concepit & apprehendit.

Ratiocinatrix, **doctrinatrix**, **verax**, quā unū homo p̄ditus est, cuiq̄q̄ opera res incorporatas, & ab eā forma abstractas diguoscit. Hanc solum nonnulli principis nōn lignam existimant: reliquas. a. abas ad int̄itūm sensū referant.

Memoratrix, **reminiscentrix**, formas & imagin. veram a phantasia representatas, & sub variis p̄dicibus r̄ocietas excipit & recordat

Sentens, q̄ ex cerebro p̄ nervos sensū in singulas partes transmittit, estq̄ v̄

galeriis, singular. sensūm, p̄tereaq̄ objecta r̄cerunt, sensūm cōs. dr. q̄ eū p̄p̄rietas

Extiores quinq̄ **Vis** — **Auditus** — **Visus** — **Ulfus** — **Tactus**

Movens q̄ voluntatis imp̄io motū corpori musculorū op̄e præbet.

Facultas .a. in seipsum ad Animam, necnon etiam a
temperamento manant statuta; ab Anima
 quidem temperam a forma essentiali, et est
 forma et principia causa omnia actionum, quas
 quotidianè obimus: a tempero vero temperam
 a forma accidentali, quia eam est adhaerens,
 sine cuius ministerio atque actione profecti
 nunquam. Framb: lib. 67. 60.

Ita Galenus quamvis actionum causam ad
 temperamentum referat (ut patet quia
 existens temperato, pars statum suum
 minus obit, contra vero si intemperatum,
 male pinguiter.) non tamen ideo
 ipsam Animam cum temperamento con-
 fundere subterdum est, Est .n. Anima
 substantia, Temperies accidentis.
Temperiem .a. semper sunt actionum cau-
sam statuerunt Medici; eo quod Anima
medicis manibus se se non ferat, ut quod
temperies.

Attractrix agit similitudine et familiaritate sub-
stantia, ut Magnis ferrum, et Succinis pro
leone attrahit; n.a. agit in id quod idem est,
ut nigra ferrum in ferris, aut Magnis in Man-
gnetis.

Attractrix hanc familiaritatem parti utitur deinde
affinitate.

Coactrix seu assimilatrix.

Expultrix Heterogenum efficit, in d.m. coactum
aliquid retinet, et expulsiōne egerit.

Facultates animi corporis humani ad quosdam vel
 rationem, intellectum, imaginem, voluntatem, sensum
 appetitum, et motum, et quae sunt
 intellectus, 1. Ratio, 2. Intellectus, 3. Imaginatio,
 4. Memoria, 5. Sensus, 6. Appetitus, 7. Motus,
 8. Intellectus, 9. Intellectus, 10. Intellectus,
 11. Intellectus, 12. Intellectus, 13. Intellectus,
 14. Intellectus, 15. Intellectus, 16. Intellectus,
 17. Intellectus, 18. Intellectus, 19. Intellectus,
 20. Intellectus, 21. Intellectus, 22. Intellectus,
 23. Intellectus, 24. Intellectus, 25. Intellectus,
 26. Intellectus, 27. Intellectus, 28. Intellectus,
 29. Intellectus, 30. Intellectus, 31. Intellectus,
 32. Intellectus, 33. Intellectus, 34. Intellectus,
 35. Intellectus, 36. Intellectus, 37. Intellectus,
 38. Intellectus, 39. Intellectus, 40. Intellectus,
 41. Intellectus, 42. Intellectus, 43. Intellectus,
 44. Intellectus, 45. Intellectus, 46. Intellectus,
 47. Intellectus, 48. Intellectus, 49. Intellectus,
 50. Intellectus, 51. Intellectus, 52. Intellectus,
 53. Intellectus, 54. Intellectus, 55. Intellectus,
 56. Intellectus, 57. Intellectus, 58. Intellectus,
 59. Intellectus, 60. Intellectus, 61. Intellectus,
 62. Intellectus, 63. Intellectus, 64. Intellectus,
 65. Intellectus, 66. Intellectus, 67. Intellectus,
 68. Intellectus, 69. Intellectus, 70. Intellectus,
 71. Intellectus, 72. Intellectus, 73. Intellectus,
 74. Intellectus, 75. Intellectus, 76. Intellectus,
 77. Intellectus, 78. Intellectus, 79. Intellectus,
 80. Intellectus, 81. Intellectus, 82. Intellectus,
 83. Intellectus, 84. Intellectus, 85. Intellectus,
 86. Intellectus, 87. Intellectus, 88. Intellectus,
 89. Intellectus, 90. Intellectus, 91. Intellectus,
 92. Intellectus, 93. Intellectus, 94. Intellectus,
 95. Intellectus, 96. Intellectus, 97. Intellectus,
 98. Intellectus, 99. Intellectus, 100. Intellectus.

FUNCTIONES.

Forma, Facultates, & Functiones ita se consequuntur, ut quemadmodum a Forma & Anima Facultates, ita a Facultatibus tanq[ue] proximo principio Functiones procedant, ita ut parentibus se nulla unq[ue] actiois esse possint; cum in casibus potentia semp[er] p[er]dat actus.

Functio ergo, seu *actio* est motus activus a facultate procedens — hinc quod facultatum, totidem & functionum ponuntur prima differentia. Suntq[ue] vel

Naturalis contra regulas dicta, q[ue] & speciei & individui conservatio, ut sit triplex

Nutritio, q[ue] est conversio alimenti in corporis substantiam. Necesso e[st] autem alimentum varie p[ar]tetur, autq[ue] acta simili parti nutrienda reddi possit. se p[er]inde nutritioni q[ue] functiones ministrant.

Attractio, cum partes extrinsece familiaris ac conveniens sibi attractam appetant & fibrar[um] recharum op[er]e e proximo venis attractant, & a p[er]itriculo eos recipientis orna; ubi t[ame]n Animalis appetitus excitatur (ex defectu nempe humidi *Silis*; sicci vero *Fames*) in intro nempe v[er]itriculi or[is] sine *Stomacho*.

Retentio, cum fibrar[um] obliq[ue] p[er]sidio attractam alimentum eosq[ue] retinetur, donec parti nutrienda assimilatur.

Concoctio qua attractum & aliquandiu jam retentum alimentum abinnato calore alteratur, immutatur, & concoquitur, tandemq[ue] parti q[ue] nutritur assimilatur, nutriturq[ue]; q[ue] cum trib[us] distinctibus pagat[ur] locis, triplex quoq[ue] statetur.

Quarum, *Chylificatio* cum esculenta & potulenta a v[er]itriculo in *Chylum* v[er]itriculi p[er]isana & absimilem succam convertuntur.

Albuginosa, *Sanguificatio*, qua *Chylus* in serore in *Chymum* seu *Sanguinem* convertitur.

Opacioris Assimilatio (significatio specialis) cum sanguis a singulis partibus insita assimilatrici facultate, in glutum convertitur, q[ue] parti nutrienda t[ame]n p[er]inam apponitur, degudo *Agglutinatio*, *Assimilatio*q[ue].

Expulsio, qua liquores superflui & a nutritione corporis alieni fibris transversis se constringentibus excernuntur.

Actio seu *accretio* est, q[ue] & insita magnitudinis accessio in singulis corporis a[et]ati partibus per extensionem ex alimento in substantiam converso. Atq[ue] h[ec] tantum ad constitutum a natura terminum e[st].

Generatio seu *Procreatio* (contra sumpta) est novae substantiae ex alimento redundante productio. sub qua & continentur actiones

Coitus seu *Congressus* maris & Feminae, qui perficitur Seminis emissionem & tractionem in uterum.

Conceptio revivificatio foetui Seminis vi uteri pro formatione foetus.

Generatio (prop[ri]issime dicta) ipsa nempe foetus formatio & peragiturq[ue] *Alteratio*, cum una generatio immutatur, & o[mn]ia apte miscetur, *Formatio*, cum partes efformantur, & inter se o[mn]ia recte disponuntur in qua actione *Nutritio* & *Actio* requiruntur.

Perfectio cum partium foetus necessaria ad vobur & actioes, ut foetus morbi et extra uterum per os nutriti queat.

Partus, qui est infantis vobur jam habitus ex utero exclusio.

Vitalis.
Animalis] de quibus pag. seq.

deinceps de Functionibus.

Functionum seu operationum alia

Vitalis (de qua supra fact.) a nonnullis vitalium sit
se quoque comprehendere dr. sequentibus illam Galeni divisionem,
7 est lib. de hum. dif. ubi duas actiones tantum ponit,
Nutriam & Vitalem. Cum contra lib. 1. de diff. ferendi, con-
actionem q ab Arteria provenit peculiariter non Eudoxoy nominet.

Vitalis, qua lingulis partibus vitam conservat; vel est
Princeps, spiritus vitalis elaboratio.

Ministrantes, principis labori subservientes, sunt

Pulsus, q est cordis & arteriarum indefinens motus ad nati-
oem calorem temperandum; constatq partibus duabus
Systole, q est contractio cordis & arteriarum ut foras
exercentia fuliginosa excludant; Cordis globus per
Arteriam venalem ad Pulmones; Arteriarum vero
per ceteros poros; q quos in motu dilatationis aliq ex m-
sitate alio attrahunt, & sic succoroy evit.

Diastole, q e cordis & arteriarum dilatio, ad calorem
nativum novo aere renovandum.

Respiratio, q licet animalis quoad videtur, quod ex parte miscelior,
qo perfectior, natus tamen seu vitalis e, q gratia cordis sit
& ab eo ut facultate attractiva & expultrice in Pulmonum
motus aliquod initium habeat; ubiqs demerentibus est ac
vigilantibus obtingat; continet. a partibus duas i ut supra dicitur.
Inspiratio nem, q respondens diastole, aeris attractio e p asporam
arteriam ad refrigerat. cordis & vitalis spiritus sustentand.
Expirationem, q, resp. Systole, circumfusi aeris inguementis,
& q pulmones ab aere cordi dato secesserunt, respicit.

Respirationum interualium varias specis morbi & morborum causa
adferunt, de qb Galen. lib. de diff. resp.

Animalis q voluntaria dr, quam vel civo, vel sedare prohibitu animal
potest, est triplex

Princeps nihilis instrumenti corpori opera indigens; itidem triplex est
Imaginatio rerum a sensibus objectarum imaginum apprehensio.
Imaginatio sive cogitatio, q que alia, Mentis functiones sunt,
q conceptas imagines seu ideogram protulit.
Memoria susceptorum e sensibus simulacrorum conservatio,
quam frequens stabilis meditatio

Sensus, p quon nervorum opo singula partes sentiunt; quibz propter piti-
tudicia organa quinqz esse debent.
Videtur, ut soni & eorundem discrimina sentiant, studio Moly.
oloratus, quo odores apprehendunt.
Gustus, quo sapores discernunt.
Tactus tractabilium qualitatum perceptio, nullo medio indigent.

Motus, vulgo practica actio, quod omni cerebri actione efficacissimus sit,
nem. de morborum & sensuum quibus quando dicit, potest. Moly. a.
varias specis St Galen. lib. de mot. mille.

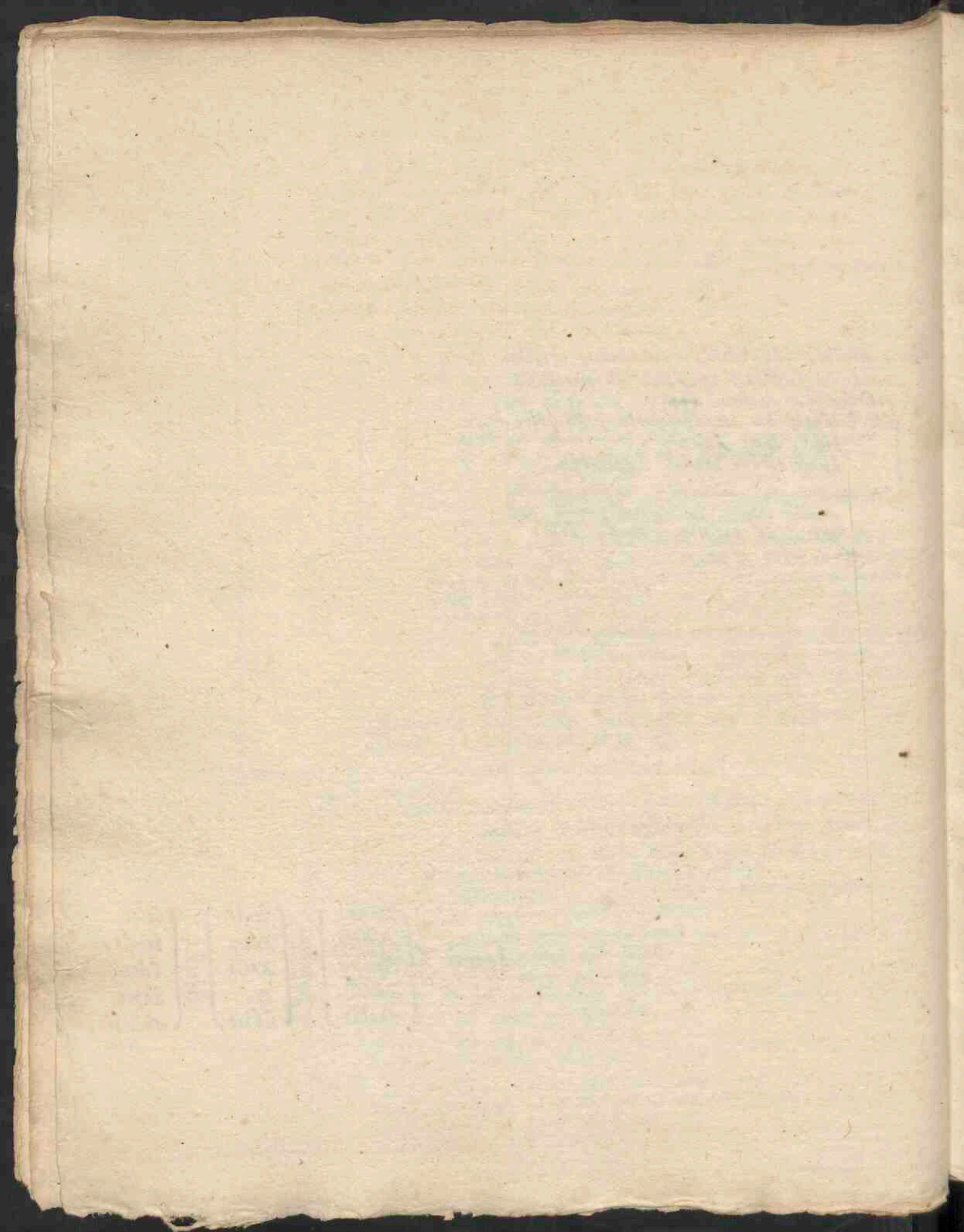
FINIS.

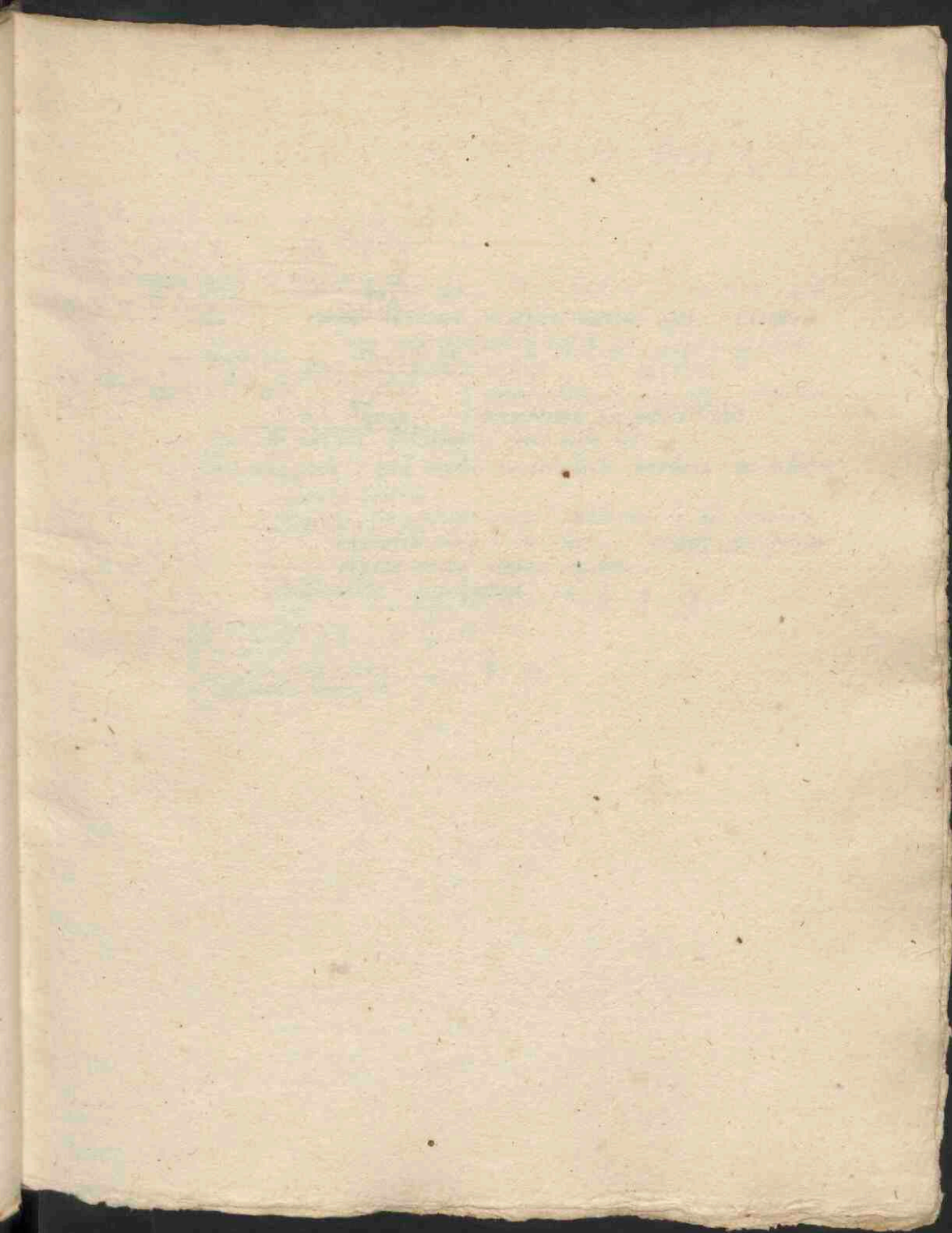
3° Non. Mart. 17

Sub actionibus passivibus continentur & Cordis
 motus a facultate concupiscibili et irascibili
 procedentes. Sic ~~for~~
 Cor dilatatur in concupiscentia, et Jactan-
 tia, Spe, Amore,
 ut objectum bonum amplectatur.
 Cor constringitur, premitur, angitur, obicitur
 aequalium fugiens in exarsiscentia, fell-
 ita, et tristitia, Metu, Odio.
 V. infra // 20. //

Respirationem ab mixtam actionem statuunt,
 partim Animalem, partim Vitalem.

Sensus	V.	[visus.] Instrumens:	[Oculi.] Objecti:	Color.
			Auditus.			Aures.		Sonus.
			Olfactus.			Nares.		Odor.
			Gustus.			Os.		Sapor.
			Tactus.			Cutis.		Tactilis quatuor- titas.

4.
Ἡ ἰσχυρὴ ἐπιπέσεια διαίτης
παρὰ νόσους. ἔτι τὴν ἐπιπέσειαν
Συμπτῶν. τὸ δ' ἐξαχθῆναι
Αἵμα. Gal. II. μετὰ. μετὰ.

Ἡ νόσος ἐστὶν διαίτης παρὰ φύσιν
ἐπιπέσεια παρὰ νόσους. Gal.
Sympt. diff. 1.

1.

PATHOLOGIA
Sectio I^a DE MORBOR: DIFFERENT:

CAP: I.

PATHOLOGIA est altera pars Medicinæ Theoreticæ, quæ de rebus præter naturam & ægritudinibus agit. Etenim **Ægritudo** (vñ Hipp. de flatib: p. 206.) est corporis affectus præter naturam: est vel

Morbus. in partibus	}	consistens.
Morbi causa in contentis		
Symptoma in functionibus		

Hac ergo ratione Pathologia pars alia est

Νοσολογική, quæ morbi proprie dicti naturam & differentias tradit.

Morbus est affectus præter naturam, a quo primum vitiatæ actio. — Sive, **Morbus** est affectus contra naturam corpori insidens.

Differentia morborum. — II. p. seq.

Αἰτιολογική. — C. 13.

Συμβασιολογική. — D. 37.

11. Morborum .a. differentia duplices sunt

Essentiales seu propriae, quae ab ipsa morbi essentia & constitutione praeter naturam suam cuiusque parti peculiari et propriae sunt mutantur, et ita uni speciei competunt, ut alteri esse non possint. Ea ratione est Morbus vel

Similaris morbus est, qui partis similaris idemque naturalemque constitutionem pervertit. Estque

Intemperies, quae debita illa qualitatum primarum proportio, quae ad actiones edendas necessaria est, non servatur. Estque vel

Cuiusmodi a Form.

Simplex, in qua una qualitas excedit.

Coniugata, in qua duae qualitates excedunt, estque vel

Calida.
Frigida.
Humida.
Sicca.
Cal: humida.
Cal: Sicca.
Frig: humida.
Frig: Sicca.

Materia immoderatio, cum pars nimis est mollis aut dura, laxa aut adstricta, tenuis aut crassa, rara aut densa.

Forma corruptela, seu Substantia morbus est, qui partium substantiam primum et per se oppugnat. Estque vel

Manifestus partium corporisque substantiam manifestis ex causis demolitur. Ejusmodi est Simplex partium corruptio, seu spiritus immatius calidi dissipatio et extinctio: et partium putredo.

Occlusus est, qui caecis ex causis totam substantiam oppugnat. Quales sunt Morbi *Sencl: II Do Ab. A. C. 10*

Pestitentes, qui ex Aere caelestium corporum viribus inquinato suscitantur.

Contagiosi, qui externi eiusdem veneni occulsi et contagione inferri solent.

Venenati, qui ex veneno aut intus genito, aut assumpto originem ducunt.

Organicus. G. 3.

Communis. F. 6.

Accidentales. E. 7.

B.9. Colores & aliae secundae qualitates primae 2
cum omni sequenti. Citissimi oculi
color (quo omnia citrina videntur) et lingua
amaritudo morbi laesa temperati
exhibentur.

Intemperies vel
[sim^o humor^o , ut febris Ephemera .

[cum humor^o
[putrido , ut febris putrida . putrida

[non putrido , ut Plethora , 106

Intempéries est vel

Simplex sola IV primar: qualitatum

Calida, ut: Febris, Ambastio ab Igne, Sole,
calor immodicus a motu nimio.

Frigida, ut: Congelatio totius, vel partis:
(in Apoplexia, Epilepsia, Tetanus, Spasmus)

Humida, ut: Laxitas & mollities partium sine
affluentia substantia.

Sicca, ut: Maceratio totius, vel partis.

Composita ex sola compositi

non primar: qualitatum inter se

sine mixta

Calida humida,
Calida sicca,
Frigida humida,
Frigida sicca.

Cum affluxu materiae, & quidem vel

<p>Calida humida. v. Sanguinis, Plegmona</p> <p>Calida sicca. v. Bilis. Erysipelas, Herpes.</p> <p>Frigida humida. v. Pituita. Oedema,</p> <p>Frigida sicca. v. Melanchol. Scirrhus, Cancer.</p>	}	<p>Haec intempéries non minimè saltem possunt, cum tumores faciunt.</p>
--	---	---

Mixta, — — raro n. aliquis horum humorum sincerus est

X ab eisdem qd in fl.
Mista n. raro sine
Mista est.

Hi VI Intempéries medici
nisi sint magni, diffi-
cultè a Medico dignoscuntur.
Sylv: in I Gal. de diff: &
caus morboz: p. 1.

Hinc sacety nomen, ex Lintyphate, mala corporum fac
 et putredine composita morbo rotato, dicitur
 Anacardum, lat. Abscessus, quod significat: Eritum
 spiciliter significat phlegmonem ad suppurationem
 producentem, vel aliquando tumorem extrinsecum
 quendam materiam mellis, aut hinc phlegmonem aut
 mellicem, et hinc, et stratum glabrum.

Solent in illa generalissima intempies, ^{composita} quae cum afflicta
 morbo fiunt, ut plurimum invicem aequaliter misceri
 & componi, seorsumq; nomen a vincenti humore,
 denominationem a misto, E. G.

Pblegmonis	{	Erysipelatodes.
		Oedematodes.
		Scirrholes.
Erysipelas	{	Pblegmonodes.
		Oedematodes.
		Scirrholes.
Oedema	{	Pblegmonodes.
		Erysipelatodes.
		Scirrholes.
Scirrhis	{	Pblegmonodes.
		Erysipelatodes.
		Oedematodes.

Hinc reducuntur — { Struma, Phymata, Pbygetia,
 Lepza, Psora, vitiligo,
 Elephantia

B. G.
 Sic
 legit
 amb
 & n
 ipse
 uno
 Intra
 B. 1
 1.
 R.
 2.
 3. h
 3.

6. 6.
Sicuti sanitas consistit in partium similitudinem
legitima temperatio. si organicarum symmetria, et
ambaram recta unione & continuitate. Ita
& morbi essentialis vel consistit in similitudine
intemperie, vel organicarum: potest esse, vel Ambaram soluta
uniōe.

Intemperie tunc Simplex, tunc Composita sunt
vel

A. 4
1.
Sicut materia, cum partes similes solis tantum
qualitatibus alterantur: ut cum ex
minimo motu, vel calefactione Solis, vel
ignis, cetera alienis, tantummodo si per
calefacta faciunt. plelegis & congestio.

2.
cum materia, cum ad partes similes aliqua
confluit subitanea, in qua eadem sunt quan-
titates, ut apparet in Tumoribus, Inflan-
tatione, Erysipelate, Oedemate, etc.

R.
2.
aequalis, ut Febris hectica, quae est sicca intem-
peries totius corporis.

3.
inaequalis, ut Febris typhoidea, et epiala: sub
illa videntur interiora, rigent exteriora,
quae accidit inflammato aliquo viscerum.
sub epiala vero una pars frigore obui-
rigescit, altera aestuat.

4.
Xelaxa, seu xala xeriv, quod Barbaei
vocat in ficis, ut: Febres plucima
Fter Hecticam.

5.
Xelaxa, seu xal' e' e'iv, in factis et
vocat phibosoparki, ut Feb. Hectica.

R. Mare immoderatio Fernely, a Galieno
morbi effectus vocatur: Intemperiem n.
humidam sequuntur mollioribus et laxitas ma-
liciam duritibus et adstrictione.

Fernelys ad Ald: dicit: adesse, ad vero hoc
suo invento (utpote Aetio Incoquito) multas agit
Aetio dicit. T. m. l. 3. dicitur hanc triplicem
similari morbi differentiam. (Cg. 103.)

sanguine, pituita,
aut alterutra bilis.

Substantia vitium, seu forma morbum
ergo idem non aquiescent: Si n. peccatis,
et quod Laryngis, Spinae dorsae, cartilagineae
semiscento abate in litem abeant substantiam,
Cg. Non formam sed tactibilibus qualitates mutari.

Falcoberg: in publ. lect.
Materia et Substantia vitium in sicut
anorbi, sed accidentia ex morbo profecta.

de Occultis morbis v. c. Forst: II. Obs. 1. 36.

Organicus morbus actionis organum laedit
 ñ agendo (ut similis) sed impediendo.
 Nunc Galenus morbum vocat diabror
 equobis rhu.

Conformationis morbus (quo differentias suas
 definitivae complectitur) ita definiti potest.
 Cum partis figura naturalis depravatur;
 Aut Meatus vel Cavitas nimis dilata-
 tur, aut coarctata vel obstructa;
 Aut Asperitas laevigata, Aut Levis exas-
 peratur.

Organicus morbus est, qui instrumenti rationem & Symmetriam infeligit. Estq; vel

Conformationis morbus, cum partis organica conformatio a naturali recessit, & ^{vel est} Figura morbus, quando figura partis a naturali ita recessit statim, ut ob eam actio partis vitietur, & recte exerceri non possit; quod fit, ubi earum quae recta sunt charactar, aut quae curva, recta evadunt. Quos morbos conspicimus in Variis, Vacis, Claudis, Sinis, Gibbosis, in iis qui ex cornu fractis ossibus male curati sunt, in arthriticis nonnullis, & quibus caput vel rotundum, vel oblongum nimis est; hi quoque dicuntur, quales Theophrastus apud Plinius:

Meatum & Cavitatum morbus est, quando cavitates & meatus contra naturam sunt dispositi. Estq; vel

Dilatatio nimia, quando meatus nimium patent. ut: papilla in oculo, Vena in varice, & Arteria in Aneurysmate. Quo referuntur Vasorum

Anastomosis est, cum oscula vasorum nimis apertis, & dilatantur.

Diapedesis quando tunica vasorum ita rarefiunt, & laxantur, ut humores diffunderent, & quasi transudare possint.

Diaeresis (quae tamquam propria ad morbum eorum referri potest) est cum a causa incidente, erodente, vel erumpente, via aliqua & meatus, qui adesse non debebat, aperitur.

Ob hac vitia, haemorrhoeae, qui in vasis contineri debebant, effluunt.

— In viscerum cavitatibus si fiat dilatatio, nominatur a quibusdam

Capacitas nimia, qualis est ventriculi, thoracis, & scrobis amplitudo.

Angustia est, quando cavitates & meatus sunt nimis angusti.

Estq; pro ratione causae & generationis varietate vel

Coalescentia, quando particulae & tunicae uniuersae

Constipatio, quando a carne ipsi cavitati annata, aut timore in ipso meatu genito vel angustior reddit, vel plene occidit cavitatem.

Obstructio, quando meatus ab incidente, intusq; haerente materia, quasi infareti angustiores fiunt.

— In cavitatibus viscerum si fiat, appellatur a nonnullis Repletio; qualis est ventriculorum: cerebri in Apoplexia, Vteri in Mola, Vesicae in calculo.

Subsidentia, cum meatus quasi subsident.

Contractio seu Constictio, seu Astictio est, cum meatus constriunguntur; ut spiraculorum cutis densitas atq; commixtura ex siccitate. — In cavitatibus viscerum si subsistat, nominatur

Coarctatio immodica, qualis est Thoracis depletio, quae ad periculis dedit, ventriculi induta medicamentorum vi tanta restrictio, ut idoneam cibi copiam excipere nequeat.

Compressio est, cum a re aliqua externa incumbente & cum u primente, meatus angustior redditur, vel plene occiditur. ut: Aspera arteria, & Oesophagi angustia ex pumante Angina.

Superficii . H. 4.

Magnitudinis . J. 5. — Numeri . K. 5. & Collocationis . L. 5.

3. . H. ⁱ Superficii morbus est, cum partis superficies vitiat, estq; vel
[Levitatis morbus, quando pars nimium levigatur, uti
ventriculi et uteri levitas; q; ut firmius continentur,
natura quodammodo aspera conformavit.
] Asperitatis morbus est, cum pars nimium exasperatur;
ut, Trachea arteria nimia asperitas, q; raucitatem inferat.
linguae, Fauces, nonnunq; etiam Oesoph. quovismodis.

magnitudo { aucta, raro } post natiuitatis fit:
 { diminuta, sepius } nisi 7 secundum totum.

Magnitudo aucta vel diminuta est vel

{ totius corporis.

{ Aliquius partis. p[er] Capitis, pedis, &c.

Exsperantia

{ Rei naalis, ut Pterygium in oculo,
 Intercellum uero, vel id genus corporis
 in nasibus, e[st] ca[us]a morbi ob Reu[er]sionem
 Rei toto q[ui] p[er]tinet na[si]. ut Grando
 Suffusio in oculo &c. Sylv. tab. p. 2.

Defectus vel est partium

{ funditus abolarum

{ ex dimidio (mutilatarum) et precisarum

S.

- J. Magnitudinis: cum pars magnitudine peccat. Estq3 vel
 3. { *Aucta magnitudinis morbus est, cum pars supra convenientem naturam modum incedit. ut lingua tanta moles, quae ore comprehendi nequeat, Capitis vastitas, cuius reliquo corpore grandis.*
Diminuta magnitudinis morbus est, cum pars contra naturam imminuitur, ut: lingua brevis, capitis, digitorum, ceterumq3 concisa atq3 minuta quantitas.
- K. Numeri morbus est, quando partium naturalis numerus non observatur, Estq3 vel
 3. { *Exsuperantia vel est* rei naturalis. ut, sexti digiti, tertii testiculi, narium *branae accrescentis oculo, polypi in ungui: dispt: ordin. dentium.*
Rei toto genere praeter naturam: ut, verruca & Calli.
Defectus est, cum pars ex toto est sublata: ut, manus amputatio, digitorum ablatio, Auriolum obtusio.
- L. Collocationis seu Coniunctionis morbus est, cum partes recto loco non sunt locatae. Estq3 vel
 3. { *In situ, quando partes naturalem situm non habent, aut a loco naturali abeunt: Luxatio, Omenti vel Intestini in scrotum prolapsus in Hernia, Humoris Crystallini in oculo e sua sede dimotio.*
In consensu, quando unita partium societas violatur, & quae coniuncta esse debent, dissociantur, aut quae dissociata, coniunguntur: ut, in Strabismo, & in labiorum, digiti, palpebrae & similitum coalescentia.

2. F. Communis morbus est, qui partibus similaribus & dissimilariibus partibus
 conuenit, illarumque unitatem & cohaerentiam dissoluit, & vocatur
 Continui solutio. Specialiora nomina habet varia, pro partibus
 subjectis & constantium diversitate & differentia, quales sunt
Vulnus, Punctura, Fistula, Incisio, Contusio, Fractura,
Ruptura, Excoriatio, Ulcus, Caries, & quosmodi multa alia.

Continuus solutio est vel

Sylv: in Gal: de Moeb: diff: p. 3.

Simplex estq; vel

In Carne, estq; vel

- Vulnus.
- Ulcus
- Rhegma .v. ruptio.

Thlasma seu Thlasis .v. Contusio, cum cavitas a con-
tudente inducta ad priorem habitum redit, & ex-
ternam faciem integram servat, multis & parvis
in profundo divisionibus. Si .a. cavitas ab ichi
inducta remanet, Entblasis .v. Illisio dicitur.

In Ossibus estq; vel

Capitis

- Rhegma .v. fissura, seu Rima.
- Rhexis .v. ruptio.
- Enegma vel Diacope .v. incisio.
- Herza .v. Sedis, cum ab acuto tractente capiti, vel
irruente fit.
- Thlasma .v. contusio, sed in Ossibus nullibus, ut Phreorum.

Alio estq; vel

- Fractura.
- Teredon, q; Caries, quando veluti foramen in ossibus
apparet ab acerbis humoribus erosis, quam
precedit Ostis Asperitas (morbus Confemationis).

In Nervo, ut est vel

- Convulsio.
- Divulsio fibrar: nervosar: quia (ut Rhegma) fit
a motu repentino, inaequali, valido in corporibus
ad motum inductis, antequam frictione ad aequali-
tatem perducta & calfacta sint.

Composita

Secundum, ut Fractura .v.
cum ulcere, Ulcus cum spasmo, erosione, ruptura.

Cum morbis partium Similizationem, vel Organizationem.
Ulcus cum phlegmone: ubi triplici morbo pars a naturali habitu
recessit: nam ob Ulcus partis unitas amissa est, ob Phleg-
monem nimium calfacta, nimiumq; humefacta est.

Luxatio est morbus organicus vitiate collatae
tionis.

Cartilaginis solutio nondum speciale nomen
invenit: unde simpliciter solutio continui dicitur.

Idem morbi autem hominis // at oculis dicens Compositi Morbi, vel sunt

epidem genus, vel sunt

similes, et idem vel

Morbo, ut in larynge asperitas, et
diffinitio a secitate; unde tussis
et vox vitiata.

Causa morbifica, ut Sciarbus
cum pituita viscosa copia.

Symptomate, ut Colicis dolor, cum
adstricta alvo.

Disimiles, et idem vel

Morbo, ut Verbericuli febris; humida intemperis
cum excoctatione.

Causa, ut Melancholia cum flava bili.

Symptomate, ut dolor colicis cum syncope.

Contrary

Morbo, ut Dysenteria cum obstaculo hepate.

Causa, ut in hemorrhoida.

Symptomate, ut ardor ex inflammatione cum dolor et frigore.

Diversi genus

Similes

Disimiles

Contrary

} ut

Morbus impugnans.

Symptomate urgens.

Causa cum Symptomate urgens.

IV. *Accidentales morborum differentia sunt, quia a constitutione in genere, & quia quia essentiam morbi inspicimus, alijsq; circumstantijs petunt, & partem pluribus communes sunt.* Occurrunt ex ipsa Medico varia & multa: quae tamen omnes considerant, vel ratione.

Numeri & Compositionis, quia ratione vel est

Unus morbus, qui in una eademq; Corporis parte consistit, sicut tunc sicut multis actionibus afficit & incommodat: ut Ventriculi in Intermitte, Febri. Estq; aut

Simplex, qui similes denotat simplicisq; generis naturam accipit. Estq; vel

Solitarius, cum nulla ejus efficiens causa praesens est, nisi tuncq; grave Symptoma, quod ad se curantis consilium revocet: ut Intermitte Simplex.

Comitatus est, quem praesens & continens intus eam foret atq; alit, aut horrendum Symptoma consequitur: ut Obstructio, ut Nephritis aut dolorem immensissimum aut Syncope inferens.

Compositus morbus est, qui ex multis eidem parti insidentibus, & quasi comitibus consistit, simulq; factus est.

Componitur a. morbi inter se varijs modis, vel

ejusdem generis: ut, Intermitte calida & sicca, Laxatio, & vas alicujus compressio

Diversi generis: ut, Laxatio et intermitte calida: Intus peris & Ulcus: Vitis & perverfa figura: Phlegmon & Ulcus.

Multi morbi sunt, qui multas variasq; partes occupant. Suntq; vel

Impliciti, cum varia partes, quibus insident, in communem usum, aut functionem conspirant: ut Pleuritis & Asthma.

Connexi, aut Consequentes sunt, quorum prior est posterioris causa, quod tribus accidit modis

Partium societate & cognatione: aequalis est ventriculi cum cerebro, & alteri cum Mamillis. Aut vasorum communicatione.

Situ proximior: quo Renum vitia in vesicam, Capitis ex- cernuntur in Pulmones & ventriculium, in nervos & in articulos procedunt, illiusq; ortum habent Asthma, Tussis, Paralysis, dolor articularis.

Partium robore, quo validior atq; nobilior in imbecillior atq; ignobilem excrementa sua deponit: ut, male affectum jeccis in ventriculium, in intestina, in alas & inguina, in omne deniq; corpus.

Distincti separatiq; morbi sunt, q; in distinctibus, separatisq; partibus consistunt, quarum nec functio nec usus est eor, nec una alteri

Generationis & Affectum context & impertitur: ut pedis ulcus & Renum obstructio, Tablithia, M. Linguae amputatio & pedis luxatio, Obstruction & Pedagra.

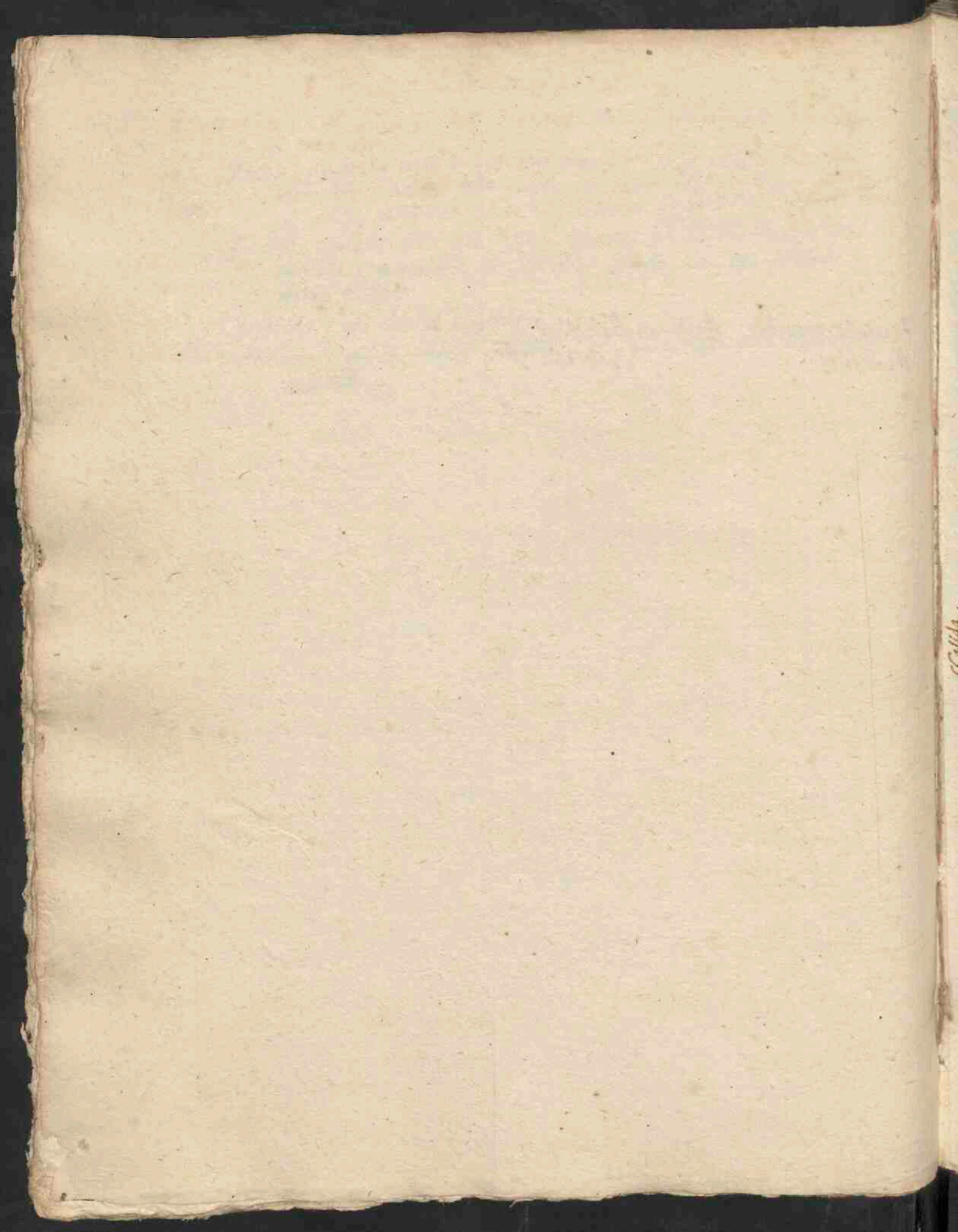
Loci. N. 9. Temporis. 10. O. - Moris. P. 11. Magnitudinis. 2. Causae. R. 12

7. M. Generationis & Subsistentiae rationis morbus dupliciter dividitur,
vel enim est

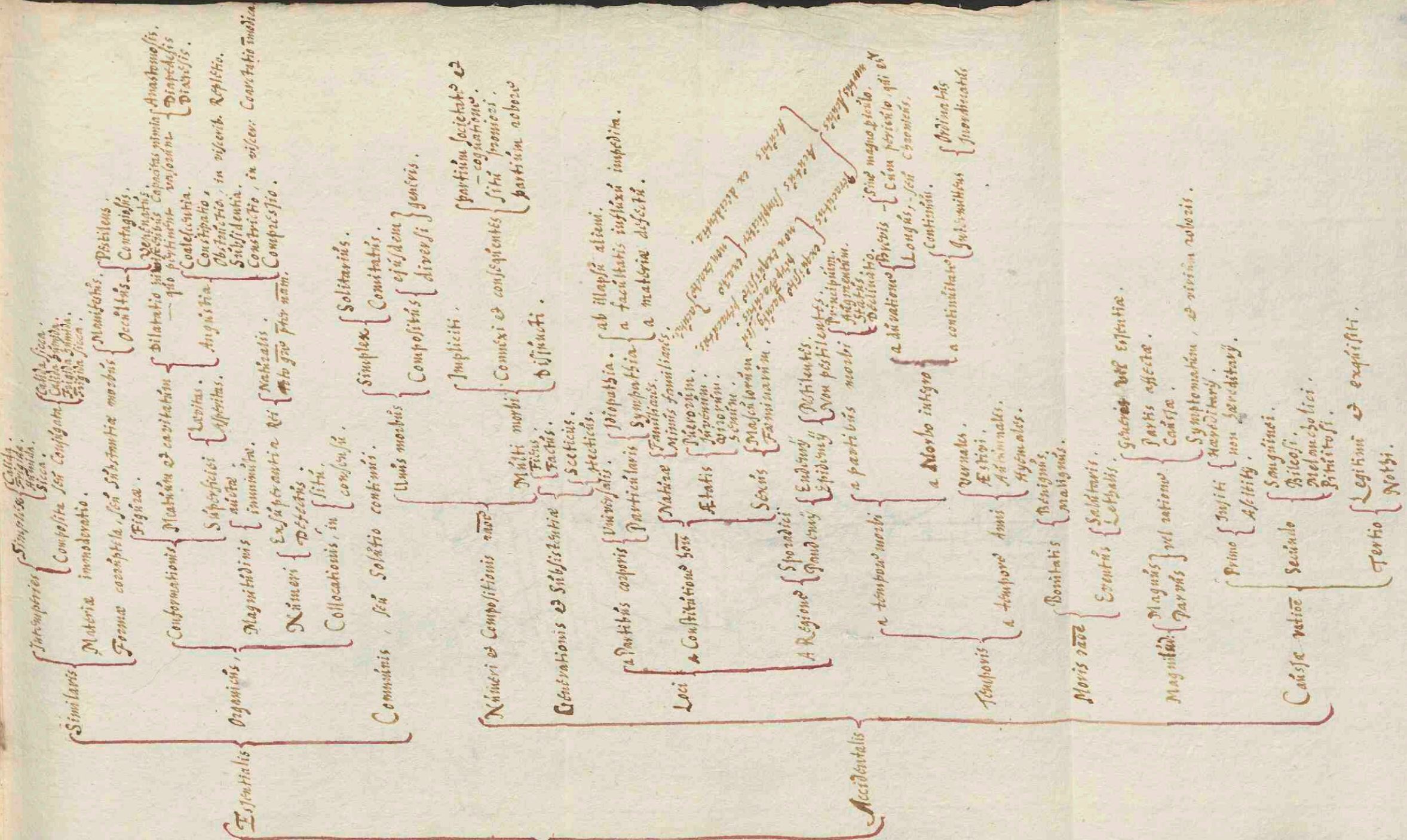
- Primo { Febris (licet ita loqui) qui etsi iam sit, & a causa sua sit
productus; tamen sine causa efficiente subsistere non potest,
sed causa recedente & ipse a subiecto recedit.
- Factus morbus est, qui etiam remotis & ablatiis causis generantibus, remanere & supervalescere potest, nec illis sublatis statim tollitur.
- Secundum { Sceticus, qui facilius abigitur.
Hecticus, qui in habitu subsistit, & omnino non aut difficiliter amovetur.

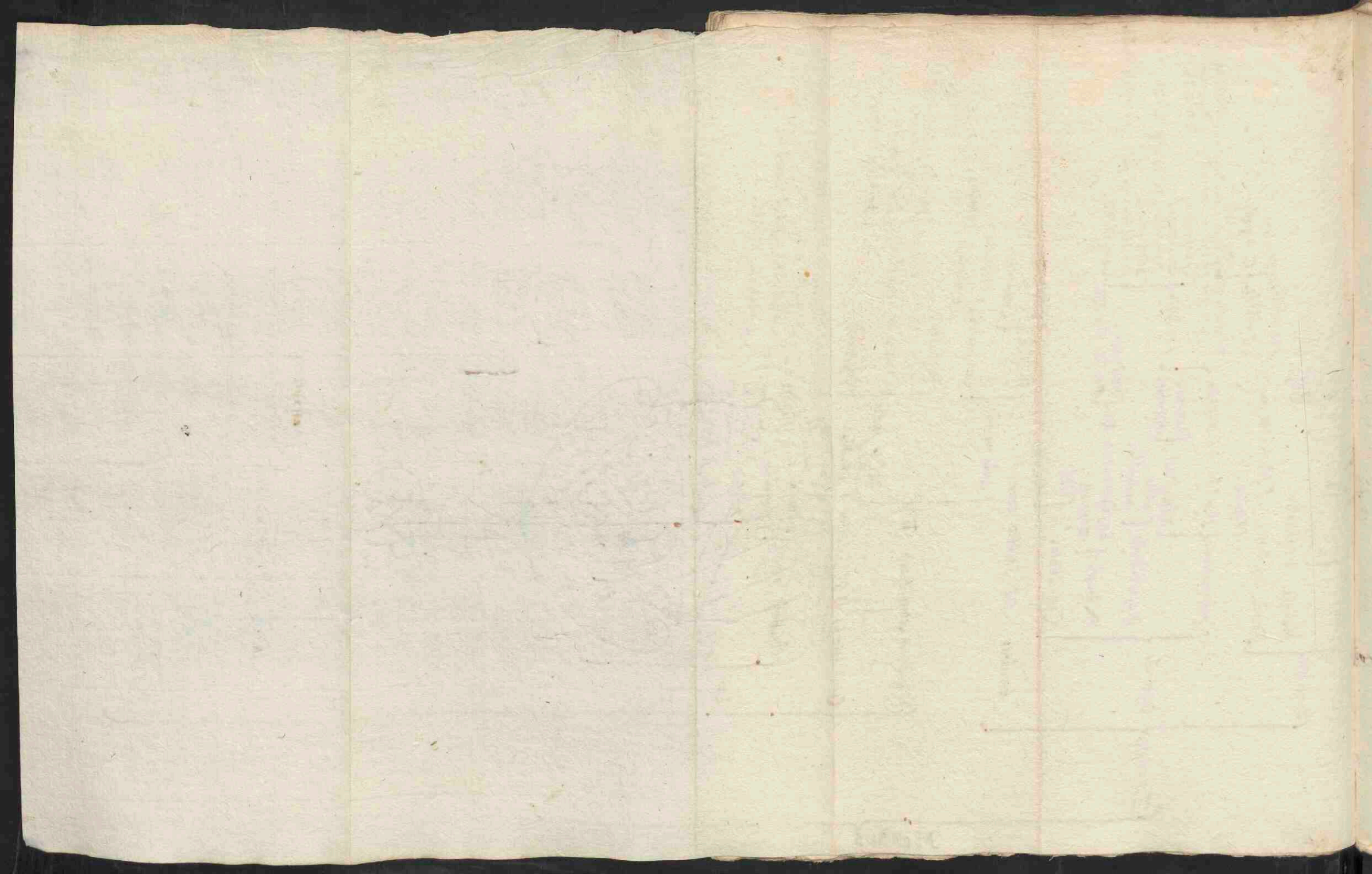
Morbis fons, ex juvenis.
factis, ex regeoribus.

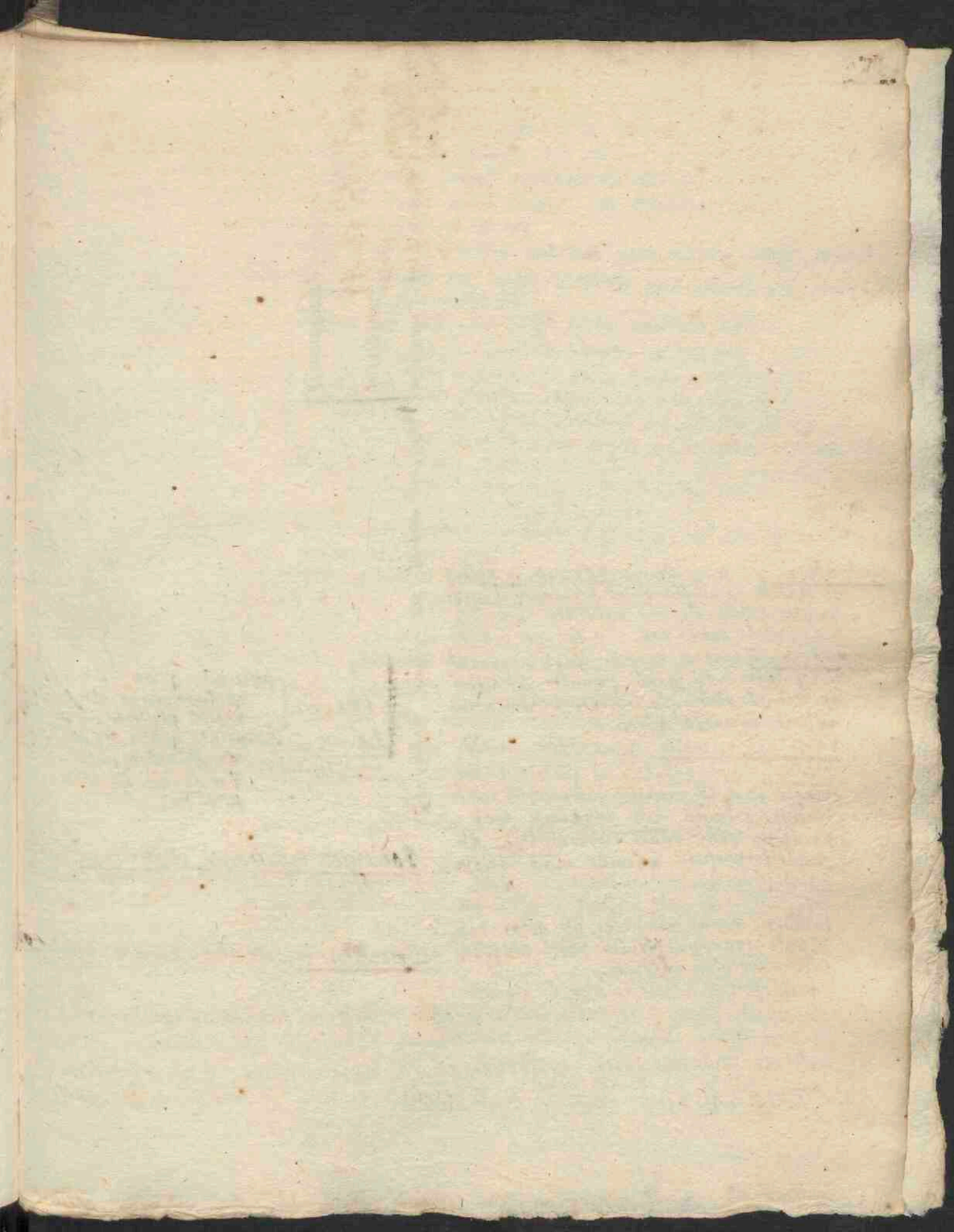
Seclius } morbis, hab: in { habitus? } dr.
Helicis }

MORBUS

continuitas.
viciniam, quo pertinent contiguitas.
societatem copis.
communibus ad locum.
genuis possit, sed ma
suavitatem.

Sympathia videtur vel propter partium

Idionābera, seu proprius affectus est, q̄ p̄pitius ac stabilis in aliqua parte permansit, propriis symptomatibus exacto cognoscitur, neq̄ alijs precedentibus ortus est. v. Fz: Can: p. 3. l.

Operābera, q̄ contra, proprijs symptom: exacto cognoscitur, neq̄ p̄pitio p̄manet, sed alteri affectui succedit, quo irritato vehementius affligit, remisso quiescit.

De Tribus, a. modis Sympathia videri possunt: 1. p̄ax. 7. p̄b. ex quibus tribus magis vero et proprio Sympathici morbi dicunt, quando vel materia vel Facultas sine maā intercipit. At magis improprio, quando maā vitiosa ad aliquam partem confluit. Nam ut si huiusmodi pars proprio morbo non laborat: tamen vix fieri potest, quin e. g. sumpe transmissis illi parti aliquid in eom modum adferat.

Porro pars, q̄ diutius ex alterius conspectu laboraverit, quandoq̄ propriam in eam contrahit affectum: fitq̄ ex sympathia tunc huiusmodi hic videri quom proprio affectus est, n̄ tamen primigenius, sed secundarius et posterior.

Trist: ix. 88. 290, 291. Jacobin: in ix Abasis.

positivo, q̄ est 1; modis. affluens nimirum aut spiritus vapor, qualitate aut facultate privato, q̄ sunt huiusmodi non affluunt eo, q̄ affluunt. Deinde plura dicit.

Epidemio: morbozine & Epidemio: diffu.
Fernel: in. de Abd. R. C. n. Forster vi Obs.
vi. Obs. 91. 164.

Indemio: anozborum exempla videri

ex Trist: ix. 88. 290, 291.

N. Loci ratione sumuntur morborum differentia vel a

7. A Partibus corporis, quo modo Morbus vel est
 [Universalis, qui totum Corpus occupat. ut: Febres.
 Particularis, qui Parti alicui inhaeret, ut: Phrenitis, Capitis dolor,
 Hepatis obstructio, Erq; vel
 Idiopathia affectus e contra naturam parti insidens, quosq; proprius.
 Sympathia affectus est contra naturam parti alterius vitio impertitq;
 Tribus is qdam modis fit

- I. Unus est, cum pars aliq; prater naturam aliquid illapsim
 excipit. Sic En ventriculo humores vel vapores corrupti ad
 caput eluctant, qui in eo varia Symptomata excitant
 II. Alter est, cum facultas quifex in partem illabi atq; inflare
 prohibetur: veluti Spina inflamata vel obstructa cerebrum cejofu u
 tio incidit; Obstructio nervis optictis, oculor: videndi actio incidit.
 III. Tertius est, cum Materia ad agendum necessaria accedere prohibet,
 obstructo usq; alimentum in Corpus dendi nequit, unde lau n
 guescit, & tandem Atrophia tabesit.

A Constitutione hominis qua sumuntur morborum differentia, vel considerantur ratioe;

- Natura ratione alij morbi sunt
 [Familiares, q; cujuscq; natura continentur. ut Bilisitis e; Jecurib. Febres tertiana.
 Minus Familiares, q; cujuscq; natura sunt cognati: ut Senib. & Pituitosis Febres ar u
 dentes.
 Etatis ratione alij morbi sunt
 * Puerorum, quib; pueri plerumq; p; aly infectari solent: ut Epilepsia, Variola.
 Juvenum, quib; juvenes p; reliquis afficiuntur: ut, Febres ardentes, Phthisis.
 Virorum, qui vires praecipue invadunt: ut, Phrenitis, Cholera, Quartana.
 Senum, quib; p; aly Senes corripuntur: ut, Apoplexia, Asthma.
 Sexus ratioe alij morbi sunt
 [Masculorum, qui masculis tantum conveniunt: ut, Priapismus.
 Mulierum, quib; mulieres tantum afficiuntur: ut, Uteri suffocatio.

A Regione quae petuntur morbi, vel sunt

- [Sporadici, qui e; coeogades, seu Sparsi dicuntur, qui diversa simul speciei
 plures invadunt, seu cum plures diversis morbis laborant: ut Plura O u
 p; Salvia, illo Podagea, aliis Calcislo laboret.
 Pandemij, qui e; novoi vel maxoroi seu Communitis appellantur, sunt qui
 ejusdem speciei plures in quadam regione eodem tempore corripuntur.
 Eodemij, q; unam aliquam regionem vel locum semper tenent, & illius
 loci vitio potissimum eveniunt, unde Vernaculi e; Pateij morbi
 dicuntur. Talis est Scorbutus e; Lues venerea.
 Epidemij sunt, q; certo quodam tempore in una vel pluribus regionibus
 grassant, multosq; simul infectant. Suntq; plerumq; contagioses,
 maligni e; pestilentes, Interdum tñ an contagioses non pestilentes.
 ut: Oculorum dolores, Erysipelam, Variolam febres. For. p. 40. 2b.

0. Temporis ratione sumuntur Morborum differentia vel

7. a Tempore morbi, quia morborum differentia sumuntur vel

a Partibus morbi, quia ratione morbi in differentia statuuntur.

Principium, quod est illud tempus, in quo materia morbifica adhuc cruda est, & signa actionis nondum apparent: sed tunc tantum agere incipiunt, a parva actione incipiunt, quando coacta & coactis agunt, & natura manifeste incipit, aut morbosam coactam aliquantulum immutat.

Status est, quando vehementissima est laesa natura & morbi, quia tempore coactio & symptomata adhuc videntur omnia.

Declinatio est, quando natura superat morbum, & actio laesa immittitur.

a Morbo integro, quia ratione sumuntur differentia vel

a duratione, quo sensu morbus vel est

Brevis, qui velociter movetur, & ad terminum pervenit, estq; vel

Stimulo magno periculo est Febris Epidemica.

Cum periculo est morbus acutus, etiam

Acutus morbus est, qui velociter atq; cum impetu & periculo ad statum movetur. Estq; vel

Percutit, qui ultra diem septimum non progreditur, et vel est

Exquisite percutit & extreme acutus, qui quartum diem non excedit, appellatur Percutissimus,

Exquisitissime percutit, a barbaris Percutitissimus,

a nonnullis Acutus simpliciter, qualis est Apoplexia,

& interdum Pestis.

Non exquisite percutit quibusq; ad diem sept. extendit.

Acutus simpliciter est, qui tam subito ut percutus movetur,

cuiusq; ultimus terminus est dies viginti. Estq; vel

Exactus acutus, qui plurimum xv. die finit. dicitur.

Non exactus acutus, qui ultra xv. vel etiam ad viginti diem extendit, de quo in prognosi.

Acutus velut procerus, ex degeneratione, est, qui quasi a natura acutorum degenerat, & ultra viginti diem, atq; etiam usq; ad quadragimum extenditur.

Longus seu diuturnus aut chronicus morbus est, qui tardius movetur, & ad finem pervenit, atq; ultra quadragimum diem extendit.

a Continuitate, quia ratione morbus vel est

Continuus est qui continuo affligit, donec prostratus sit sublatu.

Intermittens, qui interdum intermitte, & quosdam periodicis affligit & desinit, estq; vel

Ordinatus, qui certis, et definitis temporibus affligit: ut tertiana.

Inordinatus, qui nullam certam periodum observat, sed nunc huc, nunc illa die redit, nunc citius, nunc tardius: ut febres erraticae.

a Tempore Anni, quia ratione morbi vel sunt

Vernales, qui tempore Vernali

Aestivi, qui Aestate

Autumnalis, qui Autumno

Hyemales, qui Hyeme

* Non appellationes temporum, sed tempora vera morborum causa sunt, quo fit ut & hyemales morbos vero tempore anni aliquando dicunt Hippocr. de humorib. p. 40. Et signanda eodem modo febres, modo acutus est, Autumnalis. III. aph. 4.

III. aph. 20. & VI. aph. 21. III. aph. 22. & VI. aph. 23. III. aph. 23.

Paroxysmus (Accessio, als Wandlung off Wachstums
oder Stück) est, cum morbus fit accessio,

Petrus: 179.

quomodo .a. differant { Constitutio morbi
Periodus,
Paroxysmus,
vide Petrus: 177.
ibid.

Contingit, ut & ergit pacatus intra xxiv
horas occidat; quemadmodum in Anglia, Syno
cope, Pesti;

Sources: ii. Ols. S. p. 129. 128.

Acutus pele liberius, Acutus degener
ignis et reverts.

V. ergo M. delectatione Spectis.

Peperacōnis. 4. III.
Pomacōnis. q̄i. VII.
Acētus. q̄i. XII. die
Acētus tardior. 4. XXX. hinc
Acētus deperit. 4. XII. nat.

Tempus (sic est) mensura p[ro]p[ri]a ac varia m[en]surationis facta inter morbum & naturam.
Pernum: p. 65.

Principium proprie est impartibili ac indivisibili primi impetus morbi invasio in q[ua] vultus homo d[ic]en[dit]. 2° quod p[er] dilatationem mori moriant, in testam[en]to d[ic]im[us] ext[er]n[is] d[ic]it[ur]. 3° sit illud morbi tempus, donec appa[re]ant erunt manifesta et bona concoctionis signa.

(Sic morbi in tempora ponuntur.
αρχή, αὐτῆς, ἄκμῃ, παρακμῇ.)

† seu Entloosis, et ἀνάσσεις.
x seu παρακμῶν, et vigor, ac status.

Aetius. Secunda. 7. 6.

Principium et Augmentum, in tribus morbis a quo manifesta sunt: scilicet quidam morbi, q[ui] primo incipiunt et augmentum brevissimo temporis spatio percipiunt; ut sensu via dep[re]hend[er]i possint: ac statim, ut invaserunt, ad summum p[er] vigorem p[ro]curant videntur. Sennart: inst: 100.

Sic Gal: d[ic]it opt: secta. 46. Multos morbos, simul atq[ue] incipiunt, in summo consistere, ait. - ut et cap: seq: in Apoplexia fieri testat[ur].

Acuti morbi graviliter sumpti non desunt febrem colerivam conjunctam, nam quae Apoplexia. Convulsio.
a tunc frigida oriuntur, sine febre sunt, ut
cognit[ur] q[ui] d[ic]it[ur].
Hipp: in aphr: a. Sennart: inst: 177.

vide et Sennart: inst. p. 752. l. morbi quidem omnes omni Tempore Anni contingere possunt.

Magnus morbus dicitur, siue factus primo, siue
incipiens, siue impendens sit, aut

- I. Ex se, seu Genris et Essentia ratione,
sic phlegmona gravior intemperie.
- II. Ratione Partis affectae, tum ratione
Usus et Praestantiae rae Cordis, et alio
quarum principum partium morbi gra-
viores, quam aliarum.
Situs rae partis Vicinae alicui parti
principi morbi maior eo qui in remotione
atq. v. Ferni: II. Meth. 9.
Sensus ratione, partes q acute sentientes
maius dolent, quam hebetes.
- III. Causa ratione, Venenabilis, multae, putridae
(cum vasorum plenitudine) humor major
morbum facit quam benignus, puerilis
pueris, &c.
- IV. Symptomatum ratione, ut Dolores, Sitis,
languentis appetentia, Vigilantia, alio
cumq. viti immunitiam et attenuant.
Fern: II. Meth. 9.

Magnus seu Periculosus affectus Ferni: I. Meth.
trifariam dicitur.

[propria Essentia magnitudine.
[a]ctus functionis praestantia: & partis aff. caele-
[facilitatis, efflu]a dignitate corpus sua
viresim gubernantis.

horum p[er]iculo s[er]v[er]e q[ui] vix praestant corpus
gubernantis. Non q[ui] omnino aliq[ui]dam
functionem laedit. Minus his p[er]iculo s[er]v[er]e
& magnus q[ui] existit, sed extra p[er]tinet
functionis aut vixim p[er]tinet.

At A. Ferni: I. Meth. 3.

[1. propter partis affectus, & laesa actionis p[er]tinet
[2. propter affectus magnitudinem.
[3. ob ipsius Cacoethiam.

Sunt & Morbi qui medij sint inter Salubres
et Elephantiasis, Podagra, Arthritis,
qua difficiliter & raro curantur, raro
tamen occidunt, nisi tres progesserint.

P. 7. Moris ratione sumuntur morborum differentia, vel a

Bonitatis ratione, quomodo morbus vel est

Benignus, qui nihil gravium symptomatum supra propriam naturam habet, tantumque ea quae procedunt a peculiari a natura recessu.
Malignus, qui persona quam pro sua natura ratione, habet symptomata, et cum ex occultis qualitatibus aliquid vitij, quod vires deiecit, con- iungit; qui etsi periculosus sit, tamen accidentia plerumque non admodum violenta & fava habet, unde simulata benignitate saepe & aegros & medicum fallit, & de quibus salutis spes concipit, praeter spem atque inopinato moriuntur.

Eventus vel exitus ratione morbus vel est

Salutaris, qui plerumque & magna ex parte ad salutem aegri terminatur.
Letalis, qui plerumque aegrum interficit. Sic in *Supficie* Cordis Vlcus acceptum semper aegrum tollit. Sic in *Cavitate* acceptum

L. 7. Magnitudinis ratione morbus vel est

Magnus, qui anagnone corpus affligit, & infestat, magnamque vim obtinet. Id quod accidit quatuor modis

- I. Generis vel Essentiae ratione, sic phlegmona gravior est in *Superficie*, & morbus similis maior *Organico*
- II. Partis affectae ratione, sic Vlcus Cordis est gravior, quam si in *intrenis* partibus consistat.
- III. Causae ratione; sic humor venenatus & putridus graviorem efficit morbum, quam si *intempere* tantum peccet.
- IV. Savitiae Symptomatis cuiusdam, & prostrationis visum ratio.

Parrus morbus est, qui contrariis modo se habet.

R. Causae ratione tres statuuntur morborum differentia

7.

Primo morbi vel sunt

Institi, qui a primo ortu adsunt, et vel sunt

Hereditarij, quorum causa ab ipsis parentibus in liberos propagantur, et cum vitium aliquod, cum parentibus autem fieri obnoxij, cum ipso parentum semine aut sanguine materno in liberos derivatur. ut: Epilepsia et Podagra hereditaria.

Non hereditarij morbi sunt, qui a nativitate conformationis vitio obtingunt, nec tamen in parentibus deprehensi sunt.

Aciditij morbi sunt, qui jam genitis et quacumque causa obtingunt.

Secundo morbi vel sunt

Biliosi, qui a biliosis humoribus sollicitantur.

Melancholici, qui a melancholicis

Sanguinei, qui a sanguineis humoribus oboriuntur.

Pituitosi, qui a pituitosis

Tertio morbi vel sunt

Legitimi seu Exquisiti, qui in suo genere synceri sunt, et mixture humorum non alterantur: ut, Tertiana pura, Phlegmon exquiritur.

Noti sunt, qui ex mistis humoribus excitantur: ut, Tertiana notha, Phlegmon erysipelatodes.

II.^a SECTIO de MORBOR: CAUSIS.

CAP: I.

C. *Etologica est, quae morborum causas enumerat: et quidem primo commu- niter omnium; deinde particulatim certorum quorundam morborum. Cetero omnium autem morborum causas sunt vel*

Theologica, quae ex S.S. Scriptura, et a Theologis potissimum inq[ui]runtur: maledictio videlicet divina primis nostris parentib[us] facta, et deinde saepe illorum posteris repetita, propter peccata varia, quibus offenditur deus, et poena iusta acquiruntur: Quae quamvis huius loci proprio non sint: nihilominus praeterea nullo modo debent, sed diligenter etiam in inquirendis morborum causis inu[en]i- vestigari. Libanius in II. Ap[osto]l. 52.

Medica, quas medici proprio et ex professo inquirent et explicant. Suntq[ue] vel

Instita seu Congenita, quas ab ipso iam ortu accepimus, et vel sunt

Naturales, quae temporum et aetatisq[ue] decursu sensim nos in- mitant, et sine sensu in extremum senium mortemq[ue] deducunt. Ex hoc genere est in primordiorum, ex quibus constamus, repugnantia et insiti caloris nostri officii entia, quae tametsi nos, quoad vivimus, alat, tuncat, et regat, nos tamen etiam tempore mitat et conficit, alios quidem ocyus, alios signius, ut sita cuiq[ue] stata est vite periodus, quam vix quisquam natura legib[us] conficit.

Præter Naturam nobis insita causa dicuntur, quae vel ex [Seminis] [materni sanguinis] vitio exorta morbos, nobis accersunt.

Adventitia sunt, quae in nos iam editos invadunt, Suntq[ue] vel

Externa, quae et Epidemica, et Procatartica dicuntur, sunt quae extrinsecus patent, primumq[ue] morbis originem praebent. Sunt. a. vel

Necessaria, quae necessario nobis ferenda sunt, et sine quibus vivere non licet. Ex sunt

VI Res non natales	Aer	.1. 14.
	Cibus et Potus	.2. 16.
Minus necessaria. Te	Excretio et Retentio.	.3. 17.
	Motus et Quies.	.4. 18.
	Somnus et Vigilia.	.5. 19.
	Animi pathemata.	.6. 20.

Interna. S. 22.

Particulatim quorundam morbor: cause. X. 32.

Thom. T. Pichol. II.

1. **AËR** inspiratus & circumfusus magnam vim in mutandis corporib; obtinet.
 13. morborum autem opifex existit, vel ejus

Qualitatum immoderatio, seu Intemperies obtingit ratione Regionis, Locis, Temporis, Anni, aut Venti. Estq; vel

Calida aëris intemperies spiritus inflammat, sanguinem & humores dissolvit, liquat, attenuat, atq; adurit. Bilem auget & exacerbat; Et sic morbos plurimos eosq; acutos suscitatur. Sed & poros reserat, corpora laxat & extenuat, eorum substantiam & caloris nativi vim dissipat, coctionemq; & nutritionis facultatis actionem debilitat, & si diu persisteret, senium mortemq; præpropere accelerat.

Frigida intemperies aëris, quamvis poros occludat, corpus firmat. hujus atq; nativi caloris substantiam conservat & auget, appetentiam præstat, concoctionem fovet, acutos morbos reserpat, vitam deniq; longissime protrahat: tamen sæpe spiritus consumit, humores inerasat, diuturnos morbos, distillationesq; excitat, & cerebrum nervosq; debilitat.

Humida aëris intemperies acerbicostum spiritum facit, corpus multo supervacuo humore onerat, cuius copia nativus calor infringitur, & debilitatur concoctione emittitur fiunt. Quibus ex causis, distillationes diuturne febres, Cachexia, Ulcera putrida eaque curata difficillima, potissimum si intemperies frigida sit consueverunt; sin vero calida, putredines in humoribus & partibus oriuntur. Quinetiam corpora mollia, laxa, infirmaq; reddit, & obediendis vita minus incepta.

Sicca intemperies aëris etsi spiritus illustret, humores supervacuos absumat, utilesq; a putredine trahat, & corpora dura, solida, fortiaq; efficiat, ac articulos corroboret: quoniam tamen illa denusat, & humores siccos durosq; reddit, obstructionum est opifex; & si caliditati conjuncta sit, humoris adurit, atramq; bilem gignit.

Substantia aëris vitium est, quando aër crassus est, & impurus, ac a fatidis, putridis, venenatis, contagiosis, pestilentibus & putridis exhalationibus & inquinamentis contaminatus ac corruptus, qui tunc easdem qualitates & perniciem spiritibus, humoribus & partium substantiæ infert, putridosq; malignos, venenatos, contagiosos, pestilentialis & alios perniciosos morbos suscitatur.

Subita insolensq; mutatio.

Motus inconueniens.

} V. 18.

Res non naturales ad
iv Classes refer:

in dicta, q. media sunt inter
res naturales, & contra naturam.
a praesentia, bene utuntur
bonis, male utuntur malis.

Ambientia . Aer
Assumentia . Cibi Potus
Excernenda . Excreta
Agenda { Somni Vigilie
 { Motus Quies
 { Animi pathy

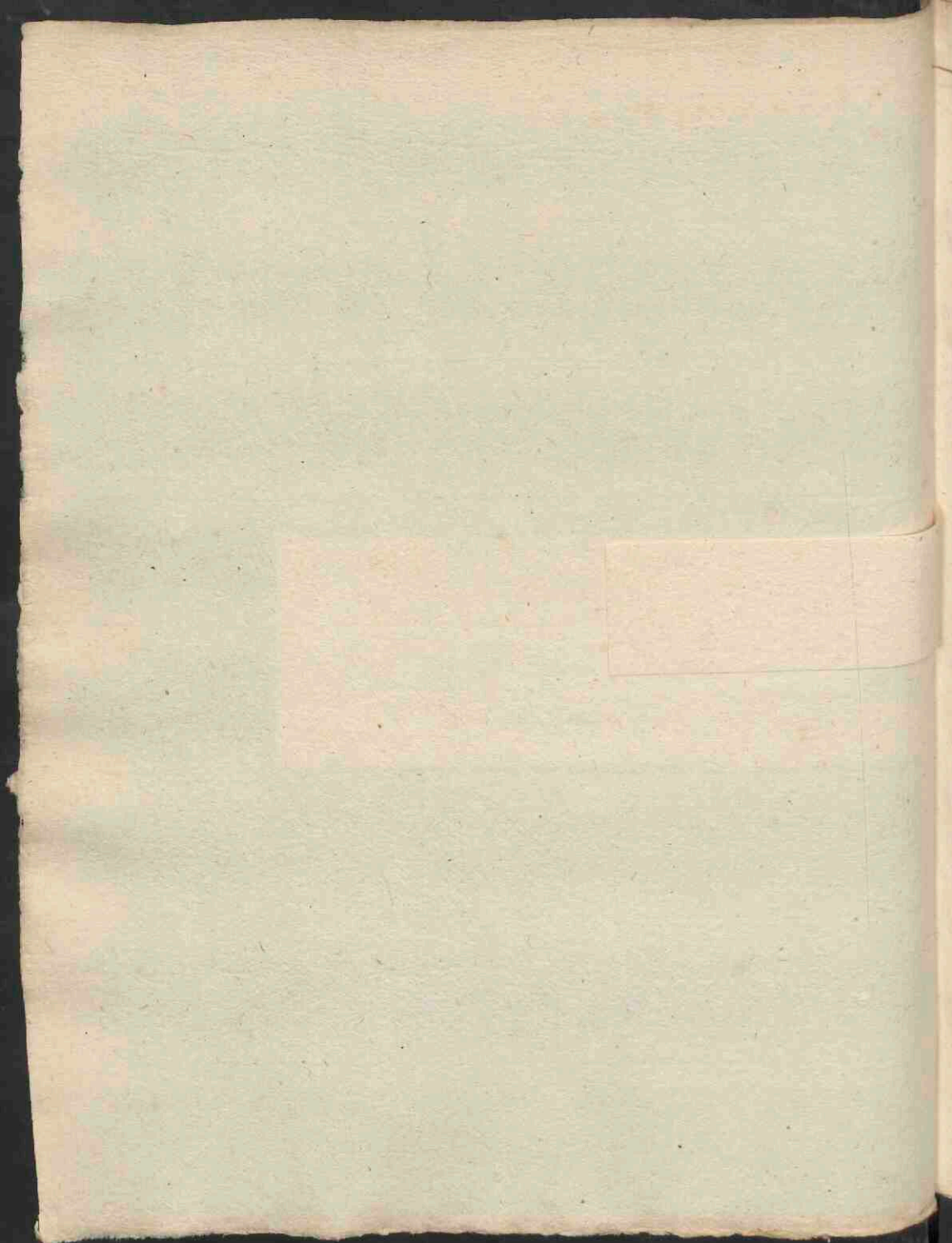
q. si non recte
in usus veniant

Substantia
Quantitate
Copia
Abundantia
utrum modo

morborum
Causae
Fines

¶: 21. Ad quas Classes etiam rediguntur res non naturales non necessarii

Súbita insólensq; Aëris mütatio est, quando non eadẽ, sed diuersa Aëris constitutio súbito occurrít, q̄ alteratio multũ spiritus, húmores, & totũ corpus perturbat, perniciososq; saepe morbos producit. Fit autẽ hæc dúpliciter. vel ratione

V.
19

Temporis & temperatũ, quã ratione modo Aër frigidũs, modo calidũs, modo húmidũs, modo siccus, modo laudabilis, modo contaminatũs & perniciosũs deprehenditur, siue id fiat secundũm communẽ naturã cursũm, quales sũnt adinã Aëris mütationes: siue cõtra.

Locorũ ratio, cũm videlicet ex alio loco, in aliũm fit transitũs. Sic Peregrinatio & omnis longinqua traductio, item ex coarctato con- clusoq; aëre in liberũm præstabilemque aërem, vel saluberrimũm súbitaneũs transitũs, & convalescentis primũs egressũs saepe morbos facit, quod repente ac vehementer corpus húmoresq; exagitat.

Motũs inconueniens aëris est quũdo aut

Nimium moventur, ubi a ventis nimium exagitat, q̄ exagitatio effrenata, hæud secũs atq; valida exercitatio, corpora fatigat, præter eas, quas vel à terris vel e Cælo qualitates innõsit.

Tranquillus nimis est aër, cũm nulla ventorũm vi impõllitur, qui quãquãdam mitis ac lenis apparet, nisi tamen temperatũ hũc illucq; agitetur, non expurgatur, sed requiescẽs residensq; & non stagnantis aquã more corrumpitur.

2. **Cibus & Potus morbos efficiunt vel** (Senneca. 4. 97.)

13.

Qualitate, eaq; vitio vel

Intemperie, qua fit vel

Calidiores cibi & potus, biliosos & calidos humores produciunt, sanguinem inflammant, totumq; corpus excoct faciunt & consumunt: ut, Capsa, Sinapi, Piper, Fomaria, Vinum, Mercurium.

Frigidiores efficiunt frigidos, pituitosos, & crudos humores, totumq; corpus refrigerant ut, Lactuca, Mandragora, Papaver. &c.

Sicciores siccum sanguinem depauperant, & corpus exsiccant.

Humidiores aquosos humores produciunt, humiditasq; intemperie corpus afficit.

Materia vitium obtinentur eibus & potus, quando crassioris vel nimis naris sunt succi, aut alia ejusmodi qualitate nociva peccant, quae & humores corpus laedunt.

Forma seu Substantia vitium habent, quando patredinis vitium acquirunt, aut toto genere nostra natura prosteris sunt infusa: ut, Frumina & Cabulus putridae, aut sita corruptae, & veruina. &c.

Quantitate, quae vel est

Exsuperans, & modo (II. 98. 17.)

Vires gravat, q; neq; integre coqui, neq; in primum sanguinem veri potest, sed conditatis multas cumulat, q; cum ab inferiori debiliq; natura nequeant domari, corrumpuntur, necrosos generant.

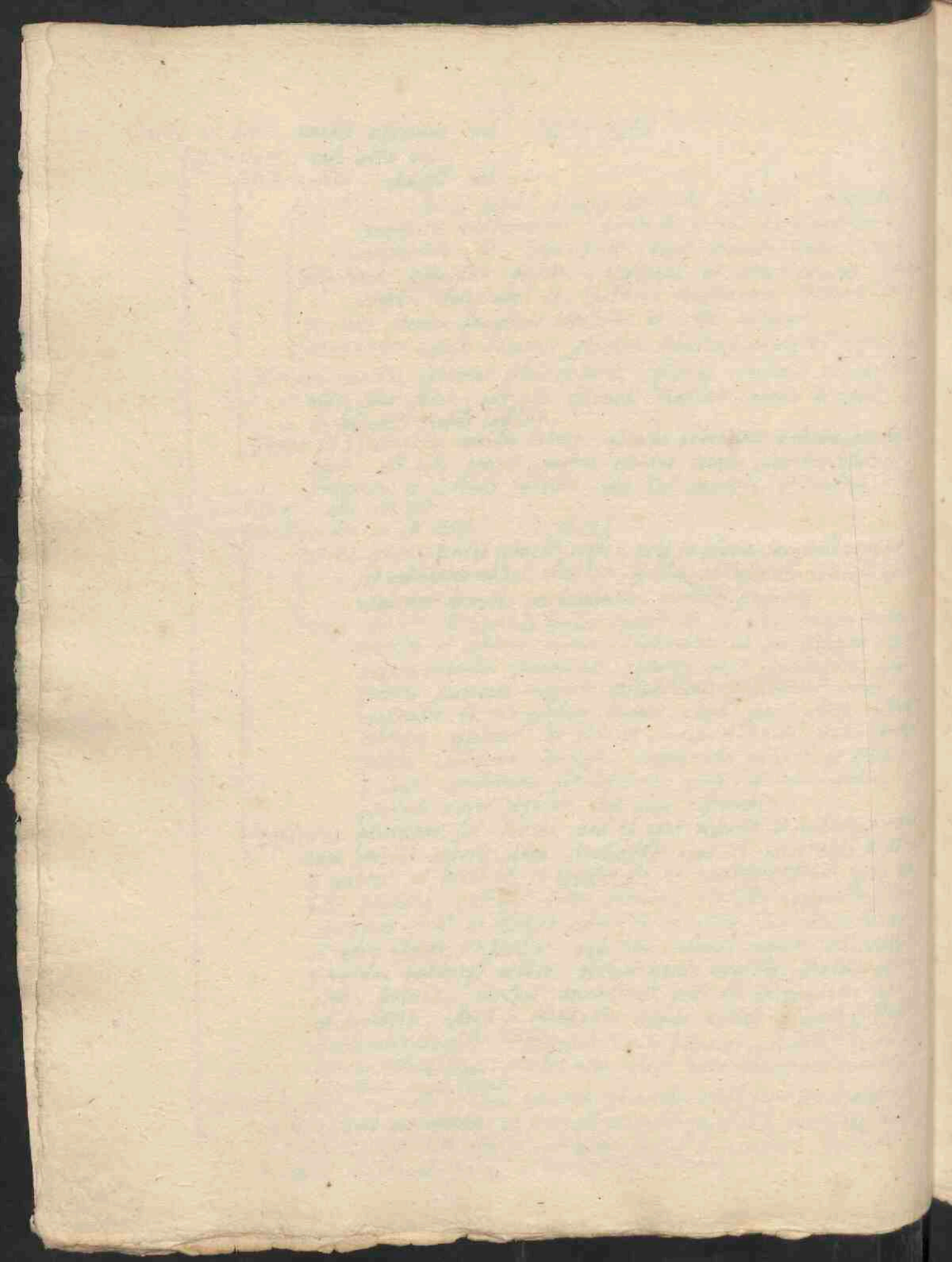
Vasa implet, q; licet in bonum sanguinem facessat, tamen naturam calorem a ceteris anima functionibus ad concoctionem vocat, excrementorum flatuumq; ingentem facit proventum, omnis generis humores congerit, obstructionis multitudinem accersit, vasa contrahit, ut vix quicquam emanet, corpus grave reddit, naturam calorem opprimat & suffocat, morbosq; frigidos sapit, ut Eructitatem, Cachexiam, Paralyzin, Apoplexiam producit, & si diu perseverat, corruptelam patredinemq; efficit, & nonnunquam perpetuam mortem jugulat, atq; vasa disrumpit.

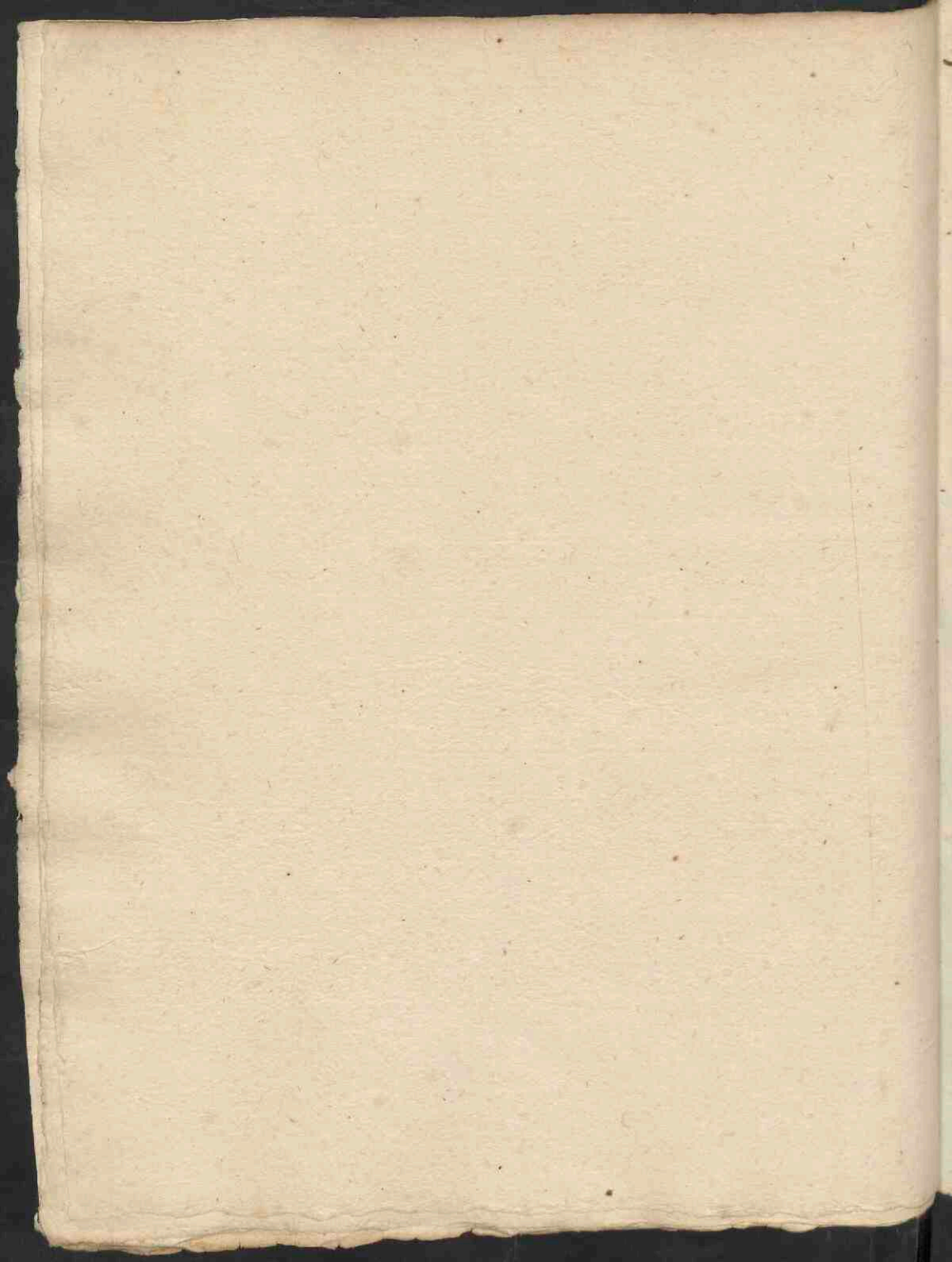
Deficiens quantitas, seu Jucida non id agere nescit & instaurat, quod tam nativi caloris, tum circumfusi aëris vi necessario dissipatur & corpore, & prurulo si gravior sit, ex accidente siccatur, q; in partibus humidis naturae calor propriam substantiam corporis excoctat, corruptas quoq; & biliosos humores exagitat, & in furorem agit. Si vero levior sit Jucida, non tam prout nocet, sed corpus purum patensq; reddit, obstructiones expellit, flatus, succos alios, hyinas, Cerebri omniumq; partium excrementa morat & excludit. Atq; si impurum corpus vitioso humore perfusa, cruditates coquit & emendat, tenuis humores ac immitiles exhaurit, aut saltem dissipat; crassos vero adiq; parti tenacis inhaerent, moritatur atq; movet.

Ordine inconvenienti cibi & potus peccant, si novus anteq; prior sit cooctus, neq; sua consistet aspinatur: & si is qui cooctus facillor est, facilliusq; transit per puritatis difficiliore cooctu, & q; tam facile transit: sicut uno tempore multa & diversa cibi genera ingerant.

6

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

.3. Excretio excrementorum, et eorum, quae excedit ex corpore solent, mori
 13. bus efficit, si sit vel iusto nimis

Deficiens excretio, quae Retentio dicitur, naturam calorem praevertit & obscurat,
 putredinem & alienas qualitates graves naturae & noxias producit,
 vias corporisq; ductus obstruit, & magnam excrementorum proventum
 gignit.

Exuperans excretio spiritus, & naturam calorem dissipat & exhaurit,
 unde naturales animalesq; functiones languescunt; & Tabes, Crura
 ditas, Cachexia, Hydrops, aliq; frigidi morbi emergunt, praecipue
 si fiat sanguinis ex utero, aut alijs locis immodica profusio.

4. Motus corporis morbos efficit, vel si sit

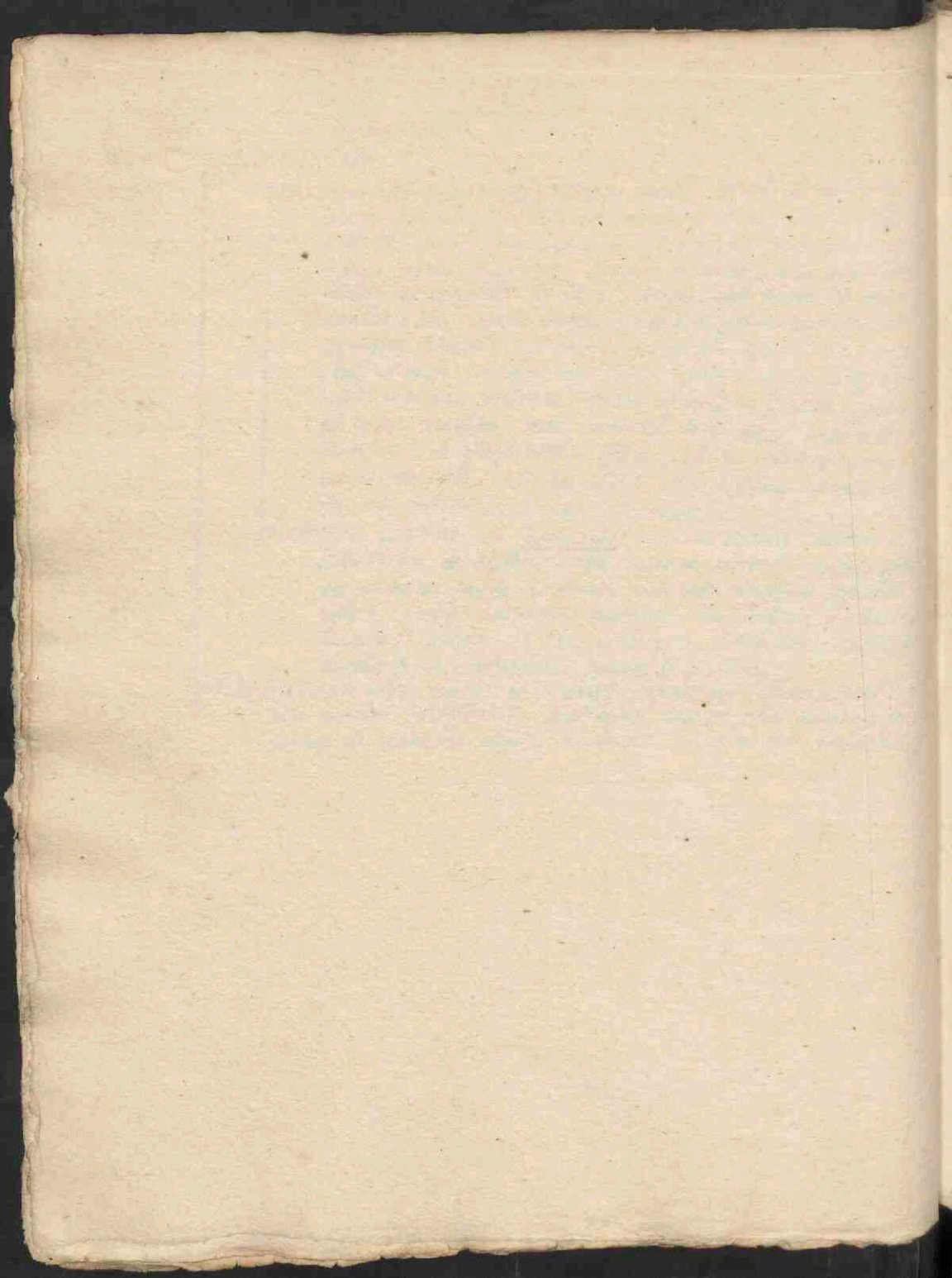
13.

Quantitas aut

Exuberans, seu Immoderatus Corporis motus, spiritus & naturam calorem dissipat, musculorum nervorum & vinculorum robur dissolvit; membranas laxat aut divellit; viscera concutit, tenuis venas disrumpit: Sanguinem universum in venis diffundit & exagitat, ut in his coerceri non possit, sed foras excidat, aut Capitis dolores Spuchasque febres procedat: & corruptos humores, qui aliquando tranquilli ignobili loco coalescunt & quasi consopiti tenebantur, quibus a natura subigi & blande expurgari poterant, irritat & quasi in furorē agit, qui postea tanquam mota Camarinā tetra vaporū corpore variis facessunt, & quoquoersum effusi, scabiem, tubercula, omnis generis abscessus, putridas febres, alvi pressura, vomitiones, morbosque multiplices & varios invohunt.

Deficiens quantitas, seu Lethargia motus et exercitij Corporis, sive Otium & desidiosa vita, inertem calorem, spiritus ignavos ad omnes sensus & mentis naturaque functiones segniores reddit: Corpus universum degravat, languidum, molle infirmumque reddit: & hinc cruditates, obstructions, pituita, aliorumque excrementorum proventus producit.

Tempus inconveniens motus & exercitij corporis est, si mox post cibum minimum instituat. Iudicium enim cibus & crudi humores in viscera & habitum corporis ducuntur, antequam sint coacti.

5.
13. Somnis & Vigilia duplici quoque ratione morbos efficiunt. vel

Quantitate immodica, quippe

Immoderatio Somnis Spiritus effundit & obscurat, omnes sensum mentisque vires torpore & ignavia debilitat, calorem obtundit, functionesque naturales infringit: crudos pituitososque humores & omnis generis supervacanea exaggerat: corpus refrigerans, humectans, ignarum atque inertis magis quam quietis efficit: destillationes, frigidos diuturnosque morbos gignit.

Immoderate Vigilia Spiritus exhaustiunt, corpus praesertimque cerebrum siccant, corpora attenuant, sensus obtundunt & mentem perturbant: bilem inflammant, phrenitidis, continuarum febrium, atroxumque morborum procreatricem: & nativum calorem humidumque primum dissipant; sique laesa concoctione magnum cruditatum proventum efficiunt.

Tempore inconvenienti instituitur Somnus diurnus aut meridians, qui saepe catarrhos, apostemata, febres, ac alios eius generis morbos generat.

6. Animi pathemata alia sunt

13.

Præcipua Sex numerari solent

- I. **Gaudium profusum ac inselens**, spiritum caloremque tam vehē-
menter interdum e Corde in summa Corporis effundit,
ut dissipetur & Cor deservat, & in his, qui natura debiles
sunt, Synocōn & repentinam mortem aliquando inducat. Si vero
sit moderatum, potius prodest, quam quod noceat, cum cor
spiritusque lætitia diffundat, naturam calorem succitet, & sangui-
nem humoresque extendet.
- II. **Ira** calorem & spiritum e Corde foras, non ut Gaudium sensim, sed
repente propelet. Hinc spiritus primam, dein humores cor u-
triusque calcascit, inflammat & pleuramque in Ephemeram
vel in Synocōn agit: aut si cacochymia subest, putridam,
febrilem, aliasque ex Bilis serore, & ex humorum confusione
morbos, ut Epilepsiam, vel Paralyzin producit.
- III. **Motus seu Timor** calorem spiritumque intro ad Cor subito & affa-
tim revocat, partes externas refrigerat, tremorem inducit, vocem
intermittit, cor vehementer percutit, & strangulato calore penitus
obscit, vires omnes resolvit, Synocōn adfert, & ubi natura debilis est
supplicato calore nativo, mortem nonnunquam introducit.
- IV. **Mastitia** calorem spiritumque non subito, sed paulatim intro revocat,
cor quoque frigit & naturam calorem obscit, corpus omnino mor-
imeque cor refrigerat & exstecat, spiritus innatumque calorem
obterit & effundit, vigilias siccitate inducit, concoctientem
labrascit, sanguinem humorisque increascat, melancholicum
succum exaggerat, & sic atrophiam, marcorem, aliosque
frigidos morbos generat.
- V. **Verecundia** naturam calorem spiritumque in intima primam cogit,
eumque mox sensim revocat, sed blande adeo ut neque Cor op-
pressum frigescat, neque spiritus dissipetur.
- VI. **Agonia** d. certamen, utroque motu vehementer concitit, eumque ex
timore & ira constet, amorum picula, motu tamen inæquabili
interdunt.

Minus præcipua animi pathemata sunt, quæ ad iam dicta referri possunt

ad	{	Gaudium: — Lætitia, Jactatio, Animi voluptas.
		Iram: — Excaulescentia, Odium, Discordia, Inimicitia.
		Timorem: — Formido, Terror, Pavor, Examinatio.
	{	Mastitiam: — dolor ut, Victus, Maror, Lamentatio, Erumna,
		Molestia, Desperatio.

Hæc etiam spectant Cura, Sollicitudo, Afflictio, omnesque Animi
molestia, quas Ambitio, Avaritia, aut aliud ferventius desiderium
influxit, quemadmodum mentis in rerum investigatione assidua
contemplatio, acciorque contentio.

Pat'emata, seu concitati & aversi a se
ratione animi multo, corpus attrant, propter
insignes nativi caloris cum spiritibus & sara
quibus intro vel foras impulsio.

Sunt. a. propria iv. quarum ii.

1) Orta ex objecti boni opinione

Lustitia, } a centro foras spiritibus agunt.

Cupiditas, }

2) Orta ex objecti mali apprehensione

Tristitia, } foras ad centrum spiritibus trahunt.

Timor, }

a quibusdam his annuntiantur

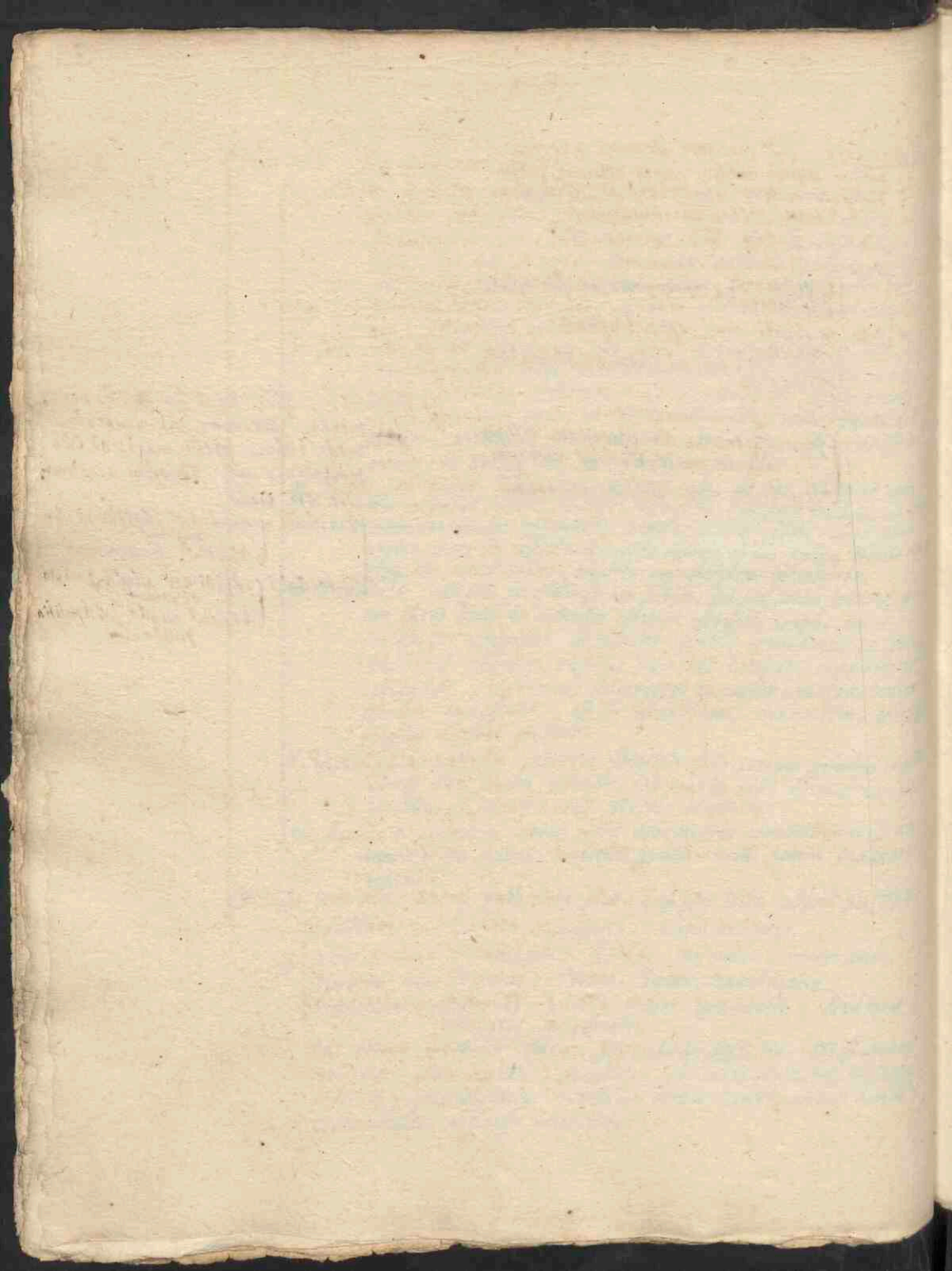
Ira, } timor sub Cupiditate referat,
cum sit genus Vindictae desiderium.

Verecundia ad Timorem referenda.

qd si dicamus, quod Ira & Verecundia mixti,
motum habeant, vel modo hinc
modo illinc, prout magis ad Cu-
piditatem, aut Timorem accedunt.

ad id ut modo

Ira timor } cupiditate vel
} timor palleant
Verecundia } cupiditate aliqua mixta
} timor aliqua, seu tristitia
} palleant.

T. Non necessario cause sunt, quas declinare licet, & quibus nulla necessitate atimur. Referuntur autem ad IV genera, ad quae etiam res non naturales necessaria referri possunt. Ad

Ambientia seu **Adhibenda** in quorum genere sunt

Aestivaria, quae corpus praeter naturam calefaciunt & exsiccant, ac denique calorem dissipato refrigerant.

Balnea alia refrigerant & humectant, alia calefaciunt & humectant, alia calefaciunt & exsiccant: ut, Sulphurea, Nitrosa, Aluminosa, Marina: Quaecumque enim qualitate insignes fuerint, eadem corpus perfundunt.

Uctiones & Emplastra foris has etiam vires contagione nobis impertiunt, dum eas nostro calore suscitatas per cutis spiraecula altius infundunt.

Vestes & Tegumenta, quibus operimur, interdum calefaciunt

(per se: ut, Calidiorum mammantium pelles.

ex accidenti: quae iustum corporis calorem retinent, nec exhalari

Odores florem & aromatum, oesque fumi aut vapores, sive manifesti, sive occulti vi feliti, dum intro spiritum incidunt, licet intus intima quae mutant, eandemque qualitatem & vim corpori infundunt.

Adsumenda, quo spectant **Medicamenta** & **Venena**, quae quoties vel imprudenter vel ex causa vorantis, primis, secundis, tertijsque qualitatis, aut tota substantia spiritus, humores, corpusque afficiunt. Sunt. a. ea varia & multa, & quidem vel Mineralia, vel Vegetabilia, vel Animalia.

Evacuanda, quo referuntur **Sanguinis immodica & venis emissio**, & **Venis immoderata**, quae spiritus calorem humidumque primigenium exhaerunt, concoctionem evertunt, mentem & sensus infirmant, corpus enervant aliaque incommoda, quae excretio exasperans praestat, inferunt: & quidem praecipue Venis immoderata.

Agenda & Motus, quibus accedunt **Clamores & Vociferationes**, quibus interdum vena membranisque divellunt. Eodem & pertinent **Colores**, **diri immanesque Cruciatibus**, & **Extremi Motus**: ut, **Navigatio**, **Vectio**, **Gestatio**, **Equitatio**, & quaecumque corpus humores, spiritusque diuini exagitant. Singula quippe validas ad morbos gignendas vias sortita sunt. His finitima est **Frictio secca**, quamquam in corporis summa praecipuas vires habet. Deinde **Altitudo**, **Contusio**, **Cassus**, **vulnera**, **Ferarum morsus**, **Venenatorum bestiarum letus**, & quaecumque in nos irruunt, nobisque quasi fato impendent, quorum periculis corpus varie iactatur.

S. Internae causae sunt, quae non ita extrinsecus sensibus patent, sed in
 13. extrinsecus corpori inhaerent, oriunturque ab evidentibus causis, & sunt
 contentorum vitia, quae si morbis proximè adhaeserint connexaeque sunt. Con-
tinentes Causae dicuntur, si vero has efficiunt & movent Antecedentes.
 Haec causae internae vel considerantur

Per se, quando earum natura & vitia explicantur; Sunt. a. haec conten-

- torum vitia seu internae causae vel
- Quantitatis** vitium est solius boni Sanguinis & Spirituum, & quod
- I.** Deficiens quantitas seu defectus spirituum & Sanguinis procedunt
 - I.** Ab insita corporis constitutione calida & sicca, rarasque textura.
 - II.** Ambientis fervore.
 - III.** Inedia, aut cibi potusque ac medicamentorum: calidior: & dissipant: usum.
 - IV.** Vacuatione immoderata, & Venere intemperata.
 - V.** Labore omni motu vehementiore, & dolore excruciantiore.
 - VI.** Vigilijs.
 - VII.** Gaudio insolenti, Metu, Mastitia, & Curis.

Redundans quantitas & solius Sanguinis, diciturque Plethora; estque vel

Ad Vires plethora est, in qua tametsi Sanguis nec qualitate
 nec copia symmetriam & commoderationem excessit,
 vires tamen quavis alia ex causa imbecilles praesent, nec a
 Natura regi gubernarique potest.

Ad Vasa plethora est, quae amplam vasorum capacitatem implet,
 etiamsi vires non praesent, quae ipsa autem est
Levis, cum mediocritatem paulum excedit
Tensa, cum iam vasorum tunicas per copia distendit, ac propere
 dirigit. talis est Athletarum. T. ap. 3. 3.

Utramque plethoram efficit

- I.** Innata securis Cordisque temperies, vel aliquantum ad
 caliditatem & humiditatem inclinans, qualis potissimum
 simum obtingit in aetate puerili, adolescentia & iuvenili.
- II.** Aëris elementia, qualis vero & regione temperata existit
 et balnearum moderatus usus potissimum a libo. †
- III.** Cibi aëchymi beneque temperati, qui facile ac celeriter alunt.
- IV.** Consueti vacuationis suppressa, praecipue Sanguinis.
- V.** Vita otiosa, vel etiam moderata temperataque exercen-
 ditatio, sed sine labore.
- VI.** Somnus mediocritatis.
- VII.** Vita curarum experta, gaudio plena.

Qualitatis. Y. 23.

Situs earum causarum. Z. 30.

Interna causa, q̄ Contentorum vitia
sunt, sunt vel

Antecedens, nequequā Graecis, quā
morbum foret. et est vel
Plethora,
Cacoehymia, 23.
vitiatis sitis humorem. 30.

habet ut non praesentibus
et continetur.

Continuus, conjuncta, Graecis συνεχ
ῥαξ, q̄ proxime morbum facit.
quā praesente adest et morbus, et
quā sublata tollit, ut Calculus
in Vesica cū continuus ē obstructio.

sed Gladius, quamvis proxime vultus tra-
ciat, tamen n̄ ē Causa continens, cum ex
tenu sit, et q̄ sublata moulet vultus.
Non t̄p̄o ēē causa constituta est obstructio.
sed sumis causa continetur est constituta.

Uterque etiam continetur nequequā Graecis, sed talis ut super in alio exemplo de Calculo
vultus quā sit et q̄ vultus morbus vultus, sed et ē et. atq̄ ad continens, non
tamen omnis: neq̄ vultus q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens,
tamen omnis: neq̄ vultus q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens,
tamen omnis: neq̄ vultus q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens, q̄ ad continens,

Πληθώρα μὲν ἐστὶ ἀνάλλωρ τῶν χυμῶν
ἰσολίπως ἀνῆφῆλωρ, ἢ τῶν ἀμικρῶ
μὲν πλεονεξία. Gal: II. de comp. med. lib. 1. 3.
est vel (πλεὺς τῶν ὑμῶν).
(πλεὺς ἀγλῆτα, vel ut alij
κατὰ τὸ ἔργον).

differt a. q̄ si viribus tribus equalibus
persistentibus corpus nihilominus ingravescat.
sola Valentia plurimū sit. At nec Corpore
ambrosijsq̄ ingravescentibus, motu pigrescenti-
si somnus gravis sit, profundus et intersturbatus,
Laboransq̄ per insomnia se graviter p̄tenti, aut
omnis quietari, aut loco motui n̄ posse putat.
virium est gravis plurimū adu.

Plethoram procedunt Pleura et Empyema.
Instituentem paratūat Pleura et Mellea obstruunt rariū,
constituta et Inactis
sequitur Inactis

Uterque Plethoram etiam efficiunt
Fr. Con. p. 7.
vide et Forest. IX. 10. 100. a. b. c.

† hac q̄dem Feuntij opinio (in Patbul: 13.)
si t̄n acti penitus inspicat; Balnea post
idūm n̄ Plethoram sed Cacoehymiam in
ferunt. Enimodo ē Aëtius v. 04.
lotionem a cibo indit causas Feb: Quotidianā
na intermittētis nūmerat, q̄ hūm Frabit
orbem a Cacoehymia p̄tenti p̄a.

Calida tam Calida quam frigida Te medi
agunt in calorem nostrum

- Alterando, ut Contactus, et Assumpta.
- Suffocando, ut Offium, Cicutas minima,
- Constipatio,
- Consumendo, ut defectus alimenti.
- Dissipando, ut. Racinae, Minius Motts.

Kaxozopia non est vis zaxozis ii per
zaxozis zaxozis, ii zaxozis zaxozis zaxozis
oregia. Gal. xiii. meth. med. 6.

a. & Semari de febr: T. 2. Gal. de Cris. M. ap. 2.
T. d. diff. febr: 3.

Calidam intemperiem instaurant v causae
locum habentis in tribus al bus na al ibus, &
ad quas oes al lae re ter ri pos sunt.

1. Motus; & quidem vel Animi, vel Corpore,
ut Animi patzomata, & seipsum, ea quae
spiritus & humores a peripheria ad centrum
agunt, ut ira, moros, metus. (non ita
a centro ad peripheriam dispartunt, ut
Gaudium, Verendum.) Per tota Vigilia,
quae non maxima sit spirituum agitatio
ut & humorem in vena exhalat, ac
utroque in laboribus & exercitijs.
Item a. Utraque corpora a motu refrigerant, sicut
sua vero calerit. a. Motum minimum
quod corpus refrigerare dissipando spiritibus.

2. Potestas; praesertim dum est ex generis ut liquet
in fano si satis exsiccat, nec in vivo, quod
quandocumque se & vicina incendit; sic & in
corpore humano pars aliqua putrefactus
facit rem suam alio locat & evasio
rationis calidissima, & aliter in illa ebullit.

3. Constipatio calidis (orta nempe vel a frigore
vel siccitate, vel aliquo restringente)
quancumque se calidam intemperiem non intrat,
sed intentione calidi effluvijs, praecipua
tamen & Coccyber hanc in vena
est ad generationem febris, illarum in
vix illa usque hac, ipsa vero plurimum
per se sola sine illa reliquar: febris inducit

4. Contactus &
5. Assumptio zaci Calida quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
sic Euphorbium cum Theriaca instaur
zaxozomatia regioni cordis adnotum
inter videndum se hanc causet. Sic
& febris sepe exiter a Calterio propinquas
quas nroque alit arreperit pesto: Nam
ut siqua hanc, sic calor illud calorem in
termini trudit.

Frigidam intemperiem instaurant IV

1. Contactus zaci frigida, quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
Nam et laquadi si affundat aqua, extinguat
sic frigida potus hanc videntur calidam
quandocumque nocet, & abstant in vena calidam
ex ambiente aere frigida sicut res, & Calidam

2. Assumptio zaci frigida, quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
Quantitas nimia obicit calorem, ut afficit
nimio obio hanc, sic potus
Paralysis, Aplepsia, & sic
Defectus primum quidem in calidam
corpus, sed tunc refrigerat
calorem exhalato tabescit.

3. Constipatio zaci frigida, quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
Suffocando, hoc dissipando calorem.
Propterea tanta sit constipatio, ut talis con
fessio v. g. mian & crumbar calor in possit.
Modica autem constipatio calidam intemperiem
cohibendo calida effluvia, & siccitate calidam
NB. Sic, hinc vultio omnis calidam
calidam intemperiem minus sit excessu potus
calidam tunc ferit frigide.

4. Motus zaci frigida, quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
haec vero suffocando calidam naturam.

IV Motus zaci frigida, quomodo agunt ma
ii intestam est: Ma externam, hac in
ternam eam afficit.
nullus facit ut macecat
nimis facit ut dissipet
medicis facit ut abgeat

Siccam intemperiem faciunt
Per se, Alterando, Per
accidens, Resolvendo vel exsiccando
mitatione Inedia,
Frigilia,
Motus nimis,
Excessus nimis,
Morosa & sollicitudo.

Per se, Alterando, Per
accidens, Resolvendo vel exsiccando
mitatione Inedia,
Frigilia,
Motus nimis,
Excessus nimis,
Morosa & sollicitudo.

16. // Non modo passiva qualitates, sed & active
temperiem siccam aut humidam secundam
instaurant. Calor quidem dispare est
et apertis poris resolvendo humidam
estatem: Frigis vires poris clausis
motus inhibent humiditatem corporeis
quin & Calida & Humida, ut Humis
est, Utraque humida, siccitatem instaurant

22. Y. Qualitatis vitium potissimum est Cacoehymia. Cacoehymia est præter spiritus & sanguinem, ceterorum contentorum, etiam excrementorum redundancia, atq; horum omnium intemperies tum simplex tum composita, crassitas et tenuitas, durities et mollities, lentor et acrimonia, putredo et totius substantia corruptio. Est autem Cacoehymia vel

Confusa omnium contentorum cacoehymia est vel eorum

Intemperies, quæ vel est

Calidam intemperiem in spiritibus, in sanguine, in alijs contentis inveniunt

- I. Circumfusi Aëris actus tumq; circumfidentium fervor, & quæq; eorum coarctant, atq; condensant.
- II. Cibi potusq; calidiores, medicamenta quoq; calida & acria.
- III. Excrementorum suppressio, obstructio, atq; hinc nata putredo.
- IV. Motus, exercitatioq; vehementis.
- V. Vigilia, nisi extra modum excesserint.
- VI. Ira & quavis alia animi intentio contentio.

Frigidam intemperiem accersunt

- I. Aëris omniumq; frigidiorum occursus.
- II. Alimento: parcior aut liberalior usus, eorumq; & medicamentorum intemperies frigida.
- III. Ingens evacuatio & magna supervacua: suppressio.
- IV. Otium, motusq; immodicus.
- V. Somnus.
- VI. Metus atq; castitas.

Sicca intemperiei effectrices causas sunt,

- I. Aëris sicca constitutio, & eorum occursus, q. exsiccandi vis inest.
- II. Cibi potusq; tenuitas & inedia, extenuantia dissipant itaq; medicamenta, et q. adstringendi vim obtinent.
- III. Immoderata vacuatio: & retentio humoris biliosi, humida inveniunt repulsi.
- IV. Motus vehementior: raro q. nisi cum obstruendo alimetur. Ita q. Sapor impudens nervorum infert.
- V. Vigilia.
- VI. Mavor, cura, atq; sollicitudo.

Humidioris causas sunt,

- I. Humidum & pluviosum calum; balnea dulces Fertis a cibo.
- II. Potus liberalior, humectantium cibor: & medicamentor: copia.
- III. Immoderata vacuandorum retentio.
- IV. Vita otiosa: vel modicus motus post cibum.
- V. Somnus multus.
- VI. Lætitia & animi tranquillitas.

Materia → Forma vitium. α. 24.

Certorum quorundam contentor: B. 25.

Materia vitium obtinent spiritus & humores, cum nimium sint

Crasse, quales spiritus & humores, qualiaq; excrementa proferunt, cibi atq; potus crassa compactaq; substantie; & quae cumq; refrigerant atq; densant, idipsum ex accidenti praestat.

Tenuis gignunt alimenta & medicamenta extenuantia, potiusq; tenuis & liberalior.

Lenti autem generantur alimentis aut medicamentis, q; talibus **Aeris** visibus praedita sunt.

α.
23.

Duri autem redduntur alimentis aut medicamentis, quorum talis sit materia, atq; etiam vehementer calidis atq; siccis aut impense humidis cum tepore.

Conturbantur atq; **Exagitantur** spiritus & humores ab his tribus, q; humores valde attenuant, aut in fervorem agunt, & quae aut subito vehementerq; comprimunt, aut vehementioris motu incitant: ut dolor atrox, immodica exercitatio, ira, Finis, & q; tam corporis tum animi perturbationes.

Forma vitium obtinent contenta, quando aut

Putredine contaminantur spiritus, humores, excrementa, omniaq; contenta. Si sit

- I.** Aer putris & gravitoleus.
- II.** Ingestorum corruptio, eorum putredo & inordinatq; usus.
- III.** Excrementorum suppressio, obstructio, hincq; cohibita respiratio.
- IV.** Quies, & non nisi ex accidenti, & quia excrementa augent.
- V.** Somnus

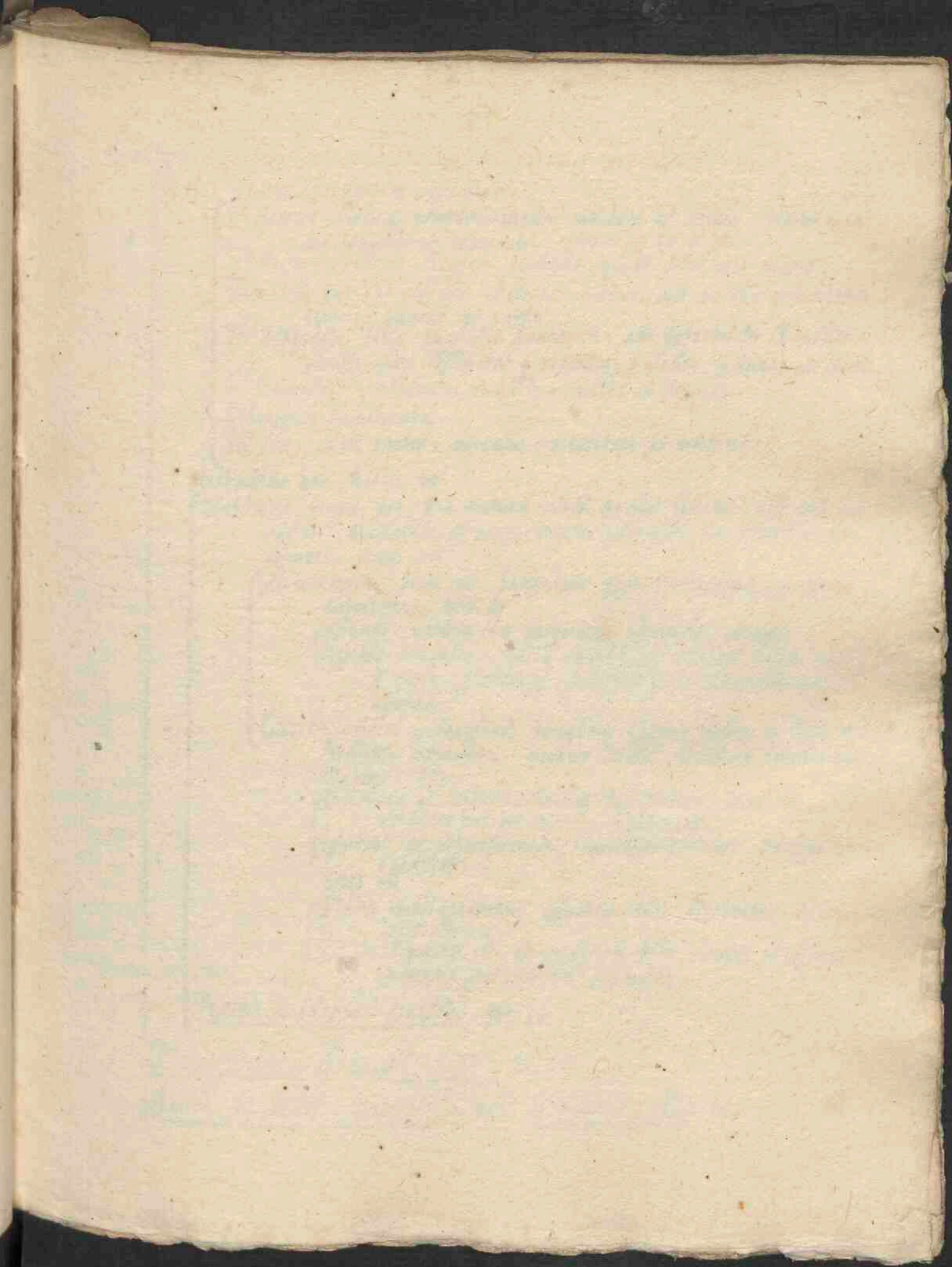
Proflis corrumpuntur spiritus, & imati calidi, sanguinis, sicut copiamq; substantiae. Si eas turbandant

- I.** Aer aut pestilens, aut quovis inquinamento contaminatus.
- II.** Hausta Venena.
- III.** Retenti Seminis, aliorumq; supervacuorum perniciosis.
- IV.** Venenatorum contagio, & viculantur: bestiar: morsus.

Putredinis causa proxima est calor praeter
naturam: humoris .a. quando naturali calore destituti
ab eo amplius non reguntur, corrumpi et putrescere
incipiunt.

Inter causas frequentissima est
1. adhaerentia, seu transpiratio prohibita
neque tamen solam causam dicenda est.
2. sed et rerum putredinarum occasus sine ea
putredinem inducere potest: quamvis
multo facilius a qualibet etiam causa
in corpore, quod non recte dilatur, putrescere
excitetur, quam in eo, quod libere ven-
tilatur. Sen. II. f. 1.

Calidae Intemperiei calidae v. sunt
nobis, tunc { Animi } qualia sunt, sic
nobis, 12a. (quod est in partem)

Certorum quorundam contentorum cacochymia vel est

Bilis flava, preventum efficiunt.

- I.° Jecoris, Cordisq; temperamentum calidum & siccum, etate maxi-
me juvenili & constante. qualis ab a° 25. ad 35.
- II.° Aeris fervidioris frequens occurrus, qualis solet esse etate.
- III.° Cibis potusq; calidus & siccus, inedia, aut victus admodum
temis, parens q; raris.
- IV.° Suppressa bilis vacuatio spontanea, aut intermissa, q; medica //
mentis fieri consueverat p vomitum, p alvum, p vicinas aut sudores.
- V.° Exercitatio vehementis, robusta, multa & frequens.
- VI.° Vigilia immoderata.
- VII.° Ira, Curae graves, attentae cogitationes & marores.

Restantem hanc Bilis vel

Naturalis magis est, q; a natura cursu parum deservit, nisi quod ni-
mum committitur, & proportionem humorum convenientem non
observet. Estq; vel

- Alimentaria bilis est Sanguinis pars tenuissima, p venas
distributa, tam ut
Affines natura sua particulas nutritur & alar,
Reliquo Sanguini, qui p crassitudine n sine multo negotio
& venas p laberets, transfectioni promptitudinem
afferat.
- Excrementitia e Sanguine tanquam excrementum in bilis ve-
siculam amandata, proprio deinde ducta in intestina
illabens, tam
Intestina ad excrementorum defectionem stimulat, unde
& fulvo colore infecta apparent.
- Uratam & adhaescentem intestinibus pituitam detergit &
extirpat.
Estq; vel
- Flava mediocritatem quandam tam substantia, tam con-
sistens obtinet.
- Pallida tenuior est, & ex flava bile, tenuis cujusdam
humoris permixtione procedat.

Præter naturam proflus. V. 26.

Melancholica. S. 27. || Pituita. E. 20.

Serosi seu Aquosi humoris, vel Flatuum. E. 29.

2.
25.

Præter Naturam proflus bilis est, quæ a natura multum deservit, præterq[ue] proflus est facta. Generatq[ue] autem vel

In Jecore atq[ue] Vasis, & simplex est, diciturq[ue]

Vitellina, quæ Alexibœdij Græcis, quam Flava a natura modo deficiens profert, dum calor non naturalis acrimonia torret, ut ex albo igneam colorem, et ex tenui substantia crassiorem dissipatione cono sequat, q[ue] & colore & crassitudine omnino Vitellor[um] candidorum ovaris speciem offerat, a qb. nom[en] sibi ascrivit.

Atta, q[ue] sita in jecore, addit[ur] in vitellina

Extra Venas in Pæcordijs potissimum triplex existit.

Porracea, græcis, παροειδης.

Æruginosa græcis, τωδης, ab æruginis similitudine.

Glastea, quæ & Carulea, gr: ισαλλοδης, glauco aut caruleo colore glastem seu statidem referens.

Hardum gignendarum esculenta quadam vitiosa & mali succi in nuda occasio, sed etiam causa fiunt: castas generis censent, Alliaria, Porrum, Cava, Nasturtium, Sinapi, maximeq[ue] earum folia & Pitis castes: Item q[ue] facile putrescunt & corruptunt; ut Cucumeres, Melones, & alij fructus horum, quemadmodum & Lac corruptum, p[er]cipue in infantibus. Dum. n. nequeunt a ventre derinci, neq[ue] in chylum converti, ac colorem suum magna ex parte retinent, primum ex illis fit Porracea, q[ue] si infixa diutius habeat & commoret, persistente ventre incendio, in Æruginosam commutabitur: hæc demum in eam, q[ue] Glasti colore tincta Carulea apparet, ming[ue] quibus viridis quam superiores, sed tanto illis deterior, quanto propius ad nigrum colorem accedit. Gignunt & hæc genera non nunquam in Venis & Jecore, idq[ue] per morbos graves & ardentissimos, q[ue] vehementi caloris incendio bilem Vitellinam exarunt, & in hæc genera deducunt, proflus perniciose quidem & exitialis. Ex his demum istis fit & in can[is] spectum se dat Atta bilis ea, q[ue] omnium humorum est deterrima.

Pz. Con: p. 10.

Melancholia causae etiam suntAetas inclinans (ab anno XXXV.
ad annis XLIX.)

Usus crassus: aliment: quales sunt

Panis siccificans et asper.

Carni bubula, lepuzina, cervina,
caprina, et maxime
condita sale. ~~Cassia~~

Cassia vetis.

Cymum crassum, nigrum.

Cerevisia.

Melancholicæ cūmūlata causa sūnt

- I. Secūm & Cor frigidū sicūm q̄, & Lien obstrūctus, aut alio quodam modo inbecillis, maximū etate iam inclinatū, p̄māq̄ senectute.
- II. Aëris constitutio frigida & sicca, inconstans, & inæqualis, qualis est in autūno.
- III. Usus frequens crasserū ac terrenorū alimentorū.
- IV. Consuetū Melancholicā vacuatio s̄p̄p̄ta, sive ea spontanea esset, ut per hæmorrhoidas, per menstrua, per alvū, aut vomitionem, aut per vapores, aut febrilem, sive medicamentis fieri solita.
- V. Labores inmodici.
- VI. Vigilie.
- VII. Vita conditio tristis, multis cōis, negotijs, contemplationis aut literarūm studijs implicita, nulla interposita animi hilaritate aut corporis exūcitatione.

Est autem hæc Melancholia vel Naturalis magis, & vel

Allimentaria, quæ cum Sanguine in venas pervadit, & corpori alendo est idonea, vocat̄ potissimū Ater succus, vel Melancholicus succus aut Sanguis.

Excrementitia, quam Lien Sanguinem expurgans e secore proleat, & in se recondit, vocat̄q̄ rectius Ater humor.

Præter Naturam præsus est, quæ vel exustione, vel in naturali vi putrescens, acidam aut acerbam qualitatem aut acrimoniam contrahit, dicit̄q̄ recte Atza Bilis, Græcis *πύλαρα ποῦν*. Estq̄ triplex

- Una** ex melancholico succo vel humore profert̄, quæ aut putredinis aut caloris ardore quasi in cinerem convertit̄, summam siccitatis consequit̄, hæc calida quidem est, acris, & mordax, eo discrimine a supervacua naturali dissidens, quo fex ista ab non ista.
- Altera** species ex ea fit bile, quam Aristellinam dicunt. Exustione n. hæc primū in pozzaceam, deinde in Ariginosam, post in caruleam, novissimū in atram omnium perniciosissimam commigat, quæ tanto certō deprehendit̄ malignior, quanto Bilis Melancholica est acrior. Ea n. e. quæ in terram impræta fermenti more, & quodam quasi æst̄ effervesens, hanc faciat & excitat: quæ sua crassit̄ diu parti se afficit, ad hærescensq̄, eam arrodit & exulcerat: quæ demū in perniciam semper excurret, quāquā horū omnium vitiorū altera etiam quodammodo particeps est.
- Tertia** species est, quam pituita falsa, quoniam caloris eiusdem præter naturam est particeps, si vehementius & præsus torreat, gignit.

E. Pituitam coacervare solent.

25.

I.° Cordis, Jecoris, & Ventriculi frigidum humidumq; temperamen-
tum, atq; aetas senescens ac precipitata et phœnalis.

II.° Aeris conditio frigida & hœmida: quæ hinc hinc esse solet.

III.° Frigidorum humidorumq; alimentorum immoderatus usus, & liberalior
aqua potus, vitæ quoq; plenior et liberalior, languorq; potus,
intempestive prædum prioræ confecto sumptus, omnis deliquis sa-
tietas et ingluvies.

IV.° Pituitæ per os aut per alvum evacuatio suppressa, quæ diu sive sponte,
sive arte conclusa fuerat.

V.° Vita sedentaria, et in otio deses: aut in Aquis, quævis piscatorum.

VI.° Somnus longus, ac profundus, et præsertim a cibo.

VII.° Vita sine curis, sine studio, aut merore.

Subsistit autem hæc pituita vel

In venis, etq; etiam vel

Naturalis, et alimentaria ac dulcis dicta, et est totius Sanguinis
partio crudior, seu sanguis ex dimidio coctus, permixtatis in ve-
nas, tum ut partes frigidas et hœmidas, cuiusmodi est cerebrum,
alab: tum ut si aliquando penuria erit Sanguinis, in eum venas
cum beneficio conversa reliqs etiam partib; in alimentum cedat.

Præter naturam, ex pituita dulci emergit, etq; vel

Acida paucum calorem obtinet, et summe cruda est, ac præter
primam ventriculi confectionem vix ullam aut minimam
in Jecore atq; venis accepit.

Salsa ex dulci putrescente nascitur: Cum n. portiones ejus quæ
vi putredinis assa, reliqua substantia permixta, saltem
hunc sorem inducunt; q; et in Maris aqua fieri demonstrant.

Extra venas subsistit supervacua pituita, quæ quadruplex est

Aquea, quæ tenuis admodum est, quævis plerumq; aqua modo stillat
et nasib; aut e cerebro in phœnimas corporis partes illabit.

Mucosa est, quam corporis calor ex illa tenui ob modicum lentorem
ejus particeps est, ad mucæ consistentiam coëgit.

Viscosa est, q; caloris vi et appulsu, tantam adeptæ est crassitudinem,
ut jam partibus conclusa possit adhaerere.

Gypsea est, quæ ex concretione sic jam duræcit, ut a lapidis
aut gyphi duritie non præcui absit.

Fe: Can: p: 11.

Pituita proventum quoque efficiunt.

<p>Etas senilis ab anno XLIX. ad finis vita. Menses mulieribus ppter consuetudin dinem suppressi.</p>	<p>— ob frigiditatem, At & Etas / Precilis ob vacitatem, motus intempetivos ac immodicos multa pituitam generare pnt.</p>
<p>— Nictus pituitosus solet esse frid. Vinum recens, Aqua, Ceu cervisia, Fructus recentes, Lac, Castoreo recens, Ovi albumen, Olea, Partes acrium nervosa.</p>	

Platus quicq3 excitant.

Aetas frigida.

Serosi, tenuisq; & Aquosi humoris redundantiam efficiunt

- I.^o Ventriculus frigidus, Lien aut Jecur obstructum sibirrosissimq;.
- II.º Air frigidus & humidus
- III.º Cibi humidi, potusq; aquosi, aut tenuioris liberalior usus.
- IV.º Urina, sudoris, Lienteria, aut consuetas alterius aquosae vacuationis
- V.^o Vita retentio.
- VI.º Somnus immodicus.
- VII.º Tristitia, & alia animi perturbata corpus refrigerantia.

Flatūs copiosos excitant

- I.^o Ventriculus frigidus & humidus omnisq; caloris imbecillitas, sive ex simplici intemperie, sive ex humorum vitio contracta, & Lien melancholia thogens & obstructus, ventriculi concoctionem contagione offendens.
- II.º Aeris constitutio frigida: quales & anni, & regionis.
- III.º Cibi flatulenti, potus immoderatus, nimiaq; ventriculi e liquidis cibis fluctuatio, crapula, & Inglesties.
- IV.º Excrementorum retentio.
- V.^o Otium.
- VI.º Somnus multus.

Z. Status internarum causarum jam citat explicandus. Is autem e vel
22. Regiones corporis omnes occupare potest Cacochymia, vel qualis
dam vel unam. Plethora tantum in secunda vel tertia, sicut
sistit, vel etiam in utraq. Sunt .n. Regiones corporis tres

Prima e gula in mediam jecoris partem dirigit, in qua vena
triens, vena mesaraica, quacumq. ad portas convehunt,
cava jecoris, Lien, & his interjectum Pancreas includuntur.

Secunda e medio jecinorū in tenuēs partium singularum venas
exherit, comprehendens jecinosi convexa, omniumq. vena
cavam, atq. illi comitem Arteriam majorem, & quicquid
earum incidit inter axillas & inguina.

Tertia regio complectitur musculos, membranas, & ossa, omniumq.
deniq. corporis molem, qua ab ipso ingressu arteriarum
narumq. minorum, in partes singulas & in summam cutem
manq. cutem profertur.

Pars aliqua corporis, qua coaccratur humor bifariam,

Congestione, quando humor copiosus in ipsa parte figitur &
colligitur, duobus modis: aut quia

Alimentum non recte concoquitur, nec in substantiam partem
convertitur. Quod fit aut ex

Imbecillitate facultatis concoctricis;
Aut itio alimenti attracti.

Excrementa in concoctione redundantia non excernuntur
et discutuntur, quod fit vel ob

Imbecillitatem excrettricis facultatis;
Obstructionem meatuum, & quos excrementa evasari solent
Constipationem aut aliam meatuum angustiam. // 3. //

Fluxione. — II p. seq. //

Congestione fieri solent frigidi tumores,
& quidem paulatim.

Fluxione plerumque fiunt calidi tumores,
& quidem repente.

Per s.^o motus humor, quando vel

{

 Celerior,

 Tenuior,

 Acetior,

 tactatus vehimentur.

Fluxionis natura (Astr^o Montano Consil^o 274. p: 666.)

constitit in consideratione

- {

 1. Membri mandantis,

 2. Membri recipientis,

 3. Viarum, per quas fit Fluxio,

 4. Materia, quae fluit.

Fluxio est, quando copiosus humor aliunde in partem affectam confluit, in qua

1° Motus causa efficiens consideranda. vel enim

Per se & sua sponte movetur, quando humor vel

{ Copiosior
Colligatior } Talis quippe negt propria sede coerceri, sed si opte
{ Jactatus, vel } impetu effluit, exciditq.

Impellitur humor nict vi

{ Partis expellentis vi ea, quae tam } molesta sunt.
{ Feigoris vi }
{ Astringentis }
{ Compimentis } robore.

2° Ratio — Cur in hanc, quam in illam partem potius incumbat, causa est pars, quae vel

Recipit, aut quia

{ Imbecilla est, vel

{ Natura; ut, cæcis, Axilla, Jugūna, Adenis, Galia
Fœtusq; laxa, molliq; genita.

{ Morbo, aut q̄ confusa ē, obtrita, vulnerata, aliove
morbo languida.

{ Prona & Fluxioni subjecta, vel

{ Si vias ad se directas & ingredientis amplas habet,
atq; latas; egredientes vero angustas. sic ad Rents,
Pulmones, Articulos, aliasq; sedes, in quas humor
illabi consuevit, prona est fluxio.

{ Si inferiore est situ; quandoquidem materia gravis
facilius deorsum fertur, & in proclive devolvitur;
quoniam & flatūs & vapor et tenuissima vi
tis facile quoque versum excurret.

Attrahit pars quæq; flexionem, dolor, metū, frictionem, &
calorem sive ab interioribus
{ externis } causis comparata hac Int.

X.
13

Generaliter Morborum omnium causae haecenas fuerint enumeratae,
Particulariter quorundam morborum causas adhuc inquirenda sequuntur.
et quidem vel morborum

Similarium, quibus sanguinem dederit

Evidentes causae dum blande et equaliter in omni corpore
irruunt, primum prompteq; spiritus, qui in tenui sub-
stantia positi omni affectioni patent, ab his deinde in
mores, ceteraq; contenta, postremo partium substantiam,
qua solidior est, quacunq; vi aut qualitate insignes
sint, afficiunt. At si ea causa i. valida sint,
et ii. diu multoq; tempore assistant, atq; iii. usq; ex-
tremum corpus propinquum sit, idq; iv. iam affectioni
obnoxium, affectus etiam proximè in corpus immi-
grabit.

Antecedentes & Continentes quacunq; intempere alimen-
tatione tenentur, mox contagione corporis partes ean-
dem inveniunt. Sic vitiosus, pituitosq; humor frigidus
parti adhaerens, illius substantiam tandem cor-
rumpit: quomodo & pulmones & securi putrescent
per sepe deprehendunt. Sic suppurati seminis
quorundam excrementorum malignitas in venam
naturam faciens, principum partium substantiam
contaminat. Sic frigidus & pituitosus humor ventris
culo inhaerens illum refrigerat, calidus & biliosus
calefacit, etc.

Organicorum . n. 33.

Communium . o. 38.

Figura naturalis partium inuicem, vel

[Ante partium, spermatis conformationem —] —

In partu, membris contortis, vel

Post partum, vel

[pauculo post, dum nullum hinc adhuc

tenuera quibus, is contortis.

Multo post, si collisa contractave

vitiis coaluerint. etc.] T.

[Ex accidenti propter alios morbos, etc.] T.

duo ergo

ejus vitiatæ

figuræ causæ

factæ gaudet.

si tunc pariter factis.

Obstetricis vitium, seu

imperitiam.

Facultatis pro matrici

vitiis, ut sit, cum

extremis, aut

exandescunt matris.

Maus vitio peccantis

vel

quantitate.

Figura vitiatæ vel in [univerſo corpore. ut: in Elephantiasi.

[aliqua parte, Capite, manu, pede,

Organicorum morborum causas vel morborum sunt

Conformationis, quae sunt vel

Figura, invenitur autem partium naturalis figura

- I.° Spermatis, informantisque facultatis vitio.
- II.° Membra in partu postcava, dum adhuc mollia teneraque essent contorta; et sit denu mirages nimis eos male se prae se habent.
- III.° Si multo post tempore, collisa, contractaque vitiose cohaeruerint, sive medici, sive laborantis, sive alterius causa quodam incitamento & errore.
- IV.° Ex accidenti propter alios morbos, veluti ob tumorem praeter naturam, sectionem, convulsionem & resorptionem nervorum.

Meatus & Cavitas morborum causa vel sunt nimia

Dilatationis, laxitatis ac apertionis causa praeter insitas sunt.

- I.° Medicamenta aperientia, quae incidendi, detergendi, expurgandi vim nacta sunt, & quae vehementer molliunt atque laxant.
- II.° Expultrix facultas valida, aut retentissima imbecilla: quae cum meatu intrinsecus vel copia, vel alio quocumque modo distendunt.

Et quidem Vasorum

Angustia oritur

- I.° A copia & qualitate humorum facultatem expultricem stimulantem. Vel etiam per se Vasorum officia aperientem.
- II.° A medicamentis alijsque, quae officia Vasorum laxandi vim habent.

Diuresis fit

- I.° Ab humoribus & medicamentis acerbis erosionem unitatem solventibus.
- II.° Ab humoribus copiosis distentione partem impendentibus.
- III.° Ab evidentibus plurimis, quae contumendo & distendendo unitatem vasorum solvant, ut, Motus vehementis, Clamor, Pondus grave, Virtus violenta, Contumacia & Similia.

Diaporesis fit — ab Anæstheticis & rarefacientibus, est. n. transductio sanguinis per poros vasorum.

Angustia. / p. seq. II.

Superficies.

Magnitudinis // — Numeri // — Collocationis. 2 35.

Angustia causa sunt,

Conalescentia, fit vel - obsequors.

ab ortu,

postea, cum capacitatis facies exulcerata, nec bene curata, inter se glutinans, & adherescant.

Constipatio fit a quocumque tumore vel tuberculo in substantia partis meatum interiore occupante. Serogocia.

Obstructio fit vel - sequors.

ab humoribus crassis, lentis, & viscidis.

ab ys, q̄ ex siccitate & concretionem induraverunt; ut, facibus alvi induratis, lapide, grumo, & similibus.

ab humorum & contentorum quantitate immodica.

Subsidentia videtur vel - uilicatio.

scum partes nimia humiditate laxiores reddunt, ut non recte tendi amplius possint.

dum ea, quae in is continebantur evacuata sunt.

Contractio fit vel

ab astringentibus, refrigerantibus, siccantibus.

La retinendi facultate validiore meatus, eorumque oscula, quasi impetu coangustantur.

Compressio fit a quocumque intrinseco constringente & comprimente; ut sunt Vincula, Tumores comprimentes.

Superficies morbi causa sunt, vel inducentes

Asperitatem efficiunt

quocumque acris sunt, & detergendi erodendique vim habent.

Quae vehementer siccant & acerbata sunt. Quae alia ex

Internis causis sunt, humores calidi & acres, ut, Bilis

& Pituita salsa.

Externis, acres vapores, venti, Fumi, Alimenta & Me-

dicamenta acerbata, acris, mordentia, & venenata.

Laxitatem producant causa contraria, cibi, potus, humores

tum utiles, tum supervacui, pingues atque glutinosi.

Qualitates secundae ex primis fiunt, sic

Asperitas potissimum ex siccitate oritur,
 et ab humoribus acerbis et exsiccatis,
 pulveribus, fœnis.

Levitas potissimum ex humiditate pro-
 venit: qualis in Intestinis spicula.

Magnitudinis vitium, vel fit
In Utero, { a formativa facultate.
 { a materia { qualitate.
 { quantitate.
Extra Uterum, vel
ab alimenti copia
 { egestate.
 { robore.
 { debilitate.

Magnitudinis morborum causa vel sunt

- [**Aucta** magnitudinis causa sunt, Materia libertas & valida natura, quae frictione, calore, pice, alijsq; tradentibus iuvatur.
Diminuta magnitudinis causa sunt, imbecilla creatura, & alimenti penuria, & quousq; de naturali numero nonnihil detrahant.

Numeri morbor: causa sunt vel

- [**Exsuperantia**, quam efficit valida natura, quia ex
 [utili eaq; uberiore materia naturale quiddam provenit; Causa
 modi est in conceptu sextus digitus, & in adultis tubercu-
 lum carnosum.
Inutili materia sunt, Ganglia, Melicerides, Steatomata, Atroc-
 romata, Accorchorones, ejusq; generis tubercula.

Defectus causa est, vel

[Natura conformationisq; vitium.

[Sectio, Ustio, Putredo, Frigus, vel tale quid aliud externum. quae
 quatuor causas externas ponit Galenus.

Collocationis morbor: causa sunt vel

[Situs atq; sedem Partis mutat

- [I^o Vinculorum solutio aut laxitas, ut in luxatis sive a repentino
 vehementiq; metu, sive mollientium secursu fiat.
 [II° Continentium partium disceptio vel laxitas, qualis in Ente
 roculo, alijsq; ramici bus, & in abdomine discisso, &
 cum vulnerato pectore pulmo excidit.

[**Consensus** vicinarum partium depravatus, Cum ille inter sese cohaerent, aut commune illarum vinculum laxatur. intenditur vel absumpitur.

32. Q. Morbi Communis seu Continui Solutionis causa sunt

- I. Flatus Hæmorrhæ vel exuberans, vel acer, vel purgens, vel exedens
- II. Ex evidentibus, Morbus immoderatioꝝ, & quæcumq; conu-
tundunt, frangunt, vulnèrant, perforant, aut uolunt.
sic & insignis Calor, feigus, &c.

Quæritur Chz posito patiente causa non semper agat?
seu Chz Q. G. Calor non quævis horum agere califaciat?

As. cum Gal: lib: 11: de causis morb.

Acquiri quæthor

ut quid agat in aliud. I. Agentis fortitudo. II. Patientis
apta dispositio. III. Mutuus contactus. IV. Mora iusta.
Quorum si aliquando unum desit nulla procedet ab agente actio.
sic scintilla non incendet focum, Nec validus ignis liquidum
viride aut ferrum: Nec etiam paleam, nisi contingat:
nec truncum, nisi dñi satis moratus. // Hispan. p. 32. //

Flatus bimozm^o vel { quātitatē, distendendo.
 { qualitātē, accedim^o excedendo.

Soluitio Continūā v^o modis, Alol. meth. q. cap. 3.

{ Dilatando.
 { Redendo.
 { Scidendo.
 { Comprimitivo.
 { Conuclendo.

Suppression, qualiter est Gal: de Symp. Diff. 2.
 πὰν ὄργανον αἰ οὐρανίου ~~καὶ~~ τὸ ἑστὸν
 πρὸς τὸν οὐρανόν. — At propriè est affectus
 contra naturam, q. morbum sequi, ut umbra corporis.
 sic dicitur à τὸ ὄργανον τὸν, quàmvis
 aliis aly ipsam experientia vocant materiam.

Symptomatum tabula accensata ex
Perennia aucto ~~in~~ in schedis
post p. 40.

Functionum lazarum differentia.
Perenn. p. 19-25. et 199.

Functionum quilibet bifariam laedi potest, quia aut
 male fit, aut non fit: et q. male fit
 aut imminuitur fit, aut depravatur.
 Unde triplex cuiusq. nexa. Hamb. Feb. 1700.

Delozis differentie, Perenn. p. 20. et 199.
Neison: Praex. III. 3. Leoni praex. b. 21.
Gal: II. de loc. aff. 7.

Functionis (lae) Symptomata apud medicos
 non enarrantur. Perenn. p. 27.
 — Ut neq. Generationis depravatur. p. 100.
 — Neq. Gustationis lae. p. 20.
 Exmpl: Gustationis abolitio mirandam apud
 colubum anatum. Per. p. 206.

III^a SECTIO DE MORBOR: SYMPTOMATIS.

CAP. I.

1. d. *Symbologica est tertia Patologia generalis pars, quæ vocatur circa morborum accidentia, quæ vel Symptomata vel Signa sunt. unde pars hæc Symbologica duplex statuitur.*

Symptomata, quæ de Symptomate agit. Definitur autem Symptoma generaliter lata significatione. Affectus præter naturam utriusque consistens, specialiter vero et propriè. Affectus præter naturam ex morbo perfectus. duo autem in Symptomate consideranda veniunt.

Differentia seu Genera Symptomatum tria sunt (Cap. de caus. act. et.)

Functionis læsio, quando ea diminuitur, aut non fit, aut depravatur. Est autem vel Functionum

Animalium functionum læsio est vel

Principum functionum læsio est, quando principes facultates vel immunitas, vel abolet, vel depravantur, interdum omnis, interdum quædam.

Sensuum læsio est, quando vel Visus, vel Auditus, vel Gustus, vel Olfactus, vel Tactus abolet, Imminuitur aut Depravatur. Sub Depravato sensus Dolor quodam comprehenditur, qui quavis in aliquo sensu esse possit, in tactu tantum potissimum esse currit et consideratur. Est vero Dolor non ipsa noxiarum qualitatium perceptio, sed quæ hinc protinus excitatur affectu.

Motuum læsio est, quando motus debilitatur, abolet, aut depravatur, sive in toto corpore, sive in quibuslibet partibus id fiat.

Vitalium functionum læsio, quando vitales functiones, itaque Pulsus et Respiratio immunitas, abolet, aut depravantur.

Naturalium functionum læsio est vel

Nutritionis læsio est vel

Publicarum partium nutritionis læsio est, quando in ventriculo aliquid incrementi publico usus destinatis Attractio, Retentio, Coactio, Expulsio, diminuta, abolet, aut depravata est.

Privatarum partium nutritionis læsio est, quando in privata parte nutritio non convenienti modo pagitur.

Actionis læsio est, quando aut totum corpus, aut pars non convenienti modo agitur.

Generationis læsio est, quando ea aut aboletur, aut minuitur, aut depravatur pagitur.

Causæ. *Simplex corporis affectus.* c. 30. // *Excrementorum vitium.* v. 39.

Semiotica. π. 12.

27. u. *Simplices corporis affectus sunt, qui sub sensum aliquem cadunt, et per se functionem non laedunt. Suntque vel*
- Visibiles sunt, qui visu percipiuntur, quales sunt colores praeter naturam, totum corpus, partem unam, vel plures occupantes: ut est, Color flavus in latero, albus in Leucoplegnatia, niger in dentibus aut lingua febris ardente corrupti.*
 - Odorabiles sunt, qui odoratu percipiuntur, ut, Fetorijmi et graves odores, quas axillae aut nares, os aut corpus universum exspirat.*
 - Audibiles sunt, qui auditu percipiuntur, quales sunt Murmur tinnitus, Pulmonum Jacturamque stridoris, Dentium stridoris, Ventriculi etiam atque Cilli rugitus, Intestinorum crepitus.*
 - Gustabiles sunt, qui gustu percipiuntur, Saporis nimirum praeter naturam, Amarus, Salus, et Acris.*
 - Tactiles sunt, qui tactu percipiuntur: ut Calor febrilis, Frigus extremitatum partium, Cutis durities, tensio, ariditas, Glacivitas, et rugositas.*

Simplices corporis affectus, seu sensibus obuij
 tractandi post Excrementorum vitia,
 qui excrementitiorum humorum vitia
 contrahunt: Sicuti Excrementorum
 anetria & laesio functionibus expulsi-
 cis & attractivis facultatis necessario
 sequitur. Fraub: lib: II. p. 58. e.

R Haec ergo tab: in pag: seq: illa
 Quid in hanc reficienda.

q affectus quosdam Qualitates mutatas
 coarctat.

Substantia vitium est, cum vel
 quod excremit, toto quo portio nanni est.
 in Calculis, Vermis.
 non quidem id, sed quod excremit,
 sed ipsa vitium excremit per unam vel
 duas vel
 de substantia partem alicujus, ut
 in Dysenteria sanctorum Intestini
 partem adnatum, ut singulorum coecis
 Intestinis adnata.
 hinc aliquid, tum
 vitium, ut Sanguinis, aut
 vitium dicitur excremit.
 Partem namque, ut Pituita gypsa
 vitium, Bilis vitium,
 vitium, lactea.

Viol. morb. mod.

39 V. Excrementorum vitia cum ea præter naturam sunt disposita, et vel peccant in Qualitate, Quantitate, vel Substantia.

Substantia vitium est, cum vel

• quod excernitur toto genere præter naturam est. ut: Calculus, Arena, Umbilicus.

• non quidem id quod excernitur, sed ipsa illius excretio præter naturam existit. ut: Sanguis e nazibus, ex auribus, ex ore, seu Spūto, seu vomitione, seu exercatū, seu tussione seu tussu; e vesica, ex alvo profluens; et quæcumque extra naturam præscriptam sit eruptio.

Qualitatis vitium est, cum I. aut excrementorum calor e natura modo recessit, II. aut gravolentia ferit, III. aut sapor amarus, salis acidus ve sibilis, IV. aut lentor vel necinosus, et crassities vel tenuitas, aliave qualitas præter naturam in sepe deprehendit.

Quantitatis vitium est, cum iustus natura modus in excrementis minime retinetur, sed ea vel abundantius vel paucius profluunt.

Fons: T. Tab: 3.

Artis: 1075.

Travels: 15: p. 102.

ex Ferni.

§.
37.

Causae Symptomatum vel sunt

Functionum lazarum causas sunt vel

Animalium functionum lazarum causas subsistant vel in
 { In Cerebro subsistentes causas sunt omnis generis morbi
 cerebri occupantes, Similares, Dissimilares, Com u
 munes, principales functiones, itemq; sensus & motus
 principaliter laedentes; in capitis affectibus specia-
 liter enumerandi.

In Motu Sensu organo subsistentes causas sunt, morbi, qui
 vel oculos occupant, & Visum laedunt; vel aures, & auditum
 laedi obsunt; vel nares, & odoratum nocent; vel linguam
 & gustum offendunt; vel partes nervosas & sensibiles, ali-
 asq; motui destinatas, & tactum motumq; laedunt. Qui
 omnes speciatim in Pathologia speciali enumerantur.
 Doloris vero, qui in omnibus fere partibus ovario solent,
 generaliter non una causa est, sed tot quot sunt tactus
 objecta. Quicquid enim supra modum calidum, frigidum,
 durum, acutum, grave, aut multum repente irrumpit in ta-
 ctum, dolorem infligit, idq; qualitatis sua vi & efficacia
 quae proxima est doloris causa: nempe Calfaciens, Refre-
 scens, Contundens, Secans, Excedens, aut Divellens.

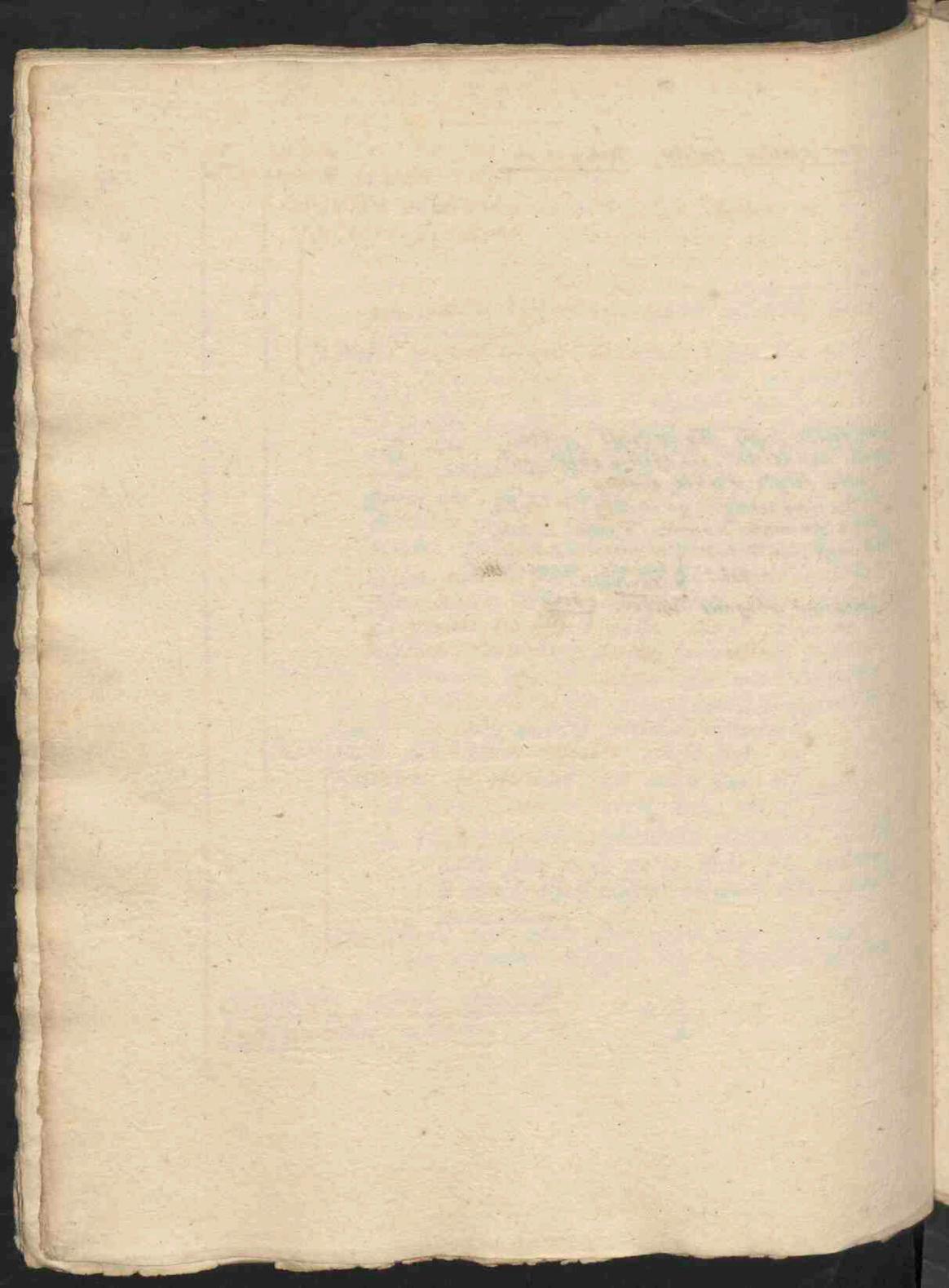
Vitalium functionum lazarum causas, sunt morbi Cor occupan-
 tes, & respirationem, pulsum, aliasq; vitales functiones lae-
 dentes: In Cordis affectibus speciatim enumerandi.

Naturalium functionum lazarum causas sunt vel

Nutritionis & Aetionis lazae causas sunt, vel
 { In Privatiss partibus causas sunt, vel { Intemperit.
 { In Publicis partibus nutritionem & aetionem laedentes, { Substit. cerebri
 causas sunt omnis generis morbi, q in ventriculo
 & hepate, alijsq; partibus nutritioni inservientibus
 oboriet, solent.

Generationis lazae causas sunt morbi, partes generationi in-
 catas occupantes. De quib. trib; in speciali Pathologia.

Simplicium corporis affectuum - // p. seq: //
Excrementorum vitiorum . . .

SYMPTOMA est affectus per naturam ex morbo profectus, Estque vel

Actio laesa, quae vel

Naturalis, tum p. 19.

Qua propter Individuum, & vel

Deserviens principali, quales sunt

Attractio,

- { Diminuta, id est, Appetitus immixtus.
- { Abolita, id est, Appetitus abolitus, Inappetentia vel Cibi fastidium, aversio.
- { Depravata, ut: Sitis immoderata, Appetitus carnis.

Retentio,

- { Diminuta, ut: Colica passio.
- { Abolita, ut: Pienteria.
- { Depravata, ut: Singultus.

Concoctio, p. 15.

- { Diminuta, ut: Bradypepsia.
- { Abolita, ut: Apepsia, v. ventriculi cruditates.
- { Depravata, ut: Dyspepsia, v. cibi corruptio.

Expulsio,

- { Diminuta, id est, Alvi tarda defectio.
- { Abolita, id est, Ileus.
- { Depravata, ut Singultus.

Principalis, ut

Nutritio p. 16.

- { Diminuta id est, Hepatica affectio
- { Abolita id est, Atrophia, ut Tabes.
- { Depravata, ut Cachexia, seu vitiosus corporis habitus.

Actio, cuius Symptomata apud Medicos non errant.

Qua propter Speciem, Generatio dicitur p. seg: II.

Animalis, p. G. III. Vitalis, H.

Mutatam Excrementum I.

F. // Quae propter Speciei conservationem auctio fit, Generatio dicitur, laesa autem
p. 117. Generatio, vel est

Diminuta ut: Ignavia partium genitalium, seu
Impotentia ut Venerea, quo et pestilencia
Priapismus.

Abolita, ut Sterilitas.

Depravata, cuius Symptoma non reperitur apud Medicos.

G. II. Animalis Functio laesa est, ubi vel p. 10.

Sensitiva, seu Cognoscitiva eaq; vel

Exterior, et

Visio

Diminuta, et

Myotalopia. & nocturna caecitas.
Hebetudo.
Viscositas.
Difficilis discretio visibilibus.

Abolita, et

Obscuratio. p. 19.

Depravata, et

Hallucinatio.

Auditio.

Diminuta et

Audiendi gravitas.

Abolita et

Surditas.

Depravata, et

Aurium

Sonitus.
Tinnitus.
Sibilus.
Fliculatio.
Strepitus.

Oloratio p. 20.

Diminuta

Abolita

Depravata

solent a Olorationis laesionis sub titulo hoc
expediri, Olfactus laeso, et Nasium vitium.

Gustatio

Diminuta

Abolita

Depravata

cujus laesionis Symptoma nullum Practici ponunt.

Tactio

Diminuta et

Stupor.

Abolita, si qua sit, erit

Paralysis imperfecta.

Depravata, cujus Symptoma et

Dolor, de quo p. seq. 1.

Interior. _____ K.

Motiva.]

Utraq; .]

M.

X.

1. // Dolor excitatus vel

vi & Helian: III. praex. 3.

For: IX. 33. 190. ab.

Ratione loci, in quo reperitur, ut

Pungitivus .	qui membranarum	] p. 21
proprius.
Tractivus .	qui nervorum	
Lacerativus .	qui membranosae carni commixtorum	
Perforativus .	qui membrorum consporum .	
Gravativus .	qui membrorum: aqua sententiam .	
Pulsativus .	qui arteriarum	

Ratione materiae ipsam efficientis si oriatur, vel provenit

A materia qualitate .	est
Mordicativus ,	qui ab humoris acutae proveniens
Stupetactivus ,	seu vin ad paralytin a saigi mat.
Exasperativus ,	a materia siccata occurrente membro sensibili .
A materia ipsa ,	dicitur vel
Compressivus ,	a materia multitudine in loco angusto percussio .
Contusivus ,	a duritie materiae rontitud: et solventis humiditate .

Ratione utriusque, tum Subjecti tum Materiae

Extensivus ,	caritatum membrorum: et musculorum: proprius .
	a materia multitudine vel flatulentia, et ab angustia
Ulcerosus ,	prima lassitudinis speciei .
	a materia acuta et pungente in Subjectum
	sensibile agente . in secunda lassitudinis speciei .
Duritivus	Cuti familiaris , a materia tenui penetrativa
	superficiem et non potente diffusi ob Subjecti densitate
- Reliqui Doloris diversitatem sumuntur ex diversitate partium corporis, veluti

Colicis ,	qui Colorem	} exacer	
Nephriticis qui	Renis		
	Uterus		
Articularis ,	qui Articulos	} Coxiticam	
	hic vero ubi vexat		
		Manus	} Uebas
		Pedes	
			Chiragra
			Podagra
Plenitidis .	scilicet lateris Dolor .	p. 23 .	
Capitis Dolor	totum Caput	} dicitur	} Cephalaea
	infestans		
	dimidiam Capitis		Cephalalgia
			Hemicrania

20. 11 Interior sensus laesus implex est,

Sensus communis, cuius Symptomata
Princeps

Vigilia.
Somnus n̄ naturalis. p. 29.
Coma.
Letargus.
Caros.

Diminutus, id. quærens, q̄ "

avicia. Fatiditas, Stultitia. p. 25.

Abolitus, id. avicia, Amentia

quò pertinet Memoria reposita. p. 26.

Depravatus, id.

Melancholia.

Mania, Furor lat: s̄c̄ Insania.

Catalepsis s̄c̄ Catoc̄. p. 27.

Delirium r̄c̄ r̄c̄. p. 28.

M. II.

Motiva Functio laesa, vel est

- Diminuta. ut: Tremor.
- Abolita. ut: Apnoea. p. 20.
- Depravata. ut:
 - Dyspnoea.
 - Asthma.
 - Orthopnoea.
 - Tussis.
 - Palpitatio Cordis. p. 29.
 - Spasmus seu Convulsio hinc pertinent
 - Empetrotonos.
 - Opisthotonos.
 - Tetanos.

Convulsioes febris,
 membr: Lingua radice.
 p. 30. maxilla, labiorum, ^{unius} ~~ambus~~ ^{latus} ~~latus~~
 In ^{maxilla} ~~maxilla~~, ^{ut} ~~ut~~ Spasmo.
 In Oculo, Strabismus.

N. II.

Utraque, sensitiva et motiva, laesa, vel est

- Diminuta. ut: Incubus.
- Abolita. ut: Apoplexia.
 - In toto corpore.
 - In aliqua parte, Paralysis, p. 22. 33.
 - hinc pertinet etiam Convulsio canina. p. 34.
- Depravata. ut:
 - Vertigo, ^{admittunt} ~~admittunt~~ ^{gravior} ~~gravior~~, Epilepsia ^{levior} ~~levior~~.
 - Epilepsia.

H. // Vitalis Functio laesa, et cum ea omnes corporis functiones simul,

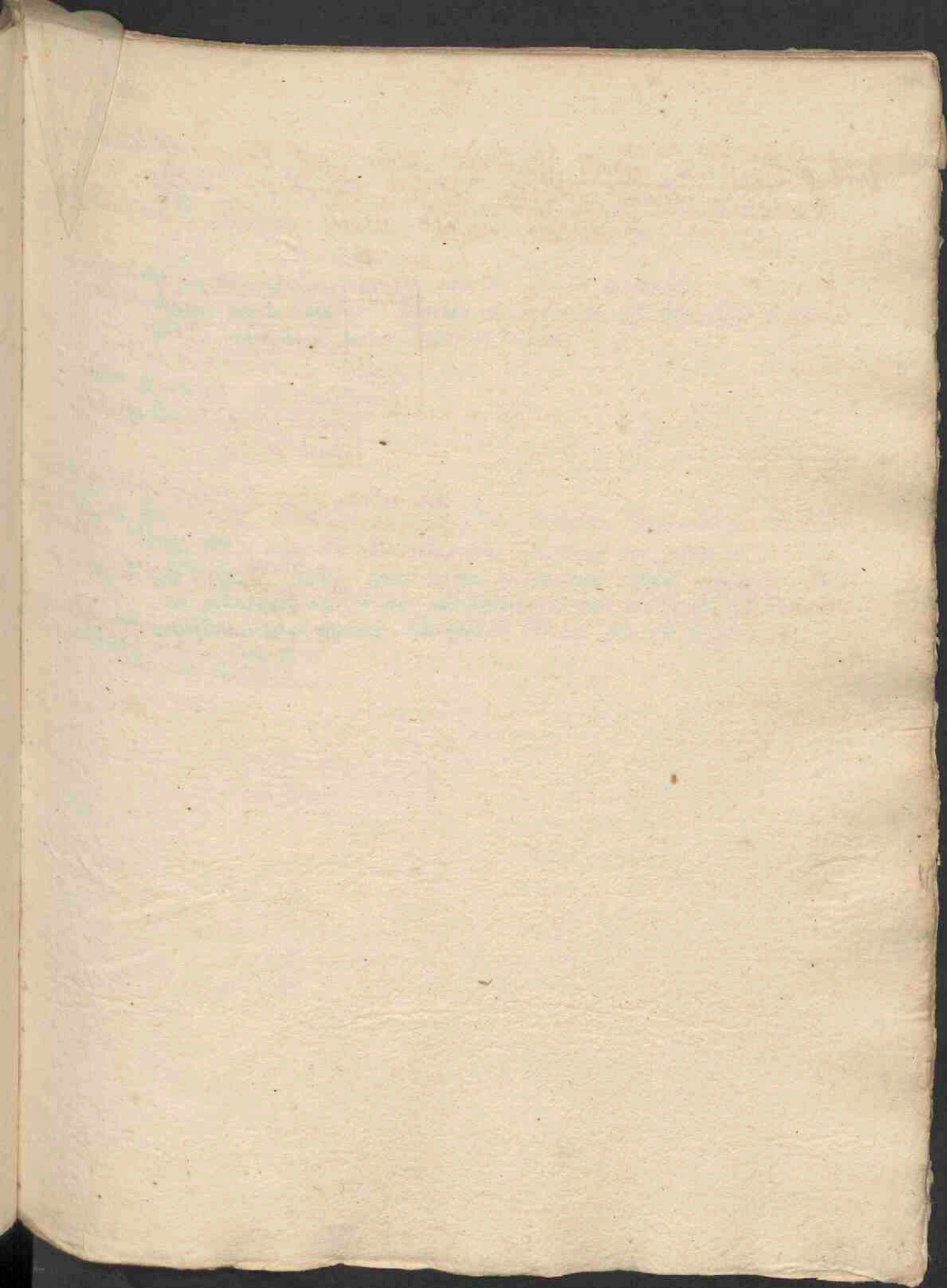
vel est

Imminuta.	[sub	ἔλαστος, Animi astutatio seu Anxietas, p. 28.
			λεηνοθυμία, ἢ λεηνοθυξία, Animi deliquitio, p. 30.
			συναρπία, ἢ ἡ posterioris vite mortis seu imaginis.
Abolita,			ἔκστασις, Moeror, ἢ ἡ βίη κατὰ τὸν ἄνθρωπον.

Quidam solius Vitalis functionis lesionem se dividunt, ut ledatur vel

Fr. 160.

Respiratio	[abolita, ἄσπνοια.
		depravata, ὀσπνοια.
Pulsus	[abolitus, ἀσπυξία.
		depravatus, κακασπυξία.

Quoties // Simplicium corporis affectionum causas resp. Excrementorum vitia
Excrementorum vitiorum causas Functiones laesas.
Laesam functionum causas Morbos partium dicemus.

etiam.

Causa	procatbardica, antecedens	causa partis
	antecedens, continens	
Morbis	contingens, Morbi	causa partis
	S. Functionis laesa	
Symp.	Functionis laesa, Excrement. vitiosi	causa partis
Excrement.	vitiosa, Simpl: affectus	
Simpl.	affectus.	

Hunc ordinem (ingr. h. ss. f.) quisquis in doctrina
 faciliusq; medicina observaverit, hoc consilium
 commenda. I.º quod nullum affectum contra naturam
 emittet.
 II.º quod singula ad suam partem referentur.
 III.º quod intelligere facit, et servare
 ut unus ex altero dependat, et
 in modo participulum.

41.
41. 11

CAP. V.

Simplicium corporis affectuum causas sunt ex Naturalibus functionibus
Attractio, Retentio, Concoctio, & Expulsio laesa. Inde enim viti-
 osi humores & contenta, huiusmodi affectibus proveniunt, obortuntur.
Color vitiosus, a vitioso & simili humore obortitur.
Foetor, a putredine.
Alienus Sapor a corrupto humore, qui in es influit.
Sonus prater naturam, Rugitus & Murmur, ab humoribus & flatibus
 vitiosis & prater naturam detentis.

Excrementorum vitiosum causas sunt itidem ex Naturalibus functionibus
 Nutritioni inservientes. Attractio, Retentio, Concoctio, et Expulsio,
 functiones laesae. Inde enim excrementa vitium acquirunt, ut
 vel quantitate exsuperante aut deficiente, vel qualitate, vel substantia
 molesta sint et peccent. De quibus Trib. in Speciali Pathologia.

Diagnostica & Prognostica n̄ differunt subiecto, sed solo modo sumendi; Idem. n. Signum potest esse Diagnosticum & Prognosticum. Montan. in Rhod. p. 209.

Patognomonica signa morbum essentialiter manifestant, quae positivis notis, et vice versa. Plan. p. 170. ideoque propria et inseparabilia dicuntur, — quomodo videlicet e contrario Assidentia vocantur separabilia, et cetera.

Signa alia propria & communis sunt, et quae vel

Diagnostica, alia
 { Sedis affecta,
 { Differentiae, At Temporis Morbi.
 { Causae morbi.
Prognostica, alia { Presentis.
 { Futuræ.

et nullis adiunctis Anamnesticis signis, et futurum morbum comminatione Testatur, et futurum morbum statum patefaciunt. Traub. feb. p. 188.

For. 7. 2. 279.

Quatuor. a. ad arguendum hoc in consideratione debet.

1. Sedem affectionis.
2. Morbi speciem
3. — Causam.

his cognitis quantum ad morbum acrius natura accommodatum attenditur. 5. Invenitur praesentis aetatis. Acol. 1403.

Signa. a. alia Stn: T. F. G.

Inseparabilia, quae affectum significant, et ab eo separari non possunt, et non omni, sed non soli competunt.
Propria, quae soli, et tamen omni conueniunt.
Propria et inseparabilia, quae soli, et omni conueniunt, dicunturque patognomonica.

Ex Morbi specie — quibus magnitudine, quantitas, loci, off. constitutione, modo aetate } quibus inspicitur. Traub. T. 1. 2. 1403. 7.

in Excretis praecepta observanda L. 4.

[Pura,
 Laeta,
 Quantam,
 Praevia,
 Proxima,
 Praevia]

excernat, aut excerni debent.
 ut in Haemoptysi B. 260.
 // Aetia priora ad id, qd excernitur,
 // Aetia posteriora ad Excretionis
 modum pertinent.

Non est etiam negligendum, quod de huiusmodi signis debet attendi: Nam si exterior sit
 Aetia, praevia in partem affertam decubuit: si interior
 Aetia, praevia in partem non affertam decubuit.

D. 3. 4. 5. IV tantum ponit
 argumentum, hinc scilicet affertum
 dignitate praevia
 Aetia laeta. 2.
 Dolores. 3.
 Excreta. 4.
 Aetia. 5.

Aetia laeta attentius partis facile dignoscet,
 si ex Physiologia ejus hinc, quibuslibet morbis
 & Infectionibus peragat, ut Ignoramus.
 vide L. 2, 23.

Dolores vel est

L. 3. 4.

pingens propriis membranis visibus alligatis.
 gravans reliquis membranis parenchymata
 investitibus. ut Cor, Secum, Pulmones,
 Vesicam.
 pulvis arteriarum praevi ostendit.
 Acutus & quiescens in ea parte est, qd exsili
 est sensus, non obtusi
 Acuti sensus sunt { Oculi, Cerebrum, Membrana,
 Stomachus, Hecum, & partes Nervosae.
 Obtusi sensus sunt { Cor, Hepar, Pulmo,
 Medio modo se habent { Rentes, coram n. caso indolens, vena tya ac arteria,
 membranagz succingens, ac praecipue circa hae
 teram exortum acuti sunt sensus.
 Vesica, qd licet obtusum sensum habeat, coartx
 tanqz ejus acuti sensus est.

Aetia per consensum duobus signis demonstratur
 1. si alteri subtrahitur.
 2. si cum altero intensius aut remittitur.
Nam p se an per consensum Virulentia
 phalalgia rata sit, dignoscitur
 Rationem, Rationem acutum aut
 tum, stomaqz sigz dolorem sit
 ac si cum dolore ventriculi an
 omnimodis, ut convenientibus
 capiti ad motus levet. Per consensum
 rata est. Fo: Con: p: 3. h.

Sedis affecta Signa vel

Ipsum sedem affectam indicant 7 quinque sunt

Excrementa, quo nomine appellatur tum

Quod excernitur, Interdum portio quaedam est sedis affecta, quam certo arguit, nam cartilago tussis ejecta arteriam, caruncula in urinis renis, & zementum in alvi faecibus, tenuis quidem superiora, crassum & carnosum inferiora intestina exulcerari demonstrat. Interdum non ipsa partis substantia, sed quiddam illi adhaerens excidit, ut intestinozum adeps. Interdum quippiam, quod pars affecta complectitur. Sic per acceptam vulnus, si urina profluit, vesica, si fex alvi, intestinum sollicitatur, & vulnereato pectore, si spiritus efflatur, succingens membrana dissolvit. Interdum est toto quo pacto nam. ut calculi, vermis.

Excremendi modus quoque affectam sedem patefacit: nam ex vultu, nare sanguis quasi saliendo proficiens, ex aperta est arteria. & portio sedis affecta si pura & solitaria excernitur, e proximis est sedibus: sin vero naturalibus excrementis ad usum exquiritur permiscetur, e distantibus & sublimioribus est: item si quid tussi efficitur, thoracis partes sunt laesa, si vomitu, ventriculus. *Chia. v. 505.*

Actio laesa eam partem, a qua edi solet, affici ostendit, ut Caecitas oculum, Surditas aurem, Crudititas ventriculum.

Doloris proprietas quoque seu species explicat, quae pars primario affecta sit. quomodo

Dolor pulsans aut arteriam, aut partem arteria proxima
pungens membranam
convellens nervos aut tendines
extensus venas
contundens & profundus osium membranas
laxus & mollis carnem
gravis & obtusus viscera, aliamve partem
qua sit sensus hebetioris

laborare
signis.

Situs parvo tum doloris tum tumoris affectae sedis est index. Nam si dolor dextro hypochondrio penetrat insidet, jecur non laesum, si sinistro, licet non jecur afficitur.

Propria accidentia, seu signa paragnomonica alia solitaria concludunt, ut genu rubra palmorum inflammationem, alia conjuncta, ut febri acuta, dolor lateris, pinguis, & difficultas spirandi cum tussi pleuriae inflammationis.

Num per se, an vero per consensum pars afficiat, hoc modo cognoscitur. Cum morbus solitarius in parte consistit, & perpetuus e nihilq; intermittens, neq; incrementum alterius partis affectu auget, sed quovis alio sublato persistit, atq; illi accommodata subsidia constituunt, pars propria & p. est affecta: At si alterius incremento inualecit, illiusq; remissione mitescit, nec idoneis subsidijs parti adhibitis levatur, per consensum pars laborat.

92.

Morborum signa ex eisdem Cratione tamen paulum diutusa) deprimunt
 præterquam ex Actione laesa: hæc enim quæ pars affecta sit, non quæ
 in ea insit affectus, exprimit. Quæ

Excrementa si partis cuiuspiam portionem contineant, ulcus scilicet
 ut cum intestini ramentum deiecit aut asperæ arteriæ bron-
 chium expulserit. Si ænea rubor subsident in urinis, æneæ
 calor exeret. Si alvi faeces semini Cucurbitæ similis exeat
 ascariides argent.

Doloris proprietas morbi speciem demonstrat: ut

dolor { inflammans calidam } intemperiem
 { stupescens frigidam }

{ pungens } humoris vel { acrum } ostendit.
 { exulcerans } { salsum }
 { præuriens } { flatum }
 { distendens } vel { aq. tenuem } in tumore gineri

Loci quoque natura atque Situs, quod uniuscuiusque partis sui sint et præter
 eorum morbi. Oculi sola suffusione tentantur: Renes et vesicae
 calculo: Intestina limbricis, non autem ventriculus, vel caro
 Cor nunquam penetrant ulcersi ut neque Pulmo, neque Syndesmos
 dolori cœciatur.

Propria tamen accidentia, ut Ungues adunci tabem, lingua nigricans
 ardentem febrem, citrinis universi corporis color icteris, nigra
 vero lienis obstructionem denotat.

Morborum Signa, vel indicant

Morbi speciem ostendunt — propria ipsius signa demonstrativa.

Morbi magnitudinem — vero signorum Symptomatumque vis ac impetus. // 53 //

Magnum etiam ad Morbi Prognosem vis est
 si consideret: Qualitas,
 Quilibet Morbis obnoxius alius fuerit,
 tum ipse aeger
 tum parentes:
 Quales morbi populariter grassentur.

CAP. III.

Causarum signa alia causam

Continentem causam indicant

Color et natura Partis. Alia enim partes alij gignendis coacer-
vandi q̄ humoribus et excrementis coporate sunt. Secus Bili
flava, Litu atra, ventriculus, Intestina, Cerebrum Pituita,
Renes et vesica calculo, Intestina Limbricis.

Partes q̄ p̄ter nam } incaluit, si } sanguine } gravat.
 } flavescit, } Bile }
 } friget, si } albescit, } Pituita }
 } livet, } Melancholia }

Doloris species. Nam

acerrimus a bile est

mitior a sanguine pronit.

hebes a melancholia, a pituita, ab aqua et a flatu, nisi cum copia vehementer distendant.

Excrementa, quae ab affecta sede procedunt, si portio quaedam sint
conclusa materia, vel colore, vel substantia, quam ea sit,
exprimunt.

CAP. IV.

Antecedentem causam indicantia signa sunt illa, ex quibus omni-
versus corporis status, et quis maxime humor in eo dominetur
et exsuperet, intelligitur, ea autem sunt vel

Generaliora sunt sex

1. Corporis faciesq̄ color et habitus.

2. Animi motus.

3. Insomnia.

4. Quae excreverunt, aut quae retinentur.

5. Functiones, vitales, vitales, vitales.

6. Quae laedunt aut servant.

Specialiora alia indicant

Plenitudinem. a. 46.

Certi alicujus humoris dominium. b. 46.

a. 45.

Plenitudinem indicantia vel eam significant, quæ est

Ad vasa, quæ plenitudinis indicia sũnt

1. Arteriarum omnium tumor æquabilis.
2. Tensio venarum cum quodam sensu doloris.
3. Pulsus fortis, validus, magnus et plenus.
4. Respiratio nec alta omnino, nec libera.
5. Vires corporis valida adhuc et æquales.

Ad vires indicia sũnt

1. Corporis artuumque gravitas.
2. Motus pigrior.
3. Somnus gravis, profundus et interturbatus.
4. Cum quis per insomnia graviter se p̄turi, aut om̄s gesticulans aut loco moveri non posse p̄tat.

b. 45.

Certi alicujus humoris dominium notantia, indicia sũnt vel

<u>Boni et laudabilis Sanguinis</u>	} // p. seq.
<u>Bilis flava exasperantis,</u>	
<u>Melancholia.</u>	d. 40.
<u>Pituita</u>	e. 49.
<u>Aquosi humoris.</u>	} f. 50
<u>Flatium.</u>	

Boni Sanguinis indicia.

Antecedentia, sunt cae bonim san-
guinis generantis.

Temperata calida & humida.

Aetas maxime Adulescens.

Victus ratio Eubymia, ut Vini
modici, Carnis Vitell: Ovor:
ulius multus, cum multo somno. et.

Consequentia.

Cupidu rei Venerea.

Vini & Cupediaz: desiderium.

Sudor multus, dulcis, nec grand
olens.

Biliosa cacochymia Signa vult sunt

Antecedentia sunt causa Bilis
exaggerantes, de qb. Tabi p. 27.

Temperata calida & sicca.

Aetas constans & florida.

Calida & sicca Aetatis con-
stantis [Regionibz calidis]

Progressa victus ratio calida &

Abstinencia & Inedia.

Suppressa aut intermissa Bilis

Exercitatio crebra, & ardua

Vigiliae immoderate.

Tra, curae gravis, etc.

Consequentia

Inter ea, q in Tabula

Color nigellus, si tempus in calid

multum excedat.

Pilus flavus, vel citius nigellus

Sensus acuti, veloces, et ex-

Ingenium acru, et soler.

Oris amarus, Inappetentia

Sitis vehemens et inter-

morbus in su Ventriculo

inde [Convulsio Epilepsia]

[Syncope] Stomachica

Vomitio defectioq biliosa.

Alvus aspidu sicca.

Morbi biliosi frequentes, et

Febris tertiana & nra

Cholera, Herpes, Erysipela

CAP. VI.

Boni & laudabilis SANGUINIS indicia sunt

1. Color faciei corporisq; supra consuetudinem rubicundus, & quasi ex albo rubeoq; mixtus.
2. Habitus carnosus, firmus, sine multo adipe; miti, blando, & habitudo calor perfusus.
3. Venarum vasorumq; omnium Symmetria, sed ab exercitatione vel aestu prompto turgens plenitudo.
4. Animi moris tranquillitas, hilares, & iucundi; amicitiae hominum.
5. Somnus placidus, in quo & insomnijs vis visusq; iucunditatis & latitiae plena, quasi floribus aut luce illustris.
6. Urina copiosa, coloris subtilis, contentisq; mediocri.
7. Pulsus fortis, magnus & plenus, visum robur cum sanguine & habitu proportionis quadam increvens.
8. Externarum causarum atq; etiam injuriarum facilis tolerantia.

CAP. VII.

Bilis exsuperantis indicia sunt.

1. Color faciei, oculor: totiusq; corporis pallidus, flavus, aut citrinus, aut cum accedens qui letericorum est. Interdum biliosa pustulae Erysipelatis specie erumpentes.
2. Corporis habitus siccus, macer, & gracilis, & tangentem acri mordacisq; calore feriat. Hirsutus.
3. Venae & Arteria ampla, a prima conformatione caloris vi distenta.
4. In Iracundiam, Audaciam, & vindictam propensio. qz: Revocata.
5. Somnus levis, nec profundus, magna corporis iracundia inquietus, Insomnia belli furoris, iracundia splendorisq; plena.
6. Urina flava, flammula, & acris, sedimenti pauci: Interdum vomitione, deiectione visis, aut sudoribus ardens & biliosa excretio.
7. Pulsus vehementis, velox, frequens & durus.
8. Frigidorum appetentia, eorumq; usus gratus & delectabilis: Bilis purgatio utilis toleratq; facilis.

cl. 96. Melancholice dominantis indicia sunt vel

Simplicis melancholici humoris indicia sunt,

1. Color faciei, totiusq; corporis fuscus, obscurus & nigrescens, interdum univertus & equalis, interd. maculis quibusdam inustus. Nigra plurimq; & crassis fada scabris, aut catis nigra vitiligine conspersa.
 2. Corporis habitus siccus & macilentus, aspectus incanescens, horridus, ac maestus.
 3. Metus & castitas, taciturnitas, solitudo, inanis rerum contemplatio.
 4. Somnus turbulentus, horridus insomnijs fluctuans & agitatissimis atrum nigrarum, fumorum, mortis, cadaverum, sepulchrorum, q; plena sunt terrores.
 5. Urina, si nihil una excidit melancholia, tenuis & alba, sin vtro illius quiddam praterfluat, crassa, livida, viscescens aut nigra. Pra copia sponte eximio melancholia vomitione, dejectione, urinis, sudoribus mariscis, aut varicibus.
 6. Pulsus parvus, tardus, rarus, & subdurus. Appetentia corrupta, interdum canina cum acido ructu.
 7. Medicamenta, quibus vis est atram bilem detrahendi, conserunt, laborantemq; levant; omnisq; victus probum tenemq; succum proferens iuvat; contrarij vtro laedit.
- Adusta Melancholia, quae ex passatis quibuscumq; humoribus, maxime vero ex flava bile gigni solet, non haec sed mixta quaedam sunt signa, & cum quadam caloris effervescunt. Omnia quippe ex mediocritate in ardentem summam decedunt, quod ex atra quam ex flava bile calor acrior emittitur. Hinc & animi mores & insomnia magno furoribus magnaq; feritate insurgunt.

Fe: Can: p. 9. 20.

Melancholica Cacoehymia Signa

Antecedentia, sicut Consue melancholiam largiorum congruentis,
de qb: Tab: p. 27.

Consequentia - p. 27 in Tab:

Lionis aures, timor, dolor
gravis.

Mentis constantia et stabilitas.

Animis ad iram tardus, sed sternens,
ante facile placabilis.

Morbi melancholici frequentis.

Pituitosa Cacoehymia iniecia

Antecedentia sunt Causae
 Pituita coarctata, de
 qb. Tab: p. 20.

Consequenter, etiam sunt,
 Vena & arteria, exiles & angusta.
 Cutis alba, mollis, & depilis.
 Pili albi.
 Sexus femininus.
 Capitis gravitas.
 Trista concoctio, & uictus acidus,
 Venusta a sumpto cibo.
 Fluores albi mulieribus.

CAP: IX.

e. 96 Pituita dominantis iudicia sunt vel
 Frigidioris pituita iudicia sunt,

1. Color faciei corporisq; albicans, interdum plumbeus, aut lividus,
2. Moles corporis ampla et obesa, mollis et contactu frigida.
3. Animi moros omnesq; corporis motus tardi cum gravitate et segnitate, sensus obtusi, mens hebes, oblitio protracta.
4. Somnus profundus atq; gravis, aquarum, pluvie, nivis aut submersionis plena insomnia
5. Urina alba, vel pallida, nunc tenuis, nunc crassa et turbida multo sedimento. Pituita vomitione aut dejectione spontanea erumpens, corpusq; madore saepe distillans. Pituitosorum morborum, ut oedematis, et distillati onis atq; similium consuetudo et frequentia.
6. Pulsus parvus, tardus, rarus et mollis.
7. Cibi potusq; calidi, omnisq; causae calfacientis occasus jucundus et utilis. Pituita vacuatio, quae vel sponte, vel arte contigerit, conducibilis.

Salsa pituita non haec, sed mista quodammodo sunt signa. Cum enim vel bilis permixtione, vel inducra putredine calorem praeter naturam acquirit, mista quodammodo signa obtinet. Eadem sapore, penetrantia, et fada scabie plerumq; impetredunt.

F. 40.

Aquosi humoris indicia sunt.

1. Color cutis non vividus sed pallidus & obscurus, factus manus reliquumque corpus subhumidum & oedematatum, in quo parchmentis vestigium manet.

2. Urina crassa & aquosa, ac saepe multa, alvi dejectio liquida & mollis, cutis madida: expulatio multa simplex sine tussi, e ventriculo plerumque redundans.

3. Pulsus4. Animi mores5. Somnus, insomnia

} omnia quae sunt similia. quae in Pituita dominio.

Flatūs indicia sunt

1. Ventriculi & Coli intestini, sinistro praesertim hypochondrio, distentio & erigatus, quasi ventis agitentis.

2. Tensivi dolores in corpore transcurrentes.

3. Frequens auctum crepitumque flatuum eruptio, cui mox lepra non succedit.

4. Frequens aurium tinnitus, & partium corporis palpitatio.

5. Magna praecipitas in Colicum dolorem, in aliosque ex flatuum morbos.

6. Insomnia rei celeriter currentis aut volantis, interdum tonitruum quoque & tempestatum.

Fr. Canon. p. 22.

Flatuum Signa

Antecedentia sunt Causae Flatuum
existentes, de q^{ue} Frab. p. 29.

Signa horum humorum saepe variant, ut quaedam etiam pugnari
videantur, quod humoris etiam solius magna est per magis et minus
varietas: adhaec mistorum ipsis humorum aliorum non eadem
omnibus est mensura. Sylv. de signis p. 40.

Si quid ex ys, quae corpori accidunt bonum, non propterea
 hominem omnino evasurum putandum est: ut neq[ue] si malum,
 profundis morborum affigendum est. Nam et bonum si
 quum a majore malo, et contra malum a majore bono
 vinci potest. Gal: comm: in II Aph. 33.

a) Prognosis consequendum experientia signa

Pathognomonica, q[uae] morbi speciem et locum
 designant, an salutaria, an letalis,
 an longa, an brevis futurus sit.

q[uae] et eadem autem aut iuviosa facta, morbi
 vi magnitudinem indicant, ut si in Pleuritide lateris p[ri]ncipalis dolor
Epig[no]monica morbi magnitudinem indicantia ad p[ri]ncipium aut hypochondrium ipsa
 sunt Symptomata p[er] causas propagatio, extendit, ac magna spirandi difficultas,
 autem sup[er]sternitibus, q[uae] morbum denotant, vehementiorq[ue] febris ac trisita facta sit.

Epithymonica, seu apparentia, q[uae] velut
 foras exierint manifesto se produnt. Orthopnea, facies et oculorum: rubor,
 maculae q[uae] Thoracem occupant, dorsus et Scapular: rubor.

— talia sunt Cognitionis et cruditatis signa

q[uae] visum bonam vel malam, citius vel tardius futura arguunt.

Framb: 1/10, 117

Tota Prognosis ratio ex III sententiis bonis,

Ex rebus naturalibus	ut	{	Vizibus.
			Habitu.
Ex non naturalibus	ut	{	Etate,
			Anni tempore.
Ex rebus prae-ter natura	ut	{	Caeli constitut:
			Diata seu vivendi consuetudine.
Ex rebus prae-ter natura	ut	{	Morbo
			Morbi causa
			Specie morbi.
			Symptomatiq[ue].

Coditas & Coctio, (de quibus in doctrina de purgatione
loquitur Hippocrates) non alibi locum mihi habere videtur,
quam in Febribus. Unde y percontant, qui in omnes
morbis, etiam sine febre, purgantibus digestiva
mittenda esse putant.

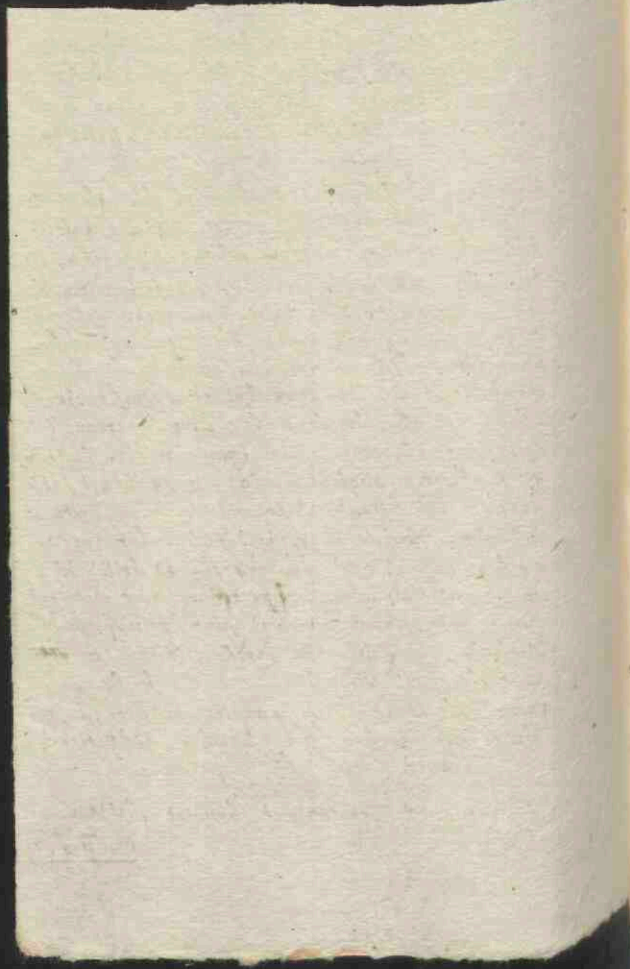
Coditas in Febribus est humorum quasi quaedam
ebullitio, fermentatio seu fervor: qua ebullitione
durante, nondum malum a bono separatum est.

Sic si quis vel decies colarit, vel filtravit misturam
vel coarctissimam nondum defaecatam, eam clavam
de reddet: eo quod non partes heterogeneas talem
separavit. Cessante vero illa ebullitione, & fer-
mentatione absoluta, vimem & coarctissimam clavam
sunt, faciens subsidentibus: adeo ut etiam si
agitatio turbaret, brevi tamen iterum subsideret,
vel si pulverem aliquem injicias, is facies vel subsi-
dentia, vel filtratione separantur. Ita &

Antequam humores in cruore defecuerint, nec a
matra, nec ab arte cum copiosa & utilitate
facile instituitur purgatio: postquam vero coctio
partes heterogeneas separatas sunt, felicissimum in
vitanda. Quia & in Inflammationibus & ~~Ulc~~

Ulcibus fieri videmus. Hoc enim .a.
Vicina subsidentia, et separatio contentorum ma-
nifesta dabit documenta. Etenim ebullitione

durante, omnes crura partes sicut in
mistis confunduntur.
cessante, separantur & subsident quaedam.

Prognostica Signa ea, quæ futura sunt, indicant. Suntq; vel morbi

Presentis morbi prognostica non continuo, ut morbus invadit, sed aliquanto post tempore se proferunt, hincq; mox apparentia & superveniencia nuncupari solent. Ea genera quidem triplicia sunt,

Coctionis vel Cruditatis signa sunt, quæ coctionem vel coarctatam indicant. Coctio ut perfecta sit, hæc requirunt, ut sit et

Continua, quæ non interrupta nec inconstans est.

Universalis, quæ in incrementis universalibus apparet.

Cujusmodi sunt *Urina* & *Alvi* defectiones. Sed ex his quæquam ex defectionibus certiora petuntur coactionis aut coarctatæ indicia. Ea autem ostendunt *Urina*

Crassa *urina* vel est tenuis vel crassa: sic

Tenuis *urina* cum febre acuta coarctatam & nativi caloris imbecillitatem perpetuo arguit. Quamdiu ergo talis apparuerit, perfecta & salutaris crisis sperari nequit. In imbecillitate vicium, mortem: in constantia longitudinem, abscessum, & relapsus indicat.

Crassa *urina* vel est

Mediocriter crassa salutarum & perfecta crisis perpetuo pollicetur, quia nativi caloris robur ostendit, unde crisis caloritas & securitas.

Crassissima *urina* pravorum humorum promissionem arguit, aut nativi caloris oppressionem: unde aut dolor, aut diuturnitas morbi, aut pravi abscessus, aut relapsus.

Perspicuitas, quomodo *urina* vel est

Perspicua, nativi caloris robur, & spirituum per universum corpus aequaliter diffusorum copiam arguit.

Turbida est triplex. 1.ª Aut clara mingitur, deinde turbata, quæ primum coctionis impedita rudimentum arguit. 2.ª Aut turbata mingitur, & deinde fit ligida, aut limpida, quæ novam victoriam demonstrat, & tantillum flatulenti spiritus superest. 3.ª Aut turbata mingitur, & talis manet, quæ maximam humorum in venis agitationem & novam ac morbi certam inter ambiguum arguit; atq; hinc Capitis dolorem, delirium, convulsionem ac mortem prænuñciat.

Colores. 9. 82. // *Contenta*. 6. // ibi.

Salutis vel Mortis. 8. 53. // *Secutoria*. 8. 62.

Venturi. m. 72.

g. 51 **Colores Urinae alij sunt**

Extremi duo sunt, quomodo seima vel est
 Alba, aquosa & pellucida urina si sit
 sine febre, nihil lethale pro se fert.
 Cum febre continua, tam acuta, nisi ad haemorrhagiam criticam, aut dysenteriam apparet, perpetuo lethalis est, aut saltem periculo non caret, quia vel summam naturae caloris imbecillitatem ostendit, aut potum & humores nec alterare, nec purificare univ[er]sa bilis translationem ad caput, magnam incendium Hepatis, quo sanguis cum bile abluatur.

Nigra urina vel talis est
 Generatio talis arguit aut summum incendium & sic per se moritur.
 Mixtio talis humoris alienijus atri, salutaria plerumque esse solet & critica tum in acutis morbis.

Medij colores in urina sunt quamplures pro varia extremorum mixtione. Eorum tamen quidam ad album magis accedunt, alij ad nigrum. Praesentia urina suntio morbi longitudo arguunt.

h. 51 **Contentum in Urina aut**

sele Urina substantia contentum triplex est
 Hypostasis est vel
 Salubris est, quae alba, laevis, aequalis, et moderate crassa existit
 Lethalis est, quae nigra, aspera, et inaequalis, in colore, in figura, et in consistencia conspicit
 Enacroma, de quibus idem iudicium est, nisi quod debiliorem coctionem indicent
 Xubes, de quibus idem iudicium est, nisi quod debiliorem coctionem indicent

aliunde adveniens contextum vel
 Simplex et solum, quod vel
 ab universo corpore est, ut: pingue, oleaginosum, pultaceum, lamineum, erinosum, fibraceum.
 ab aliqua parte, ut Hepate, licet Renibus, Vesica.
 Permixtum, ut camenta, pili, carunculae, arenae, sanguis, pituita, crassus humor, p[er]is, tela araneorum, etc.

Caerum omnium causa universalis est calor vel
 Rificaciens, a quo pingues, oleosa, pultacea, laminacea, urina, quae oes sunt mala.
 Torrefaciens, a quo arena, calculi, pili.
 Putrefaciens, a quo fatida, vel praesentia urina.

Salutis vel mortis signa, hoc Pentasticho
Hexametro conclusit Stettinius 7.
artis Sphygmica 16. p. 124.

- 11 Index sive Medicus: Reus & Aegroti: Annus
 11 Actus. Adhuc phisice hoc ordine Felicitas:
 11 Morbus, Causa, locus, Symptoma, innata Facultas,
 11 Consumiles Aegri, Mos, Nutritio, Pharamaca, Gestus.
 11 His enim lego sanos, vera hinc sententia fertis.

Imbecilles vires vel sunt & languidae,
maximi a. reser. has interueniunt, et vel
ex causis evidentibus, vel ex interioribus
et absens. Fun. 1. mot. 1. 1.

Imbecilles vires indicat pulsus parvus,
 & aequalis quidem languidas.
 & inaequalis tunc oppresas.

notandum etiam quod aliqui licet bene
 valentes, passim tamen exilem habeant,
 vel ob ~~causas~~ latentes arterias intra
 menses, vel ob crassam cutem, etc.

Species morbi tres, alij n. sunt

Salubres, quales & Ephemeræ,
Letales, ut: Apoplexia totius,
& impossibiles, debiles, & inaequales
Cancros etiam occultos, vel in
in curari: curati. n. cito perire
Indifferentes, ut: In Senibus, & in
tionis: Podagra, Calculus, &
lepra, q. nec occidunt, nec
tantis, neq. bonis de/consunt.
Intemperatae, a. & in
inationis, & inaequales
similes morbi, salubres sunt
in signis magnitudinis adp
am. n. p. 124. Stettinius 7.

Prima prognosiss sententia in comparatione
 aegrii agrotantis cum morbi magnitudine sita est:

Si vires adeo validae sunt, ut morbum vincant,
 necessario homo sanitati restituetur; sin contra,
 omnino morietur. Fac. Can. 13. ex Gal. 1. ad Glauc.

CAP: II.

Salutis vel Mortis Signa sunt, quae salutem vel mortem praesagiunt. sicutq; vel

Primaria sumunt ab aegrotantis virib; & Morbo. Haec n. dno cum dñi oron athletarum instar pugnent, ex artificiosa virium utriusq; inter se collatione morbi eventus praecognosci possunt: ex naturae robore aq; salus; ex ejusdem infirmitate & morbi robore aq; interit; ex parib; virib; perseverantia.

Quorū robur indicant

Constitutio corporis vel ratione

Externi habitus & Coloris, viris robustiores existant, si color & habitus corporis parum vel nihil a naturali defecerit, & sit convenienti modo florid; adhuc vegetis, firmus & compactus; imbecilliores vero sunt viris, si contrario modo se habeat.

Sexus, viris sunt in masculis firmiores. in mulierib; debiliores.

Aetatis, sunt juvenes & viri robustiores. pueri & senes imbecilliores.

Functiones sunt

Vitales tanquam digniores primum. Naturales vero secundum. Animales tertium in hac considerand.

locum obtinent. quae quo rectius & melius fiunt, eo robustiores sunt viris. quo vero deterius & debilius, eo imbecilliores.

Morbi robur indicant quae

Species, quae ratione

alius morbus plerumq; terminat ad mortem: ut, Apoplexia consummata Phthisis. alius ad salutem; ut, Febris tertiana intermittens, Diarria. alius medio modo se habet intermedium ad salutem terminat. ut: Pleuritis.

Magnitudo morbi, quam graues ea, quae superius dicta sunt de morborum differentis, demonstrant Symptomatum vis ac impetus: & summa praesens & naturali habitus, recessus.

Hic a. ex natura ab eo qui ante morbum fuerat. deprehendit laborantis. Si enim laborantem nat, aetate, & consuetudini morbus convenit, lenior e. Si convenit, major.

Longitudo. } II p. seg. Malitia. }

-x Ap: II. 34.

Secundaria. - n. - 55.

Longitudo morbi etiam consideranda ad praecognoscendam naturam
 aut morbi victoriam. Quomodo enim sciri non potest, an
 aliquis oneri alicui ferendo sufficiat, nisi praeter eius vires
 & oneris gravitatem, et via longitudo consideretur: ita an
 aliquis morbum superare possit, non sciri potest, nisi praeter
 eius vires et morbi magnitudinem, etiam longitudo seu
 status morbi percipiat. Aeger portanti oneri apto comparato,
 morbus oneri, tempus autem ad morbi statum longitudini via.
 Statum autem si aeger transeat, amplius ut ex illo mortis pericu-
 culum metuat, opus non est.

Malitia denique morbi cognoscitur, cum Symptomata habet graviora,
 vel etiam leviora, quam natura sua ratio requirit. Fit enim
 interdum, ut simulata bonitate levia morbus producat
 Symptomata, cum tamen sit gravissimus et periculosissimus.

Ad Ap. xxvii Sect. II. Hipp.

His ꝑ̄ præter rationem fiant fidero ñ oportet.

his ꝑ̄. Signis, Aegris, Medicamentis.

al. tantum signa intelligunt, dicuntq̄
esse *reca* *dozov*, cum q̄ia iuvare
deberent, ñ iuvant: aut contra.

His ergo bonis signis fidero ñ oportet.

I. Si vel natura vel medicis non vera sed
ficta ratione curat.

II. Si Pleuritis laborantem multum spiritum ex
imo pectore roret, et ania in caput
abert, fiatq̄ analis; levatur quidam
dolor, sed major agro proximis. sc.
Epilepsia etc.

III. Si in Febris. et inflammationib. vehementis.
calor naturis partis affecte extinguatur,
quando quidem levamen presentis, sed fit post
ista Gangrena.

IV. Cum ultimo et postremo conatu agri aliqd
magis moliantur.

V. Cum in summis vigilijs et dolorib. exhibitis
regulonia, q̄ mos Paracelsitar. esse solet.

VI. Si ob aeris serenitatem levare ager videat.

VII. Cum iamjam moribundus multum petiti
compos factis, animum resurgendū videt.

VIII. Si *maa* moribifica et *ppos* et præter
modum evacuet. — TX. vicia

— Signa a. primâ facie maligna
mentiq̄ tanquam metienda.

I. Si q̄ in initio venæ sectionis lipothymiam
patiat.

II. Si mulieri in sanguisione suffocatio
ab utero consueta subveniat.

III. Si ager Aphtis laborant incipiat.

IV. Si gravi febre detento ante VII. diem
seteris superveniat; post vero
7.º diem mortiferum.

V. In affectib. lienis si ager integram
pelvim crassi, nigri et melan-
colici humoris reddat.

VI. Si Exhibitis Manna Eij et
Rhabarb et multas sedis ager
habeat. pt. n. vel sô haberi.

VII. Si injecto Clysteri, aut etiam
altro, et tandem tertio, ñ in
maa evacuet.

IX. Cum morbus febriens subito cessat,
in evacuato corpore, neque per stercora,
aut vomitum, aut alvum, aut
urinam, aut profusionem sanguinis,
aut alio quod apparetur continetur
signo: Talis res remanetque
morbi insida est, ut potest quod dixerunt
quodam amittit. Gali. li. Apb. 27.

Fos. 157. n. Obs. 7. Feb.

Statim si ager transierit, vialis morbum superasse
inicio est, quibus sufficientibus agri non mo-
riantur. Gal: 11. App: 25.

54
Longitudo morbi etiam consideranda ad praecognoscendam naturam
aut morbi victoriam. Quomodo enim sciri non potest, an
aliquis oneri alicui ferendo sufficiat, nisi praeter eius vires
& oneris gravitatem, et via longitudo consideretur: ita an
aliquis morbum superare possit, non sciri potest, nisi praeter
eius vires et morbi magnitudinem, etiam longitudo seu
status morbi perpendatur. Ager portanti oneri apto comparati
morbus oneri, tempus autem ad morbi statum longitudini viae.
Statum autem si ager transeat, amplius ut ex illo mortis pericu-
culum metuat, opus non est.

Malitia denique morbi cognoscitur, cum Symptomata habet graviora
vel etiam leviora, quam naturae suae ratio requirit. Fit enim
interdum, ut simulata bonitate levia morbus producat
Symptomata, cum tamen sit gravissimus et periculosissimus.

Ad Apb. xxvii Sect. II. Hipp.

His prater rationem fidenter n̄ oportet.

his In Signis, Aegris, Medicamentis.
al. tantum signa intelligant, dicunturq;
aegro recte aegrorum, cum quia iuvare
deberent, n̄ iuvant: aut contra.

His ergo bonis signis fidenter n̄ oportet.

- I. Si vel natura vel Medicis non vera sed
fucata ratione curat.
- II. Si Pleuritis laborantem multum spiritum in
imo pectore mixet, & ania in caput
abeat, fiatq; ania; levatur quidam
dolor, sed major aegro proximis. sc.
Epilepsia etc.
- III. Si in Febr. & inflammationib. vehementis.
calor naturis partis affecte extinguitur,
quando aegrum levamen plentis, sed fit pon
stra Gangrana.
- IV. Cum ultimo & postremo conatu aegri aliqd
magnum moliantur.
- V. Cum in somnis vigilijs & dolorib. exhibitis
regulata, q mos Paracelsitar. ee solet.
- VI. Si ob aeris fermentatorem levare aegri videntur.
- VII. Cum iamjam anoribundus multum peliti
corpos factus, animam resurrexerit videtur.
- VIII. Si ania onorifica & pater
modum evacuet.

— Signa a. prima facie maligna
mentiq; tamen avertenda.

- I. Si q; in initio venae sectionis Lepoty
niam patiat.
- II. Si mulieri in sanguinis tione suffocatio
ob uteri congesta subveniat.
- III. Si aegri Apbtis laborare incipiat.
- IV. Si gravi feber detento ante VII. diem
Icterus superveniat; post vero
7. diem mortiferum.
- V. In affectib. lienis si aegri integram
pelvim erasi, nigri & melan //
bolici humoris reddat.
- VI. Si Exhibitis Manna Eij &
Rhabarb Eij multas sedes aegri
habeat. p. n. vel so habere.
- VII. Si injecto Clysteri, aut etiam
altivo, & tandem tertio, n̄ tū
maā evacuet.

ix. Cum morbus vehemens subito cessat,
in evacuato corpore, magis & stercoribus,
aut vomitibus, aut alvum, aut
urinam, aut profusivam sanguinis,
aut alio quod apparuit continens
signo: Talis quos venis suus
Aer ubi insida est, ut potest quod detestatur
quodam amittit. Gal: II. Apb. 27.

Foel. n. Obs. 7. Feb.

Statim si ager transierit, visis morbum fapase
 initio est, quibus sufficientibus agri non mo-
 vunt. Cal: n. Apr. 25.

Mentis constantia inter bona signa ideo
 statuitur, quod cerebrum & Meningas,
 dorsi Medullam & Diaphragma, ac
 omnes demumque interiores partes sanas inter
 genus habent. Sicuti & Appetitiva
 pars ad venterium & jecur attin
 mentis sanas esse denunciat. Fz: Can: 27.
 ex Gal: com: 11. Apb: 33.

q̄ circa Somnum & Vigiliam observanda
Scambi: Can: p. 17.

Pars affecta ad morbi eventum predicandam
gentis contemplanda, istius
Præceps, an Longitudo
Pública, an Privata

CAP: III.

n. Secundaria Signa si natura fuerint { similia maximè salutaria s̄
 sumunt̄s cotl } dissimilia maximè lethalia s̄nt.

ab Actionibus lasis seu

Animalibus ab actionibus q̄ sumunt̄s vel

a principibus functionibus, quæ si rectè fiant, egerq̄ mentè
 constat, bonum: Sin vero contrarium fiat, & eger
 mentè non constat, malum. Hipp. II. Aph. 33.

mentè constat, seu ratione valet eger, si agit aut loq̄
 quæ rationi consentanea s̄nt, eas omnia decore
 & consuetudo modo.

Mentè non constat, si eum corripit aut

Delirium est, cum eger aliquam voluntariam actio-
 nem non rectè agit, & præter consuetudinem, vel
 parum, vel multum, vel ferocius, vel absurda,
 vel obscena loquit̄, manus indecorè movet, festi-
 cas colligit, floccos evellit, corpus & obscenas partes
 nudat, quasi obversantia spectra mentè falso
 concipit, & aliqua parte dolens doloris n̄ sentit. II. Aph. 6.

Oblivione rerum corripit, si famisiam non agnoscit,
 & cum ea, q̄ facta s̄nt, quæq̄ fiunt, memoria
 statim excidunt.

a Sensibus quæ petunt̄s Signa, subministrant aut

Somnus & Vigilia si consuetudo modo se habeant &
 naturali statui sunt similia, bona s̄nt: & si somnus
 delirium sedat, bonum est. Vigilia vero, si im-
 modica sint, nisi ante crisin cõstã materia acin-
 dant, mala. Somnus quoq̄ malus est, qui est
 aut Comatodes, aut turbulenti, aut q̄ labores
 affert, aut qui fit hiantè ore, si modo sic n̄ sit
 consuetus, aut in quo n̄ exactè comissis palpebris
 de albo oculi aliq̄ appareret, modo hoc n̄ ex alvi
 profluvio, aut medicamenti potione accidat.

Quilibet exterior sensus, & is vel

Visus — Auditus — Olfactus — //

Gustus — Tactus. — // p. seq.

a Motibus — p. 57.

Vitalibus — Naturalibus — q. 50.

ab Excrementis — 2. 59.

ab Habitu Corporis — f. 60.

{ Cadentibus, } t. 61.
 { Jurantibus }

11 ss.

Visus aut Auditus latio, si citra signa coctionis ac viciūm robur fiat, & tenebra atq; caligo oculis oboriant, aut siccitas additūdg̃ difficultas accedat, periculūm adest.

Olfactus si est corruptus, & oīa quae offeruntur aeger graviter olere videntur, malūm est.

Gustus si intesit, bonūm non est.

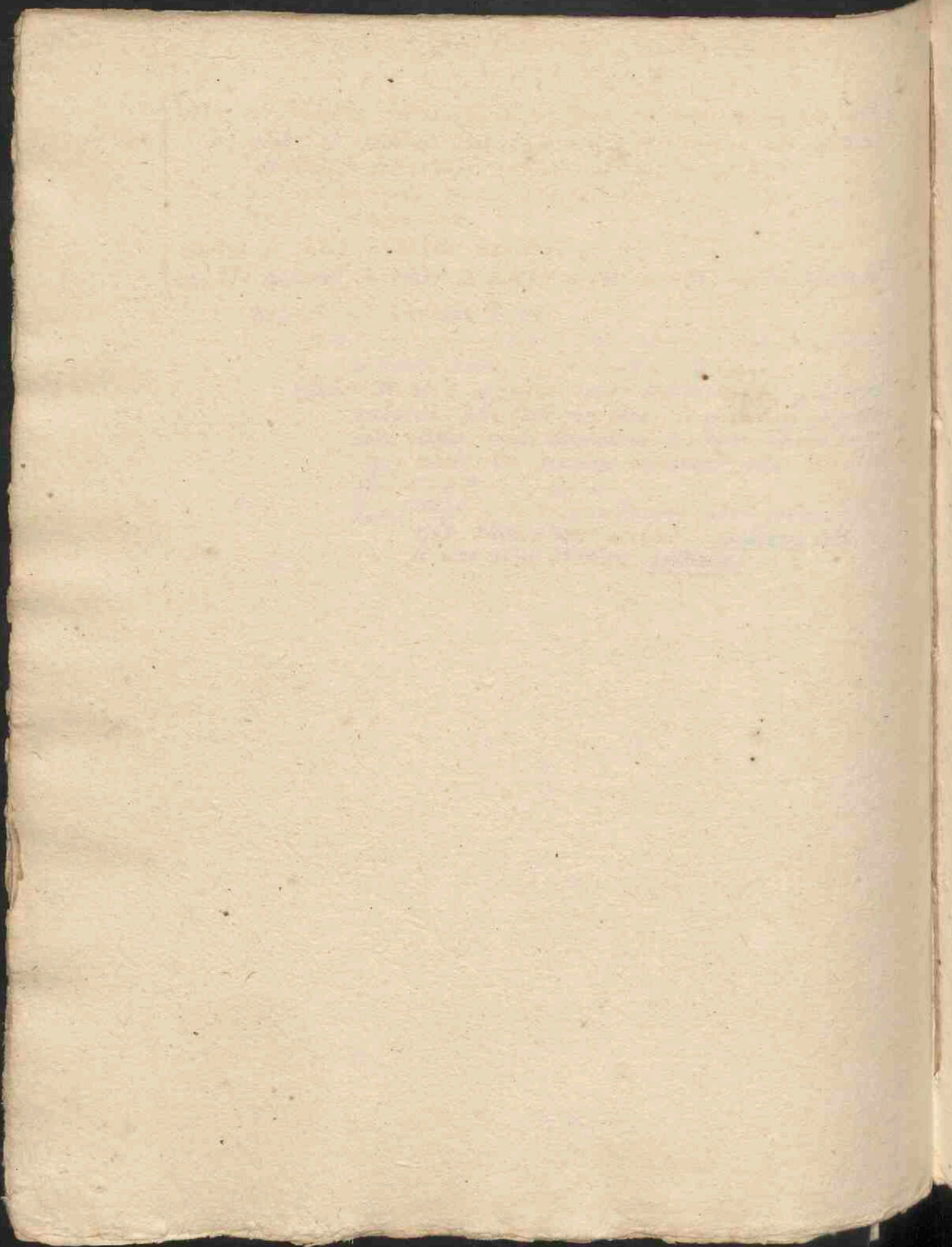
Tactus ratione, si stupor in morbis acutis accidit, malūm signūm est.

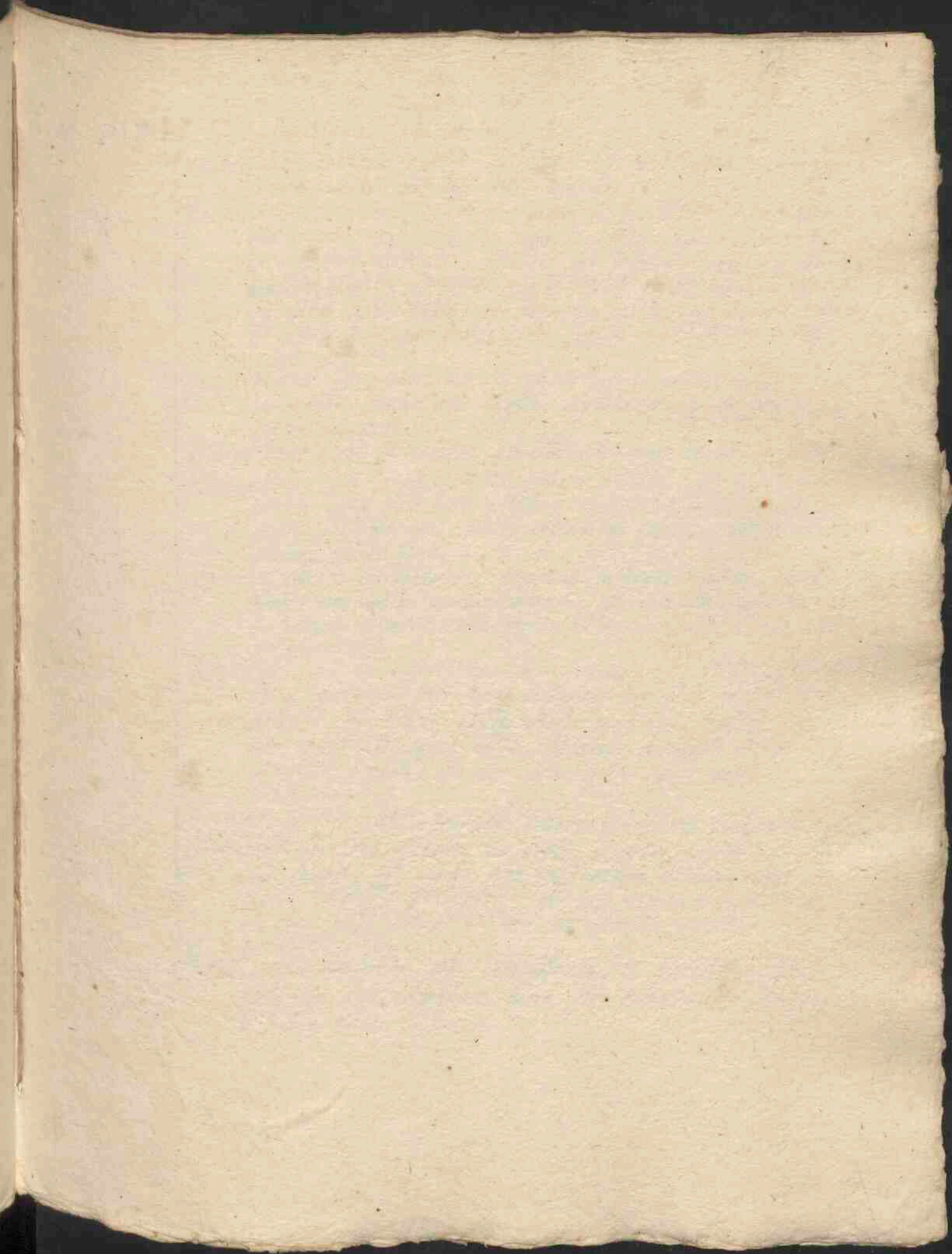
Dolores, qui occupant Partes

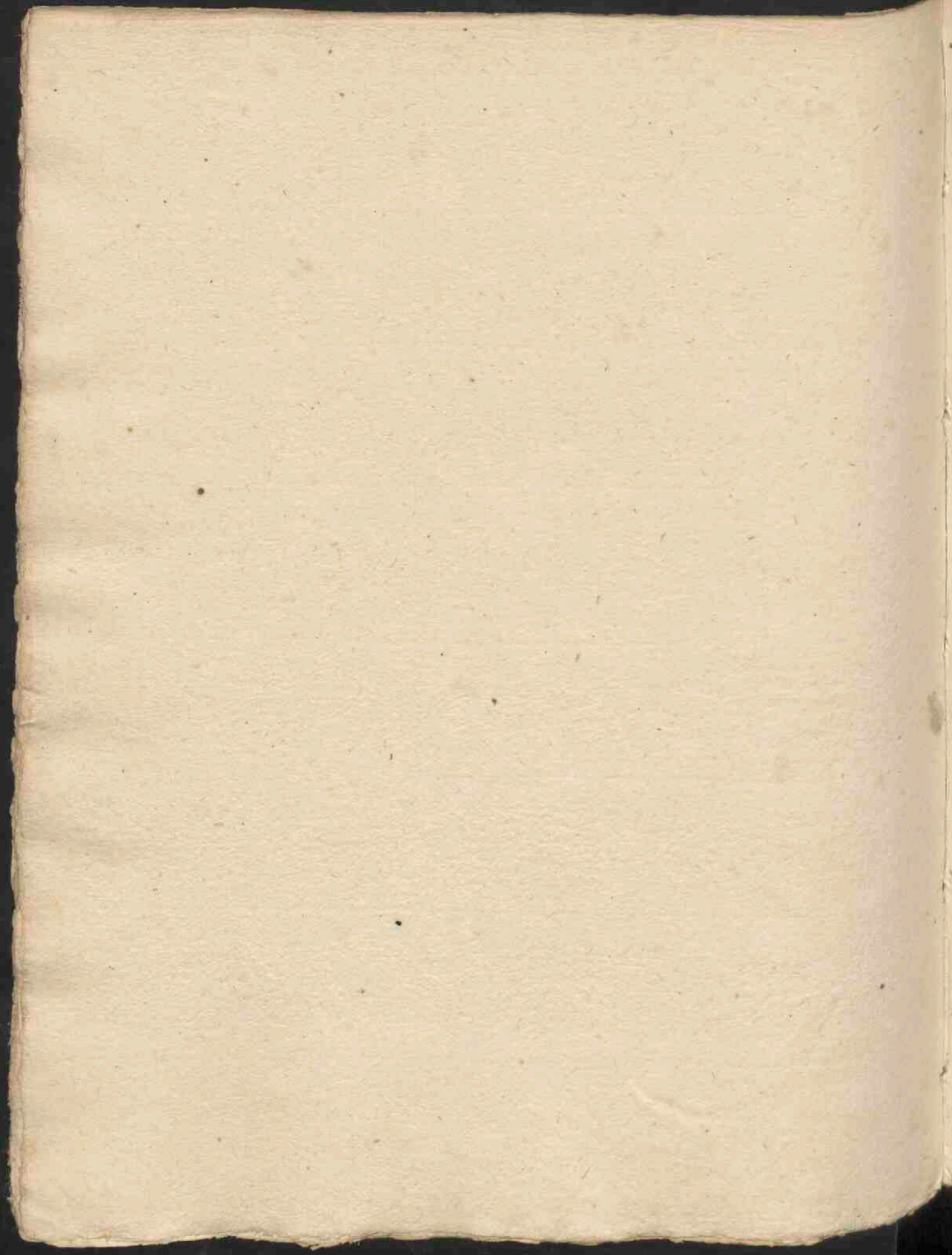
[Nobiliores, quo graviores sunt, & pejora Symptomata committantia habent, eo sunt periculosiores.

Ignobiles & a visceribus longe distitas partes si dolores occupent, periculosi non sunt, si modo post concoctionem cum aliqua morbi alleviatione accidant, & non in principio morbi eum graviores incommode, tunc n. periculo non vacant. Sic &

Lassitudo si post concoctionem morbi, cum aliqua ejus alleviatione accidat, salutaris est.
si vero alias oboriant, exitialis.

De Motu q̄ sumuntz Signa, vel petuntz ab

Uni versalis corporis motus, si facile aut recte fiat, bonum: si non recte, aut difficulter malum.

Decubitus, si est diversus ab eo, quem sanus usitavit, convalescit, malus est. Salus est, cum exeger decumbit supinus, manibus et cruribus distentis, redictis aut distractis, vel cum subinde deorsum delabit ad pedes, vel decumbit prater mores in ventris, vel nudos habet pedes, nec admodum calidos, ac manus, collum, et crura dispergat inaequaliter, vel si velit consistere in ipso morbi vigore.

Inquietudine, cum videlicet se exeger pra anxietate vario iactat, ac movet, et quiescere nequit, malum est, si non salutarem crisin precedat.

Convulsione, quae si accidat, periculosa est, non tamen vis lethalis.

Tremoribus, qui si ab evidenti causa oriuntz, aut paralytin sentiuntz, aut cum crisi salutari accedunt, non adeo perniciosi sunt. Reliqui vero, qui in ardentibus febribus, alijsqz morbis oriuntz, mali sunt.

Horroribus, qui si in continuis febribus salutariis criticas vacationes antecedit, malus non est; qui vero alias accedit, vel in principio morbi, vel postea cum mala aut difficili crisi est periculosus.

Rigoribus, qui in intermittentibus febribus si accedunt, prodic, et in continuis post signa coctionis eveniunt, non mali sunt. Reliqui, qui fiunt cruda adhuc materia, a quibus corpus non incalescit, quos nulla aut mala evacuatione et morbi remissio sequitur, et cum alijs malis signis apparent, oes mali sunt.

Torporibus, qui ubi adest, insignis semper periculum portendit.

Singultibus, si citra febrim ac alium morbum, a potu vel cibo aut frigido, aut calido, aut acri ortum habeat, nihil in signis periculi portendit. At post nimiam inanitionem, ac cum inflammationibus ac febribus singultibus semper periculosi sunt.

Voce, quae tremula aut clangosa si sit, periculum adest.

Aphonia etsi nunquam bona sit, tamen non semper lethalis est.

Vitales actiones, a quibus petuntur Signa sunt

2 ss.

Pulsus omnis qui a naturali symmetria recedit bonus non est. Languidissimus, tardissimus, et rarissimus est omnium pessimus; post hos est minimus et mollissimus et durissimus: postea frequentissimus, et non celerrimus, neque maximus. Solus in extremis optimus est vehementissimus.

Cordis defectus et palpitatione summum periculum indicant, si accedant ob ipsius cordis affectionem. Si vero per conscientiam solum cor afficiatur, licet et illud non bonum sit, non tamen ita periculosum est.

Respiratio si secundum naturam se habet, bona est. Quia vero naturalis non est, etsi semper letalis non sit, tamen semper mala est; pessima vero si cum alijs signis malis conjungatur. Talis est respiratio frigida, et alia nonnulla vitiosa respiracionis.

Naturales functiones, a quibus petuntur Signa sunt

Appetitus cibi conveniens a naturali causa bonum est signum, quia nullis nonnunquam moribundi etiam cibum appetunt. Dejecta vero cibi appetentia mala est.

Sitis si desit in calidis et ardentibus morbis, in quibus lingua est squallida, arida et nigra, perpetuo malum signum est; si adsit, non adeo malum, nisi immoderata nimis sit.

Fe. Can: p. 10.

Respiratio bona valde magnam vim habet
ad salutem ~~et vitam~~ in omnibus morbis
acutis: q̄ pectoris & partium eo con-
tentarum temperiem remittet.
Unde spiratione integra morente nationis
calore superest demonstrata, q̄ solis vel a
medice adiutis, urgenti malo adjuvare
sufficiat. Ex Hipp: I. p̄oga: & Gal: com.

contra Difficultas respirandi interruptam partium
vitalium, & ariditatem suffocatioem indicat.
sic Respiratio

Frequens & magna inflammationis partium
Thorace contentarum denotat.

Magna & Laza signum est delirii.
Parva & Laza interitum iam iam su-
turi certissimum est indicium.
quia caloris nativi extinctionis te-
stis quam frigidus spiritus & natus
& res ductis manifesti prodit.

Deiectione appetentia malum signum p̄hibet
q̄ partes n̄ales p̄ter nam affici demon-
strat: Sicuti & delirium
p̄ter animalis. Gal: com: II. Ap̄: 33.

Deiecta appetentia malum signum p̄hibet,
q̄ partes n̄ales p̄ter nam affici demon-
strat: Sicuti & delirium partes n̄ales.
Gal: com: II. Ap̄: 33.

Firmitudo animi falsi Omnis est,
contra Si exasperatior potestatem &
ignoscat areu quarens progredi,
& Extivus regeat. propter
vitalis facultatis imbecillitatis. Hipp.
II. Ap̄: 41.

Hipp: II Progn.

Urina ergo

Optima est. Mediocris, Subnigra, sibi
dentiamq3 albam, levem, & aequalib3
habens

Quia huiusmodi morbis
certis demonstrat.

Prava est, Aquosa, Terribis, Alba, &
Transparens, Quia cetera & incerta
est, candiditas a. Mortis aut dentiam
tatis indicium est.

113 Forest: II. Obs. G. S. B. q de his exactius.

DELECTIO ALVI

Optima est. Mollis, Cobarsis, &
Subnigra, mo Graecolens, pro
portioneq3 cibo ingesto respondens.

Prava, Liquida, Aquosa, Alba aut
Pallida, Quia inconcorta.

Sudores frigidi tantum circa caput, aut
faciem apparentes, cum febre

causa mortem
mitior longior morbum } significat.
Hipp. I. Progn.

Sudor multus assidue fluitans

(frigidus longior } morbum significat.
calidus brevior } morbum significat.
Hipp. II. Progn.

2. sr. **Signa quæ ab Excrementis sumuntur vel ab**

in Urina si signa coctionis appareant, bonum est, et natura morbi
 bñm superantis est indicium, si vero nulla coctio appareat,
 malum est, et morbi superantis naturam indicium.
in Dejectione alvi est consideranda.

Substantia ratione excrementum alvi optimum est, quod
 est molle, coherens, et moderate crassum. Contra aquosum
 valde et liquidum, prævum, et qd nimis durum est.

Qualitas in colore et odore consideranda. Excrementum sub-
 rufum, nec admodum graveolens bonum est. Album vero et
 viride, aut vehementer rufum, aut spirituosum, aut
 coherens, aut lividum, aut nigrum, aut qd acre est
 coloris et male olet, prævum, nisi critice excernatur.

Quantitatis et Temporis ratione, si excrementum cibo in-
 gesto proportione respondeat, et pro copia ingestorum bis
 aut ter in die, noctu vero semel, presertim homini consue-
 tum est, egerat, bonum; sin contra, malum. Si citra
 crisin, frequenter et plurimum excrementa egerantur,
 etiam malum.

Vomitùs qui pituitam exhibet accurato mixtam cum bile,
 qui neqz admodum crassus neqz multus bonus est. Criticus
 vomitùs et est salutaris. Vomitùs .a. porraceus, niger, ac
 lividus, perisimus, et qui male admodum olet. Est etiam letalis
 cùber vomitùs, maximeqz si acre vomat. Si vero omnis
 coloris idem homo vomit, valde perniciosum est.

Sudore, qui si est calidus, et moderata quantitate die decetorio
 confertur per totum corpus, cumqz alleviatione morbi erumpit,
 bonus est. Qui vero frigidus est, et parvus, vel nimis,
 ac sensim et paulatim non per totum corpus, sed tantum
 circa caput, faciem, ac cervicem, neqz die decetorio erumpit,
 et sine ulla alleviatione morbi, malus est et periculosus.

Hæmorrhagia si in statu morbi, cum signis coctionis atqz larga,
 non tamen nimis exarsans die critice accidit, in his morbis,
 quorum natura atqz conditioni convenit, et e directo partis
 laborantis cum morbi alleviatione bona est. Quæ con-
 trario modo se habet, mala.

S. 46. Ab Habitu & qualitatibus quae sumuntur Signa, vel petuntur ab

habitu
Totius corporis habitus si in febribus nihil minuatur, aut etiam plus iusto, in alijs quoque morbis colligatur, malum. Si corpus nimium extumescent, plerumque malum; quamvis interdum corporis aut pedum etiam aliquis humor abesse soleat minimo, cum videlicet humores eo celtico, apparet vultibus alijs bonis signis, depellantur. Color quo ad naturam magis accedit eo melior est, quo plus ab eo deficit; eo peior.

Quarundam partium habitus quae petuntur Signa, vel sumuntur a

Facies quo similior est benevalentium, eo melius signum est: quo vero magis, ac pleribus modis a sanorum facie recedit, eo magis malum denotat, qualis est, quae videtur Hippocratica facies, cum videlicet nasus appareat acutus, cavi oculi, contracta tempora, aures frigidae contractae, et fibrae earum involtae, cutis circa frontem dura, intenta, asida, et color totius vultus viridis aut niger; quae faciei mutatio maxime letalis, in primis in principio morbi, nisi vigilaverit aeger, aliusque resoluta admodum fuerit, vel famem aut simile quiddam praesens sit: Tum enim minori cum periculo est. Coloratio quoque facies saepe malum signum est.

Oculi si sint similes benevalentibus, colorem naturalem habeant, sunt pleni, splendidi, lumenque sine molestia videant, palpebras recte aperiant et claudant, sine lacrymis, et sine excrementis, bonum signum est, et non levis futurae salutis spes. Si vero lacem effugiant oculi, aut non lentes illacryment, aut pervertant, aut assidue moventur, et instabiles sint, aut contra fixi et stabiles, aut siccus et horridi, aut alter altero fuerit minor, aut candidum rubidum habeant, aut lividas, aut nigras vorillas, aut pituita appareat circa obtutum, aut sub limbe tumidum oculi, vel cavi admodum fuerint, vel totius vultus color evariet: haec omnia mala esse atque exitiosa censendum est: Etiamvis interdum in oculis aliam mutatio appareat, quae tamen non sit mala, sed critica evacuationis signum.

Naso.

Ore.

Auribus.

Hypochondrijs.

Extremis partibus.

|| p. seq.

In Toto Corpore ubi mutationes fiunt,
et modo corpus fuerit, modo can-
lescit, aut color alius ab alio fit,
huic longitudo significat.

Hipp. IV. Aph. 40. Et rursus
pro dominante hoc vel illo humore
mutationes qualitatum corporis obor-
tuntur; ad hos ergo humores conco-
quendos non longo indiget tempore.
Fe: Coni. p. 20.

Facies mutata. Hipp. I. Progn. lib. 3.

Forst. II. Obs. 7. lib.

Macula nigra oborta in genis, seu facie
in febri acuta letales sunt. Ex quo
prognostico magnum somnum consuevit Sarvora
cola.

Nasus testis (et etiam compressus)
propinquam mortem designat:
Aqua quaeq; Citrina e naribus stillans
quandoq; mortis signum praebeat. etc.
9 Forost: II. Obs. 7. feb.

Hypochondria crassa et carnea robustis
indicia sunt. Tenuia vero malis
sunt, et tanquam signa et tunc. Concl.
For: Con: p. 20. et. Hipp: II. ap. 33.

Nates si per febrem acutam obsiderentur
pestiferum: nisi alvus cita sit, aut
cruor e naribus fluat. For: II. Obs. 7.

Os ubi exsiccatur, febrim crescentem, malum.
Factor malignus ex ore egrediens in fe-
bribus acutis significat maximam putre-
dinem et saepe letale est. Nist etc.
For: d. l. Os manus apertum, malum.

Labiocam scissio in febrim acuta inflam-
mationem arguit: aliquando tunc Critica:
si. a. in die Critico cum alleviatione
morbi fiat, bonum. Labia in
crassata vel sublevata in febribus acutis
malum. For: d. l.

Lingua si insint stigmata et tubercula
letale censetur. For: d. l.

Dantis lenta sordid infecti febrem
magnum aeseq; testantur. For: II. Obs. 7.

Nasus si sit acutus, aut pervertatus, aut quomodo cūq; retorquens, malum est. Si pruriant nases præter consuetudinem, nisi immo nentem sanguinis fluxum indicet, malum, furtivum enim de-
lirium significat.

Aures si livida, nigra, contracta & frigida deprehendantur, lethale signum est.

Os, in quo

Dentes, quibus si agrotus præter morem stridet, exitiosum est.

Lingua si sanorum similis est, in morbis acutis est optimum signum. malum vero portendit, si sit viridis, nigra & valde heca, scissa, scabra, & quasi Usta.

Fauces si sint exulceratae, malum signum est.

Hypochondria saluberrima sunt, si dolore vacent, si mollia & aequalia sunt, dextra ac sinistra parte. Contra vero malum est, si hypochondria inflammatione vacent, aut dolore, aut intenta sint (nisi hoc fiat ex fœtura salutaris crisi) aut inaequaliter affecta dextra ac sinistra parte, aut extenuata valde, aut si pulsus in ijs percipiatur.

Extrema partes, ut **Caput**, **Aures**, **Nases**, **Manus** & **Pedes** si frigeant, ventre, costisque calentibus, malum est. Si corpus omne grave est, & item manus, ac pedes, periculum adest. Si præter gravitatem unguis quoque ac digiti lividi sunt, aut nigrescunt, lethale est, nisi alia signa salubria adsint, & abscessum futurum indicent. Si **Genitale** & **Testes** convelluntur, dolor vehementis & mors significatur.

Adentia & **Juvantia** jam ultimo restant. Quia juvare debent, si sint externa siue interna, siue a natura fiant, siue ab arte, si juvant, morbum salutarem & non periculosum significant. Contra si eadem, quæ juvare debent, non juvant, morbum periculosum & lethalem præfagiunt.

CAP: VIII.

Decretoria prognostica jam tertio restant, quae de crisi agunt.
Crisis in acutis morbis potissimum observatur. Sunt autem in ea
tria praecipue diligenter percipienda

I.º Quid sit

Crisis est repentina in morbo mutatio ad salutem aut
ad mortem. Estq[ue]

Perfecta, quae aegrum perfecte vel integre a morbo
liberat. Et est vel

- Salutaris sex notas habet, debet enim esse
- 1.º evanescens. n. signis bonis, seu coactionis indicatis.
 - 2.º manifesta n. cum casu criticis, excretionibus
quibus, vel abscessibus.
 - 3.º die critico contingere.
 - 4.º fida, in qua nihil reliquiarum suspicatur.
 - 5.º secura. n. sine periculosis symptomatibus,
et aegri tolerantia.
 - 6.º conveniens morbo et aegrotantis naturae.

Lethalis contraria habet omnia.

Imperfecta etiam duplex est

- altera ad melius, quia non omnino tollit morbum,
sed facit ut aeger alacrius morbum ferat.
altera ad deterius.

II.º Signa critica. II p. seq.

III.º Dies critici. — U. 71.

Morbis [sensim Lysi] terminalis.

Η αὐτὴ κρίσις ἀνὸς ὄρονος ἐστὶν ἐν νόσῳ
αὐτοῦ καὶ πρὸς ὑγιάν ἢ θάνατον.
γινέσθαι δὲ τῆς φύσεως διακρίσεως ἀπὸ
τῆς κριτικῆς καὶ ἀποκρίσεως, καὶ παρὰ
ἄλλα σημεῖα πρὸς τὴν ἐκκρίσιν.
Gal: II. Aph. 13. & 23. // III. de Crisi. 7.

κρίσις, ἀπὸ τῆς κριτικῆς, ἰδὸν sonat, q̄ iudicium.
2. Ratio enim morbo certante. 3. nocivum hu-
morum sterilitio & excretio. 4. morbi solutio,
quomodo facta; Frankf. Feb. 172.

1. de feb. dicitur: 1.
A perasus signa π̄ solam indicata
esse debent, sed die indice pra-
monstrata.

ἐπινοῦσιν,
σάφην.
αὐτὸν ὄρον.

Ad Perfectam seu Absolutam Crisim hoc v. // 69. // ubi de his rebus
acquiritur.

- I. ut evacuetur totum, q̄ evacuari a natura debet.
- II. ut materia concocta sit.
- III. ut per debita loca evacuetur. non per critica symptomata.
- IV. ut evacuetur is humor, q̄ a natura evacuari debet, et non alius.
- V. ut recto tramite a natura fiat.

Crisis ergo perfecta bona erit, quae perasus apparet
tunc si quis die indice praemonstrata, sim' periculosis symptom-
matis die critica perficitur, cum manifesta excretionis
pro morbi specie, & aggratantis natura. Frankf. Feb. 172.

Tempus morbi magis aliud est, quam deo inter-
sionis & remissionis, seu quietis aut intervalli
& exacerbationis. Sic Phlogisticae typus est,
quotidie interduci & remitti, Scitanea autem
ternis. Quarta, tertijs diebus.

CAP: IX.

Signa critica alia sunt crisis

Antecedentia signa duorum generum sunt, alia prænunciant

Tempus crisis quæ prænunciant varia sunt, alia. n. indicant

Tempus morbi, quo crisis evenit salutatis, est vigor seu status. Sanitas nunquam ante statum est, sed post eum obtingit: Mors vero est exitialis aut imperfecta crisis quovis tempore evenire potest, vel in prinu cipio, vel augmento, vel statu, excepta declinatione morbi, in qua eger non moritur, nisi aliud quoddam malum accedat. Internoscuntur autem IV morborum tempora sequentibus signis.

Principium morbi ex cruditatibus cognoscitur; dum est, nulla coctio in excrementis apparet.

Augmentum inde cognoscitur, quod sit medium inter prinu cipium et statum, quo tempore pugna inter morbum et naturam incipit.

Status ex vehementia et vigore symptomatum cognoscitur. tunc. n. dia sunt vehementissima, et inter naturam et morbum pugna acerrima: Symptomata tunc non accrescunt, neque deficient, sed in eodem statu et vigore permanent.

Declinatio ex defectu et remissione symptomatum indicatur.

Celeritatem crisis

Num pari vel impari die futura sit.

Jam instantem crisis

Horam crisis indicant.

// p. seq.

Speciem crisis prænunciant. v. 65.

Comitantia. W. 69.

Consequentia. S. 70.

Celeritatem Crisis indicant

Signa coctionis antequam appareant nulla salutatis crisis fieri potest. Quo citius ea igitur apparent, eo citius, & quo tardius, eo tardius crisis expectanda erit. Si die primo signum coctionis manifestum appareat, & reliqua omnia nihil periculi portendant, morbi solutio & crisis quinto die expectanda est. Si vero primo die non appareat manifestum coctionis signum, alij dies consulendi sunt, & si sequitur in aliquo dierum decretoriorum appareat, proximo quaterdecimo crisis speranda.

Morbi natura est diversa, vel ratione

Motus morbi vel est

Velox est in morbis brevibus & acutis: ut, Febre ephemera, Febre continente maligna, Peste, Apoplexia. Quanto motus morbi velocior est, tanto propius crisis & statim adesse indicio est.

Tardus est in morbis Chronicis, ut: in Paralyti, Febre chronica intermittente; quemadmodum & spiritus dictum. Quanto tardius movetur morbus, tanto remotior est status.

Causae ratione morbi

Calidiores & a tenuitate humorum protecti, breviores sunt & citius judicant.

Frigidiores & a crassis tenacibusque humoribus orti, sunt longiores, tardiusque judicant.

Paroxysmi (coctione) qui si equaliter invadunt & statim sunt, in die est statim adhuc longius abesse, & morbum futurum longiorum. Si vero invadunt paroxysmi inaequaliter, statim propius ex significatione

Num pari vel impari die sit futura crisis morbi motus indicat. Si enim morbus paribus diebus exacerbatur, pari die speranda crisis; si imparibus, impari.

Instantem jam crisis indicant signa perurbationis critica, quae pro varia excitationis specie varia existunt. Solent tamen in universum haec non credibilis, — Sitis inextinguibilis, — Difficultas spirandi, — Pulsus inaequalitas — et alia gravia symptomata, quae si fuerint inchoata, non sequenti crisis deservit.

Horam crisis indicat Paroxysmi ratio & tempus. Nam qua die Paroxysmus advenit solet, & quae Paroxysmi tempus aegro est generatum, ea hora & tempore Crisis expectanda erit.

Morbis an brevis an vero longus sit su-
tus, indicant

Paroxysmi { Longi longum } morbum p-
 { Breves brevem } nunciant.

Genis Morbi, sic

{ Angina
 Apoplexia
 Febras { acuta - } brevis }
 { maligna - }
 tertiana }
 } tri- tenu-
 } outnans.

{ Paralysis
 Enactana } longo

Virtus { debilis } brevem } morbi signi:
 { valida } longum }

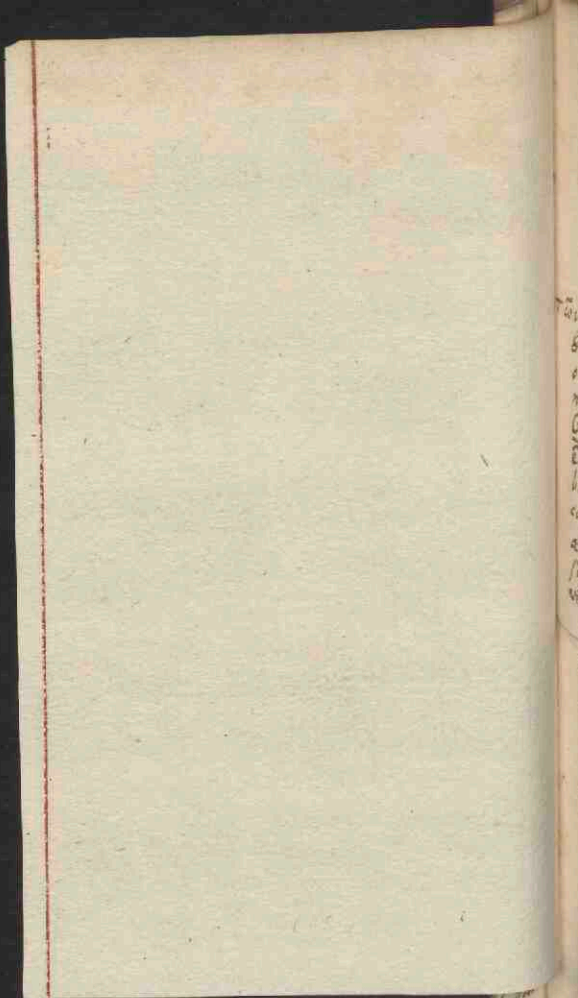
Aetas { Senilis } longos } morbi p-
 { Juvenilis } breves } ssert.

Anni tempus { Hyemale } longos } indicat.
 { Estivum } breves }

Accidentia { longo } tri- durantia
 { brevis }

Excrementa cocta brevia } forte p-
 - non cocta longus } dicunt.

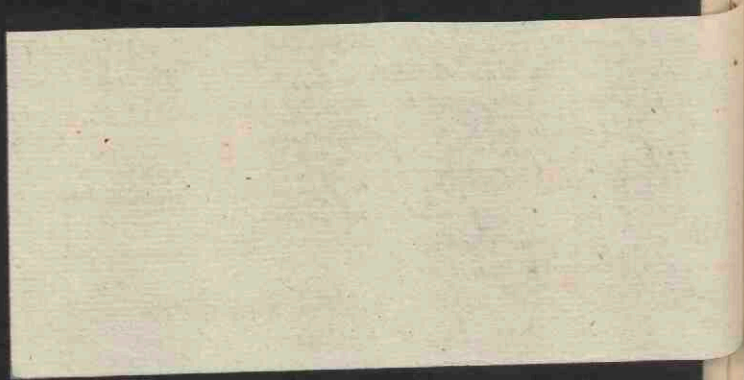
Foerst: Te. obs. 5. p. 125. c.

22 In a
magna
s. d. d.
60 22
m. 14:

ὅτι ἔξω υἰομακίων ἢ πάλιν ἀσφαλῆς αἰ προδιαφορεύεται,
ἔτε ἢ ἀσφαλῆς, ἔτε ἢ υἰομακίων. Hipp: 11. Ap. 19. idq3 tunc
ob magnitudinem, tunc ob sibiitam in crisi mutationem, et qd humor
proximè ἔστω τῆσιν ἰσχυρῶς, facile et sepiò ex uno loco transibit ad alterum.
Gal: com: d. A. Quocirca quomodo humor in motu est, suspendendum
est iudicium: qd dubium est si humor sit in partibus nobilibus, an igno-
bilibus; forasne, an intras; p convenientes ductus, an p nãa et humoris
contrarios. Quinimo etiam si parti sit infixus, convalitatem
eius non affirmabit medicus, nisi simul adiciat, - Dum nihil
superveniat, agitur bene momenti pariter, et ex prescripta formula
curabit.

Fr: Con: p. 16. l. ex Riolo.

Causa ratione { Calidioris } etc. sic

Bilis acutes semp facit morbos, qui
 brevi terminantur, quia tenuissima cum
 sit, facillime dissipatur. Gal. III. Aph. 32.

Bilis atra cum humorum viscosissima,
 et quae sentiens maxime dicitur per
 eiat; quae frigida sit et siccata atque crassa,
 cum nihil aliud quae sanguinis exhibat.

Pituita viscosissima est, et post Bilis
 atram est omnis maxima eductio, pra
 frigida est. Hipp: aph: de nat: hum:

ὁμοιοι κριος γινεθ, ὑπεριου η̄ ὑπε̄ δὲ
 ομοιοι η̄ ὑπε̄ ὑπε̄ παρ' εὐνοιας. η̄ δὲ
 ἐπιδοα εὐποουδεν, ὡς ἐπιδοουα.
 Hipp: II. Aph. 23. ἴσως ἔσ' ὑπε̄ ὑπε̄.

21 1/2

CAP: X.

7.
63.

Speciem crisis quæ prænuñtiant signa sunt vel

Universalia pertinent vel ex

Speciem morbi si consideres

Calidi morbi per excretionem }
Frigidi morbi per abscessus } iudicari solent.

(Quæ acuta: natura in
valeri & oblongati nullo
diutius morbi in tarde
cessant)

Motum morbi si spectes

Acuti per excretionem }
Ducturi per abscessus } iudicantur.

Partis affectæ ratione, si Hepatis convexa inflammatione
obsideant, expectanda erit Crisis, aut p hæmorrhagiam
e naræ dextra, aut per urinae profusum: sin cava affi- aut sin
ciant, alvi fluxione, aut vomitu ~~aut fluxione~~ potius sol- dorem,
vetis morbis. Cerebri & capitis totius inflammatio-
nes hæmorrhagiâ nazium solvuntur sapienter. Ventriculi
& mesenterij vomitu & alvi fluxu.

Agrotantis naturæ ratione, juvenibus febræ ardente correptis,
hæmorrhagiâ ut plurimum contingunt; Senibus vero
alvi profusiva. Hipp. 1. Epidem: rationem addit Galenus.

Particularia. 11. p. seq. 11

quæ juvenum humores biliosi
sunt, tenuissimi et acerrimi,
propterea quæ exacerantur: sinim
vero pituitosi, et narae sunt.

7. 11. p. 19. 21.

Particularia Signa, quae speciem crasis pronunciant, vel indicant

Excretionis speciem indicat humoris inclinatio. Nam circa eas partes, ad quas humor expellendus a natura movetur, vel per quas movetur, sentitur aliqua mutatio. Fit. a. excretio vel per

Hæmorrhagiae futurae indicia sunt octo.

I. Rubor faciei.

II. Capitis & colli doloringens.

III. Arteria temporum vehementer pulsantes & micantes.

IV. Hypochondry distentio fugax, & sine dolore, cum spirandi difficultate.

V. Visus hebetudo & vitium, ita ut lucem aversens oculi lacryma profundant, involuntario & maxime ante oculos observent.

VI. Imaginationis lesio, & falsa spectrorum species subeorum apprehensio.

VII. Aurium tinnitus.

VIII. Aurium titillatio.

// horum om. Causas. v. Franch. lib. 1. c. 2.

Sudoris futuri indicia sunt IV.

I. Urinae suppressio ob translationem seri.

II. Rigor vellicato panniculo.

III. Pulsus mollis, fluctuans, & undosus, maxime si rigor talis in riores partes caleant, facies rubescat, cutis sit mollis, & sentiatur e corpore calidus quidam vapor copiosus efflat.

IV. In somnia lotionis aqua calida, videlicet si ager se lavet, & in aqua calida laet se naturo somnietur. v. Franch. lib. 1. c. 2.

Vomititionis futurae indicia sunt X.

I. Iactatio cum nausea. Rom.

II. Cordis morsus: & Cardiogramas dicitur.

III. Sputatio frequens: ac tenuis. v. Franch. lib. 1. c. 2.

IV. Tenebrosa visio, & vertigo.

V. Labii inferioris palpitatio.

VI. Lingua amara.

VII. Crebra horrescendi & succussandi vicissitudo.

VIII. Partes infra hypochondrium frigidiores.

IX. Cordis palpitatio, spirandi difficultas, pulsus durus & inaequalis.

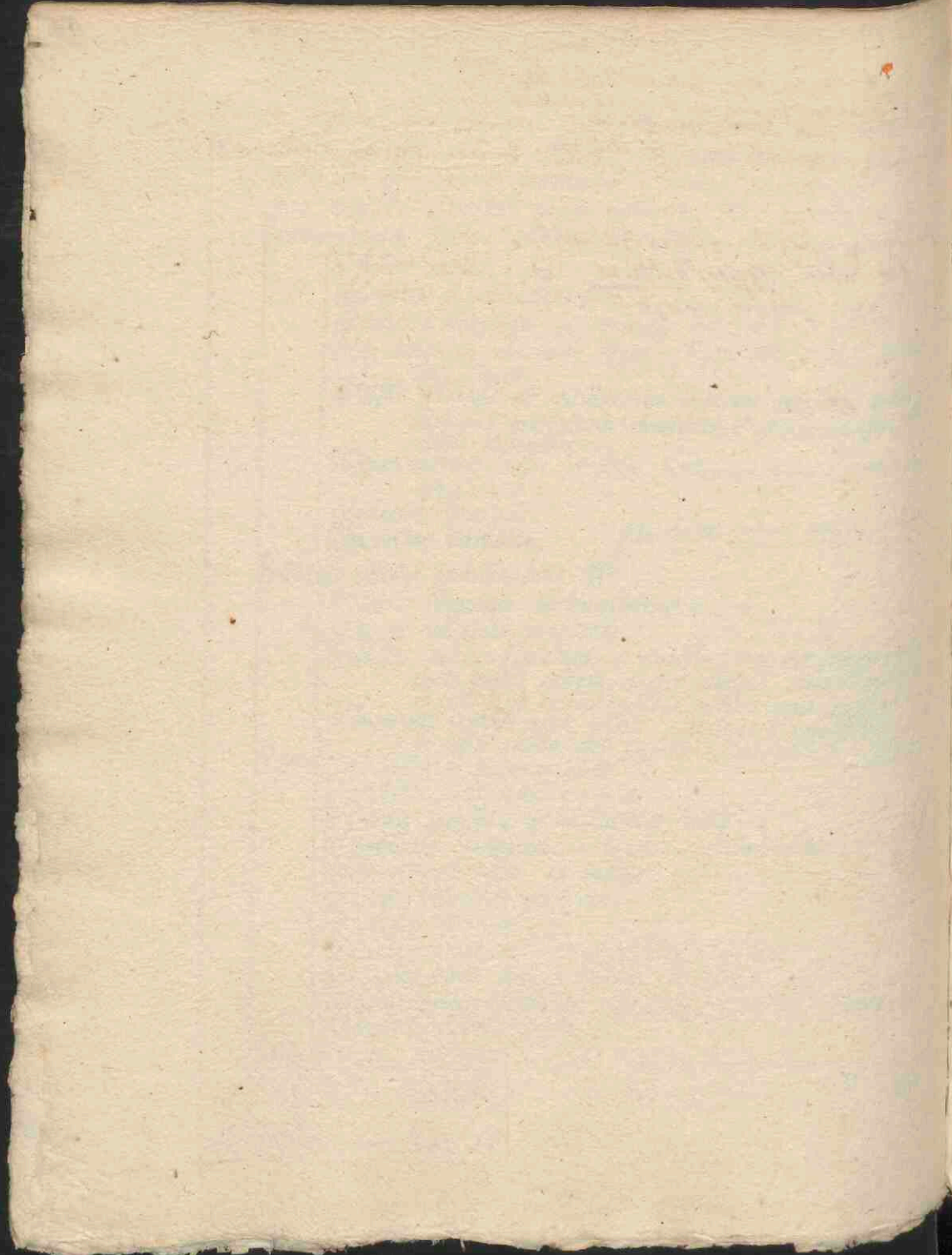
X. Acutus capitis dolor.

Excretionem alvinam —//— Veina profluvium } // p. seg.
Profluvium menstruale —//— Haemorrhoidas.

Abscessum. — 4. 60

Duplex est species Cistis, Excretio & Abscessus.
 ut quippe hæmorrhis ab una parte in alia translatio
 fit, vel (æd' excolu) per effluuium.
 Nam: lib. 170. (na' a'notion, per decubitum.

paradigma egregium fistula hæmorrhæ,
 qua habet Fœst: II. Obs. 21. &
Obs. 22. fistulae Sodoæis.

Diarrhæa, seu

Excretionis alvine sicutra indicia sunt V.

- I. Ructus, Rugitus,
- II. Flatūs & crepitūs ventris: ac Intestinarum tormēta, aut mordeatio.
- III. Umborum dolor: ac circa ventrem & umbilicū tormēta.
- IV. Pulsus parvus & frequens.

De Urina

V. Urine tenues & alba, atq; etiam aliquantum suppressa.
 profluvij sicutra indicia nulla sunt, nisi quod ex aliquarum specie
 circum collatione inter se colligant. Si enim Hæmorrhagie, Sudor
 dores, Vomitus, Defectionis alvine nulla signa appareant, præcesserint
 autem & coctionis & perturbationis critica signa; verisimile est
 per urina profluvium morbum indicatum iri. Maxime vero si gra
 vitas in hypogastrio, & ardor in extremo prædenti præsentiantur;
 si item toto morbi decursu copiosas & crasas minuerit stinas. Adde
 senilem ætatem & tempestatem hybernam.

Profluvij menstrualis sicutra indicia sunt IV.

- I. Astus & gravitas umborum: eorumq; tensio & dolor.
- II. Hypogastrij dolor & tensio.
- III. Symptomata quia aliqui illis imminentib; evenire solent.
- IV. Tempus conveniens & ordinatum.

**Hæmorrhoidum sicutra indicia nulla tradunt, si tamen coctionis
 sicutra dic, & perturbationis critica signa præcesserint, nullaq;
 Sudores, Vomitus, Hæmorrhagie, Diarrhææ, Urine profluvij
 indicia observet medicus, & consueverit eger Hæmorrhoidas pati,
 huic verisimile est mox esse fluxuras: præsertim si adsit
 ani præritus.**

Tram: 16. 107.

↳ Abscessus futuri indicia vel indicant

56.

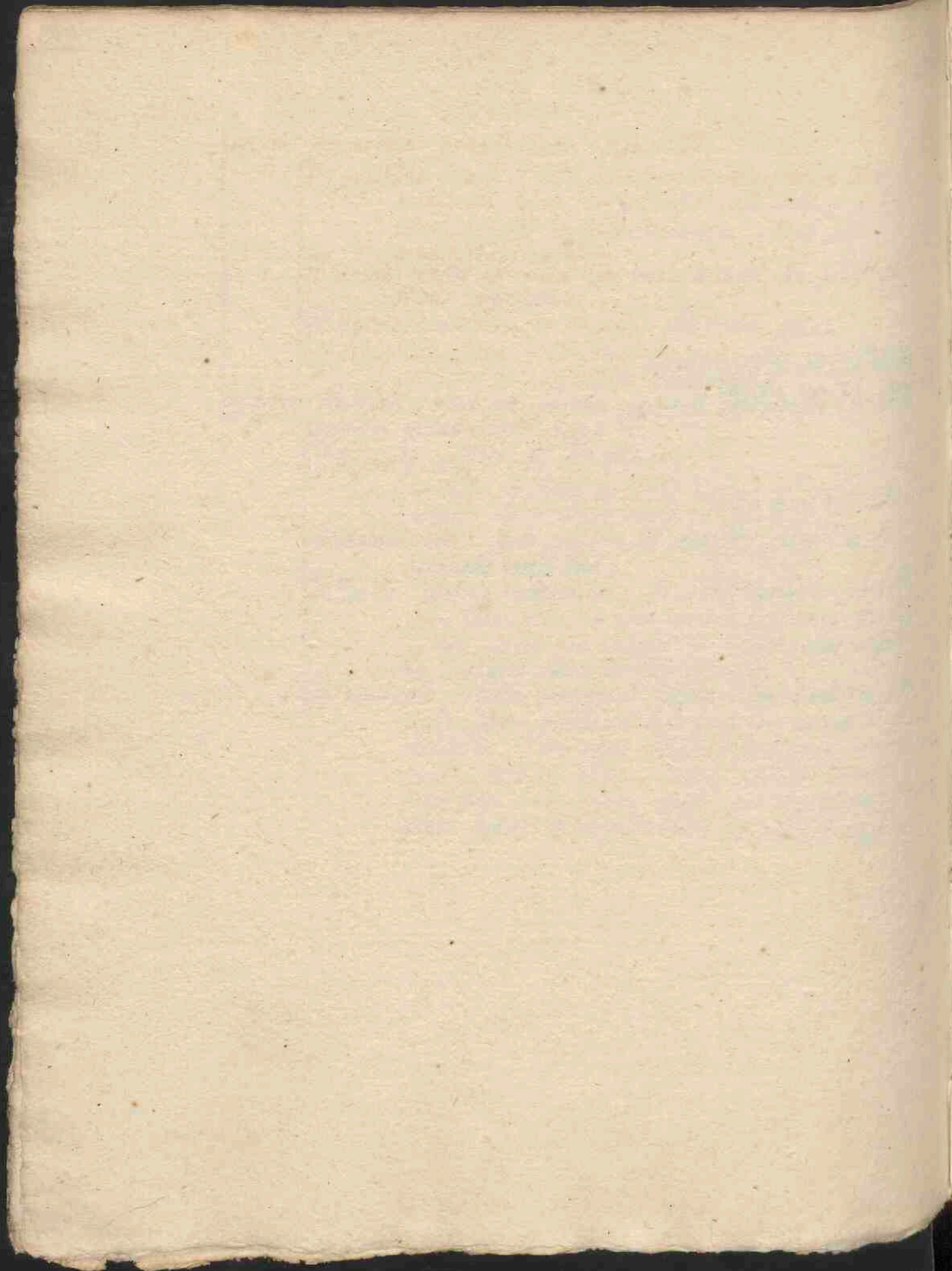
Ipsūm Abscessūm prænantiant signa iv.

- I. Longitudo morbi. Si enim morbus vigesimū diem excesserit, tūc expectandus abscessus, si nullus dolor affligat ob inflammationem, aut ob aliam manifestam causam.
- II. Urina tenues & cruda toto morbi decursu cum salutaribus signis apparentes.
- III. Hyemale tempus, quo abscessus plurimum fiunt.
- IV. Crisis imperfecta. Consuevit. n. sepe natura excretionis criticam in abscessum convertere. #

Locūm Abscessus, videlicet partem corporis superiorem vel inferiorem prænantiant signa iv.

- I. Humoris conditio. Si sit humor
{ tenuis ad superiores partes } totius viam affectabit.
{ crassus ad inferiores partes }
- II. Natura robur, q̄ si validum sit, deorsum, procul & pro dignitate morbi fiet.
- III. Partis alicujus imbecillitas. Si ante morbum pars quæpiam laboraverit, in eam morbus decumbet. Si quædam in ipso morbo præ reliquis in aliqua parte singularis molestia fuerit, ibi fiet abscessus.
- IV. Meatus solum deorsumve spectantium conditio & situs. Nam peculiaris est partium convexa & reccitudo, per quam humoris decubitus non tam nature robore, quam a forma humoris elementari fieri solet: fit autem motus, qui elementarem formam sequitur ad perpendicularum xj xal evduwcyar.

si adu[m] exactio inchoata quidem
fuerit, sed non perfecta.

63. **Signa crisi Consequētia sunt, quæ crisi iam factam, perii factam sit an Imperfecta, secūda an infida, commonstrant, ea autem petuntur ex**

Qualitas corporis spectatur in

colore. Si enim bene sit colorata facies, salutaris fuit ex creatio: **sin** color lividus, citrinus, niger, Symptomatica. **Mole** sit Si quæ prius a morbo et febribus vehementia intumuerat facies, repente detumescat, perfecta est crisis: Si vero post crisi faciei tumor remaneat, sintq; adhuc frigidula palpebræ, periculum subest relapsus.

Actiones sunt

Naturales actiones coctione, distributione, et excretionibus solvantur. Si perfecta crisi, eger cibum appetit ex se sentit, bello coquit, et desicit, atq; ut brevius dicam, bene ingerit, digerit et egerit, de relapsu nullus est metus. Quod si nausea, cibi fastidium, ructus acidi aut nidorenti, sitis, hypochondriorum tensio remanserint, signa sunt immunitatis alvinae, et reliquiarum, unde relapsus.

Vitales actiones in respiratio, pulsu, colore et calore totius conspicua sunt. Si pulsus equalis, remissior et temporatus sit, si spiritum ducit ex facili, si color sanorum similis, si aliquid vis aliter caloris sit expressus, perfecta et salutis omnino fuit crisis. Quod si frequens sit pulsus, caloris acrimonia quantumvis levi tactum feriat, recidiva pollicetur.

Animales actiōes ex sensu, motu, et principii functionibus item somno apparent. Si absoluta crisi, mens tranquilla sit, nihil delicti, sensus integerrimi sint, decumbat in alterum latris, manibus, pedibus, contribusq; modice reflexis perfecta fuit crisis: sin animus, imperfecta. Si motu defunctus iam etiam suaviter dormiat, signum est fidei missima, perfecta, et absoluta crisis.

Excrementa universalis sunt

Dejectiones colorata et figurate crisi salutarem fuisse iudicant.

Urinae si sanorum similes sint, salutarem crisi testantur. Si tenues appareant aut rubra, relapsum mirantur.

Ad perfectam requirit crisis, ut quoque
 sine febris symptomatis sit
 supra monuimus. p. 62.

His quae non ex ratione leuunt, confidendum non oportet:
 neque admodum formidanda mala, quae praeter rationem eueniunt.
 Plurima enim horum instabilia et infirma sunt, nec per
 seuerare aut diutius ducere conueverunt. Hipp: II. Aph. 27.

Perfecte Ceitici, qui et Ceitici (simpliciter
 citur per excellentias dies) sunt
 VII. XIV. et XX. (Simpliciter

u. scripto. Inim Hippocratis diem vigesimum
 non XXI iudicatorium facit, et quare. Index VII est quartus, si ergo
 Traub. feb. 197.)

¶ Nec XXI principatus decernendi tribuatur, nisi
 XXI die excludatur, ut egregie Traub. feb. 190.

Ceiticos: dies: VII^{us} Rex est; Galen

se vel quingentos vidisse una aetate
 testat quibus VII die crisis evenerit.
 ac propterea Regi clementer assimul
 latus, quia nullus ab ^{interitu} vindicatur.

VI dies Tyrannu comparat. For: F. A. 200. 1.

quia aegros ferè omnes ad exitum precipitat
 aut saltem in magnam vitam discidium adducit.
 Est. n. pessimus, crudelis, infidus, septimo
 omnino contrarius. Gal: Traub. feb. 202.

Indices seu Contemplabiles dies sunt.
 In singulis septenarius medij.

Index VII est quartus, si ergo
 IV die nubescula rubra, (Cochlearis
 Hipp: IV. Ap. 21.) antea non visa,
 multoq; magis alba, atq; adhuc
 magis Hypostasis alba levis et aqualis
 aut talis ~~fulgentis~~ ^{excoquina} in
 motu morbi velocitate, appareat,
 sufficiens e signum futuræ bonæ
 crisis. Sin contra
 Nubescula, aut Hypostasis nigra
 appareat, futuræ crisi in malam
 pronunciat. Galenus in 2. Ap.

CAP: XIV.

U.
62.

Dies critici sunt, in quibus mutationis contingunt plura ac
fiema. Numerantur ab ea hora, qua sentit ager manifestam
actionum lesionem. Sunt. a. eorum nly

Perfecti critici, absolute ~~reperiuntur~~ dicuntur, aut principis vel
radicales, quoniam quae his diebus contingunt crises, oes
perfecta crises notas habent. Ejusmodi sunt septi-
marius, tries, septimus, quartus-decimus, viginti-

Indices seu Contemplabiles vel **Internuncii** sunt, qui crisis seu
tenazio futuram indicant, Si enim illis diebus salu-
taria signa, qualia sunt coctionis, appareant, salutatis
crisis die principi et radicali spirari debet; sin lethalia,
qualia sunt in Venis Hypostasis nigra, in Pfectionibz
Aqua, spumantia, nigra, viridia, livida, letalis crisis
expectanda. Indicant etiam interdum hi dies, sed
imperfectius, estq; exigua eorum vis, propterea indices vani
aliis, et magis proprio dici debent, quam iudices. Sunt. a.
numero tres, quartus, undecimus, decimus septimus;
quia tres tantum sunt septimane, et quilibet septimanis
habet suum indicem. Quartus est index septimi diei,
si nihil magnum et rarum supervenerit, undecimus de-
cimi quartus, decimus septimus viginti. q. Hipp. li. 2. p. 24.

Intercidentis, qui & **intercalares**, seu **irruptis** vel **Provocatory**,
dicuntur, qui inter principes decretorios et indices inter-
cidunt, et quae illis diebus contingunt crises, irritata na-
tura sunt. Sunt. a. in qualibet septimana intercidentes
quidam; In prima tertius et quintus. In secunda nonus,
et decimus tertius. In tertia decimus nonus.

Vacui et **Medicinales** dies sunt, qui nec indicant nec provocant,
et quibus cathartica exhibentur. Crises, si illis diebz even-
iunt, mala sunt. Sunt. a. sextus, octavus, decimus,
duodecimus, decimus sextus, et decimus octavus. licet enim
exercitationi illis diebus nonnunquam contingant, omnes tamen
a morbi malignitate sunt, non a natura aut vincenti, aut
irritata, et propterea symptomatica sunt, non critica.

vacui etiam
Interjecti

m. *Prognostica ventris morbi uni homini, aut pluribus per totam*
 si. *provinciam aut regnum, sumuntur ab aetate, Anni tempore,*
et causis vel { *internis* { *privatis* { *iam vigentibus.*
 { *externis* { *communibus* { *imminentibus.*

Sic infantes tempore dentitionis convulsionibus, et alvi profluvia;
Senes mania, Senes catarrho coramipi solent; Sic genida byeme
austriali, pluvioso, et vere subsequente aquilonia, de abortu pericu-
litant. Quae in prognostica plura passim occurrunt et ad
 praecavendos morbos magnam utilitatem obtinent.
 Parsim in Apb: Hippocratis. Prognost: Praesert: Praedict: et.

I. ἄριστον ἐυσαφές γινώσκει, ἰσότηρ δὲ οὐκ ἔχει
 ὡς πρὸς πρᾶξιν εἶναι, ἢ ἰσότηρ.

Gal. II. ap. 44.

Si vero a modo recedat, excessus ad consuetudinem
 peior est eo, qui ad generalitatem. Siquidem
 in naturis opescentia nulla quoniam luxuriantia
 cunctarum virtutum non ignorat. Hipp. II. ap. 44.
 atque id quidem propter venarum: arteriarumque
 angustitiam: perinde sanguinis et spirituum
 non paucitatis, adeo ut calor naturalis
 in obacis facile extinguatur, in gracilibus
 vero contra: qui tamquam vicissim ab externis
 oculis promptius offendantur, et adipis minus
 omento destituti sint. Ad hoc et
 consuetudinis inordinatio magis pateat in istis.
 Gracilioris externis magis pateat in istis.

II. Juvenes proximam possunt ad resistendum
 propugnandamque morbum: Senes contra.
 Hi quidem propter paucitatem calidi innati,
 arteriarumque imbecillitatem. Illi vero propter
 calidi innati copiam, morbificos humores
 coquentis et excrementis.

Quo sit ut etiam in aequo longis morbis deo
 hiant, quam quidem senes: qui multum
 scilicet humoribus frigidis, quos non nisi
 diuturno tempore, propter caloris imbecilla-
 titatem, concoquere possunt. Imo
 δὲ καὶ ἂν ἀποσβύλοι γενναὶ νοσηλά
 εἴησι, καὶ πρὸς ἐπιπορευόμενοι.
 Hipp. II. ap. 39.

73
Q.
L. An ex Pulsu an vero ex Veina certius
de morbo iudicium fieri possit.

R. quoad facultatem vitalem ex Pulsu,
quoad facultatis naturalem ex Veina.

VI SECTIO. DE PULSU.

CAP. I.

Explicata priori Semejologia parte, quæ de diagnosticis et Prognosticis
signis in genere agit; sequitur altera, quæ aliquanto specialius
de Pulsu agit.

Pulsus est motus Cordis et arteriarum, dilatatione et constrictione
constans, a facultate vitali, ad symmetriam nativi caloris conserva-
vandam institutus. Quatuor in eo potissimum sunt consideranda.

Differentiæ pulsuum, alie sunt,

Absolutæ differentiæ sunt, cum pulsus quamq̃ differentiam ab
soluto et in sua natura, nulla ad aliam differentiam facta
comparatione consideramus. Suntq̃ duplices

{ Simplices } 74. // p. seq: A.
{ Compositæ } 75. // p. seq: B.

Relativa. — c. 76.

Ratio observandi pulsus. — D. 80.

Causæ pulsuum. — E. 82.

Significationis pulsuum. — F. 88.

Simpliciter pulsuum differentia sunt quinque generum, alia statuunt

a *Quantitate* pulsus dicitur vel

<p>Longus, quo in longum Latius, quo in latum Altus, quo in altum</p>	<p>excurret arteria.</p>	<p>horum omnium concessu fit</p>
---	---------------------------------------	--

— *Magnus*, quo arteria se quoquoque passim pandit. *Moderatus*
his contrariis. *q in Extremis
Medie consistit*

<p>Brevis Angustus Humilis</p>	<p>& <i>Parvus</i>, qui horum trium concessu sione evadit.</p>
--	---

a *Veherentia* sunt pulsus

<p>Validus seu vehementis, qui valide ac firmiter Imbecillus seu languidus, qui languide Moderatus inter haec duo, qui medio modo</p>	<p>tactum ferit.</p>
---	----------------------

a *Tempore motus* sunt pulsus

<p>Celer qui brevi Tardus qui longo Moderatus q mediocri</p>	<p>tempore arteriam distendit.</p>
--	------------------------------------

a *Quiete* pulsus

<p>Creber seu frequens, qui saepe & brevibus Rarus qui raro & longioribus Mediocris qui mediocribus</p>	<p>quietis intervallis arteriam distendit, tactumq ferit.</p>
---	--

ab *Arteriae qualitate* pulsus

<p>Mollis, cum tenra laxaq est Durus, cum durior rigidiorq Moderatus cum medio se h't modo</p>	<p>arteriae tunica.</p>
--	-------------------------

ab *Arteriae perfusione* pulsus

<p>Plenus, quo Arteria in diastole, non modo ampla & turgida sed humoris perfusione plena occurret. Vacuus, quo non humore, sed quasi flatu turgere tactu de prehenditis, pmentibusq digitis nihil firmum solidumq subsistit. Mediocris horum est medius.</p>
--

a Quantitate pulvis vel dicit

Magnis, sub quo continentur

[Longius.

[Latius.

[Altius.

Parvis, sub quo continentur

[Brevis.

[Angustus.

[Humilis.

Moderatis, qui in Extremorum medio.

Date	Description	Debit	Credit	Balance
1790	Jan 1			
	Feb 1			
	Mar 1			
	Apr 1			
	May 1			
	Jun 1			
	Jul 1			
	Aug 1			
	Sep 1			
	Oct 1			
	Nov 1			
	Dec 1			
	Total			

Composita pulssum differentia sunt qua ex simplicibus constant, singula tamen ex quinque simplicium speciebus componunt, ne proinde tot sunt, quot ex modis conjungi possunt: Cavendo tamen in differentia, que simul consistere nequeant, simul componantur: quales E. G. sunt Pulsus magnus & durus, magnus & debilis, que simul subsistere nequeunt. Qui ergo Simpliciter pulsum differentias perspetas habet, facite etiam compositas differentias invenire poterit. E. G. Pulsus compositus, ex Magna, Celere, Frequenti, Validissimo, Mollis.
 Ita itaque precipua pulsum compositorum sunt differentia.

Magnus	Celer	Frequens	Validus	Mollis
Magnus	Celer	Moderatus	Moderatus	Moderatus
Magnus	Moderatus	Moderatus	Moderatus	Moderatus
Moderatus	Celer	Frequens	Validus	Durus
Moderatus	Celer	Rarus	Debilis	Mollis
Moderatus	Moderatus	Frequens	Validus	Durus
Moderatus	Moderatus	Moderatus	Validus	Moderatus
Moderatus	Moderatus	Moderatus	Moderatus	Moderatus
Moderatus	Moderatus	Moderatus	Debilis	Mollis
Moderatus	Moderatus	Rarus	Debilis	Mollis
Moderatus	Tardus	Rarus	Debilis	Mollis
Parvus	Celer	Frequens	Validus	Durus
Parvus	Moderatus	Moderatus	Moderatus	Moderatus
Parvus	Tardus	Moderatus	Moderatus	Moderatus
Parvus	Tardus	Rarus	Debilis	Durus

Sen: inst. 570.

C. & Spontium p. D.

C.
73.

Relativa seu Respectiva pulsuum differentia sunt, quae ex pulsuum
comparatione inter se oriuntur. Suntque tres, vel n. fit respectus
ratione

Equalitatis et Inaequalitatis ratione, quia est unius rei in pulsibus
cum alia collata convenientia, vel discrepantia: ut sit pulsus

Equalis, in quo convenientia eorum collata. Estque vel

In uno pulsu equalis, cuius initium, medium, finis
aequaliter procedunt.

In pluribus pulsibus equalis pulsus est, qui in omnibus
praedictis pulsuum differentijs sibi semper et ubique similis est.

Inaequalis in quo discrepantia eorum collata. Estque vel

In multitudine inaequalis pulsus est, cum multi pulsus com-
parati inaequales sunt, et dissimiles, aut magnitudine,
aut celeritate, aut vehementia, aut alio quodam modo,
et qui modis omnibus talis existit, is Abolute inae-
qualis appellatur. Rursus inaequalis bipartitus est.

Aequaliter inaequalis, qui inaequalitatis aequam propor-
tionem retinet: et cum primo pulsu secundo
paullo minor est, et tertius secundo, et quartus
tertio ad plures usque deinceps. quales pulsus
Gr: $\mu\upsilon\sigma\pi\omicron\iota$ $\sigma\upsilon\pi\upsilon\lambda\iota$ dicitur, suntque duplices.

Aly. n. non cessant diminui usque ad defectum,
et vocantur Myzi deficientes.

Aly. cessant diminui ante defectum, quorum
decidunt.

Aly. non perseverant, sed demum augentur,
et vocantur Myzi reciprocis, et eduntur
ad magnitudinem aut pristinas, aut majores minores.

Inaequaliter inaequalis nullam inaequalitatis simili-
tudinem retinet: Estque vel

Deficiens reciprocis, qui aliquando desinit.

Deficiens reciprocis, quibus unum, trium aut
plurium pulsuum rebus praetermissis, ita
arteria agitari incipit. — hinc finitimus

Intermittens inaequalis, cuius est quies interitus
longissima, isque circuitibus admodum raris
epedit.

Intercurrentis, Gr: $\pi\alpha\rho\epsilon\pi\alpha\iota\lambda\omega\upsilon$ int. intermittens
oppositis, is. n. tactui obicitur in sperato nullis
inter duos expectatos.

In uno pulsu. // p. seq:

Ordinis.
Rhythmici } — G. 79.

In uno pulsū inaequalis pulsus duplex est, vel n. est

In una eademq; Arteria parte inaequalis pulsus triplex est,

Impar seu diversus motus est initio atq; fine, alias in vehementia, alias in magnitudine, celeritate, alijsq; innumeris modis.

Intercedens seu intercessus seu Interspallatus pulsus est, cuius distinctio continuitate destituta, media quiete interrumpitur: hic a. quis his feriat, n̄ tamen duo, sed unus est pulsus. Quodsi motus a quiete celerior & vehementior sit primo, Caprizans tñ appellat.

Dicrotus & recurrens seu bis feriens simulatq; omni distinctio nempe perficit, se paulatim subducit ac mox pulsat iterum, tanq; malleus ab incudo resiliens, estq; ab Intercesso plene diversus. Est & ubi n̄ tantum semel, sed bis aut saepiù pulsus recedit.

In diversis Arteriarum partibus inaequalis pulsus est, cum multis digitis Arteriæ, am contingentibus dissimilis sentitur occurratio. Estq; vel

Interruptus, qui interrumpitur, & primo ac tertio digito, vel secundo & quarto, non a. alibi sentitur.

Continuus pulsus inaequalis est, qui non interrumpitur, sed continuè tantum observat. Estq; diversus vel

Ratione magnitudinis vehementiae & temporis continuè inaequalis pulsus in diversis partibus est, cum temporis, vehementia, aut magnitudo non similis appareat. Hinc pulsus

Myurus in uno pulsū, qui talis est vel

Ab una parte myurus in uno pulsū, cum pulsus sub primo digito est major, minor sub secundo, adhuc minor sub tertio.

In utraq; partem myurus in uno pulsū, (qui et Prominens, Eminulus, Prominulus, Circa eminentans, Circummutans appellatur) est cum pulsus sub medio digito est major, sub extremis utraq; minor.

Undosus pulsus est, cum Arteria primū digiti pleniù validiusq; feriat, secundū exiliù & mitiù, tertium sicut primū, quartū ut secundū: n̄ hic quidem interruptus, sed inaequalis ut undosam aetia.

Vermiculans pulsus utrinq; gressu similis, undoso fini timis, a quo n̄ inaequalitatis specie, sed magnitudinè solum ac robore distinet.

Formicans bis succedit, n̄ parvis, languidissimè, caeterimq; & inaequalis: a vermiculante tantum distinetus, quantum ille ab undoso.

Ratione arteriae. // p. seq.:

11. *Ratiom^o arteria fit continuus inaequalis pulsus in diastasi partibus,*
cum eis pars una dextrorsum, altera sinistrosum, una sursum,
altera deorsum inflectit. Hinc pulsus

Vibratus seu **Turbulentus** pulsus est, quando particula arteria
sursum feruntur uno eodemque tempore, quasi spicula validius
missa, celeriternque vibrata.

Convulsivus pulsus est, si arteria tensa, hincsumque retracta eodem
eiusdem tense speciem praebet.

Serratus pulsus est, cum ob duritiem una pars arteria magis
quam alia elevatur.

Ordo & ordinis perturbatio in pulsibus solum inaequalibus con-
sideratur. Nam aequalis pulsus semper ordinatus est: Inaequalis
vero vel

Ordinatus inaequalis est, in quo inaequalitatis ordo retinetur:
ut cum pulsus quatuor inaequales quodammodo sunt, oesque
quatermi similem habent inaequalitatis proportionem.

Inordinatus inaequalis est, in cuius inaequalitate nulla simi-
litudo, nullus circulatorum ordo spectari potest.

Rhythmus est geminus

Herophilus, sic dicitur, quod illum Herophilus excogitaverit,
philosopho magis, quam medico aptus.

Galenicus (a Galeno repetitus & medico utilis) est qualita-
tum motus, distentionis & contractionis ad invicem pro-
portio. Estque

Pax seu Aequalis, cuius III sunt differentiae.

- I^a In qua dilatatio celeris, est, contractio etiam celeris.
- II^a In qua dilatatio & contractio moderata subsistit.
- III^a In qua dilatatio tarda, contractio tarda.

Impax seu Inaequalis, cuius VI sunt differentiae.

- I^a In qua dilatatio celeris, contractio tarda.
- II^a In qua dilatatio tarda, contractio celeris.
- III^a In qua dilatatio moderata, contractio celeris.
- IV^a In qua dilatatio moderata, contractio tarda.
- V^a In qua dilatatio celeris, contractio moderata.
- VI^a In qua dilatatio tarda, contractio moderata.

Ratio observandi pulsus clao proponit

Præcepta in tangendis pulsibus observanda quædam necessarii
Medico observanda v potissimum.

- I. ut habeat manum, quæ sit mollis, minimeq; callusa, & eximij sensus: nec valde calida sit, nec valde frigida, sed temperata.
- II. Non mox ut agrum ingressus est, arteriam attingat, unde interdum pulsus mutatur, sed expectet aliquantisper, donec agrum animo tranquillo & pacato esse intellexerit.
- III. Attingere debet arteriam in loco patenti & obvio, hoc est, in carpo alterutrius brachij. In carpo si directo ad maximum digitum observat est pulsus, alio quovis loco, atq; etiam in altero carpo præterigendo.
- IV. Tribus aut quatuor digitis arteriam tangat, ut plures differentie pulsuum apprehendi possint.
- V. Debite modo applicet manum arteriæ. Applicatio autem manûs triplex est.

Suspensa fit, dum levi digito: superficie finitæ arteriæ & a nonnullis palpeis dicitur. Adhiberi debet in pulsû celeri & languido: non. a. in vehementi qui per eam n̄ cognoscitur.

Mediâ est, quæ aliquotiesq; deprimat arteriam, sed n̄ ita profunde ut comprimatur: & q̄ inter istam applicationem ambigit. Adhiberi in pulsû qui medio modo se habet.

Comprimens est, q̄ alijs violenta d̄r, cum arteria digiti nec vehementius comprimatur, Adhiberi debet in pulsû vehementi: languidum pulsû observat aut confort.

Agroto observanda II præcipue.

- I. ut, dum pulsû tangit medicus, liber sit agrotus ab omni animi affectu, & motu corporis, indeq; exorta perturbatione.
- II. Manûs ejus, quæ tangit, quiesca sit, modice inflexa, n̄ sublata, n̄ depressa, n̄ extenta, nec vinculo aut doli cubiti contracta, nec prona in vulam, nec assidua sed molli n̄aaliq; situ inagnabiliter volutetur in latû innim, q̄ minime digito claudis.

Principia & Fundamenta quædam ad dignoscendos pulsus neces: // .p.

// Principia seu Fundamenta quasi praesupponenda, quibus praecognitis
facilius cognitio pulsuum differentiarum acquirits, potissimum
designari solent haec VI.

- I. Corporis temperati pulsus est cognoscendus, ut ad illum quasi
normam reliqui pulsus confrantur & aestimantur. Sunt
quoque pulsuum differentia singulis temperamentis, aetatibus,
peculiaribus dispositionibus, temporibus, & singulis morbis
accommodanda, quandoquidem pro varia variarum reru
rum & morborum natura mutantur.
- II. Tactus non solum ictus percipi potest, sed etiam distentio arteria,
& motus arteria in longum, latum, & profundum.
- III. Arteria contractio sentiri potest in quibusdam pulsibus.
- IV. Initium distentionis & finis contractionis non potest sentiri.
- V. Quies externa mediocri tactu citra vim ullam
interior non nisi digitorum impulsu praesens animadvertitur.
- VI. Ad horum perfectam cognitionem qui sese componere & accom-
modare volet, primum se exercet in Systole & interna
quiete Cordis, cum id vehementissimum maximisque pulsat.
Pectoris enim contracti conspicua sunt; quarum imitatioe
illas quoque in Arterijs ediscet.

E. | Causa pulsuum alia sunt

73.

Generantes causa sunt, quae pulsam efficiunt, eisque naturam quasi continent, et propterea overexlexa r. conti nentcs nominantcs, alijs proxime immediato seu pri nmaria, Suntq3 iii.

Facultas si est {valida, validum, seu vehementis} pulsam efficit.
 {imbecilla, languida, seu debilem}

Instrumenta sunt Articia, quae si

molles	/	—	—	mollem	} pulsam edunt.
duriores	/	—	—	duram	
humore multo perfusa,	—	—	—	plenum	
parum impleta,	—	—	—	vacuum	
amplae	—	—	—	ferre	
non alte in pfund. demersae				magnis	
exiles et angustae.	—	—	—	parvis	

Usus seu necessitas si est {aucta {frequens, celer, et magnis} fit pulsus.
 {diminuta {tardus, parvis}}

Mutantes. — II. p. seq.

03.

CAP: VI.

Mutantes causas sunt, quæ præsum non efficiunt, sed alterant atque immutant, Alijs nominantur *Immediatae* seu *Secundariae* causas. Redigi. a. possunt ad III classes.

Res naturales præsum mutantes sunt

Temperamentum, nam qui sunt
calidi {celerem, crebrum, magnum, } præsum edunt.
{et aliquantum vehementis }
frigidi contrarium.

Habitus corporis, quo qui sunt
graciles {magnum sed rarium } præsum habent.
{et aliquant: vehementes }
obesi contra.

Sexus rationis {Viris {major et vehementior,
sed paullo tardior, rariorq; } præsum.
Feminis {minor et languidior,
sed paullo celerior, crebriorq; }

Ætas si consideretur, præsum
{Infantis } celerissimus, creberrimus, mediocriter {magnus
Pueri } vehementis
Juvénis mediocriter {celer } maximè, vehementiss:
{creber }
Senis, tardus, rarus, minimus, languidiss:

Res non naturales. II. p. seq.

Res præter naturam. — H. 86.

II. Res non naturales sunt illa vi vulgo nota

I. Aetate, qui diversus est vel ratione

Temporis anni ratione, pulsus

[Verē & Autumnus	medio, maximi, vehementis: moderate	{ celeris, crebri.
	Aestate	media, celeris, crebri, at parvi & languidi.	{
	Hyeme	media, tardi, rari, at	

Regionum sex Caeli constitutionum ratione, quicunq; vehementer

[Calida & aestuosa	→ Aestati	} simillima patet.
	Frigida	→ Hyemi	
	Temperata	→ veri	

II. Cibis [moderatus magnos, celeres, crebros, vehementes
copiosus inaequales, inordinatos,
media primo parvos, celeres, crebros, languidos
dein. minores, tardiores, languidiores } pulsus efficit.
postea, minimos, tardissimos, languidissimos
novissimus, capizantes

Potus { vini, celeriores, majores, frequentiores } pulsus reddit.
{ cervisia, minus magnos, & celeres }

III. Motus & Exercitatio

Quies [moderata, vehementes, magnos, celeres, crebros
nulla (otium) } Languidos, parvos, tardos, raros } pulsus efficit.
nimia languidos, parvos, sed exusu celeres, crebros
ubi. a. ad vicium resolutionis presertim, tardos, raros.

IV. Somnus

[incipiens, minores, rariore, languidior }
post alimēti gection: majores, tardior: rariore, vehementiores } pulsus
diutius protrahitur, imbecilles, parvos } reddit.

Vigilia contra magnos, celeres,

V. Excreta et retenta.

VI. Animi perturbata.

II p. seq.

Potus vini celeriore[m] mutationem in puls[u] facit, quam cib[us], q[ui] tam[en] oc[ul]is evanescit.
immoderato[rum] vini us[us] concitat puls[us] inaequales & inordinatos. Fern. III. path. 4.

Timor excessus, vehementis eorum, irrationabilis
inordinatum atq; inaequale
inulceratq; qualem tristitia p[ro]p[ri]a
afficit

//

Excretionem rationis
 coitus si fuerit { moderatus, magnos, } pulsus
 { immoderatus, parvos, celeres, crebros, languidos } parit.

ex Animi affectibus

{ Letitia, magnam, tardum, rarum, . . . }
 { Ira, magnam, vehementem, celeris, crebrum }
 { Tristitia, parvum, languidum, tardum, rarum } pulsus concitat.
 { Timor, vehementis, celeris, vibratum, inordinatum }
 { Amor, inaequalis, non expectem, invidiam }
 { }
 { }
 { }

H.
03.

Res præter naturam sunt triplices

Morbis est vel

Similazis est Intemperies

Calida est vel

[Sine humore, qualis est Ephemera, quæ efficitur
pulsus frequens, celer, magnus, æqualis.

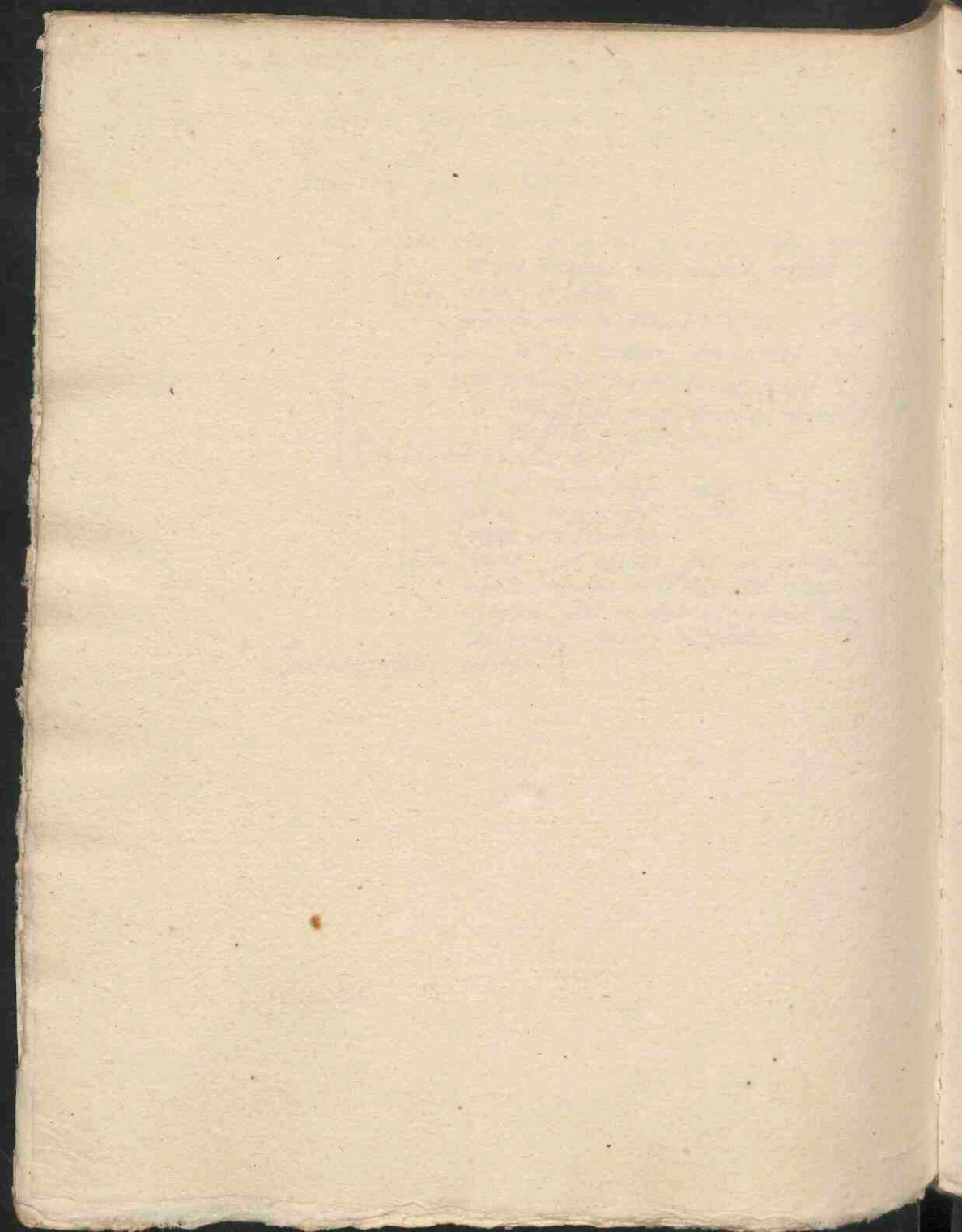
[Cum humore et quidem

[putrido, ut in Febribus putridis, et fit
pulsus frequens, celer, magnus, inæqualis.
non putrido, ut in Plethora, vel Synocha non putrida.
fitque pulsus frequens, celer, magnus, plenus,
turgidus et vehementis.

Frigida intemperies est vel

[Sine humore facit pulsus rarus, tardos, parvos,
duros, cum siccitate junctos.
molles cum humiditate.[Cum humore sive putrido, sive non putrido; ut
viscido, viscoso, a quibus sive arteria ob-
struuntur sive comprimantur, fiunt pulsus
rari, tardi, parvi, inæquales.

Instrumentalis morbus

11. Symptomata sunt varia, ex quibus

[Apoplexia } præsertim cum malum invaluit, & facultas gravitè opprimitur,
Epilepsia } parit pulsus parvos, raros, languidos, inæquales, celeres tardos.

Paralysis efficit pulsus parvos, imbecilles, inordinatos, intermittentes.

Lethargus efficit pulsus magnos, imbecilles, inæquales, molles.

Convulsio facit pulsus tetros, vibratos, inæquales,
non tamen perinde validos, & magnos.

Anasarca facit pulsus largos, undosos, molles.

Ascites parit pulsus parvos, duros, densos, frequentes.

Tympanites generat pulsus celeres, longos, frequentes, subduros.

Orthopnea producit pulsus inæquales, inordinatos, frequentes, tardos,
tandem deficientes ac languidos.

Dolor [initio facit pulsus celeriores, majores, vehementiores.

[si augeatur - - - minores, debiliores, celeriores, & frequentiores.

[tandem facultate penè dissoluta, extreme parvos, debiles, fornicantes.

Partes affectæ [carnea molles pulsus efficiunt.

[membranaea } duros, serratiles, vibratos pulsus efficiunt.
[nervosa -]

F.
73.

Significationes pulsuum a singulis pulsuum differentibus sumuntur.
Ea igitur ordina sunt numeranda, quo differentia eorum superius
sunt enumerata.

Magnus indicat usum auctum, potissimum propter caliditatem,
instrumentum molle, & facultatem fortem,
Parvus contrarium.

Vehemens robur facultatis denotat, {sanis vitæ longitudo, ægrotis securitatem} pollicetur.

Languidus imbecillitatem semper portendit. Pro triplici causa
Imbecillitas triplex est, quam comites languido pulsus distinguunt.

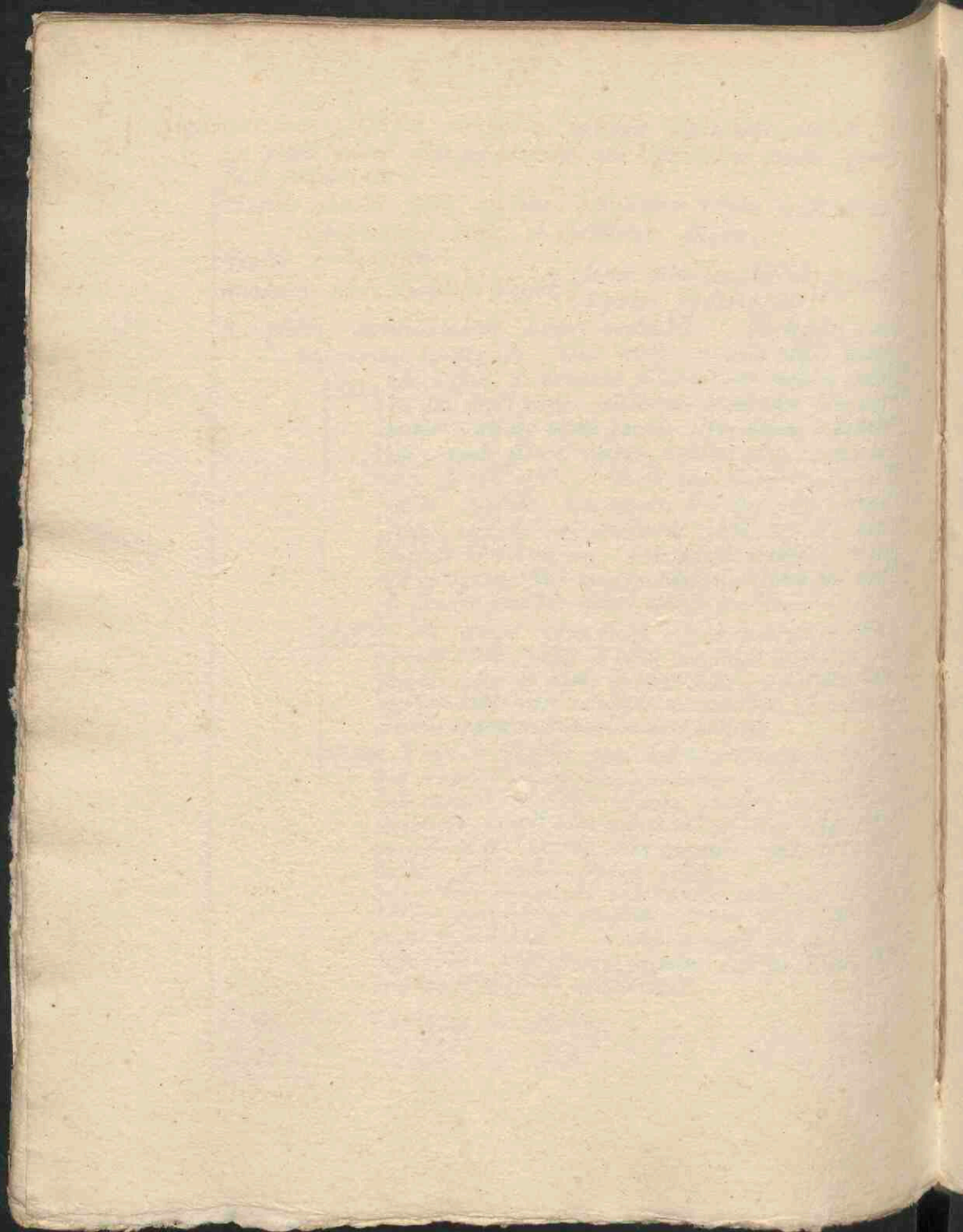
Una, quæ sensim ac tempore substantiam virium conficit.

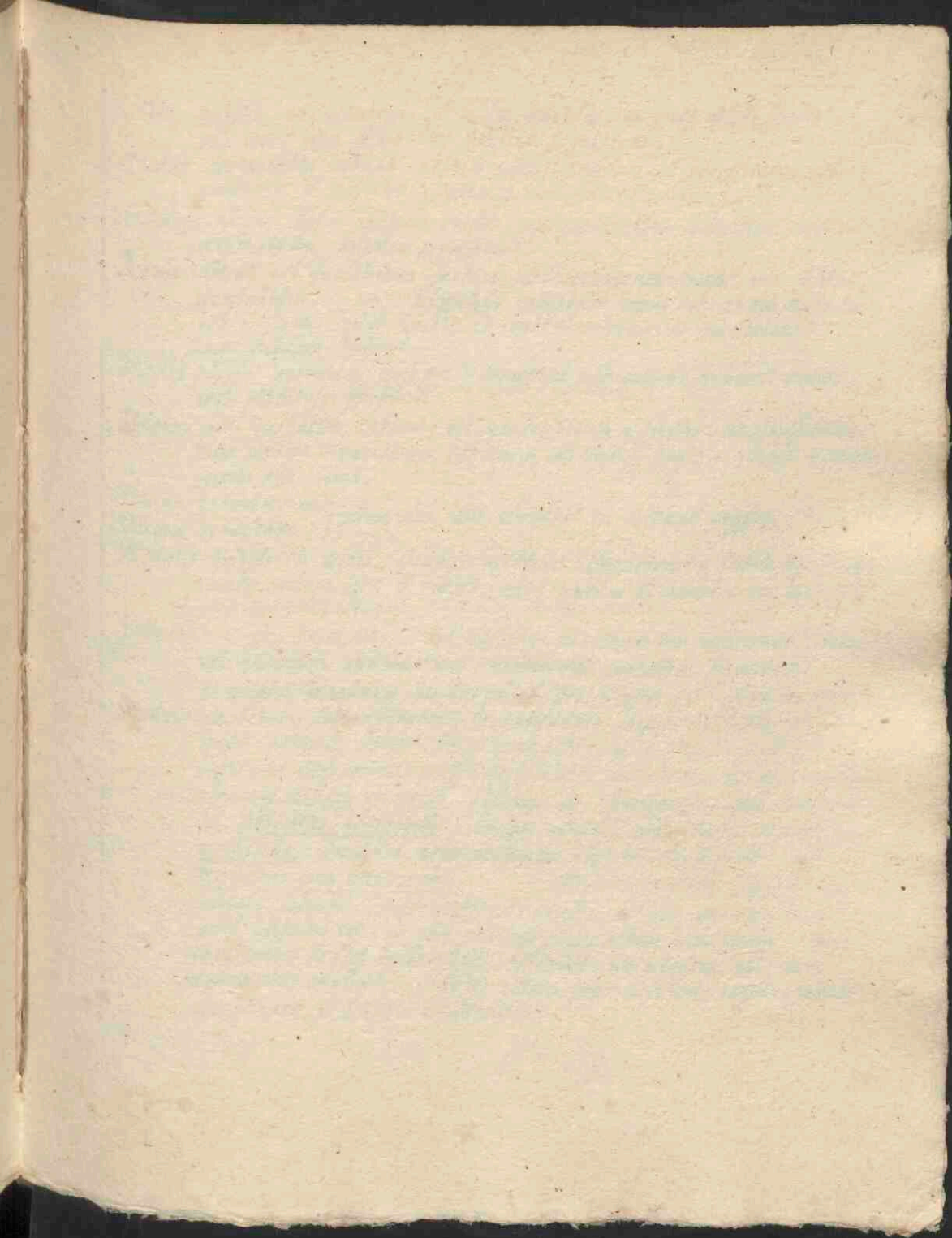
Quæ ubi alicui adest, pulsus per se primum languidus
apparet, deinde etiam parvus citra ullam inæqualita-
tem: rarus quod & tardus, si febris nulla; creber atque
velox, si quæ adsit. Facta jam imbecillior facultate,
pulsus myurus, reciprocus, dein deficientis reciprocus,
postea myurus non reciprocus, ab hoc deficientis non re-
ciprocus & formicans, hinc pulsus abolitus apparet,
nisi ex syncope sit: omnium tandem extremè febris abolitur,
qui summis partibus, ipsisque arteriis jam demortuus inest.

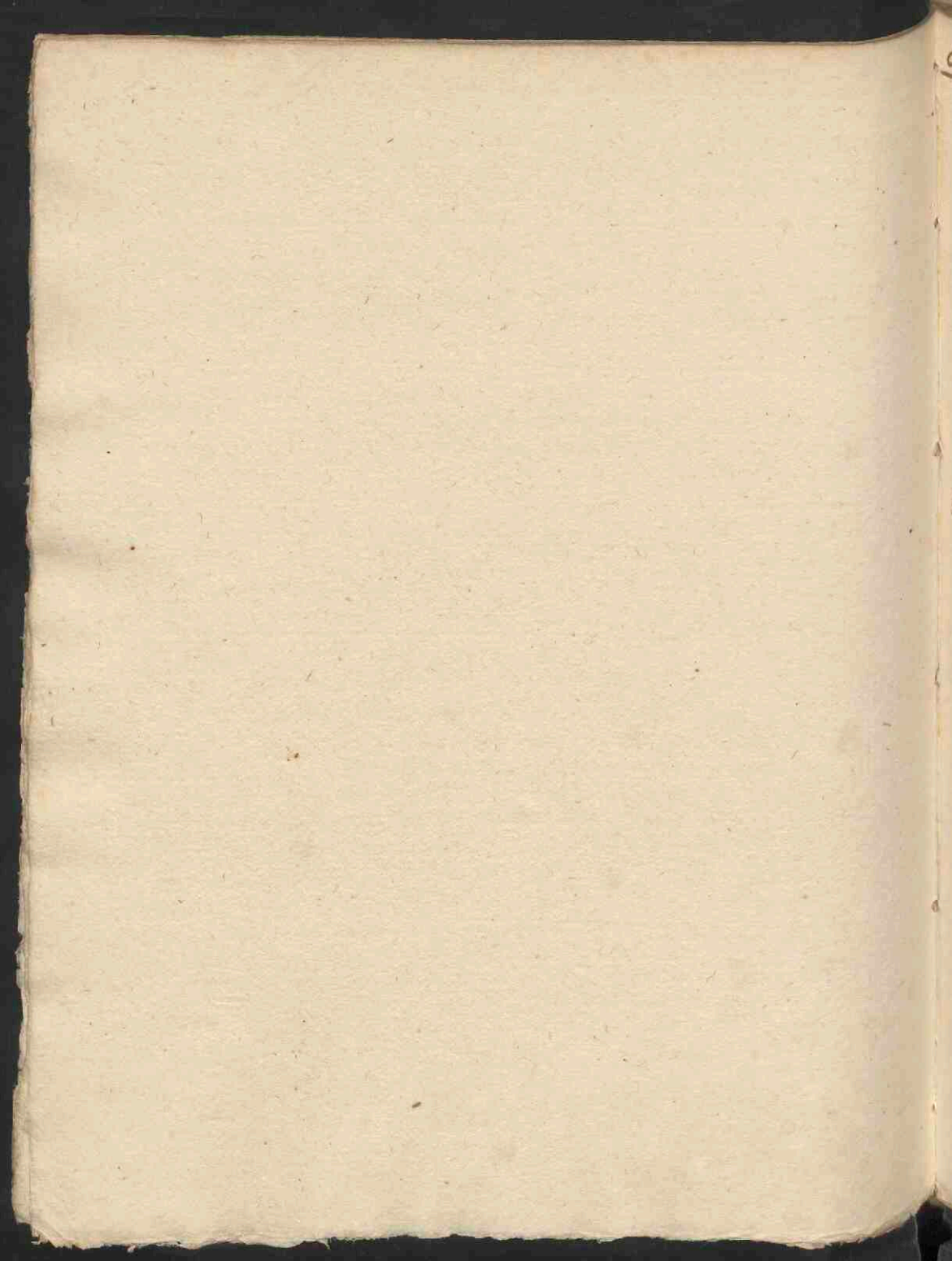
Alter, quæ repente substantiam virium dissolvit ac dissipat.
Quæ ubi adest, pulsus ab initio languidus deprehenditur,
parvus, creber & celer, minime tamen inæqualis: Illa
vero jam imbecillior, undosus, vermicularis, formicans,
abolitus apparet, & tandem vero abolitus.

Tertia, quæ virium substantiam copia obruit, vel malignitate extinguit.
Quæ si adest, pulsus languidus, parvus, tardus & rarus est
isque continuo inæqualis. Tanta quippe inæqualitas animo
advertitur, ut qui nunc languidus est, mox vehementer appa-
rebat; et qui parvus, mox magnus: qui celer, illico
tardus: qui creber, statim rarus:
Quo plures magni ac vehementes erunt, hoc minus viri-
metus, gravabiturque facultas: eo vero magis, quo plures
parvi & languidi. Ubi a. magis oppressa facultas
suffocabitur, intercurrentis primum existet: deinde inter-
mittens in pulsuum multitudinem.

Celer	—	Frequens	—	Mollis	} II. p. seq. 89.
Æqualis	—	Myurus	—	etc.	

89.
Celer pulsus caliditatem, et usum auctum, ac vires adhuc fortes, aut certe non admodum debiles significat.

Tardus contrarium indicat, caloris scilicet inopiam, et necessitatem refectio-
nizationis non magnam, viresque non satis firmas.

Frequens pulsus usum auctum valde, vel facultatem imbecillam, vel in-
strumentum auctum significat.

Rarus indicat vel facultatem fortem, et instrumentum molle, vel usum
imminutum. — Suspectus interdum rarus est, et pro malo ha-
betur signo, quod Cordis et contentorum in eo frigiditatem
nominaquam indicet.

Mollis pulsus aetiam mollem demonstrat, et corpus humorum multo
eoque pituitoso perfundi.

Durior vel siccitatem indicat, vel constrictionem a frigore, crassaque et vi-
trea pituita, vel etiam tensionem ab ingenti inflammatione, a scirrho
jecoris aut lienis.

Plenus redundantiam } humorum aut alimenti in corpore arguit.
Vacuus defectum }

Aequalis pulsus in aegris etiam si materia dispositionem fixam significat:
tamen malam spem non praebet, quod natura ad morbum concoquendum
firmitatem declarat.

Inaequalis omnis peior est, et vel vasorum obstructionis aut compressionis,
vel humorum abundantiam, vitiosamque contrariam significat.

Et quidem Inaequalis in uno pulsu periculosior est, quam in multis.

Myurus facultatis imbecillitatem in extenuato corpore ostendit, et Cor
ipsum aeternum debile, ut vim et actionem a se jam nequeat ad
extremas usque corporis partes aequabiliter portendere. Hic igitur malus
est, atque vinam minatur, etiam si sit Reciprocus. Hoc deterior
est Deficiens reciprocus. Et hoc etiam periculosior Myurus non
Deficiens non reciprocus. Omnium vero pessimus atque periculosissimus est

Deficiens non reciprocus. Fit et interdum Myurus ex
artiosa arteria confirmatione, ut cum arteria pars media nuda
ceteri subjecta est, et quae utriusque sunt, aliter demerguntur. Hic
facultatem eo usque imbecillam ostendit, ut nequeat arteriam
aequabiliter attollere. Tales etiam saepe visuntur initio gravium
accessionum a frigore invadentium.

Intermittens // etc. // p. seq.

90

Intermittens pulsus vel instrumenti vitium & obstructionem, vel facultatis debilitatem indicat. Intermissio aut quies quae diuturnior, eo periculosa. Diuturna censetur, quae tempus excedit duorum pulsuum: Brevis, quae citra hoc manet. Iuuenibus periculosissima pulsuum intermissio, minus pueris, minime senibus. Perseverans diutius inopinatam respirantiamque avertit mortem.

Intercharens pulsus eadem, quae intermittens significat, minus tamen periculosa.

// Intermittens in uno pulsui est altero intermittente modo dicto periculosa, & praesentem mortem denuntiat.

Capillans &

Dicrotus } pulsus plane ostendunt aut Cordis inaequalitatem intemperiam, aut humorum excrementorum copiam, non omnibus Cordis partibus aequaliter insident.

Undosus &

Vermiculans } pulsus facultatis non valida, vitiumque insigniter dislocatae sunt indices.

Formicans Vermiculantem proximo sequitur.

Vibratus } sanis non incommodus.

Serratus internam inflammationem magnam indicat, a quo nisi sit victus, aeger non facile evadit.

Ordinatus } fidus semper } erit.

Inordinatus } infidus } erit.

Rhythmus aequalis, moderatus significat corpus bonis succis refectum ac temperatum; praeter hunc vero alij Rhythmi tanto in temperatiores corpora indicant, quanto ab eo magis desciscunt.

9
NOTUM præcipuum iudicium ad regnum.
For: II. Obs. G. Feb. ex Gal: VI. Epid. G.

Mingunt quandoque agri præfimas vicinas, et cum
cautius expellunt, pro bonis signis boni
venti. Si ergo vicina bona cum alijs
signis bonis appareat, bonum: Si vero
mala, cum signis malis, malum.
For: II. Obs. G. Feb.

VII SECTIO. DE URINA.

CAP. V.

V. 42.

Urina est serum vehiculūq; Sanguinis, Remum vi secretum.

Duo in ea potissimum considerationa veniunt.

Significationis exhibet urina multas. Et enim

I. meatuum, per quos defluit urina, Remum, Ureterum, Vesica.
& Genitalium constitutionem detegit.

II. Eam, qua in Jecore & venis est, dispositionem indicat.

III. Earum partium constitutionem demonstrat, e quibus ad
urinam & venas, & rursus ad quos e venis materia
peccans transmitti potest: Et quarum affectus cum venosi
genitris affectibus conjungi possunt. Id. a. praestat Urina

Liquor Urina, in quo tria occurrunt,

Substantia nominum comprehendit.

Corpus, cuius ratio est Veina vel

Tenuis urina sub ijs duntaxat coloribus in
venis potest, q ad rubrum procedunt, sub albo,
spicco, cinereo, croceo, ad rubrum usq;. Signif.

I. Immoderatum potum, aliorumq; excessus:
causae: immoderatae.

II. Remum & Ureterum aliorumq; viscerum ob-
structionem.

III. Immunitam concoctionem, nativusq; caloris pe-
nuriam ex intermissione sola. citra humor: vitium.

Mediocris Substantia vegetius caloris, exsitas, cocti-
onem, ventriculi, jecoris, et venar: ostendit.
Hac rase in tribus illa medij coloribus con-
sistit, in subaureo, aureso, croceo.

Crasa urina omni coloru permisceet. Significat,
I. Laxiores patentioresq; urina vias.

II. Soluta aliq; obstructione, vel ruptis abscessu,
vel alteris alicujus crassa materiae emissionem.

III. Opposum calorem, atq; conditatem, n q calor insitius
intempere, sed calidior: humor: exsistantia pmat.

Pinguis & Obstructa, n ea qd. cui pinguedo telis azar-
norum: similis immatet, sed ea cuius Substantia, tenior
& crassitie, oleum adipemove lactis representat,
& commota, gravis, leuataq; ut oleum apparet.
Hae vel Phthisi vel Haetica febre, vel Hydrope
causis liquefcere demonstrat.

Perspicuitas. — H. p. seg.

Quantitas. — J. 94 — II — **Qualitas.** — K. 95.

Inspectio. — **Contentum.** — L. 90.

11.

Perspicuitatis ratione urina vel est

Perspicua seu Clara est, quam visus acies facile penetrat. Ostendit integram perfectamque concoctionem, humorum bonitatem, et naturam caloris summam ubertatem, cuius vis etiam in noxia permancit hypostasim tandem secerit ac distinguit.

Turbulenta seu Obscura est, per cuius medium non videmus. Estque tripla

I.^a Turbata est, quae clara mingitur, sed postea externi frigoris vi turbatur. Haec omnium densissima et obscurissima matulam lentorem quodam albo, summa praesertim coronam inficit, quae calore prompto declaratur, pristinumque splendorem recipit. Quod ita facile turbetur, partim illius conditioni, partim externi frigori referendum est. Admodum levis est significationis, nisi quod eruditionem biluorum concoctionis rudimentum impletur deinde significet.

II.^a Turbida est, cuius substantia atque liquor, vel ex se se, vel ab inferiorum quadam permixtione crasse sit. Haec calore diei solvi non potest, multaque habet innatantia corporis, quae quiete subsident, cum hypostasi crassa, et plerumque reliqua mox urina expurgatur, atque inclarescit. Est ergo ea, quae turbata mingitur, sed postea plerumque evadit limpidula. Solet a vino comparari, quae faecis permixtione turbidula est. Turbidat.

III.^a Renum aut vesicae affectuum quosdam, in quibus vel humoris est copia, vel ulcus aliquod.

IV.^a Crassorum humorum copiam in venis, horumque effusionem, quos difficulter coquit calor insitus, unde et morbi diuturni contumacesque, et capitis dolores atque affectus fiunt.

V.^a Obstructionis solutionem, cum videlicet crassior materia diu cohibita exiit e lienis, Jecore, Renibus aut Venis majoribus, quod fieri sanis post exercitationes, aegrotantibus post morbos obvenit, maxime utroque in crisi diuturnarum febrium, quales quartanae sunt, et in lienis Jecorisque morbis, et in abscessuum eruptione: atque haec commode emanare solent, cum alleviatione corporum.

VI.^a Cruditatem in febrium, tam continuentium, tam intermittentium initio, hinc quippe facta est; quod humor crudus et supervacans, aut e venis, aut e lienis, aut e Jecore, perundum atque in letum profusus, in sanguinis serum se in secat, atque tum simul, turbida citinave est et sine sedimento.

III. Confusa. — 11. p. seq.

11.

III^a Species Turbulenta urina, quæ jam capit accepto nomine appellari

Confusa urina, in qua nihil immaturæ manifesto deprehenditur: sed tota sibi similibus, quæ tamen Hypostasim, nec aliud quicquam (etiamsi diutius quiescat) deponit, quò magis inclarescat igni, omniq; calore manet indissolubilis. Vinu confecturæ, quòd v^o tristate coalescens, aut torante fulgorentisq; calore mutatum et rappa factum, omni splendore nitoreq; destituitur.

Ed non cædorum humorum exsuperantiam, sed propriæ sanguinis & humorum, qui in venis sunt majoribus, confusio, corruptio, & putredinis portendit, eamq; febrè malignam. Quociens in solis continuis febribus usq; periculosis & malignis deprehenditur.

I. | **Quantitas** *urinae* vel est
91.

Modrata *urinae* quantitas moderatam sibi abundantiam arguit,
proindeq[ue] naturam t[ame]n [recte] vult[ur]o.

Copiosa *urinae* quantitas provenit
[omnia convenienter agere.]

I. Ab immoderato potu aut medicamentis diureticis, aut
vi frigoris, aut alia externarum rerum impostunitate.

II. A vitio renum, quod Diabetes appellatur.

III. Cum ingens aquarum copia quodam loco aliquamdiu
coercita erumpit, alias quidem ab Hydropo, alias a
multa cruditate aquosa, q[ue] circa viscera fluctuabat.

IV. Cum corporis humorumq[ue] moles liquescit, dilapsaque
diffundit[ur] in urinas.

Pauca *urina* provenit

I. A potus penuria, victu siccior[um] alimentor[um], crasso potu, ni-
m[is] sudoribus, copiose alvi defectione, multis laboribus, alijsq[ue]
ep[ist]emi[od]i externis reb[us].

II. A meatuum *urinae*, ut Renum, Uret[er]um, Vesicae obstructio-
ne.

III. A crasso & viscido humore, qui non facile secer[n]it[ur] ac p[ur]it[ur],
atq[ue] tunc crassa existit *urina*.

IV. A Febris vehementia.

V. Cum potus in corporis nutrimentum facessit.

2
9

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

CAP: IV.

R. Qualitas urinae, quae considerata est vel

91.

Odor vel est

Suaavis urinae odor vix sperari potest nisi vel morbo, vel ten-
tibus, vel odoratiois medicamenti vi afflicto.

Moderatus odor sanitatem, et bonam corporis constitutionem
indicat.

Fetidus urinae odor, prohibet.

Ab assumptorum, ut patris casti, et alliorum qualitate.

Ab urina, aut vesica, aut pudenti ulcere.

Ab longiori retentione.

Ab humorum, aut partium superiorum putredine.

Ab morbi alicuius putridi crisi, atque tunc copiosa fluit
urina, et quidem die decretorio, cum agri levamur.

Color. — II. p. seq.

11. Colorem Urinae effectrices causas sunt, viscerum corporisq; calor,
 & alicui humoris permixtio. Qui ex simplici intemperie pro-
fectus est color, vix unquam adurum superat, consistitq; in
urinae substantia tenui aut mediocri. Qui vero ab hu-
moris permixtione originem duxit, ad omne genus pertinet, et
extendit, redditq; urinam aut turbidam, aut crassam. Qui
ergo coloris urinae considerabit, necesse est scire, qd sit Urina alia
Alba Urina vel est

Albida alba est, q tenuis, perspicua, vixq; aqua con-
 spicitur. Indicat
 I. Tenuem & copiosum potum.
 II. Summam urinum, vel mesenterij, icterisq; obstructione.
 III. Summam coctionis imbecillitatem ab extrema icteris
 & vetriculi intemperie profectam.
 IV. Bilis raptum ad cerebrum, & futurum delirium.
 Saturatior alba est crassa, quae vel est

Glaucia & Charopa, quae pariter perspicua est & crassa,
 ut Corni, & pituita mucosa dominium ostendit.
 Lactea, si crassa & obscura sit, urina appellabitur,
 & crassa viscosaq; pituita exsuperantiam arguit.
 Ha si diutius apparent, frigidos pituitosq; morbos, eosq;
 diuturnos portendant.

Spicca urina has praecedentes ex ordine sequit, & nimiam caliditatis,
 caloremq; temperato finitimum ostendit.
 Citrina omnium mediam sedis sortit, & calorem indicat (moderatum &
 temperatum.)
 Aurca sunt supra citrinam, & calorem pter modum incensum signant.
 Crocea
 Rubra vel est

Ardens & Flammea, q perspicua est: icterisq; exsuperantibus caloris
 & saepe etiam ardentem febrem denunciat

Crassa & Obscura, q sive cum febre, sive citra hanc contingat,
 flavo, aut vitellino, aut rubrae bilis permixtione arguit.
 Huiusmodi febre apparet inclinantis febrium accessionibus
 at maxima, cum icteris substantia vitata est a plethora
 aut ab exquisito scirrhus ut in Hydrope, aut cum vel vitata
 vel folliculi fellis ingens est obstructio.

Coenenta urina, sive duntaxat recentis carnis loturam, ac veluti san-
 guinis purioris sanguinis respicit, cum plane respicitur
 quantum concuti sang: deponit. Ea fit renibus attritis, atque
 restitatis eorum vasis, & q. sanguis mox emanat, idq; calculi
 febre pondus.

Paslea

Viridis

Cerulea

Livida

Nigra

Auræa
Coccea uicina si
Rubea

pura sint atq; perspicua,
 puram simplicemq;
 intemptorem
 crasse ac turbida,
 hæmorum vitia
 perniciosissima

referunt.

Fern: III. part. 13.

Rubea uicina cum Contemptu rubeo si
 in die iudicatio apparet, cito salus
 expectanda: Sin die n̄ iudicatorio
 diutissime morbum significat.
 Forest. II. c. 15. ex Gal: IV. Aph: 71.

Nigra nequa si in morbis acutis exat
cum alijs malis signis, pleurisy
morts p̄dicunt. For: n. Obs. 6. / 64.

Passiva & Vinca rubra succedunt, quae Vva nigra sunt persimiles, et
vel sanguinem vel bilem praesari, et in atram devertit indicant.

Viridis praesens bilis aut aeruginosa copiam et permissionem demonstrat.

Cerulea seu veneta } nisi e plagis aut verberibus alijsq; causis externis sint,
Livida seu Plumbea } aut melancholia dominium atq; permissionis, aut nativi caloris
extinctionem indicant.

Nigra urina est omnium extrema, quae si ex rubra et viridi processit, sum-
mum incendium, et bilis atrae praesens: si vero ex cerulea
& livida, extremam caloris extinctionem demonstrat. Interdum
etiam talis critica apparet, cum in acutis, tum in diuturnis morbis
et melancholicis. Id vero deo decretorio fit, facti tolerantia, et in
laborantis salutem.

L. | Contentum est, quicquid crassius & corpulentius in urinis consistit.

91

Estq; vel

Essentialis est de urinae substantia, seu cum urina octum perufectionemq; nanciscit, & sero in cubis urinis sanctorum, & pluribus etiam aegrotorum apparat. Estq; ratione Loci & Situs, in quo urina haeret, triplex:

Hypostasis sedimentum, seu subsidentia est, quod in urina versus fundum descendit, & in urina subsidet. q

Alba, lavis, & aequalis, bona est, omnisq; perfectissima.

Nigra aut livida omnium est teterrima, tamq; perniciam minatur, qua naturam omnino prosterminat.

Endocerna suspensio seu sublimamentum est, quod in media parte urinae continetur, & in medio ac ab utroq; extremo aequaliter remotum, quasi suspenditur. q

Albam laevem & aequalem minus bonam, quam Hypostasis est, & quodammodo imbecillium calorem ostendit, qui nondum plene coctam materiam nequeat subigere, & in fundum depellere.

Nigram aut lividam minorem perniciam portendit, quam talis Hypostasis: majoris vero quam si milis habes.

Nubes seu nubecula est, quod in Urinae parte superiori nunc pecculae instar tenuet. q

Alba, lavis & aequalis bona est, mincia coeditatis imbecilliorisq; caloris.

Nigra aut livida minorum perniciam, quam simile Endocerna minatur, (maximam. a. talis Hypostasis)

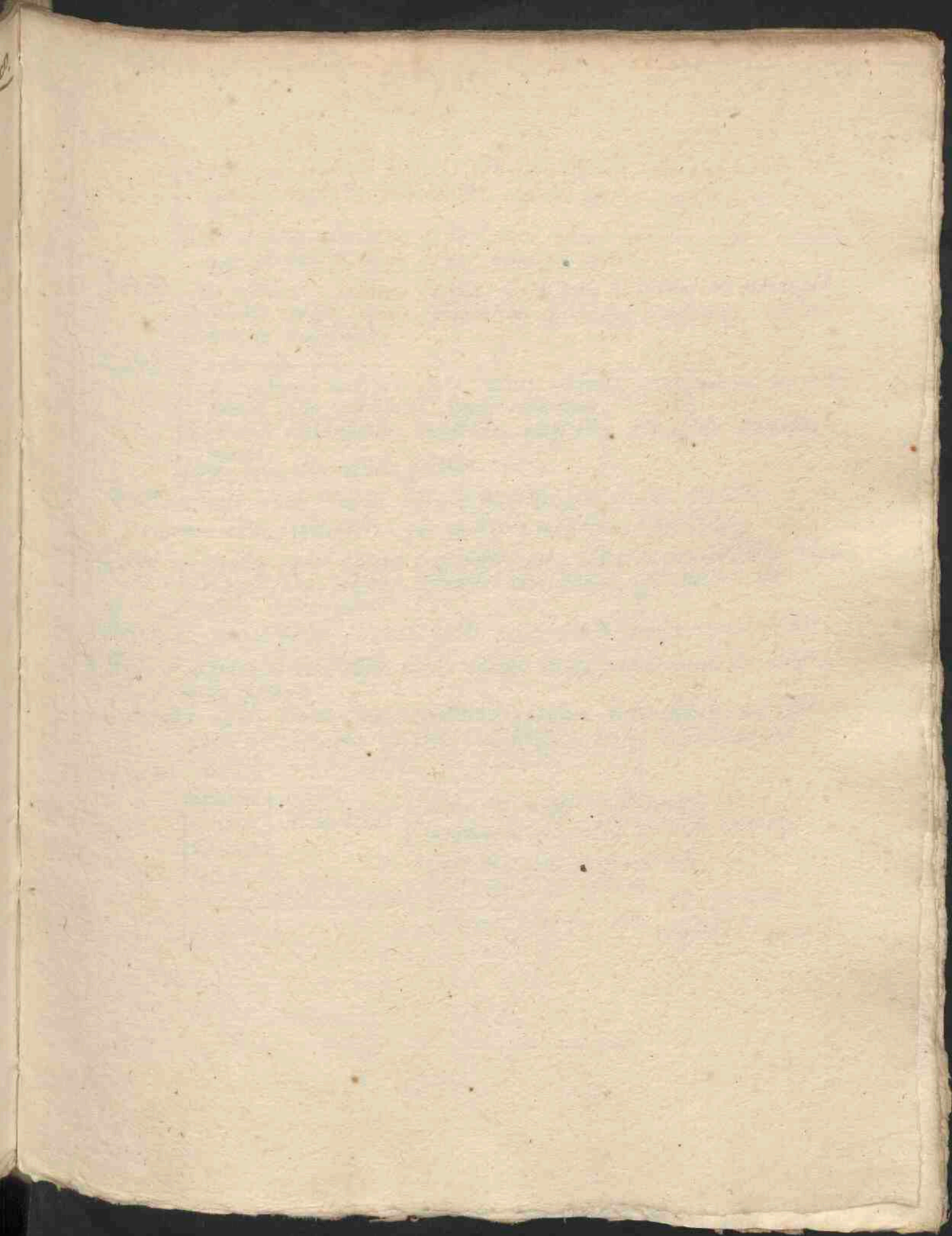
In illis calor insitus nondum succumbit, sed virgoreis omnibus etiamnum retinet.

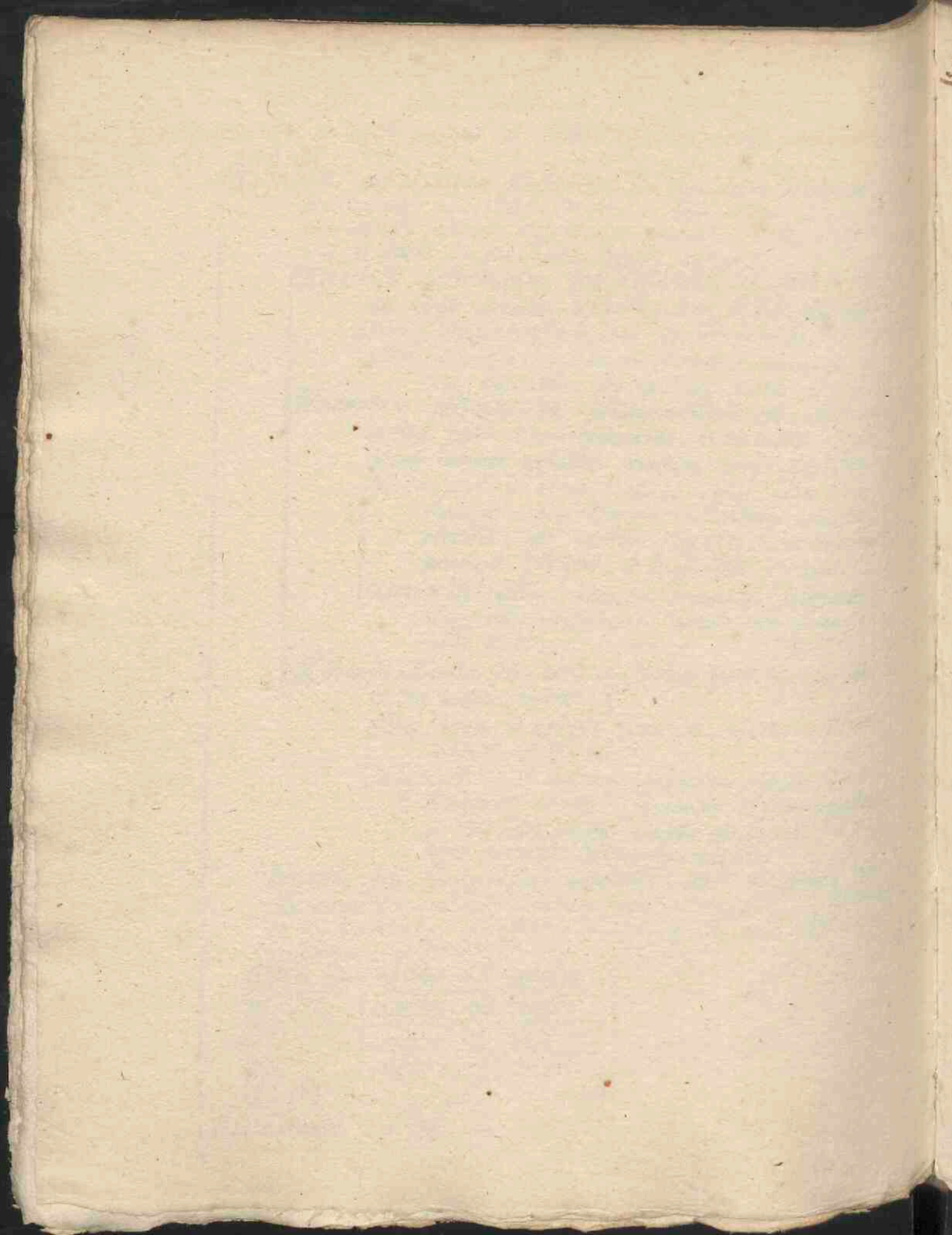
Optimum igitur unumquodq; contentum, quod quantitate & substantia est mediocri, Album, laevem & aequale. Quodcumq; ab hoc defecerit, vitiosum. Quinque. n. in eo sunt potissimum considerata

1. Num sit	multum vel paucum.
2.	crassum, vel tenue.
3.	laevem, vel asperum
4.	aequale vel inaequale
5. Color.	

||. p. seq.

Accidentale. — N. 100.

1. Multum contentum fit.

I^o. Quia aut consueti sudores, aut alvi dejectio, aut alia naturalis quaedam vacuatio supprimitur; atque hoc pariter crassum ac cruditum apparet.

II°. Ab alimenti ubertate, & facultatis robore multum erudit, similis tam substantia, quam color mediocri existit.

Paucum vero reddunt Inedia, Vigilia, Excitatio vehemens, & quaecumque evidentes causae corporis substantiam absument dissipantque, aut conuersionem impediunt.

2. Crassum contentum fit.

I^o. A crudioris materiae copia, quam naturae calor vincere non potest, tumque alia cruditatis signa conuulsant.

II°. A crisi distemperorum morborum, estque tum manifesta alleviatio morbi.

III°. A puri, & a viscida pituita.

Tenuis in sanis tenuis humoris non ad substantiam mediocritatis deductus, in morbis cruditatem, aut coctionis initium ostendit.

3. Laxum contentum, quod nempe continuum est, nulla ex parte fissum, rugosum, aut diuisum, sed sibi cohaerens, nihil habens asperitatis, fit a valido infuso calore.

Asperum ac diuisum Imbecillus calor haud prope cogere potuit.

4. Aequale contentum est, cuius partes omnes & crassitudo & color sui ubique similes sunt.

Inaequales cuius partes dissimilitudine quadam distinguuntur, nec aequaliter cocta aut colorata apparent, arguitque coctionis difficultatem.

5. Coloris ratione contentum

Spicuum Aureum Rubrum Venetum Lividum Nigrum	vel significat	bilem in venis exsuscitatum.
		sanguinem vehementi incendio corruptum.
aut significat	vitalis caloris extinctionis.	
	corruptum sanguinem.	
	Atenuem humoris, vel	illic genitum.
		aliunde interceptos.

N. | Accidentale contentum est, quod aliunde advenit sicut ab Univerſo corpore,
90. | vel ab aliqua parte, hepate, Renibus, vesica, & quod neq; semper,
neq; fugaciter in Urinis conspicitur. Estq; duplex, vel enim

Incertum matule locum occupant, quod interdum volitant, interdum subsident in Veina; quales sunt corpuscula vel

Filiftracea corpuscula indicant vesicæ scabiem: vel si in Urina tenui
apparent, flammam & colligantem Febrem ardentem.

Scquamosa corpuscula indicant vesicæ excoriationem, atq; tunc gravis
est Urinae odor: vel Febrem ardentem & colligefacientem.

Farinacea corpuscula eamdem, sed levioris significationis obtinent.

Filamenta albis capillis similia a Renibus proveniunt, vel a vasibus
spermaticis: atq; ideo in ijs proximè apparent, qui sæpe
excoriatosq; Gonorrhœa non ita pridem correpti fuerunt,
& ijs mulieribus, quibus albicantes menses præstant, aut
utrisq; sæpe collidit turgēt: nonnunquam & in ijs, qui a
concupitu Urinam emisserunt.

Certum matule locum quæ occupant, aut hærent

In fundo hærent

Artemisia rubra & flava a renibus Villacumq; partium calidum
alba a vesica proveniunt culum mutantur.

Caruncula exigua in Urina excoriationis renibus, apparent.

Sanguinis grani in Urina conspicuntur, cum vel ex ulcere,
vel alias ex rupto, laeso, aut hiante vase, in partes per
quas Urina transit, sanguis emittitur.

Pus indicat ultus partium etiam superiorum, ut Pulmonum
& similiarum, præcipue Urinae meatum, ut Renum,
aut cervicis Vesicæ.

Pituita crassior, instar nucis novium, matule fundo
inhardescens, excreta

Cum dolore, vesicæ calculum, aut cervicis sordidum
ulcus denunciat.

Nullo dolore, & crudo urinum, aut circumpositarum
partium ulcere, vel abscessu illabitur.

Interuosculum autem tria finitima in Urinis

Semen, quidem Urinae immatæ

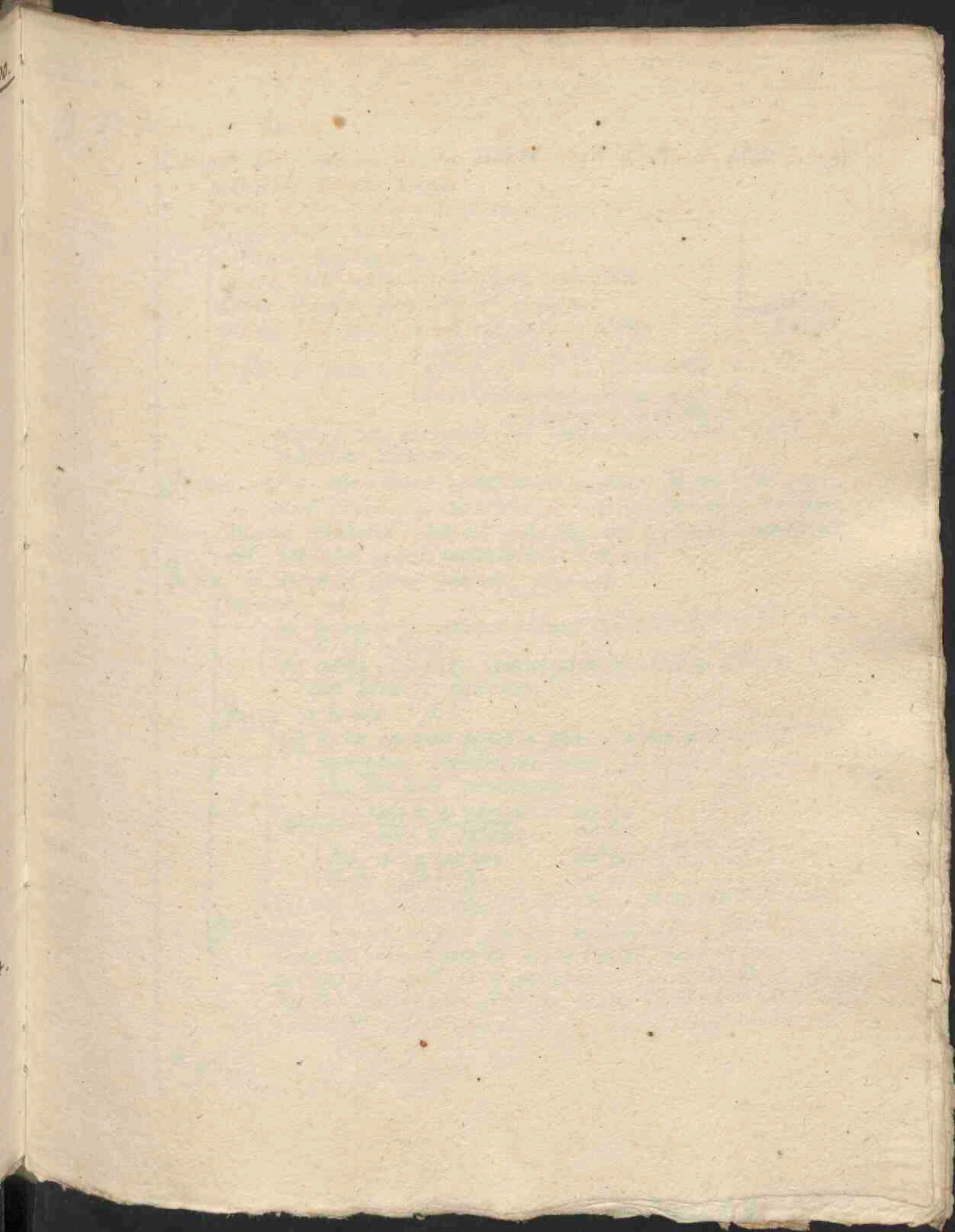
Pus, quod agitatim mox dissolvitur & dissolvitur subsident.

Pituita, quæ tenax atq; crassa sibi coheret

Vermes corruptam, putridam, & sordidam materiam indicant.

In superficie hærentia.

U. p. seq.

II. In superficie hærent

Corona, quæ supremam faciem ambitu cingit, hæc docet, quælis in vasibus majoribus sanguis habeatur.

Tenuis et alba diluissim sanguinis, et sero tenui persusissim

Crassa et alba pituitosissim

Citrina naturalissim

Cæcæ bile multa, eaq; flava conspersissim

Rubra et ardens feruidam et accensissim

viscidis bile prasina vel æruginosa persusissim

Caerulea et livida vel ^{fructuati melancholia} ~~bilis atra~~] inquinatissim

In cor: humorum naturam eorum

|| captivum mox abiturum

quocirca hæc postrema vel phlegmatici morbum, vel epilepsiam designant.

Spuma multa citra urinae agitationem immans, flatibus plurimos in corpore vagari, ventriculū et intestina distendi, colicūm dolorū imminere, idq; vel fructuū, vel leguminū immoderato usu, vel insiti caloris imbecillitate, designat.

Bulle in superficie urinae hærentes sunt vel

Magnæ, quæ si diū perseverant, crassos et viscosos humores, atq; ex his obstruções indicant.

levi causa gurguliantes, atq; dissolvunt, tenuem flatum tenuesq; humores indicant.

Parvæ et exiguæ, si

per urinae coronam dispositæ sunt Cephalalgiam, si quidem per totam Cephalalgiam special: seu Cephalicam } ostendunt.

per dimidiam Hemicraniam adesse

Ubi sunt { auræ et citrine, acrior } dolor erit,

diū permanant, diuturnus

facile dissipatur, brevis

per mediam faciem consistunt, parati doloris se indices.

Minimæ, granis exiguis similes, in corona sitæ, si diū versatæ et agitatae urina, deorsum versus depressæ, mox in coronas resiliunt, distillatio e capite vel in pulmone, vel in ventriculū, vel in Scapulas, vel in alias subiectas partes præcumbit: casus vis et natura ex colore urinae, Coronæ, atq; Bullarū intelligit.

Pinguedo.

II. p. seq.:

11. Pinguedo in superficie urinae innatans telis azarorum similis, hominum tabe consumi significat, Nisi enim Remum colligantur & fusio quadam in causa sit, corpus universum vel Febre ardente, vel Phtisi, vel hectica Febre liquefit. Divisa quasi olei puncta innatantia alterutrum similitur, sed inefficacis demonstrant. Quo. a. facilius illa dissipantur, eo morbum leviorum; quo diutius persistunt, eo continuatorum arguunt. Quandoque animadvertitur est, ex epoto Oleo hac cum urina fluxisse.

Pinguis. Vena ex Arteris in corpore exi-
stentis colligatio ab Igneo calore fit.

Hipp: II. Purg. text. 31. (Qualis reus
in Junculis refrigeratis supernatat.)

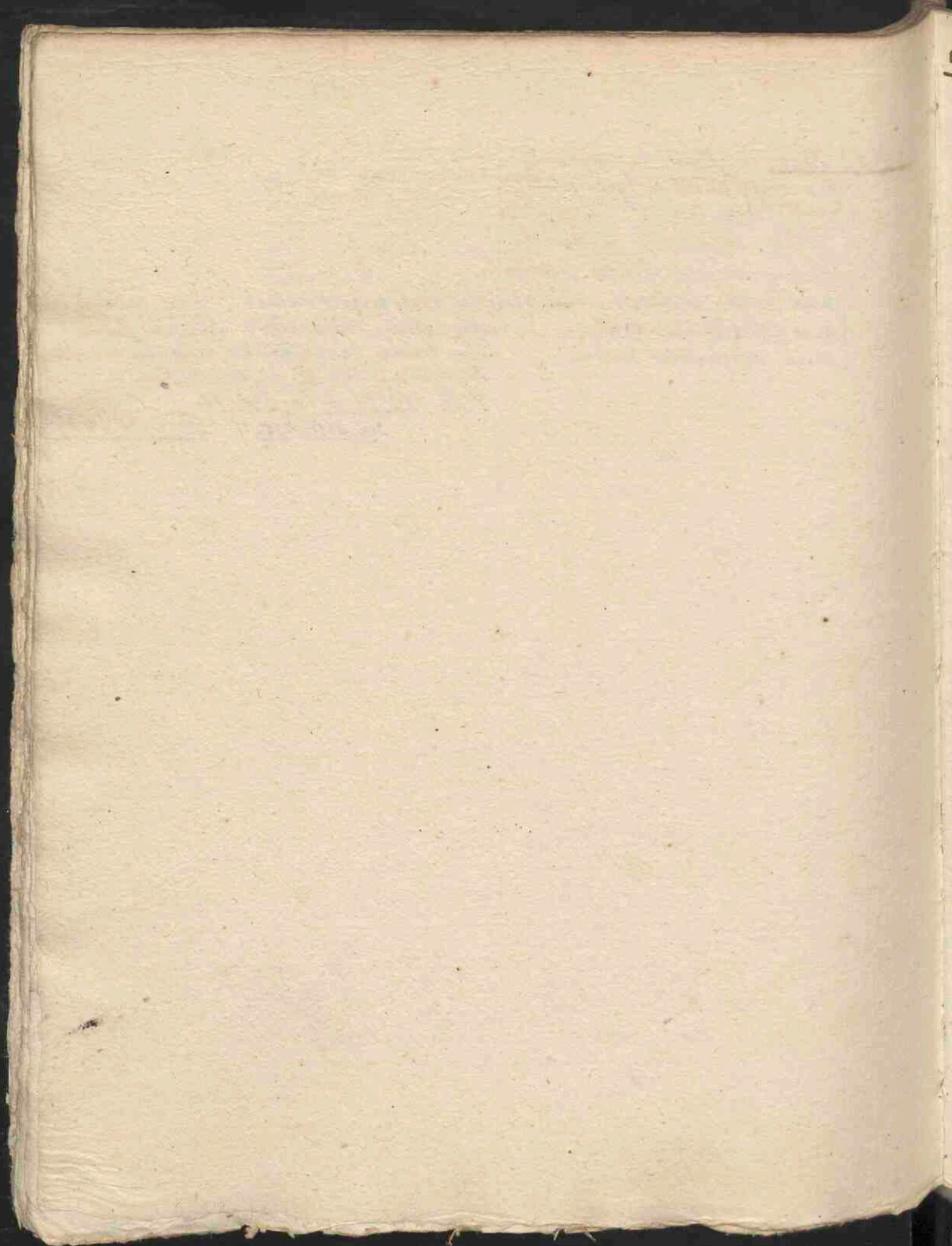
Triplici. a. ratione id fieri sciendum est.

- I. ex Pingui sanguine.
- II. ex Colligatione Totius.
- III. ex Colligatione Remm.

— qualis a Sano corpore manat. Heur. in com: p. 199.
quam etiam Medici indocti detestari solent.
cum tamen caloris naturalis victoriam ostendit.
ut testatur Galen. IV. de sanit. tuenda.
et III. Epidem: com: 3. text. 27.

Sen: inst: 536.

Foet. IV. Obs. 3. p. 6.

CAP: VIII.

M. 91. *Inspectio Urinae ut recte instituat, observanda sunt quaedam
Præcepta alia concernunt* { *Exceptionum
Conservatorum
Inspectio* } *urinae.*

Exceptio urinae ut recte fiat, tria consideranda veniunt.

- I. ut excipiatur a somno primo et expleta concoctione: quæ in morbis acutis quavis diei parte non male excipiatur.
- II. ut tota urina unice vice emissa simul excipiatur, neque pluribus vicibus emissa misceatur.
- III. ut matula sit pura, alba, pellucida, qualis vitrea est, oblonga et satis capax.

Conservatio ut recte fiat, tria itidem animadvertenda.

- I. ut obturetur matula.
- II. ut conservetur loco temperato, procul a Sole, nimisque calore, a frigore, a flatu, ne vel turbetur, vel crascescat.
- III. ut non moveatur, sed quæta, nullaque agitatione, resideat, sensimque refrigeret.

Inspectio ipsa ut recte fiat, ad quatuor attendere oportet.

- I. ut non statim, cum emissa est, inspicatur, sed hora una elapsa, cum videlicet conquiretur et hypostasim deponserit, nec tamen ultra vii horas inspectudiffertur.
- II. Si forte vel frigoris vi, vel sua sponte crascescat, turbeturque, igne leni, ut aqua calente, vase non mutato dissolvatur atque declaretur, nulla facta agitatione.
- III. Matula quæta teneatur, et non agitur.
- IV. Fiat in loco, nec obscuro, nec nimium lucido, nec Solis radijs illustrato splendoreque luminis in matulam desuper, quam transversim potius incidat.

Cautela . II. p. seq.

11. Cautela in Inspicienda urina sunt duplices: Indicantes an
vel sint
Causae naturaliter urinam citra morbum mutantis, sunt
Temperamentum vel est hominis

Exquisite temperati hominis. Sani Urina est optima,
quia catularum quasi lex est, & regula. Talis
Substantia mediocri est, clara, colore subalbo, atq;
flavo, quantitate media, & hesteno superiorumq;
dierum potui respondens, aut aliquanto parior,
Hypostasi alba, laxi & aequali, in acutum fastigiata.

Intemperati urina est vel hominis
Calidi hominis urina coloratior & tenuior, pau-
ciq; sedimenti, aut pro sedimento saltem Ena-
ozema, vel Kibbeckia.

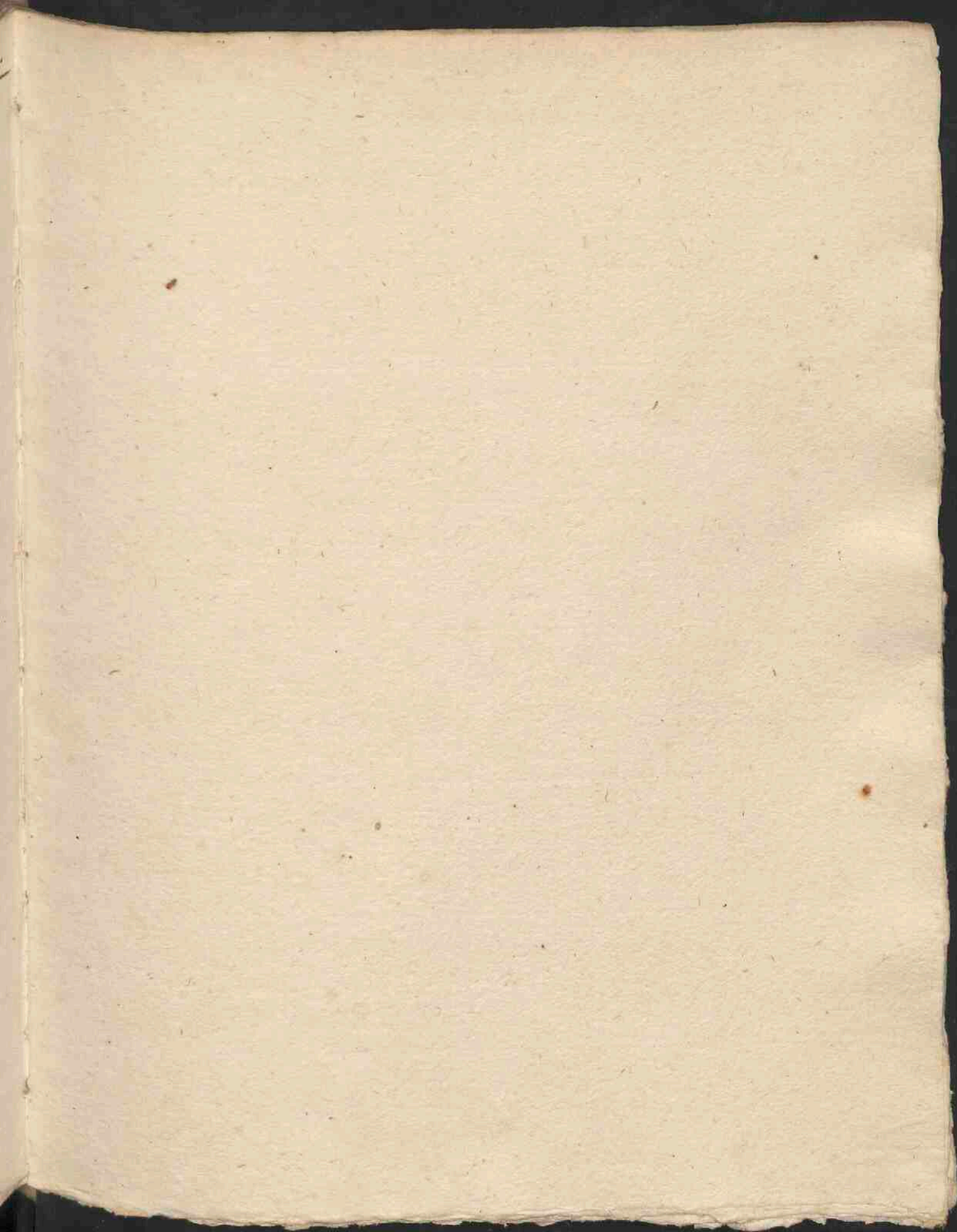
Frigidi hominis urina, minus colorata, & pauci etiam
contenti, nisi crudi succi urina permiscant.

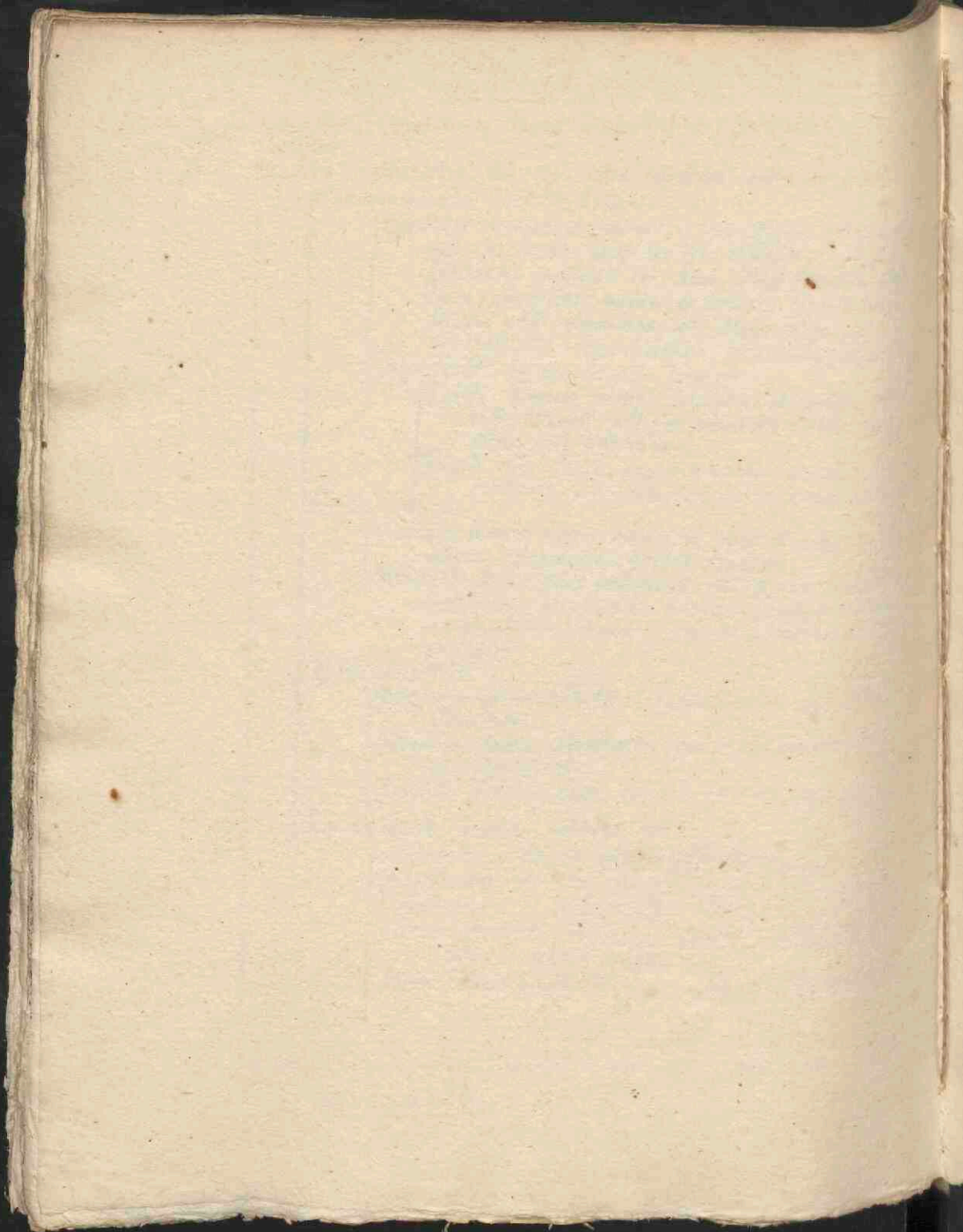
Sexus ratione,
Virorum urina urinis mulierum longe coloratior, ten-
mioris, & pariora habent contenta.
Mulierum urina sunt pallidioris, vel ex albo livescit,
crasiores, aliquantum turbida, impura multis
innatantibus, & cum sedimento copiosior, crassior
& albior.

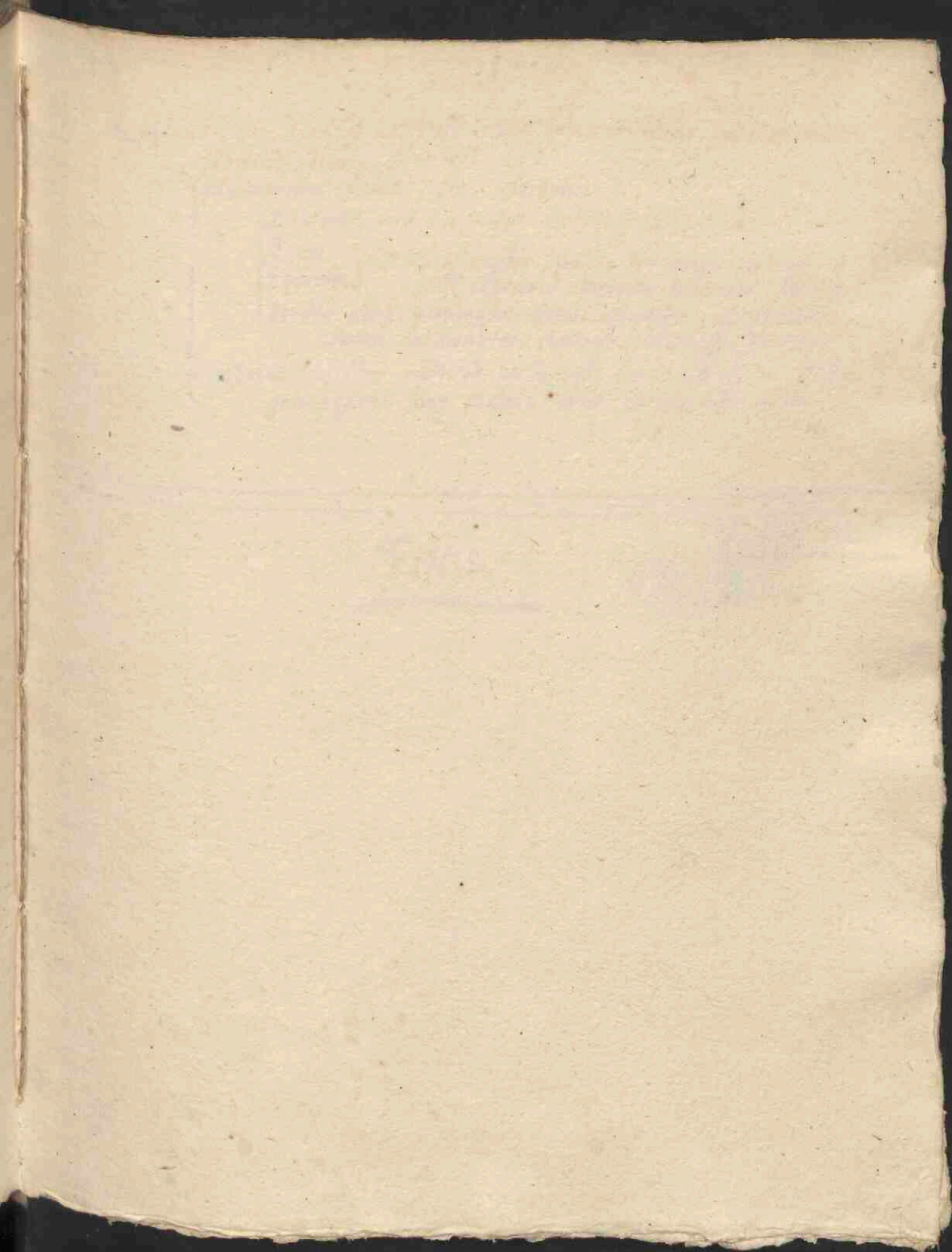
Aetas si spectet
Puerorum urinae albidae, crasiores, cum copiosior
sedimento.
Juvenum urinae coloratioris, tenuiores, & contentius
paucius habent.
Senum urina, alba, tenues, & simi contentis.

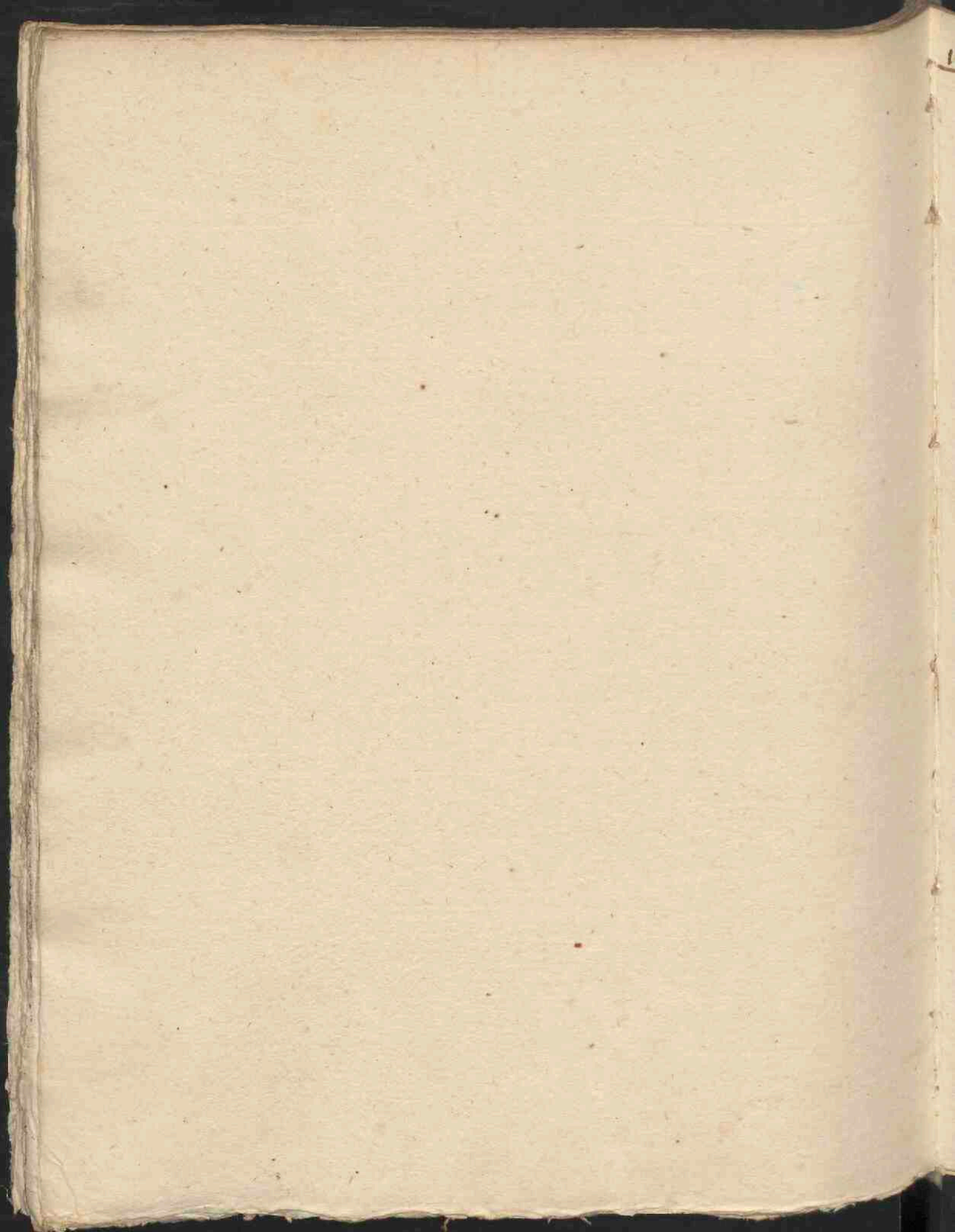
Res externae urinam reddunt vel
calidiorum, ut ea quae exalfaciunt } corpus.
Frigidiorum, ut, ea quae refrigerant }
Copiosiorum, Potus multus, Medicamenta diuretica.
Color inficiunt, Crocus, Cassia, Rhabarbarum.
Sena, Rubia major.
Alieno colore persudunt, Allium, Terbinthina.

Liquores, qui a vulgo malitiose pro urina inspiciendi
solent exhiberi. // p. seq.

11. Liqueores, qui a vulgo malitiosè pro humana urina ad decipiendum substituti solent, sunt vel

Simentorum urina, sic referuntur

Asinorum urina, instar Butyri liquidi, turbida et crassa.

Bovum } urinis asinorum similes, sed magis citrina, et
Equorum } parte superiore clariore, inferiore turbida.

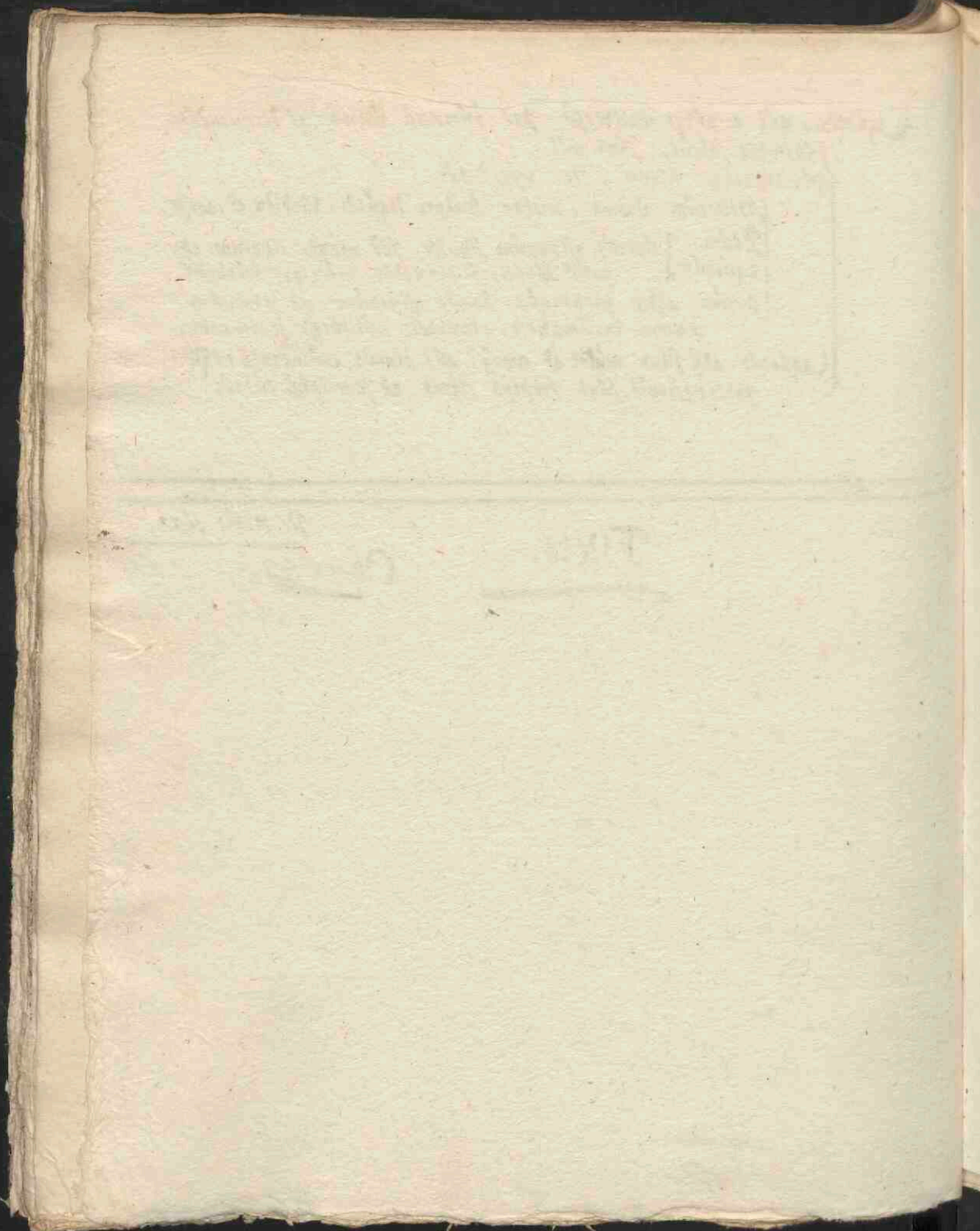
Ovium alba, propinqua urinis asinorum, ad citrinum colorem inclinantes, clariore, nulliusq; sedimenti.

Liqueores alij sunt multi et varij, qui omnes enumerari nequeunt. Interoscendi sunt proprijs signis et præcipue odore.

FINIS.

Id: Mart: 1627.

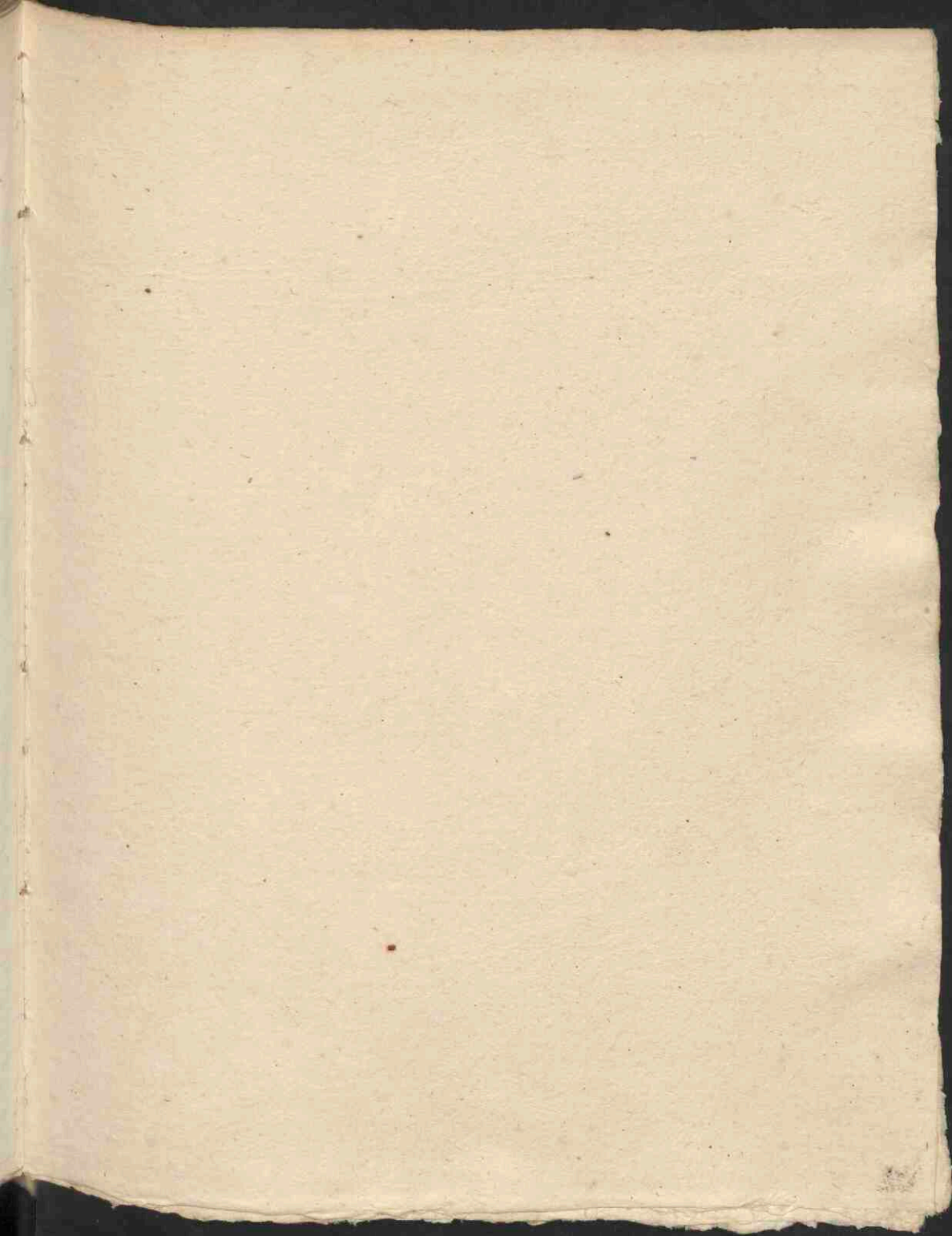
Chroot B.

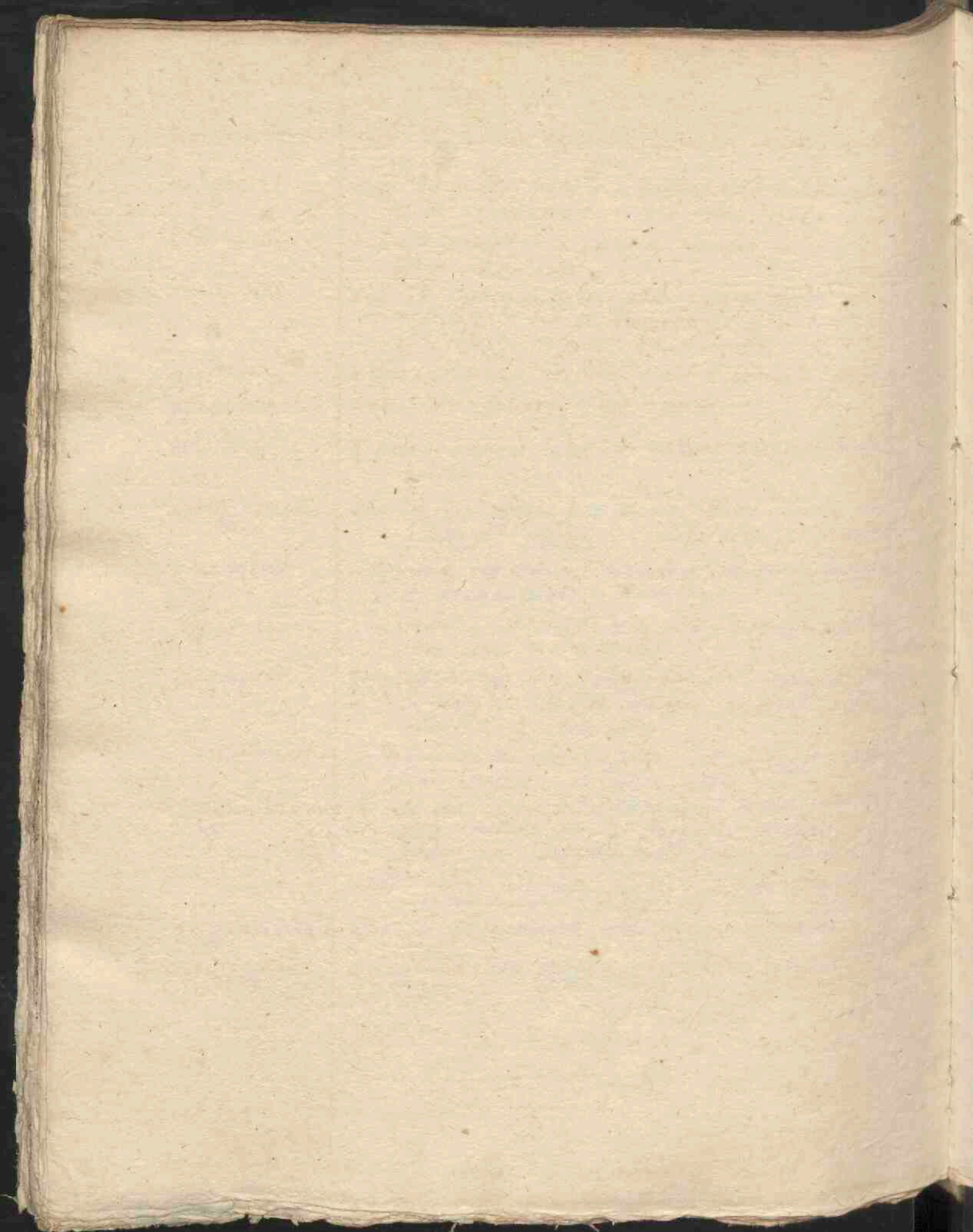

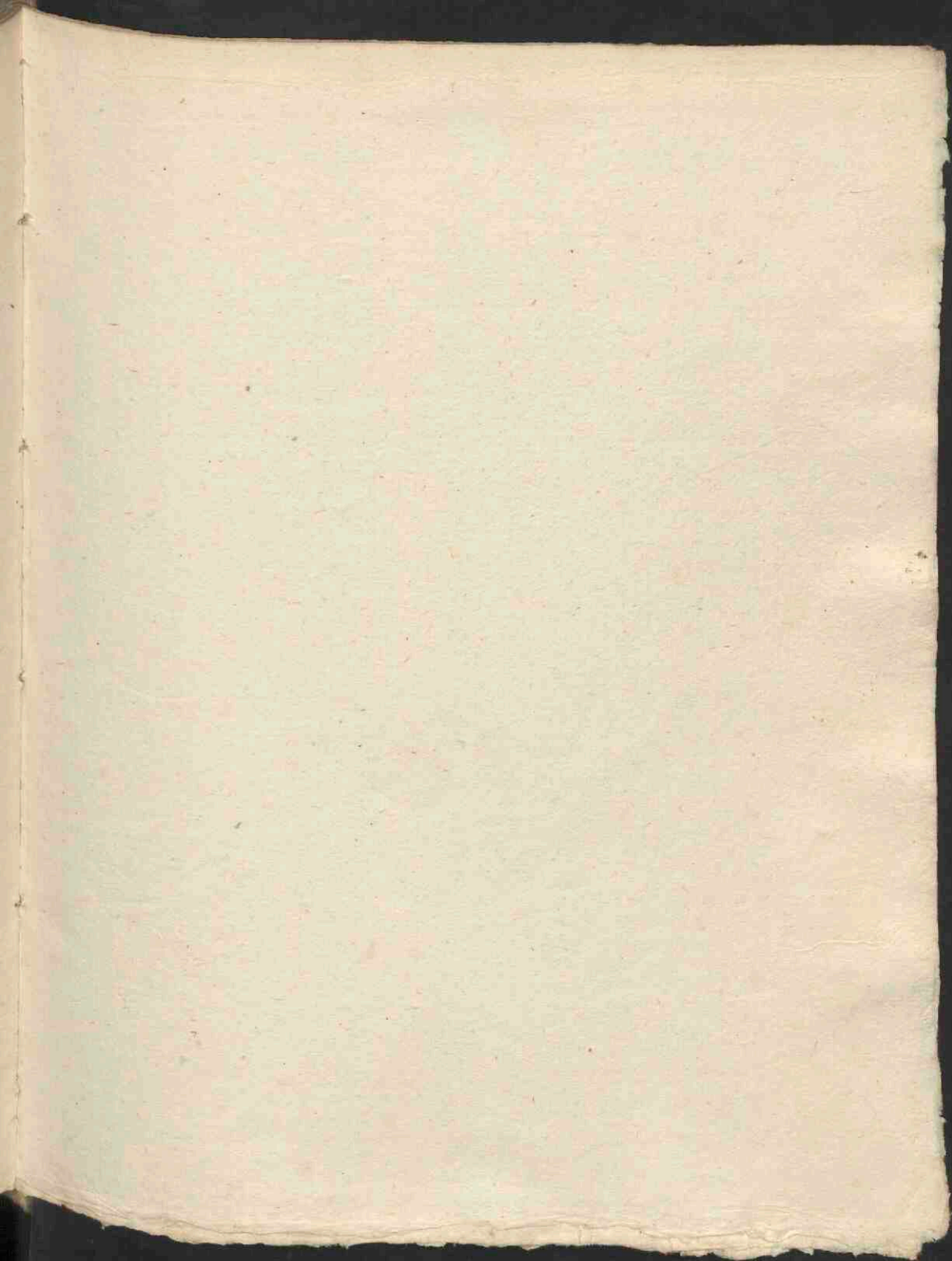
[Faint, illegible handwriting in the left column, possibly bleed-through from the reverse side.]

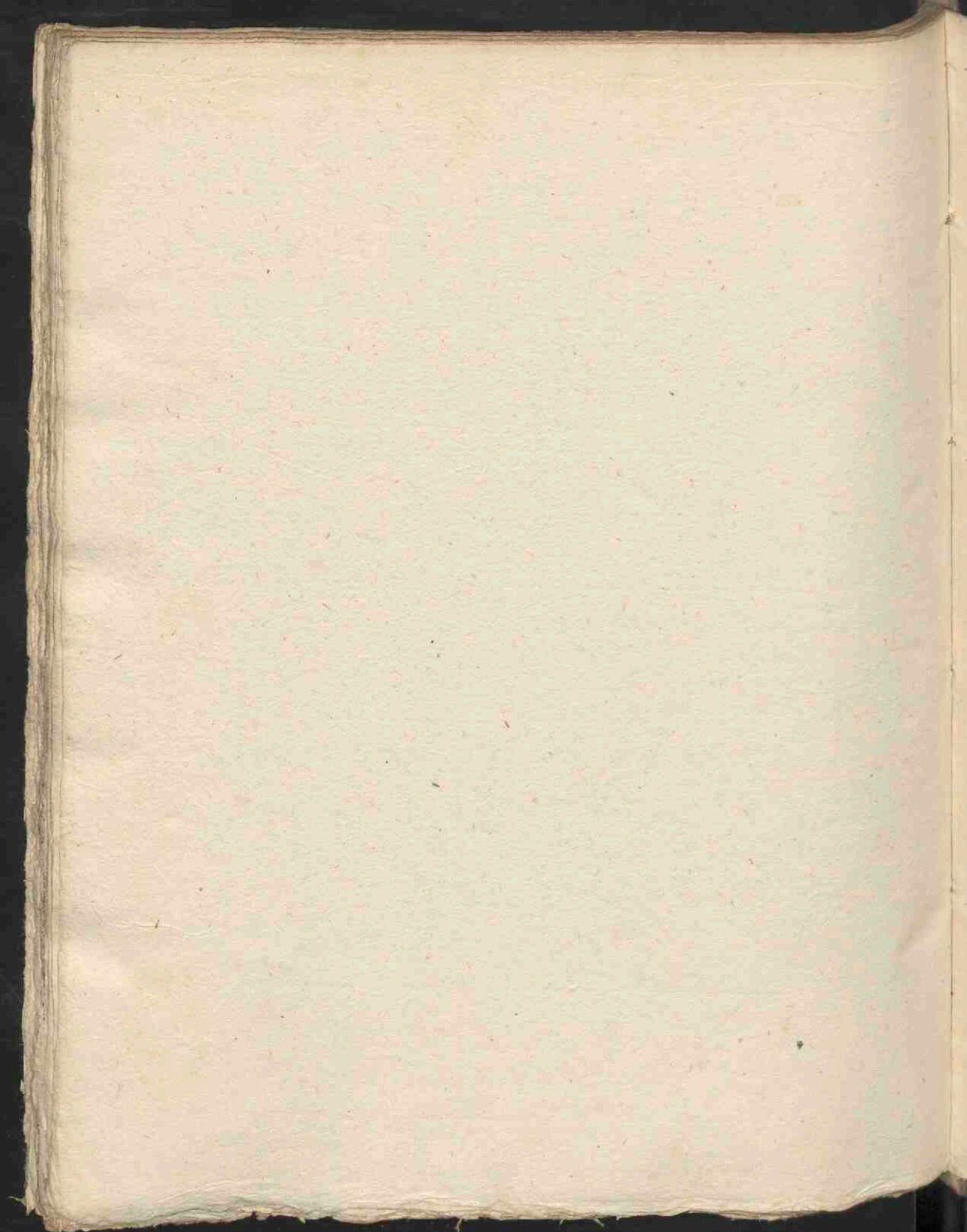
[Faint, illegible handwriting in the right column, possibly bleed-through from the reverse side.]

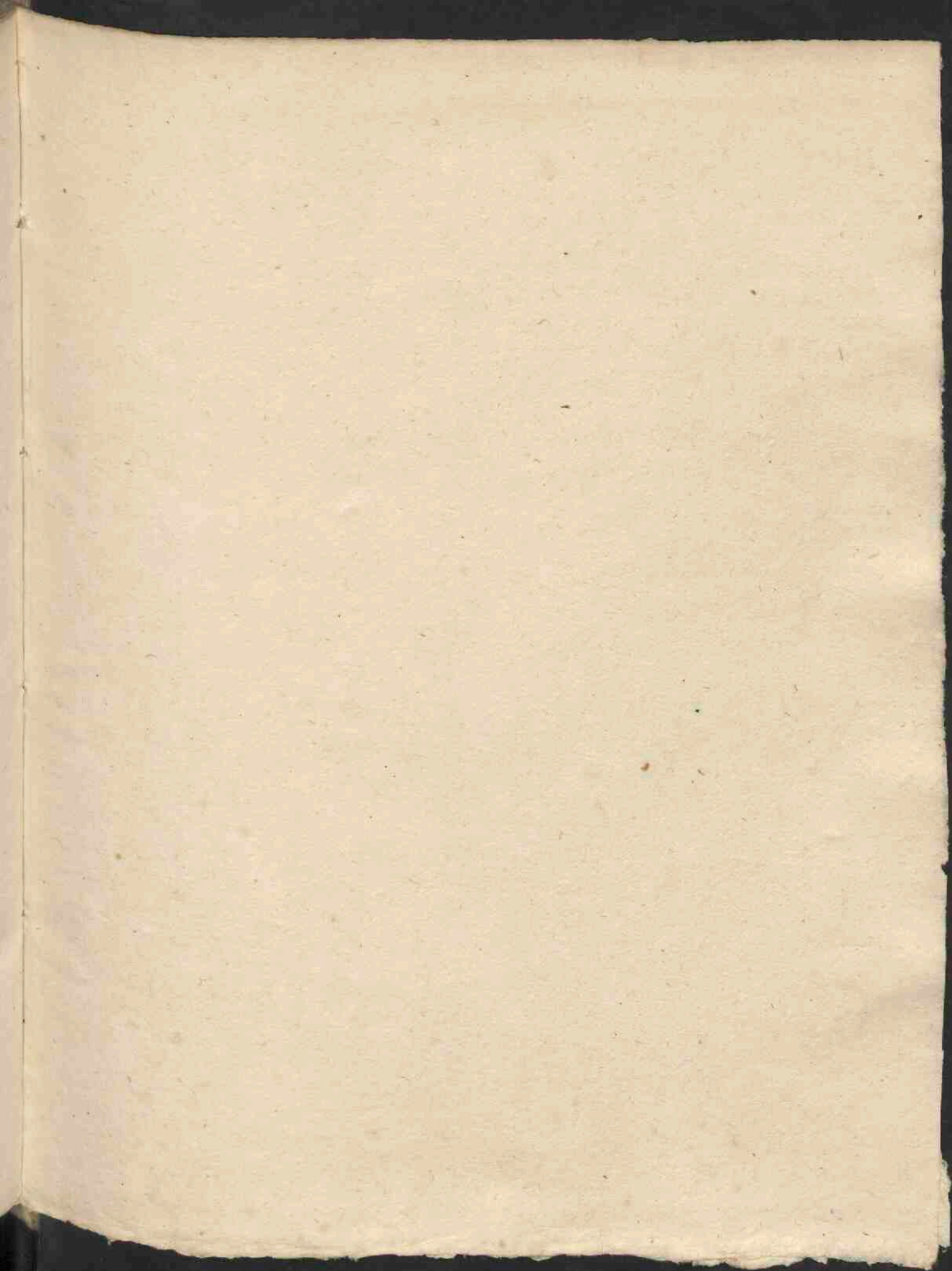
- ἰατρική ^{ῥῆμα} — ἀπὸ τοῦ ἰάω, sicuti et medicina a medendo uocabitur.
- φυσιολογική — παρὰ τῆς φύσεως λόγῳ, ἢ, quod circa naturalia ueretur.
- παθολογική — παρὰ τοῦ πάθος λόγῳ, ἢ a passione: seu potius morbo
 et eorum symptomatibus. illa. n. medici πᾶσθι uocant.
- ἀιτιολογική — a causa, maxime ea à qua morbi procedunt. ἀίτιαν. ἢ
 αἴτιον causam notat.
- σημειωτική — ἀπὸ τοῦ σημεῖον ἢ signo: quod si morbi speciem et
 magnitudinem indicet διαγνωστικόν, si de euentu
 quid iudicet προγνωστικόν ἢ σημεῖον.
- ὑγιεινή — ἢ circa sanitatem uersatur, diciturque aliquando φυσικῶς
 φυσικῶς — ἢ, ὅτι φυσικῶς ἔστι ὑγιεινῶς.
- ἐπειρητική — ἢ circa ὑγιεινὴν ἐξω, ἢ ἐπιχειρήσασθαι λόγῳ ἢ bonum
 habitum uersatur.
- ἀναδραχτική — ἀπὸ τοῦ ἀναδραχέω, ἢ est alendo reficere, inde et
 ἀναδραχτικός Hippocr. restauratio, a ἰάω.
- ἀναληπτική — recuperatrix, resuscitatrix. quomodo et ἀναληπτικὰ γὰρ
 ab ἀναλαμβάνειν ἢ recipere.
- προφυλακτική — procauendo arcens (morbos) πρόφυλαξ. n. quod φυλάσσει, custodia
 etiam carnis in uito notat.
- γρηγορητική — ἢ scribitur ferendis, ἢ, ἢ γρηγορητικός, κομῶ, αἰ
 αἰ κομῶ, ἢ, cura, curam gero, ἢ, nutrio, ἢ, ἢ
 cum cura, ἢ, seruo notant.
- ἐπαρθραπτική — corrigendi quara, ἐπαρθραπτικός, n. et ἀνορθραπτικός, collap-
 sum restauro ab ὀρθός, rectus.
- δεξαμενική — sanandi vim habens, sic δεξαμενικός, ἢ tantum minister,
 sed et medicus est, et δεξαμενικός, famulus. ἢ
 ut deor, a δεξαμενός seruis. (Medicus. n. n. minister)
- διαβητική — uivendi rationem scribens. διαβητικός, uivendi ratio, uivendi
 ratio (ratio) ἢ διαβητικός.
- φαρμακευτική — ἀπὸ τοῦ φαρμακεύω, medicamenta conficiendo.
- χειρουργική — ἢ ἐργάζεσθαι τὰς χειρῶν. a manuum operatio dr.

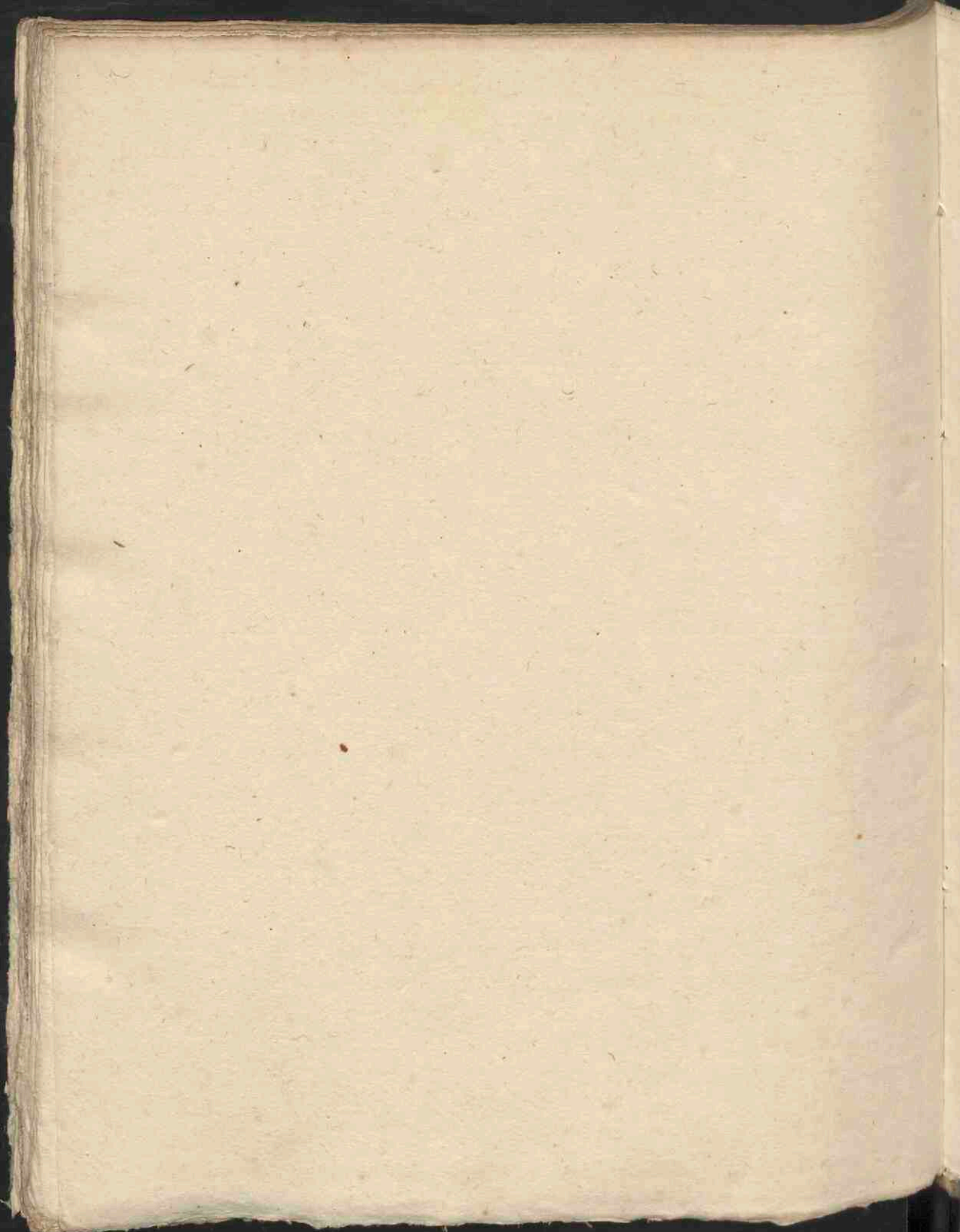

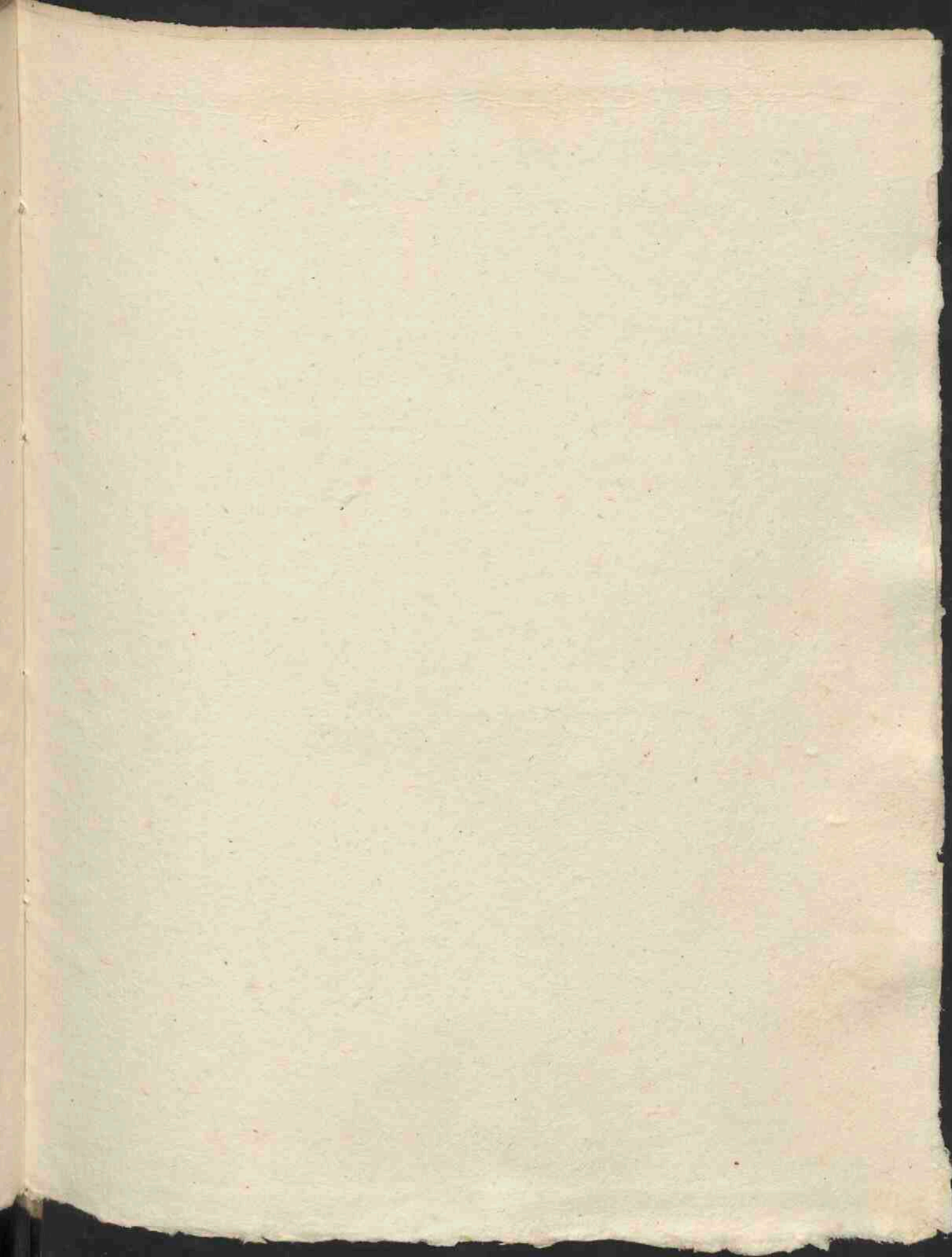

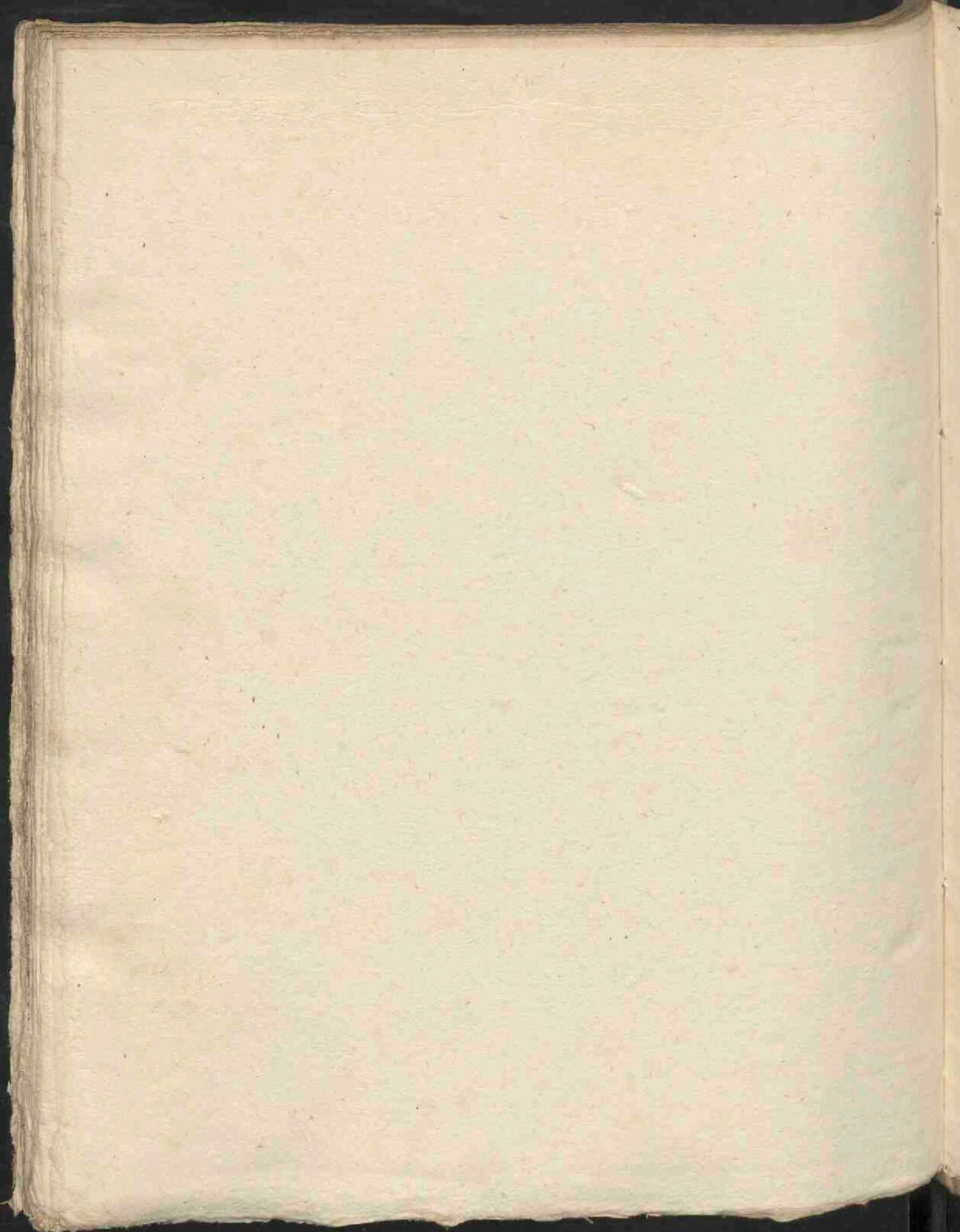

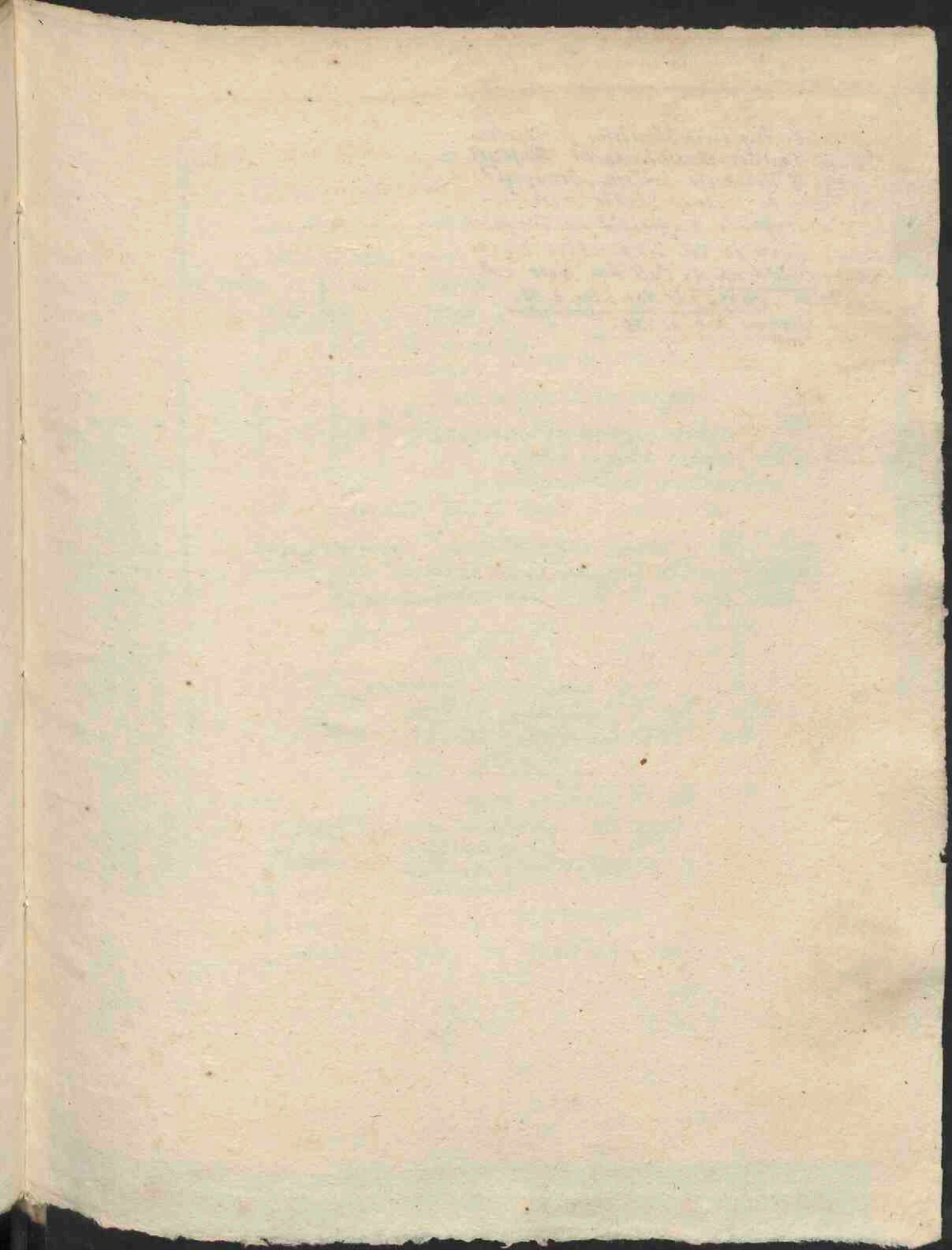

Calida & hūmida temperies insalubris, et ad
producendam phlegmā aptissima est: si
tempus magis sit Calidi et Hūmidi excessus.
At si Calor Frigus, et hūmiditas siccitatem
moderate tantū excellit: ea est Temperies
ab antiquis in immutata laudata, hūmūmque,
cujus Trita in calido & hūmido consistit,
maxime congrua: ac proinde pro Temperata
habetur. Quomodo vera Temperatum dixit
Galen: 1 de temp. q. Calidum vero et
hūmidum Hipp: 1. de Nat. hūm. t. 33.
vulgo Sennae: inst. p. 754.

Salubre dicitur Aristus modis. — ut

Corpus, quod Presenti sinitis sanitate, illudque vel tale

Semper quod firmam sit sanitatem

ut nunc, quod mobilem et inconstantem sanitatem adeptum est.

ut plurimum

Causa, quod vel est sanitatis

Efficacia, sanitatem a. imprimis efficiunt

in hunc hunc } bona constitutio
spirituum quod }

partium } similarium bona temperies.

organicarum legitima structura, quod
consistit in iusta magnitudine,
numerofitate, et confirmatione.

omnium denique unio et continuatio

Conservatrix, conservant. a. sanitatem, ut verum
non naturalium moderatis usibus, ~~quod~~

quod duobus definitis modis vel
Absoluto et per se, ut si simpliciter quod aer
sit salubris, quodmodi artis proprium est.

Comparato, ut: quod sunt huic aut illi salubria
atque hoc fructuosa opus est, cum habenda
sit ratio proprii temperamenti, aetatis, sexus
loci, et temporis.

Signum, sunt a. signa salubria omnia diagnostica, digno-
scuntque presentem sanitatem vel ex.

Actionum } vitalium } integritate
naturalium }
accidentalium }

Excrementorum et retentorum symmetria.

Affectu simplici seu qualitatis naturalibus non immutatis.

Sal. conservatrix firm. corp. san. continet
elementa sua temperata aut sunt
corpora debet esse similitudo, castore conservari mundari.

